

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 937.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Herinnering aan art. 6 van de Statuten der Vereeniging. Hoofdartikel: De advertentie-kolommen van Dag- of Weekbladen.

Berichten: Verslag van de vergadering van de afd. Dordrecht e. o. — Verbod van adverteeren van geheimmiddelen. — Moeder Seigel's reclame. — Skin tonic. — Weer een fabrieksmerk van Haarlemmer olie. — Golam Kader te München. — De verkoop van Sequah's middelen op Java verboden. — Sequah in de Kamer. — Sequah-concurrenten. — Sequah-Minneber. — Sequah-hulde. — Onwillekeurige zelf-critiek. — Praktische Cholera-specialiteit.

Grootere artikelen: Universal-Tropfen van Fr. Wilh. Wolff. — Wanneer zal men in Nederland ook zoo doen? — Een Sequah-beoordeeling. — Feiten tegenover de beweringen van Sequah. — De hulp der Dagbladen. — Onrechtmatig voeren van den dokterstitel.

Correspondentie. Herhaalde Waarschuwingen: Crème Simon. — Haarlemmer olie. — Holloway's zalf.

Ter bevordering van een geregelden gang van zaken vestigt het bestuur der Vereeniging de aandacht op art. 6 der Statuten, luidende aldus:

Het verenigingsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December.

De contributie wordt in de eerste drie maanden geïnd.

Elk lid betaalt de volle contributie voor het jaar waarin hij toetreedt.

Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den Secretaris-penningmeester kennis.

De advertentie-kolommen van Dag- of Weekbladen.

Het Weekblad „Handelsbelangen” bespreekt in een viertal nummers van November jl. de vraag, door ons reeds zoo dikwijls te berde gebracht, of een blad, dat prijs stelt op goeden naam, uit zijn advertentie-kolommen niet behoort te wenen elke annonce van verdachten aard.

Het spreekt vanzelf, dat daarbij aan de kwakzalveradvertenties een eerste plaats wordt ingeruimd, waardoor dan ook onze strijd in deze zaak uitvoerig wordt behandeld. Ons „adres aan den Nederlandschen Journalistenkring” verzonden in November 1884 en het daarop ingekomen antwoord (adres en antwoord zijn te vinden in de Maandbladen van December 1884 en April 1885) worden in zijn geheel opgenomen en aan een beoordeeling onderworpen en daaruit blijkt dat, in deze quaestie, de Redactie van „Handelsbelangen” geheel aan onze zijde staat.

De moeilijkheid van contróle op de advertenties

en de schifting van de aangeboden annonces in deugdelijke en ondeugdelijke, die door den Journalistenkring breed wordt uitgemeten, vooral voor groote bladen, wordt door „Handelsbelangen”, evenals door ons, niet zoo zwaar ingezien en, met ons, is de Redactie van meening dat zulk een contróle en schifting best mogelijk is.

Onze beperkte ruimte laat niet toe de hoogst belangrijke artikelen in ons Maandblad over te nemen; wij kunnen echter niet nalaten onze lezers in kennis te stellen met hetgeen in een der stukken wordt megedeeld omtrent de plaatsing van aankondigingen in het redactioneel gedeelte van een blad, iets wat wij, ook bij ons te lande, helaas! nog zoo dikwijls zien.

De Redactie van „Handelsbelangen” ontleent die medeeling aan het voortreffelijk werk van den heer R. VAN DER MEULEN: „De Courant”. (*)

De geleerde schrijver, die, wat betreft de verantwoordelijkheid van den Redacteur voor de advertenties, met ons van gevoelen verschilt, schrijft aldus:

„De redacteur heeft zijn plicht gedaan, indien hij het hem toevertrouwde redactioneel gedeelte naar zijn beste vermogen en kundigheden behartigt. De zorg, of eenig geabonneerde ook door de een of andere advertentie benadeeld kan worden, late hij aan dezen zelf over. Elk kan het best op zijn eigen zak passen, en indien boven de aankondigingen het woord advertentiën, reclames enz. staat, dan betekent dit hetzelfde als de stem van de politie: „Pas op!”

Maar men lette wel op: er mag niets plaats hebben tot misleiding van het publiek. Het redactioneel gedeelte moet streng van de advertenties worden afgescheiden, en deze scheiding moet duidelijk zichtbaar zijn; anders staat de redactie aan de verdenking bloot, dat zij met den adverteerder onder den hoed speelt. Deze eisch mag gerust en met recht aan elke fatsoenlijke redactie worden gesteld, die zich in haar programma voor een aan het publiek belang gewijd orgaan heeft uitgegeven. Alleen indien zij in haar eerste nummer of aan het hoofd van haar blad heeft verklaard, dat zij uitsluitend als industriële onderneming optreedt en uit alles geld wil slaan, is zij van deze verplichting ontheven. Dan mogen ook in een hoofdartikel Holloway's pillen worden aanbevolen. Dit schaadt dan niet meer, want zooals wij vroeger reeds opmerkten, de achtung, waarin een courant zich mag

(*) „De Courant”, samenstelling en beheer van groote en kleine Nieuwsbladen. Naar in- en nitheemsche bronnen bewerkt door R. J. van der Meulen, Bibliothecaris van het Rotterdamsche Lees kabinet, schrijver van „Boekhandel en Bibliographie” enz. Uitgever A. W. Sijthoff, Leiden.

verheugen, hangt van haar verleden af. Men is er aan gewoon geraakt den redacteur als een beter wezen te beschouwen, die, zoo noodig ook met opoffering van stoffelijke voordeelen, zich voor zijn meening in de bres stelt.

Zoodra hij dit masker afwerpt, zoodra hij als man van zaken optreedt, verliest zijn oordeel in waarde, en indien hij soms een bierhuis met bizonderen aandrang aanbeveelt, zal het publiek er spoedig achter zijn, dat hij zulks in het belang van zijn onderneming, met het oog op gewin doet.

Het wettig strijdpark voor advertenties en reclames zijn de advertentie-kolommen. Maar indien een reclame de haar aangewezen plaats overschrijdt en in het redactioneel gedeelte verdwaalt, geschiedt dit nog niet altoos met het doel om 't publiek om den tuin te leiden en de bizondere aankondigingen met de autoriteit der redactie de wereld in te zenden. Soms vlucht een advertentie uit het gedrang der laatste bladzijden naar de voorste, het aan de redactie toekomend gedeelte, om niet onder de menigte verloren te gaan, om zekerder te zijn van gelezen te zullen worden. Wij gelooven niet mis te tasten, indien wij het vermoeden uitspreken, dat daarin de oorsprong van het ingeslopen misbruik der verborgen reclame's is te zoeken. Aanvankelijk heeft hij, die zijn advertenties in den tekst van een blad wenschte geplaatst te zien, geen ander doel voor oogen gehad, dan dat deze even goed als de opstellen der redactie zouden gelezen worden. Dergelijke annonces, die voor zulk een extra-plaats betaalden, werden dan van een verklarend opschrift voorzien, zooals b.v.: „Reclames”, „Ingezonden Mededeelingen”, „Kennisgevingen van algemeenen aard”, enz. en spoedig vloeide een stroom van bizondere advertenties over dit nieuw ontsloten gebied. Elk wilde die extra-plaats voor zijn aankondigingen hebben, en het gevolg kon niet uitblijven, het publiek raakte er aan gewend om ook dit gedeelte over te slaan. Deze advertenties konden er dus ook al niet meer op rekenen gelezen te zullen worden. Eerst daarna kwam men er toe te vorderen, dat deze mededeelingen van particulieren zonder eenig bizonder kenteeken onder de opstellen der redactie zouden worden geplaatst. Voor deze vergunning werden hooge sommen betaald, of wel de plaatsing van een groot aantal advertenties werd er van afhankelijk gesteld. De verhouding tusschen adverteerders en uitgevers was reeds vroeger eenigzins gewijzigd. De courant zelf zocht den adverteerder met behulp van agenten op om hem als klant voor de advertentie-kolommen te winnen. Van deze concurrentie tusschen de couranten onderling maakten de industrieëlen, die behoefte aan

reclame hadden, gebruik door de directie het pistool op de borst te zetten en te zeggen: „of mijn advertentie met de reclame, of het een noch het ander.“ En tegen dezen strijd tusschen plichtsgevoel en winst voor haar onderneming waren vele couranten niet opgewassen.

Sommige nieuwsbladen zoeken de stem van het geweten te smoren door dergelijke reclame-advertenties met kleiner letter aan het slot van hun plaatselijke tijdingen te laten volgen, maar dit is een hulpmiddeltje van zeer twijfelachtige waarde. Een stedeling, een geoefend courantenlezer komt er wel weder achter, dat die berichten in kleiner druk, die zich zoo welwillend en uitvoerig bezighouden met de prachtige versiering van een nieuwen winkel e. d., betaalde mededeelingen zijn; maar juist zij, die het meest in gevaar zijn „er in te loopen“, de landbouwers, die de praktijken der grootsteedsche concurrentie niet kennen, weten zulks niet. Veel eerlijker is de praktijk der groote Engelsche bladen, die dergelijke advertenties van bijzondere personen ook wel in den tekst van hun blad opnemen, maar aan het slot ervan tusschen haakjes bijvoegen (*Advertisement*.) Daardoor wordt misleiding van het publiek buitengesloten.”

BERICHTEN.

Afdeeling Dordrecht en Omstreken.

Kort verslag der vergadering, gehouden te Dordrecht op Donderdag 8 Dec. j. l.

Nadat de Voorzitter, de heer Dr. F. M. Cowan, de vergadering geopend had en de notulen der vorige onveranderd waren goedgekeurd, deelde de Secretaris, de heer J. M. van Elk, mede, wat door het bestuur der afdeeling sedert in het belang der zaak is gedaan.

Naar aanleiding der gevoerde correspondentie met het Centraal-Bestuur over het plaatsen eener algemeene contra-advertentie, achtte de heer A. J. A. de Bosson het noodzakelijk dat de afdeeling, door het geregeld plaatsen in de locale bladen van contra-advertenties, tegen de meest geannonceerde kwakzalversmiddelen handelend zou optreden en werd door dien spreker voorgesteld voor 1893 een crediet aan te vragen van f 100, dat zonder hoofdelijke stemming werd aangenomen.

Daarop deelde de secretaris mede, dat, behoudens de 200 ex. van het maandblad, die geregeld gratis door de Vereeniging te dezer stede worden verspreid, in de maand October nog 400 ex. zijn rondgezonden, waarop door de tegenwoordig zijnde reporters der dagbladen de reden gevraagd wordt waarom hunne redacties sedert lang van de toezending der maandbladen verstoken bleven. Daar het nu den secretaris bij herhaling blijkt, dat er met de gratis-verspreiding soms willekeurig wordt omgesprongen, verzoekt hij alle klachten daarover aan hem te zenden en belooft hij aan het hoofdbestuur te zullen voorstellen om de afdeeling, teneinde zeker te zijn van eene juiste verzending, voortaan zelf daarmee te belasten. De hierop volgende mededeelingen van den secretaris, de te Dordrecht publiek behandelde Sequah-patiënten betreffend, deelen wij onder een andere rubriek mede.

In de plaats van den heer Dr. P. Scheltema, uit *Slidrecht*, die niet dadelijk herkiesbaar was, werd tot lid van het Afdeelings-bestuur gekozen de heer J. Bossers uit 's *Gravendeel*.

Aan het einde der vergadering leverde de heer J. Broeksmid uit *Zwijndrecht* eene bijdrage naar aanleiding van een boekje geschreven door zekeren Kuhne, handelaar in verduurzaamde levensmiddelen, getiteld: „*Die neue Heilwissenschaft oder die Lehre von der Einheit aller Krankheiten und deren darauf begründeten einheitlichen, Arzneilosen und Operationslosen Heilung.*”

Spreker noemde dit werk, waarvan reeds de 4e oplage van 10000 ex. (à f 2.60) verschenen is, eene opeenhoping van wetenschappelijke ongerechtigheden. Wel is er hier en daar schijnbare logica en wetenschap in, maar juist dat is het gevaarlijke. Met allen ernst die in hem is moet hij, nu het hem gebleken is dat hier personen zijn welke Kuhne's leefwijze op hun gezin toepassen, daartegen waarschuwen.

Spreker geeft een uitvoerig overzicht van de kuur, die Kuhne durft voorschrijven, en waarmee hij brutaalweg beweert, alle ziekten te kunnen genezen, zelfs tuberculose, syphilis en kanker niet uitgezonderd en dit alles zonder medicijnen en zonder operaties.

Nadat de voorzitter den heer Broeksmid den dank der aanwezigen had betuigd wordt de vergadering gesloten.

(Betreffende de gratis-verspreiding moeten wij opmerken:

a. Dat, voor zoover wij kunnen nagaan, bij de verspreiding aan de Dagbladen, de Dordrechtse bladen

niet van toezending verstoken blijven;

b. dat de gratis-verspreiding, in 't algemeen, altijd eenigszins willekeurig gaat. Nu eens wordt aan dezen, dan weer aan genen een exemplaar toegezonden. RED.)

**Verbod van het adverteeren van geheimmiddelen.* Overeenkomstig het Keizerlijk Besluit van 27 Januari 1890 mogen de geneesmiddelen, waarvan de verkoop in 't algemeen niet is vrijgelaten en alle geheimmiddelen, van welken aard ook, in de provincie West-Pruißen niet in het openbaar ten verkoop worden aangekondigd of aanbevolen.

Overtredingen van dit verbod worden gestraft met een boete van f 36 of bij onvermogen met hechtenis naar verhouding.

Moeder Seigel's reclame. Van geachte zijde wordt onze aandacht gevestigd op een artikel in de *Review of Reviews* van Dec. '92, waarin wordt vermeld, dat de Venootschap, die Moeder Seigel's middelen exploiteert, 120 millioen brochures in 20 talen, jaarlijks laat verspreiden.

Wij kunnen er dus op rekenen ook in Nederland ons bescheiden deel te krijgen; men zij derhalve nogmaals met ernst gewaarschuwd tegen Moeder Seigel's kwakzalverijen.

„*Skin tonic*” een schoonheidsmiddel van *Anna Rupert te Berlijn*, bestaat uit een geparfumeerde oplossing van het zeer vergiftige *Sublimaat* in water, waarbij een weinig glycerine is gevoegd.

De bijna waardelooze vloeistof wordt voor f 6.60 de 200 C.c. verkocht. *Pharm. General Anzeiger.*

Weer een fabrieksmerk van Haarlemmerolie. Opnieuw bevat de *Staatscourant* een beschrijving en afbeelding van een fabrieksmerk van Haarlemmerolie, thans ingezonden door *Hendrik Wijnenbergh en Carel Gerber*, handelende onder de firma *Weduwe Claas Tilly te Haarlem*.

In ons nummer van April 1892 maakten wij melding van de aankondiging van twee andere fabrieksmerken van Haarlemmer olie, ingezonden door *Weduwe Claas Tilly en J. de Koning*, handelende onder de firma *C. de Koning Tilly*.

Al deze gedeponeerde merken hebben — volgens bewering — het doel, het publiek nu het *werkelijk echte* praeparaat te verschaffen en tegen het gebruik van „*namaak*” te beschermen.

Maar, 't is om verlegen te worden, *welk praeparaat* is nu 't *echte*? Of liever, scherts ter zijde, — omdat wij aan 't *echte* en aan 't *onechte praeparaat* even weinig waarde toekennen, — teekent dat gansche scherm met die fabrieksmerken voor een vies mengseltje van zwavel, lijnolie en terpentijn, de geheele exploitatie niet voldoende?

Golan Kader is te Munchen aangekomen en daar door de bladen ontvangen met berichten al het volgende:

„Voorzichtig! Zoals men verwachtte, is de bekende „oogheelkunstenaar” *Golan Kader* hier aangekomen, en heeft met zijn tolk in een hotel zijn intrek genomen. Wij raden allen, die aan de oogen lijden aan, de hulp van dezen knoeier niet in te roepen.”

De overheid heeft met den zoogenaamden oogarts al zeer korte wetten gemaakt en hem dood eenvoudig over de Zwitsersche grenzen laten zetten.

De verkoop van Sequah's zoogenaamde geneesmiddelen, die hier nog steeds door Chineezzen geschiedde, is streng verboden. *Java-Bode.*

Sequah in de Kamer. „Maandagavond was te Maastricht, volgens de *Limb. Koerier*, afscheids-séance van Davenport in de concertzaal. Twee personen werden behandeld, terwijl weer een negental vroeger behandelde aan het publiek hun blijvend herstel mededeelden en daarna tot aller pret weer een vroolijken dans maakten. De advertentie, door een schijnbaren concurrent van Sequah geplaatst, werd door hem na onderzoek als bedrog verklaard.

Dezen avond deelde Davenport aan het publiek mede, dat alle behoeftigen, welke aan jicht in de toekomst mochten lijden, door hem in den Haag, waar hij voor goed zijn verblijf zal vestigen en zich later als Nederlander zal laten naturaliseeren, gratis zullen worden behandeld, mits voorzorgen van een bewijs van den pastoor en burgemeester hunner gemeente.

Deze tijding maakte den besten indruk op het publiek dat ook dezen avond de zaal weer geheel vulde. Davenport is ook voornemens als volksvertegenwoordiger op te treden. Het Nederlandsche volk heeft hij leeren waardeeren en liefhebben op zijn rondreis alhier.”

Een waardig volksvertegenwoordiger, inderdaad. Wij raden Davenport echter aan, nog wat geduld te hebben en te wachten tot de nieuwe kieswet in

werking is; dan heeft hij groote kans van gekozen te worden door de lieden, die hij door de gratis-maaltijden voor zich heeft gewonnen.

Sequah-concurrenten. Volgens de *Nieuwe Koerier* heeft zich te Maastricht een nieuwe Sequah opgedaan. In een aldaar verschijnend advertentieblad bedankt iemand voor zijn volkomen genezing van rheumathiek, waarvoor hij bij Sequah te vergeefs hulp had gezocht.

Tevens bieden zich, in datzelfde blad, twee vrouwen aan, die iedereen, desverlangd, aan huis komen wrijven; zij beroepen er zich op, dat zij dit meermalen in de zittingen van Sequah hadden gedaan.

Sequah-Minnebier wordt gebrouwen onder toezicht der rijksambtenaren in de stoombrouwerij „*De Lelie*”, Jesuitenstraat alhier (Roermond). Dit bier, staalhoudend, wordt ten eerste aanbevolen als *Tafeldrank voor Dames*, welke herstellende zijn van rheumatische aandoeningen of aan bloedarmoede lijdende zijn.

(Advertentie, overgenomen uit de *Maas en Roerbode* van 24 Dec. '92.)

Sequah-hulde. Een aardig bewijs voor de juiste wijze waarop het volk in sommige steden het optreden van den agent der Sequah-Company schat, vinden wij in het straatdeuntje dat dezer dagen, tijdens het verblijf van Davenport te Roermond, aldaar gezongen werd. Het luidt:

En Sequah is gekomen,
Wat heeft hij gedaan?
De dubbeltjes meegenomen,
En de krommen laten staan!

Onwillekeurige zelf-critiek. In een reclame van „*Warner's Safe Cure*” voorkomende in de *Augsburger Nachrichten* geeft de vader van een waterzuchtig kind — dank zij het drukfouten-duiveltje — het volgende attest: „... Gleich liess ich mir eine Flasche Warner Safe Cure schicken, das rechte Mittel war erlangt, und der Gebrauch von nur drei Flaschen hat unser Kind so gründlich „ruiniert,” dass nichts zu wünschen übrig geblieben ist.” *Pharm. General-Anzeiger.*

Praktische Cholera-specialiteit. Aldus noemt zich een Zwitser, genaamd *J. K. Schmieder*. Deze richtte tot de cholera-commissie te *Budapest* een schrijven, waarin hij berichtte in staat te zijn de cholera met absolute zekerheid te genezen en zijne diensten aan de stad aanbood. Daar de briefschrijver zich beriep op de academie de médecine te Parijs, werd besloten aldaar en ook in de woonplaats van den schrijver (*Brigne*) informatiën in te winnen. De uitslag daarvan hebben wij nog niet vermeld gezien. *Pharm. General Anzeiger.*

Universal-Tropfen van Fr. Wilhelm Wolff te Dortmund.

De gebruiksaanwijzing, die deze druppels vergezelt, geeft ons het portret van den fabrikant, maar wij kunnen nu juist niet zeggen: „Aangenaam kennis te maken.” Want, dat wij een echten *kwakzalver* voor ons hebben, kunnen wij gemakkelijk aan onze lezers duidelijk maken.

Volgens die gebruiksaanwijzing zijn de „*Universal-Tropfen*” onderzocht en deugdelijk bevonden door de voornaamste artsen van Duitschland, terwijl honderden attesten van personen die door die druppels van zware ziekten zijn genezen, hunnen roem verkondigen.

En dergelijke „reclame”, in den waren kwakzalverstijl, geeft al genoeg te denken, maar zekerheid dat men met een groote kwakzalverij te doen heeft verkrijgt men, wanneer men leest, dat deze druppels tegen de volgende kwalen worden aanbevolen.

Zij dienen tegen: *tering*, omdat zij den mensch een gezonde maag bezorgen;

benauwdheid en *sterk hoesten*;
misbruik van sterken drank en *brandwonden*;
hoofd-, maag- en nierpijnen;
huiduitslag en *onzuiverheid van het bloed*;
bleekzucht, *bloedarmoede*, *waterzucht*, *koliëk*, *lever- en galziekte* en nog tal van andere, geheel verschillende kwalen.

De druppels doen echter nog meer. Zij zijn een voortreffelijk conserveer-middel van het menschelijk lichaam, zoodat men tegen *alle besmettelijke ziekten* verzekerd is. Men lette er op, „dat deze „*edele*” (zoo staat het er) druppels het geheele menschelijke lichaam doorzoeken en geen onzuiverheid daarin kunnen dulden” (altijd volgens de bewering van den fabrikant), „zoodat men, als men soms eenige nadeelige werking daarvan bespeurt, met het gebruik

niet moet ophouden, maar geregeld daarmee moet doorgaan."

Brutaal, niet waar lezer?

Maar het brutaalste komt nog. WOLFF schrijft: „Slechts aan mij is het recept voor de bereiding van deze „Universal-Tropfen" bekend."

Nu, nieuwsgierig om dit geheim te doorgronden, heeft Dr. L. J. VAN DER HARST, bestuurslid van de Afd. Utrecht van onze Vereeniging, de droppels aan een onderzoek onderworpen; en wat vond hij? Zwavel, lijnolie en terpentijnolie, de bestanddeelen van Haarlemmerolie.

De kwakzalver heeft zich dus van een reeds eeuwen bekende, niets-waardige kwakzalverij meester gemaakt, verkoopt die voor f1 het fleschje van 30 C. c. inhoud, en tracht daarvoor hier te lande depothouders te vinden. Dan kan men in Haarlem vrij wat goedkoopster terecht.

Reeds jaar uit, jaar in, waarschuwen wij tegen het gebruik van Haarlemmerolie; een waarschuwing tegen de „Universal-Tropfen" zal dus, na het hierboven medegedeelde, wel overbodig zijn.

Laat ons dit ten minste hopen!

Wanneer zal men in Nederland ook zoo doen?

Uit het „Vierteljahrsschrift für gerichtliche Medicin und öffentliches Sanitätswesen", ons van welwillende zijde toegezonden, blijkt, dat men in Duitschland met vrucht werkzaam is aan het tegengaan der kwakzalverij, op de o. i. beste manier: door van Staatswege het adverteeren te verbieden.

Zoo werd een redacteur veroordeeld wegens het adverteeren van 19 kwakzalversmiddelen tot even zoovele boeten van 5 mark en in de kosten van het hooger beroep.

Een koopman die geadverteerd had: Cognac met 1 pCt. phenacetine als het beste middel tegen influenza, kreeg 15 mark boete. In het geheel worden twaalf vonnissen vermeld, waarvan één bijzonder de aandacht trekt.

De aangeklaagde, drukker en uitgever van den in D. verschijnenden General-Anzeiger, had de volgende annonce opgenomen en verbreid:

J. Völner's wereldberoemde rheumatismussen, sedert 1855 in den handel, zijn . . . nevens gebruiksaanwijzing . . . te krijgen . . . bij . . .

Hij werd daarvoor, wegens overtreding van de Bezirks-Polizeiverordnung van 8 Mei 1888 in verband met § 20 van de drukpers-wet van 7 Mei 1874 tot 40 Mark boete veroordeeld; bij wanbetaling tot 4 dagen hechtenis.

Hiertegen in hooger beroep gekomen, werd dit beroep verworpen, en wel op de volgende gronden:

§ 1 der genoemde verordening bedreigt met straf hem, die stoffen en toebereidingen van welken aard ook, wier bestanddeelen door hunne benaming of aankondiging niet voor ieder duidelijk en ontwijfelbaar te herkennen zijn (geheimmiddelen), als geneesmiddelen tegen ziekten . . . openlijk aankondigt of aanprijst.

Volgens het rapport van den deskundige, Dr. N., bestaat het bewuste geneesmiddel alleen uit grove watten, die aan den eenen kant door verhitte bruin gekleurd zijn, maar geene enkele bijvoeging of toevoeging bevatten.

De eerste rechter had volkomen gelijk, toen hij in het publiceeren van de bewuste annonces, de aanprijzing van een geheimmiddel in den zin der bedoelde verordening van 9 Mei 1888 zag. Er wordt aangeprezen: „wereldberoemde rheumatismussen", en hierdoor wordt bij het publiek het geloof gewekt, dat er van een eigenaardig praeparaat sprake is. Door deze benaming wordt bewerkt, dat die watten voor iets bijzonders gehouden worden, dat het publiek aanneemt, dat zij door een of andere toevoeging gemaakt worden tot de „wereldberoemde rheumatismussen", die daardoor bij reumatiek als een bijzonder geneesmiddel werken. Door deze benaming wordt dat, wat het praeparaat in werkelijkheid is, omsluit en bedekt, zóó, dat het niet voor ieder duidelijk en herkenbaar is, en ten slotte worden eenvoudige, gewone watten tegen een buitengewoon hoogen prijs als geneesmiddel tegen ziekte aangeboden.

Ziedaar het juiste standpunt, dat wij meenen dat

de Staat tegenover de aankondiging moet innemen. Voorzoover men er toe gerechtigd is, mag men stoffen als geneesmiddelen adverteeren, mits men er geene leugens bij gebruikt.

Als men verantwoording vraagt voor den rechter van de leugentaal in annonces, brochures of prospectussen gebezigd, treft men de kwakzalverij in het hart.

Een Sequah-beoordeeling.

Reeds meermalen hadden wij het genoegen te kunnen wijzen op een krachtigen bondgenoot in onzen strijd in het Zuiden, n. l. op *De Nieuwe Koerier, Provinciale Limburgsche Courant*. Ter gelegenheid van het verblijf van DAVENPORT te Maastricht plaatste dit blad een hoofdartikel, onderteekend „J. J. G. WAHLEN", waaraan wij het onderstaand gedeelte ontleenen:

„WIE ZIJT GIJ?"

„Den heer Davenport bewijzen wij in 't oog van velen te veel attentie, als wij zijn naam en zijne verrichtingen tot onderwerp van een hoofdartikel maken, doch het waarachtig belang onzer lezers gebiedt, dat wij het standpunt, waarop wij ons steeds geplaatst hebben, duidelijk in 't licht stellen.

Van af ons eerste optreden hebben wij niet gearzeld den strijd aan te binden tegen kwakzalverij. Wij namen derhalve niet op advertenties van geheime geneesmiddelen, zooals Holloway-zalf, Zwitsersche pillen, Scotts emulsion en hoe die titels verder mogen klinken, ook niet de aanprijzing van onsoeliede loterijen en dergelijken.

Het publiek, wij mogen dit gerust veronderstellen, kent ons en gelooft ons, wanneer wij iets aanprijzen.

Dat onze uitgever daardoor groote geldelijke voordeelen moest missen, behoeft geen betoog.

Zij, die zich toeleggen op het bewerken der beurzen van lichtgelovigen, zijn toch mild in 't adverteeren en betalen goed. Zij weten, dat de goedgevloovige menigte de daarvoor uitgegeven gelden met interest terugbetaalt, door de opgevijzde artikelen, zalven, pillen enz. te koopen.

Toch hebben wij den strijd volgehouden en onze lezers weten dus in dit opzicht volkomen wie wij zijn.

Maar nu komt er een man met een vergulden wagen, met muzikanten en strooibiljetten, met dankbetuiging in opgeschroefde advertenties tot u.

Wie is hij? Men weet het niet. Voor een twintigtal maanden was zijn naam en geneesmiddel in Nederland geheel onbekend. Hij doet den volke kund, dat hij reumatiek geneest. En de in ons vaderland in zoo'n groot aantal aanwezige reumatieklidders meenen in hem heil en redding te vinden voor hun kwaal. Zij bestormen zijn gulden wagen en zijne medehelpers, die volgens onze mooie(!) geneeskundige wetgeving zijn olie kunnen verkoopen.

Wie is hij?

Toont hij zijn diploma als dokter?

Neen.

Geeft hij bewijzen wetenschappelijk ontwikkeld en gevormd te zijn?

Volstrekt niet.

Maar wie is hij dan?

Iemand die zonder studie te hebben genoten, beweert de stringen in het fijne samenstel van het menschelijk lichaam te kunnen herstellen.

Een man, die zegt met één en hetzelfde geneesmiddel slechte spijsverteering, gal, klierachtige zwellingen en leverziekten te kunnen genezen.

Een man, die alle middelen aangrijpt om reclame te maken, een man, die niet kan dulden, dat wij een afwachtende houding aannemen, om te kunnen constateeren, dat de door hem behandelde personen werkelijk genezen zijn; een man, die zich van schelden bedient om anderen verdacht te maken. Een man, die op elke plaats waar hij optreedt een 25 of 30 tal personen zelf behandelt door massage, welke hij uitstekend schijnt te verstaan, om daarvoor anderen te verlokken zijn dure olie te koopen, die in de handen van onkundigen geenerlei uitwerking zal noch kan hebben.

Dat massage dikwijls, wij zeggen niet altijd, reumatiek genezen kan, hebben reeds vóór den heer Davenport, de doktoren Metzger, vroeger te Amsterdam, dr. Orleans te Nijmegen en misschen meerdere na en met hem bewezen. De heer Metzger ge-

bruikte voor massage vet. Maar geef nu *vet* of *Sequah-olie* in de hand van een leek, die met de ligging der zenuwen en spieren niet vertrouwd is, en het zal hem niets baten. Dat vet en die olie zijn slechts hulpmiddelen, opdat de wrijvende hand zich gemakkelijker langs en op de zieke deelen beweegt, maar zijn niet het geneesmiddel zelve.

Wij stellen dus vast, en ieder begrijpt dit, dat de genezingen geschieden door de persoonlijke kennis en handigheid van den masseur en niet door de geneeskraft van de olie.

Het is Sequah of den heer Davenport minder te doen om op elke plaats waar hij optreedt, een dertigtal lijders door massage te genezen (en daartoe kiest hij nog uit de daarvoor geschikte personen) dan wel om zooveel fleschjes olie als mogelijk te verkoopen. De door hem behandelde personen helpt hij niet alleen gratis, maar hij geeft hun zelfs geld voor gemaakte reiskosten enz., onthaalt kinderen en ouden van dagen op warme, voedzame spijzen en al deze personen vormen voor hem rondwandelende advertenties en levende reclamemiddelen, die hem het bereiken van het voorgesteld doel gemakkelijk maken.

Wij staan, met enkele bladen, die in 't belang van den werkman worden uitgegeven, bijna geheel alleen in onzen strijd tegen de kwakzalverij. Toch zeggen wij niets te veel. Ga eens 's morgens naar den zoogenaamden wonderdokter tusschen 10 en 12 uur en hoort en ziet dan hoe de lijders, denkende bij hem hulp te vinden, worden afgescheept met een zoogenaamd recept om 8—10—12 fleschjes van de Sequah-olie à f1.25 per stuk, bij zijn apotheker te halen.

Heden morgen nog waren er 15, waaronder een uit Ruurlo, een arme duivel, die niet gemasseerd werden, maar wie fleschjes voorgeschreven werden. Zij kochten er, gelukkig! slecht weinigen.

Voorwaar, het is wel te bejammeren, dat de Nederlandsche wetgeving op de geneeskunde zulke leemte heeft, waardoor dergelijke personen ongehinderd de beurzen der lichtgelovigen lichter kunnen maken. Een verscherpte bepaling te dien opzichte ware meer urgent dan andere zaken.

In Duitschland is een Sequah onmogelijk, in België is de vertegenwoordiger dier maatschappij over de grenzen gezet, maar in Nederland laat men zulk optreden ongestraft toe en duldt men, dat zoo iemand voor de lui zeggen kan zich te laten naturaliseeren en candidaat stellen voor de Tweede Kamer.

Aan wien de schuld? Aan de lichtgelovigheid van hen, die geen vertrouwen stellen in mannen, welke hen voorlichten, maar toelaten, dat deze in hun streven door den heer Davenport worden belachelijk gemaakt."

Tot zoover het hoofdartikel. Dat „*De Nieuwe Koerier*" en de heer WAHLEN aan tal van aanvallen blootstonden en op de séances door Davenport bespottelijk werden gemaakt, ligt voor de hand. Dit is de bekende taktiek van den aanstaanden volksvertegenwoordiger.

Feiten tegenover de beweringen van Sequah.

(Mededeelingen van de Afd. Dordrecht en omstreken.) Omtrent de te Dordt door Sequah publiek behandelde personen werd door de Afdeeling Dordrecht en omstreken een onderzoek ingesteld en ons daarover het volgende medegedeeld.

Na het vertrek van Davenport maakte de secretaris dier Afdeeling eene lijst van alle 51 patiënten door dien kwakzalver in het publiek behandeld. Deze lijst is in 3 kolommen verdeeld bevattende 1°. naam, woonplaats, ziekte en verdere bijzonderheden van den patiënt met datum der behandeling; 2°. resultaat na de behandeling en opmerkingen en 3°. blanco ter invulling.

Van deze lijst werd een 60 tal, langs hectografischen weg vermenigvuldigd, ter beschikking gesteld van de Afdeeling Dordt en omstr. der Mij. t. bev. der geneeskunde. Een aantal merkwaardige mededeelingen zijn daarop ingekomen, waaruit blijkt dat, zoover wij kunnen nagaan, niemand baat bij de Sequah-behandeling heeft gevonden, en eenige lijders zelfs erger zijn geworden.

Al dit materiaal is ter dispositie gesteld van een Arts

te dezer stede, die het voornemen had eene brochure daarover te schrijven, doch deze is door gebrek aan tijd, ziekte en andere oorzaken nog niet kunnen verschijnen.

Daar de secretaris onzer Afdeeling zich belast had met het onderzoek naar elders wonende personen, zullen wij voorloopig verstaan met de mededeelingen van de resultaten daarvan:

Elias Huigen te Elst, behandeld 4 Febr., kreeg f 10. Van den Burgemeester van Elst ontvingen wij het volgend schrijven:

„... is hier onbekend... Uit deze gemeente zijn behandeld de personen genaamd: *J. Spanjer*, *G. B. Bekker* en *P. Houtriet*; deze waren alle lijdend aan reumatiek. Onmiddellijk na de behandeling voelden zij zich beter, doch thans komt de pijn terug, zoodat zij zich ten 2de male niet zullen laten behandelen. In de gemeente *Valburg* wonen ook personen, die door *Sequah* behandeld zijn en geen baat gevonden hebben.”

Willem Post, veldwachter te *Bleskensgraaf*, behandeld 9 Febr., zond de beide aan hem gerichte brieven aan ons terug; de Burgemeester dier gemeente schreef ons echter: „Deze patiënt heeft mij verklaard geen baat bij de behandeling gevonden te hebben en zijn toestand is dezelfde als vóór de behandeling.”

H. Oudekerk te Bleskensgraaf, behandeld 1 Febr.; van welwillende zijde schrijft men ons, dat de toestand van dezen onveranderd is gebleven, terwijl

J. H. Oudekerk te Bleskensgraaf liever geen inlichtingen wil verstrekken.

J. Vos Gzn. te Veen in N.-B. Omtrent dezen patiënt schrijft men ons van bevoegde zijde, dat er van genezing niets bekend is, en wordt dit ook door Vos niet beweerd; maar patiënt laat er zich ongaarne over uit, car, on se moque de lui.”

N. de Grauw te 's Hage, op den eersten dag (20 Jan.) genezen, stelde zijne krukken dankbaar ter dispositie van *Sequah*, die ze brak, en ontving een fooi. Uit een herhaald onderzoek door een vriendelijken medewerker te 's Hage ingesteld, blijkt dat deze persoon op het bevolkingsregister dier gemeente niet bekend is, terwijl onder de personen te 's Hage wonende, met eenigszins gelijklopenden naam, er niemand is, die van *Sequah* een fooi zou hebben aangenomen.

Besemer te Papendrecht verklaart, na met de *Sequah*-middelen volgens aanwijzing geneesd te hebben, dat zijn toestand weer even ellendig is als te voren. Hij maakt van de fleschjes geen gebruik meer, daar hij denkt er „beroerder van te worden.” Toch gelooft hij in de reddende kracht „van dat goed dat ingenomen wordt”. Ergo heeft zelfs het geloof in deze niet geholpen!

Aan den lezer zij het overgelaten om gevolgtrekkingen te maken.

De hulp der dagbladen.

* 't Valt niet te ontkennen, dat de groote en kleine nieuwsbladen in zake de kwakzalverij veel kwaad stichten door met hunne advertenties en reclames den weg te banen voor de kwakzalvers en hunne helpers. Zonder hulp van deze bemiddelaars zou het de geheimmiddelfabrikanten niet gelukken zoo spoedig door te dringen in de huisgezinnen en zoo aanhoudend hun stoute beweringen en drieste leugens aan de goë gemeente in de ooren te schreeuwen. Toch, het dient gezegd, tracht diezelfde dagbladpers somwijlen goed te maken wat hare organen hebben misdreden en wij verheugen ons dan hier en daar de waarschuwingen te zien overgenomen, waardoor wij, nu reeds vele jaren lang, maand in maand uit, het publiek de oogen trachten te openen. Wanneer de courant, die daartoe overgaat, uit haar zelf nog een hartig woordje aan onze mededeelingen toevoegt, zal het ongetwijfeld op den kring harer lezers nog meer indruk maken.

Zoo zagen wij dezer dagen het onderstaande in het „*Kerkelijk Nieuws- en Advertentieblad*”, uitgegeven bij *M. Waterreus te Roermond*, welke waarschuwing vooral daarom uitstekend nut kan verspreiden, omdat het blad, blijkens de aankondiging, bestemd is voor- en gratis wordt toegezonden aan: geestelijken, kloosters, seminariën, pensionaten, gestichten van onderwijs, liefdegestichten, Vincentiusverenigingen, parochiale scholen enz.

„Ongepaste Reclame

en
Lichtgeloovigheid van het Publiek.

Niet genoeg dat vóór een paar jaren het *Liebig's Vleesch-extract* aan den man gebracht werd door het verspreiden van plaatjes, waarop voorstellingen uit het Oude-Testament gemaakt waren, thans wordt een nog meer ongepaste reclame gemaakt door de firma *F. A. Richter en Co.*, fabrikanten van het vermaarde *Pain-Expeller*. Deze firma speculeert op het godsdienstig gevoel van het volk en drukt hare reclames op prentjes van heiligen en religieuze voorstellingen. Kan er iets smakeloozer en ongodsdienstiger uitgedacht worden? De eerwaarde Heeren *Confraters* doen goed door al hun invloed aan te wenden, om de verspreiding van zulke prentjes tegen te gaan.

„Wanneer het om genoemde reden reeds aan te raden is, om de reizigers van genoemde firma de deur te wijzen, dan zal dit nog zooveel te meer het geval zijn, wanneer men in aanmerking neemt, dat *Pain-Expeller* een geneesmiddel of kwakzalversmiddel is dat handen vol geld kost aan de lichtgeloovige gebruikers, maar slechts enkele centen aan de verkoopers en verder dat het zelfs gevaarlijk kan zijn dat middel te gebruiken.

„Een en ander blijkt uit hetgeen ten vorigen jare in het Februari-nummer van het *Maandblad tegen Kwakzalverij* gezegd werd.”

En dan volgt de bekende „herhaalde waarschuwing”, zoodat die reeds dikwijls in ons *Maandblad* is opgenomen.

Onrechtmatig voeren van den dokterstitel.

* Wij hechten niet bijzonder veel gewicht aan titels of waardigheden op zich zelf en gunnen gaarne aan allen, die hun aanzien daardoor meenen te verhoogen, het een of ander toevoegsel bij hun naam al gebeurt het ook somwijlen, dat de zuivere oorsprong dezer verschijnselen van twijfelachtigen aard is.

Wanneer echter deze toevoegsels blijkbaar moeten dienen om het publiek zand in de oogen te strooien en om den wille van eigen voordeel te misleiden omtrent verdiensten en kundigheden, dan achten wij ons verplicht er de aandacht op te vestigen. 't Was om die reden dat wij menigmaal er op hebben gewezen hoe de kwakzalvers gretig gebruik maken van de tegenwoordig bestaande gelegenheden om lintjes en titels te koopen en hoe zij gewoon zijn advertenties en reclameboekjes op te smukken met de op zulk eene onnoozele wijze verkregen waardigheden, die zij willen doen doorgaan voor zoovele bewijzen van grootheid en erkenning.

Wettelijk is het voeren van een titel, die iemand als geneeskundige aanwijst, zonder daartoe de bevoegdheid in Nederland te hebben verkregen, hier te lande ook verboden en met boete strafbaar. Er wordt echter, zoodat met andere bepalingen onzer geneeskundige wetten, niet de hand aan gehouden; dit blijkt uit iedere courant, waar allerlei onbekende en onbevoegde personen het een of ander geneesmiddel aanbevelen met het bekende *Dr.* voor hun naam.

In Duitschland gaat dit niet zoo gemakkelijk; — iedereen mag daar te lande de geneeskundige praktijk uitoefenen, maar doet hij zich voor als iemand die van staatswege eenige opleiding heeft ontvangen of door examens blijk heeft gegeven van bekwaamheid, zonder dat dit waarheid behelst, dan wordt hij geregeld vervolgd. Ieder is vrij daar te lande te doen wat hij verkiest op geneeskundig gebied, maar de Overheid waakt er voor door hare wetten en door de toepassing van deze, dat het publiek niet worde misleid aangaande den aard, het wezen en de bevoegdheid van de personen, die zich aan 't publiek aanbieden als helpers in ziekte en lijden.

Onder allerlei vormen en kunstjes beproeven de medicasters in Duitschland zich een voegzamen titel te geven op naambordjes, nota's enz., doch onverbiddelijk komen zij daardoor in aanraking met de rechtbanken. In het tijdsverloop van nauwelijks een jaar zijn meer dan een half dozijn wetsovertreders op die wijze gestraft, en daaronder niet alleen zij, die, gesteund door een diploma uit den vreemde, den titel van *Dr.* voor hun naam plaatsen, maar eveneens diegenen, die den buitenlandschen oorsprong van hun titel uitdrukkelijk vermelden door te schrijven „*Amerikaansch geneesheer*” of „in 't buitenland gepromoveerd *Med. Doct.*” enz.

De meeste dezer wetsovertredingen kwamen niet verder dan het kantongerecht; thans heeft echter in hoogste instantie het Hof te Dresden de veroordeeling bevestigd van iemand, die wettig als tand-

arts gepromoveerd aan het *Pensylvania-college te Philadelphia*, echter zonder andere bevoegdheid in Duitschland, dezen titel op zijn naambordje had aangegeven.

CORRESPONDENTIE.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de Heeren:
Mr. J. J. S. baron Sloet te Oosterbeek.
Dr. Tjaarda „ Arnhem.
A. Tjeenhuizen „ 's Gravenhage.
J. C. Meijboom, arts „ Loosdrecht.
J. H. van Heiningen Nanninga, arts „ Garmerwolde.

Jhr. Mr. W. E. v. S. te 's H. De *Review* is niet in ons bezit. Wij danken U voor Uwe mededeeling.

J. M. v. E. te D. Met gemengde gevoelens lezen wij de correspondentie in de *Dordrechtsche Courant* en met volle instemming uw slotartikel. De stukken zijn te groot om ze in ons blad over te nemen en 't is moeilijk er een uit-treksel van te maken.

Wegens de nieuwjaarsdrukte verschijnt dit nummer eenige dagen later dan gewoonlijk.

Herhaalde Waarschuwingen.

Crème Simon. Hoort hoe dit goedje in de advertenties onzer nieuwsbladen wordt aanbevolen:

Crème Simon, aanbevolen door de beroemdste geneesheeren van Parijs en waarvan alle elegante dames zich bedienen. Dit product geneest in éne nacht puisten, kloven, winterhanden en alle huidaandoeningen. Het geeft een schoonen glans aan de huid welke door dit middel wordt versterkt en aangenaam geparfumeerd.

Ziedaar wat in de advertenties gezegd wordt. Het is, zooals men zal zien, een reeks leugens die met één waarheid eindigt. Want dat de huid door deze *Crème Simon* aangenaam geparfumeerd wordt, is waar, maar dit is dan ook al het ware dat in deze aankondiging te vinden is.

De *Crème Simon* wordt verkocht in verzegelde potjes, van ongeveer 60 gram inhoud, voor den prijs van f 1.50 het potje. Zij ziet er uit als een weeke, witte zalf.

De heer *D. van der Weerd* heeft de stof onderzocht en zij bleek te bestaan uit *zinkoxyde* (zinkwit) en *stijf-selmeele* met *glycerine*, door eenige vluchtige olie welriekend gemaakt. Dit is alles. Voor 40 of 50 cent zou dus heel gemakkelijk te leveren zijn, wat hier voor f 1.50 wordt verkocht. En van de verzekeringen van den fabrikant over de verbazende werking van den *Crème Simon* zal men niet veel bewaarheid vinden. 't Is alleen om de ijdel en tot zich te lokken dat in de biljetten, die er bij verkocht worden, gezegd wordt dat zij de huid een „onvergetelijke lenigheid” en een „fluweelachtig voorkomen” geeft en dat de dames, die er gebruik van maken, verzekerd kunnen zijn „altijd den glans der schoonheid en de frischheid der jeugd te zullen behouden.” Men zal wel begrijpen dat een beetje *glycerine* met *zinkwit* en *stijf-sel* dit niet kan doen.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoolwel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o.a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulphuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. Een zeer klein fleschje van 4 gram inhoud kost 20 cent en zou met 5 cent ruim betaald zijn. De geneeskundigen zijn overuigd van de weinige goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen.

Holloway's zalf. Dit smeersel is meer dan eens onderzocht: men heeft er in gevonden olijfolie, was, reuzel en hars, soms ook nog een weinig walschot, (spermaceti) en wat terpentijn. Een klein potje (100 gram) kost f 1,60. Als fabrieksproduct zou het nog met behoorlijke winst voor één tiende van dezen prijs te leveren zijn. Bijzondere geneeskraft heeft de zalf niet, maar zij kan in sommige gevallen eenige verzachting aanbrengen. Dat *Holloway* door den hoogen prijs duizenden in hun beurs bedriegt, is nog minder erg dan dat hij ook duizenden ongelukkig maakt door zijn zalf voor alle wonden en kwalen aan te bevelen, en daardoor maar al te dikwijls den lijder er toe brengt om het inroepen van geneeskundige hulp uit te stellen tot het te laat is. Een der advertenties van deze zalf draagt schandelijker wijze tot opschrift: *Het mes afgeschaft* en daarop wordt betoogd dat operaties bij het gebruik dezer zalf geheel onnoodig zijn. Hoe menigeen die door een heilkundige operatie (die zelfs dikwijls pijnloos geschiedt) had kunnen worden geholpen, is misschien door het gebruik van deze zalf ongelukkig geworden.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zoo veel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 937.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Zwigtman van Noppen.

Berichten: Verslag van de jaarl. vergadering der afd. Amsterdam. — Veroordeeling wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde. — Idem tandheelkunde. — Verbod van adverteeren van geheimmiddelen. — Geld van Sequah. — Sequah-waarschuwing uit het Buitenland. — Opbrengst der belasting op geheimmiddelen in Engeland.

Grootere artikelen: Uit den „goeden“ ouden tijd. — J. Augentfeld te Weenen. — Het Volta-kruis. — Wormkoekjes en wormpatronen. — Nieuwe wetsbepalingen in Frankrijk. — Hier te lande en in Duitschland. — Sequah-vereeniging en resultaat.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen. Asthma-middel van Cléry te Marseille.

Zwigtman van Noppen, de matador der „onbevoegd-geneeskunst-uitoefening“.

In het voorgaande jaar werd Amsterdam bezocht door den goudgeborduurden kwakzalver-oculist *Goolam Kader*, die zijn zetel opsloeg aan den Binnen-Amstel en honderden ooglijders tot zich trok. Nog versch ligt het wel allen in het geheugen hoe deze vreemdeling, door opgeschroefde bewoordingen, de arme lijders wist te lokken niet alleen, maar hun ook door penseelstreken aan de binnenvlakte der oogleden allerhevigste pijnen bezorgde, hunne kwalen niet genas, doch meestal verergerde en hen ten slotte achterliet met zwaarder hart en lichter beurs, toen hij met de Noorderzon onze stad en ons land verliet.

Lang, veel te lang hield hij het uit, dank zij de eigenaardige houding der pers, die maar altijd door hare kolommen opent voor allerlei fraaie(?) verhalen, door den eersten leugenaar den beste ter plaatsing gezonden, zonder zich eenige moeite te geven om na te gaan of het medegedeelde zelfs maar een zweem van waarheid bevat.

De bladen, groote en kleine, welke zoo gaarne zich zelf op het voetstuk plaatsen, waarop geschreven staat: „Voorlichters der massa“, disschen alles op wat gegeven wordt, waarheid en leugen, als er maar een aantal zilverlingen bijgelegd wordt.

Gelukkig echter achten wij ons op enkele uitzonderingen te kunnen wijzen: het „*Nieuws van den Dag*“ bovenaan.

En toch, hoeveel die pers vermag om het kwade te keeren, leert ons het buitenland, met name Duitschland.

Dáár kon de vreemde bedrieger het — dank zij de samenwerking der verschillende redactien — niet lang uithouden. Telkens wezen zij er met aandrang op, hoe het streed met de plichten der overheid, een gewetenloos vreemdeling — nog wel in hansworstkleedij voor het geopende venster zijn

arbeid doende — vrij te laten in het mishandelen van ongelukkigen, die reeds zoo veel lijden.

Het zij ons vergund hier een woord van dank uit te brengen aan het „*Berliner Tageblatt*“, de „*Kölnische Zeitung*“, de „*Vossische Zeitung*“ en anderen voor hun optreden in het belang der vele blinden, die, door ijdele hoop op genezing gelokt, ook in Duitschland de beurs van den bedrieger begonnen te vullen. Door hun dringend beroep op de overheid geschiedde het, dat hij in zeer korten tijd Berlijn moest verlaten, ja in geheel Duitschland geen vasten voet meer krijgen kon.

Van harte hopen wij dat de Nederlandsche pers eindelijk moge inzien, hoeveel meer nut gesticht kan worden door het waarschuwen voor allerlei gespuis dat aan den kost tracht te komen met kwakzalverijen op geneeskundig gebied, dan door het opnemen van telkens wederkerende, hoogdravende en leugenachtige advertenties omtrent wondergeneeskrachtige stoffen, van wonderdokters en dergelijke.

De *Goolam-Kader*-geschiedenis was oorzaak, dat voor het eerst onze aandacht gevestigd werd op eene persoonlijkheid, die het bewijs geleverd heeft,

Wat er in Nederland al zoo mogelijk is, zonder dat het de aandacht trekt der overheid, die verplicht is te waken voor de handhaving der wetten, voor de gezondheid der burgers.

Toen de zaak *Goolam-Kader* werd op touw gezet, bleek het dat hij, evenals *Sequah*, zich voorzien had van een geneesheer(?) die de „zaak moest dekken“. Het bleek toen echter ook dat hij, die als geneesheer bij *Goolam Kader's* vertooningen dienst deed, en wel onder den naam „*Dr. Anema*“, noch geneesheer was, noch dien naam dragen mocht.

Wie was hij dan? Wat was hij dan?

Al spoedig was men er achter wie de man was, die in Amsterdam als geneesheer, niet alleen bij *Goolam Kader*, maar ook geheel zelfstandig, optrad, zonder eenig recht daartoe te hebben, zonder toestemming van den Staat.

In verschillende couranten las men dat DANIEL ADRIAAN ZWIGTMAN VAN NOPPEN, zich ook noemende *Dr. Anema* of *Dr. Hobson*, door de politie gezocht werd en men zijne aanhouding verzocht.

Daniël Adriaan Zwigtman van Noppen was de man die als *Dr. Anema* dienst deed bij *Goolam Kader* en verdwenen was toen de justitie zich bemoeide met de vertooningen van den Oculiste-Indiën-Arabe op oogheelkundig gebied.

Zoo werden wij attent gemaakt op dien man van vrij groote gestalte, innemende manieren, flink optreden, groote welbespraaktheid, die met uitmuntende

geestesgaven de voorkeur gaf aan een leven van bedrog en misleiding boven een eerlijken werkkring. Nederland kon naast den Indischen bedrieger een vrucht van eigen bodem vertoonen, slauer en geslepenner dan de goudgeborduurde.

Naar hetgeen ons ter oore kwam heeft genoemde *van Noppen*, die voor een tien- of twaalfstal jaren vertegenwoordiger was van de firma *L. Kleyn en Zoon* in houtwaren te *Kralingen*, volstrekt geen bevoegdheid tot het uitoefenen der geneeskunst. Toch oefende hij sedert ongeveer drie jaren, zoowel onder den naam „*Dr. Anema*“ als „*Dr. Hobson*“ geneeskundige praktijk in Amsterdam uit, ja kwam zelfs in consult met daar gevestigde hoogleeraren.

Niet tevreden met de samenwerking eener somnabule, bezocht hij als *Dr. Hobson*, officier van gezondheid 1e klasse K. N. M., menigmaal zijne „patiënten“ in groot tenue, schreef recepten die hij parafeerde, ja, deed verloskundige bewerkingen. Quitanties en recepten teekende hij met de aangenomen namen.

Waar zijn geboorteplaats is, is ons onbekend.

Wel weten wij dat hij geen academie bezocht noch eenig examen aflegde dat hem — volgens de Nederlandsche wetten — veroorlooft de geneeskunst uit te oefenen. Trouwens, dan had hij het niet noodig gehad telkens onder valschen naam op te treden.

En toch is het mogelijk geweest dat *Zwigtman van Noppen*, oud-houthandelaar, oud-schutterij-officier, oud-lid van den raad der gemeente *Kralingen*, in Amsterdam, de woonplaats van den inspecteur van het geneeskundig staatstoezicht, onder den naam van „*Dr. Anema*“ of onder dien van „*Dr. Hobson*“ de geneeskundige praktijk in haren geheelen omvang uitoefende.

Zoodra zijne aanhouding verzocht werd was hij verdwenen en was, naar het schijnt, de politie zijn spoor spoedig bijster. Noch aan zijn oud adres, *N. Z. Voorburgwal 6*, waar de naam *Anema* op de deur stond, noch in de *Bilderdijkstraat 46*, was hij te vinden.

Het vermoeden dat hij naar Engeland of eene andere buitenlandsche plaats zou vertrokken zijn, werd niet bevestigd.

In Utrecht wist men echter in zekeren heer *J. G. Verschuyf*, ridder M. W. O., mil. apotheker bij het O. I. leger enz., *Daniël Adriaan Zwigtman van Noppen* te herkennen.

In „*De Amsterdammer*“ lazen wij daarover het volgende:

„Omtrent de arrestatie van den beruchten Zwigtman van Noppen te Utrecht wordt aan het Hbl.

geschreven :

Hij had zich in „Café-Riche” voorgesteld als de heer J. G. Verschuyl, ridder M. W. O., mil. apotheker bij het O.-I. leger, enz.

Ook in ruimer kring trad hij op, daar hij aauvang December eene der wekelijksche voordrachten hield in de openbare volks-leszaal, waar hij zijn talrijk gehoor boeide met eene Kerstnovelle, die zeer in den smaak viel.

Toen hij werd aangehouden verdacht van zakenrollerij, bleek bij het onderzoek op zijn kamer, dat men te doen had met iemand, die nooit in Indië geweest was, geen recht had op het dragen der M. W. O., te Amsterdam onbevoegd de geneeskunst had uitgeoefend, adistent geweest was van Goolam Kader, en als Zwichtman van Noppen gesignaleerd stond in 't *Politieblad*.”

De politie zal met den vangst van iemand die zoovele malen de geneeskundige wetten dorst overtreden wel zeer in haar schik geweest zijn evenals onze vereeniging.

„Dat zij hem in bewaring houde en onschadelijk make”, was onze eerste uitroep, gedachtig aan hetgeen de Vereeniging beoogt: het waarschuwen tegen allerlei kwakzalverij en van bedrog op geneeskundig gebied. Voor onzen strijd toch is het van minder beteekenis of *Zwichtman van Noppen* strafbaar is voor het teekenen van quitanties en recepten met valsche namen.

Doch hoogst teleurstellend was het, toen het na eenige dagen bleek, dat *Zwichtman van Noppen*, gekleed met pelsjas en hoogen hoed, vrij en frank langs de straten der hoofdstad wandelde, alsof er niets gebeurd was.

Is het mogelijk dat in Nederland iemand, onder meer dan een valschen naam, zich bedienende van hem niet toekomende titels, onder het oog der politie, justitie en van den ambtenaar door den Staat aangesteld ter handhaving der door dien staat vastgestelde geneeskundige wetten, de geneeskunst uitoefent, verloskundige bewerkingen doet, door de politie gevat, door de justitie weder losgelaten wordt?

Ja, dat is mogelijk!

Dat blijkt uit deze geschiedenis.

Waar, vragen wij, moet het heen, indien dat mogelijk is?

Werkelijk, er is „some thing rotten.”

BERICHTEN.

De op den 12 Juli 1891 opgerichte *Amsterdamsche afdeling der Vereeniging tegen de Kwakzalverij* hield op 28 Januari j.l. hare jaarvergadering in eene der bovenzalen van Café *Krasnapolsky*. De twee aftredende bestuursleden, dr. C. A. Lobry de Bruyn en de heer E. Th. Smeets, werden herkozen, terwijl uit het verslag van den penningmeester bleek, dat de financieele toestand der Vereeniging, zooals hij zeide, meer reden tot tevredenheid gaf dan die der Amsterdamsche gemeentekas. Op 31 December '91 was een batig saldo ad f 0.75 aan te wijzen, en thans heeft de Vereeniging eene kas van f 74.70. Het aantal leden steeg tot 205. In het jaarverslag van den secretaris werd melding gemaakt van de stappen, die het bestuur deed tijdens het optreden van den wonderdokter Sequah te Amsterdam.

Door de bescherming der wet, die de wonderdokter mocht ondervinden, en den bijval, die hem van de zijde van het beschaafde publiek en van een deel der pers ten deel viel, mochten de pogingen van het bestuur, niettegenstaande de grootste inspanning, niet baten.

Mede op grond van die ondervinding, ging het bestuur bij het verschijnen van Goolam Kader niet weder aanvallend te werk, zoodat daaromtrent niets viel mede te deelen.

Een voorstel van het bestuur, om in de volksbladen advertenties te plaatsen, waarbij het publiek er op zou worden gewezen, dat inlichtingen omtrent geannonceerde geneesmiddelen steeds zijn in te winnen bij den secretaris van het hoofdbestuur, den heer Schmidt, werd aangenomen.

Dr. Burger vroeg verder, of het bestuur al dan niet handeleend zou optreden, wanneer de een of andere kwakzalver Amsterdam mocht bezoeken.

Het antwoord luidde, dat een dergelijk optreden steeds na overleg met het hoofdbestuur plaats had, en in allen gevalle, zoo opnieuw een Sequah of Goolam Kader kwam opdagen, dit overleg zou worden uitgelokt.

Door eenigen der aanwezigen werd nog op kwakzalvers-operaties gewezen, die voortdurend in het verborgen worden bewerkstelligd. Zoo vernam men, dat reeds selert lang goedgelovige lieden geneezing zoeken bij

iemand, die met „oplegging van handen en bidden” practiseert, terwijl een priester van eene zekere secte hier ter stede eene dienstmaagd trachtte te genezen, door haar het voorhoofd met zalf te bestrijken, en dergelijke dingen meer.

Nadat de voorzitter de toezegging had gedaan, dat het bestuur middelen zou beraamen om dergelijke kwakzalverijen tegen te gaan, werd de vergadering gesloten.
N. R. Ct.

Een uit velen. In het *Algem. Politieblad* komt onder de signaleerden voor: *Gerardus Adrianus Petrus Hofmans*, 50 jaar, zich noemende doctor in de geneeskunde en arts, geboren te Rotterdam, laatst wonende te Amsterdam, door de rechtbank aldaar wegens het zonder de bevoegdheid te bezitten tot de uitoefening der geneeskunde, in het openbaar aankondigen, dat hij dit beroep uitoefent, veroordeeld tot boeten van f 200 en f 75, subsidair 30 en 15 dagen hechtenis.

De officier van justitie te Amsterdam verzoekt ten uitvoerlegging en bericht.
N. R. Ct.

Men bericht ons, dat L. DE VRIES, zich noemende DE VRIES-SON, wederom door den kantonrechter te Goes, wegens het onbevoegd uitoefenen der „tandheekunde”, is veroordeeld tot één maand hechtenis of f 200 boete.

Verbod van adverteeren van geheimmiddelen. De Regeeringspresident te Frankfort a. O. heeft bij politieverordening verboden, dat geneesmiddelen, waarvan de naam de bestanddeelen en samenstelling niet duidelijk doet kennen (geheimmiddelen) of waaraan een bijzondere werking wordt toegeschreven om hunne waarde bedriegelijk te verhoogen (reclame-middelen) in couranten of tijdschriften, of door middel van andere drukwerken ten verkoop aangeboden of voor dit doel aanbevolen mogen worden.

Een boete van 60 Mk. wordt op overtreding van deze verordening gesteld.

Geld van Sequah. In de *Provinciale Noordbrabantsche en 's Hertogenbossche Courant* van 19 Januari l.l. lezen wij het onderstaande:

„Geld van Sequah!
Het volgende familiedrama had te Roermond plaats: In den morgen was het huwelijk voltrokken tusschen zekeren R. en zijne bruid. Natuurlijk hoort bij zulk een plechtigheid een glaasje „oude klare”, doch toen men te veel aan Bachus geofferd had, werd het spreekwoord bewaarheid: „Als de drank is in den man, zit de wijsheid in de kan.” Door den drank verhit, ontstond eene woordenwisseling waarvan het gevolg was, dat de stiefvader der jonge vrouw in woede ontstak en deze koelde aan de meubelen en aan hetgeen voor den feestdich was bestemd. Links en rechts werd de boel aan stukken geslagen en vloog de „vla” door de ruiten, zoodat menig toeschouwer met leede oogen zijn geofferd penningske op de Sequah-séances moedwillig zag met voeten treden; want het jonge paar was een, waarvoor door Sequah ruim f 100 voor hun huwelijk was bijeengehaald.”

Moeten wij hierbij nu denken aan het spreekwoord, „zoo gewonnen, zoo geronnen” of aan de omstandigheid, dat de Engelsche kwakzalver voor zijne vertooningen, uit den aard der zaak, alleen kan beschikken over subjecten, die een kleiner of grooter gebrek hebben aan hunne moraliteit? Ons dunkt, het laatste is het meest waarschijnlijk.

Een Sequah-waarschuwing uit het Buitenland. In de „*Neue Grenzboten*” van 11 Januari l.l. lezen wij:

„Gedurende het verblijf van den veelgenoemden wonderdokter Davenport (Sequah) te Maastricht viel het op, dat daar groote hoeveelheden cocaine gekocht werden, een stof waarvan, zooals bekend is, $\frac{1}{20}$ gram voldoende is, om gedurende 2 à 3 weken de pijn te verdrijven. In Roermond werd 50 procentige morphinezalf gevraagd, doch niet afgegeven (dus waarschijnlijk weder uit Maastricht betrokken). Het vermoeden ligt voor de hand, dat deze middelen met de schijnbare wondergeneezing in verband staan, wijl de patiënten na 2 à 3 weken weder even ziek zijn als te voren.

„De hollandsche wetten zijn niet voldoende om dergelijke zwendelarijen, die slechts op den geldbuidel van het lichtgelooovig publiek berekend zijn, tegen te gaan, wijl Sequah een hollandschen arts (Dr. Catzbitter-vriend) gehoord heeft om met hem rond te reizen.

Wijl Sequah zich thans in Venlo ophoudt, dient deze den grensbewoners van Niederkrüchten, Elmpt, Brügggen, Burgwaldwiel enz., ter waarschuwing.”

Of die zaakjes ook voordelig moeten gaan. De Engelsche regeering heeft in het vorige jaar twee millioen zeven honderd en veertig duizend gulden getrokken uit de belasting op de geheime geneesmiddelen.

Uit den „goeden” ouden tijd.

Geen nieuws onder de zon. Het volgende, ontleend aan een werk van Mr. N. DE ROEVER, is wel de moeite waard hier medegedeeld te worden:

„Eigenaardig is het aanplakbiljet van den oculist of oogmeester Joannis van Duijzen, die in 1650, toen hij 25 jaren oud was, hier ter stede reeds werkzaam was en in 1660 aan den Heiligen (Overtoomschen) weg onder Amstelveen in „'t Hujs van Gesichte” woonde. — In 't volgend jaar verliet hij Amsterdams nabijheid. — Door het volgend biljet gaf hij daarvan aan de Amsterdammers kennis:

„Alsoo den wijsberoemden, kunstrieken ende ervaren oculist ofte ogenmeester Joannis van Duijzen geboortich van Hamborgh, lange jaeren gewoont hebbende tot Amsterdam, nu in den Haeghe woonachtigh is, heeft deze niet kunnen naerlaten uijt louter liefde ende genegenheit, die hij sijner naeste is toedragende, sulks aan alle heeren coopluijden, borgers ende huijsluijden bekent te maken, ende dat hij wederom tot dienste van deselve sijn konst, omme de blinden siende te maecken, ende andere gebreecken te helpen, meent in 't werck te stellen, te meer dewijle hij daartoe door veele doctoren is aangemaent. — Hij heeft genesen ende weet te genesen veelerlei soorten van blindheit, 't sij van vliesen, schillen en peerlen ofte pocken op de ogen, oft andersintz door eenige cartarren oft sinkingen veroorzaekte. — Tis seecker, dat iemant hem in de konst mach gelijk sijn, maer sijn meester sal in de weerelt niet gevonden worden! Want hij geneest de blindheit seer subtijl, sonder eenige instrumenten ofte scherpe medisijnen te gebruiken; die hij onderhanden krijgt, sullen in zes daegen werckelijck beterschap vinden.

Oock geneest dese mr. roode, vijsige ende lopende oogen, en het donckere schemerende gesicht verclairt hij op staende voet, gelijk de sonne de aertbodem verklaert, zoodat ghij sult kunnen sien perfect te lezen sonder bril eer ghij van hem gaet. Tot bewijs van sulx heeft hij attestatie van de Ed. Gr. Achtb. heeren Burgemeester ende Regeerders van Amsterdam, dat hij diversche personen aldaar heeft geholpen, die lange jaeren blindt geweest sijn ende onder andere eenige, die blint sijn geboren.

Daarom alle, die met blindheit geslagen sijn, die neme hun tijdt waer ende gaen bij den gemelte J. v. D. hetzij kinderen, die door de pockijens ofte termijntgen blindt sijn geworden oft oude personen 't sij wat blindheit se hebben. Waar is sijns gelijk te vinden in gantz Nederlandt, die sulx een oprechte ervarentheit heeft voor sooveel soorten van blindheit, want soo haest ghij bij hem compt, sal hij u terstond zeggen off ghij te helpen bent of niet, opdat ghij geen verloren coste doet. Ende indien ghij te helpen sijt, sal u voor een geringe prijs genezen.

Oock geneest dezen meester seer konstich, die met doofheid gequelt sijn. — Item de watersuchtigen, al waeren se schoon twintich jaeren daarmee geweest en ghij van andere meesters verlaten, want soo sal hij u soo frisch ende gezondt maecken als een jongh geboren kindt. Jae hij geneest de watersuchtige sonder deselve te zien oft te hooren spreekken.

Voorts geneest hij veelderhande andere gebreecken ende swaare accidenten, die om redenen hier niet gestelt worden. Dan can een ieder, die van Godt de Heer met eenige swaricheit is besocht, bij hem komen ende sijn accident hem voorstellen.

Hij houdt doctoer ende cherurgijn binnen sijn huys, om een ieder met respect te helpen ende des te beter 't accomoderen.

Sijn huys is seer bequaam ende heeft veel brave vertrekken, omme de patienten, die van andere plaetse om hulpe bij hem komen, te logeeren. Die dezen oculist van noden heeft, die vindt hem van 's morgens ten seven uyren ten naemiddaghs ten eenen in huys, doch soo iemant waere, die in den dagh niet en konde wachten bij hem te komen die vind hem 's avonds van ses tot tien uyren altijd thuys.

Die sijn biljetten heeft verloren, canse inde herberge van Jan Barentsz, tot Amsterdam, vooraen op de Nieuwendijk bij den Dam, daert witte hoefffiser uithanght, wederom bekomen. Desen konstrycken ende wytberoemden oculist ofte Hamburger ogenmeester Joannis van Duijzen is woonachtig in den Haegh op de Zingel, naest het huys van den Edl. heer Raetpencionaris De Witt, rechts over 't Hoffpoortjen, daer 't gecroont gesicht boven de deur staat”.

Weer eens de electriciteit geexploiteerd. (J. Augenfeld te Weenen.)

Die kwakzalvers zullen nog het beste in discredit brengen! Van hoe menig inderdaad goedwerkend geneesmiddel hebben zij zich niet meester gemaakt en de reputatie van dat middel bedorven, door het voor allen en alles als onfeilbaar aan te bevelen?

Hoe menige geneesmethode, in sommige gevallen van heilzame uitwerking, is niet door hun toedoen een vloek der menschheid geworden?

Op alles, wat maar in hun kraam te pas komt, vallen zij als roofdieren neder en vooral datgene, wat voor 't groote publiek nog iets geheimzinnigs heeft, is van hun gading.

Pas was het gebleken dat, bij sommige kwalen, de galvanische electriciteit, doelmatig aangewend, een niet te versmaden hulpmiddel was, of overal traden als paddestoelen uit den grond die personen op, die, zonder eenige ervaring, zonder andere bedoeling dan om geld te verdienen, genezing van alle kwalen beloofden door hunne galvanische, galvanometallische, electro-galvanische, electro-motorische, magneto-galvanische toestellen en middelen of hoe die dingen nog meer mochten heeten.

In 't begin eenvoudig, zooals de Goldberger kettingen, werden zij later min of meer samengesteld en dikwijls zeer duur, totdat het groot getal concurrenten somwijlen weer een prijsreductie noodig maakte.

Reeds meer dan één van dit soort van kwakzalvers hebben wij in ons Maandblad ten toon gesteld; thans moeten wij de aandacht vestigen op den man, wiens naam aan het hoofd van dit artikel is geplaatst.

In het *Pharm. Weekblad* van 17 December '92 was de volgende advertentie geplaatst:

„GROOT VOORDEEL!

10.000 Fr. en nog meer per jaar is te verdienen door een Apotheker of Drogist, die een overal verkoopbaar artikel als Alleenverkooper voor Zwitserland ter hand neemt. Aanvragen in Duitse, Fransche of Engelsche taal beantwoordt, tegen inzending van 20 cts., de electro-techniker J. AUGENFELD, WIEN I, Schulerstrasse 18."

Een onzer leden, de heer J. DE GROOT te Rotterdam, wel vermoedende dat hier geen zuiver spel werd gespeeld, getroostte zich de moeite deze zaak verder te onderzoeken en stelde het resultaat zijner onderzoekingen ter onzer beschikking. Het bleek hieruit, dat de in de advertentie genoemde J. AUGENFELD, de man aan wien de brieven moeten worden gericht, afnemers of dephouders zoekt voor zijn electricen toestel, genaamd: „Refector” en voor zijn „Elektrischer Frottir-Apparat”. Een zoogenaamde beschrijving en gebruiksaanwijzing van beide toestellen, vermeld in een brochure en prospectus, door A. toegezonden, stelt ons in staat eenigszins nader daarover te oordeelen.

Vooraf zij vermeld, dat J. AUGENFELD, zich noemende: „Electro-techniker”, volgens ingewonnen informaties bij de welbekende „Elektrizitäts-Gezellschaft” Carl König & Co. te Weenen, bij die firma niet bekend was, zoodat wij gerust mogen veronderstellen dat de inrichting van dezen „electro-technicus”, niettegenstaande de talrijke medailles, waarmee de brochures prijken, en de hierbij gevoegde woorden: „Ausgezeichnet mit vielen goldenen Medaillen”, niet veel bijzonders is.

Intusschen AUGENFELD is slim; hij weet hoe men het best reclame maakt; een groote naam moet ook als zoodanig dienst doen en het is daarom, dat druk geschermd wordt met de woorden: „System Professor Dr. Freiherr von Volta”, alsof dit inderdaad een speciaal systeem ware.

Zoo slim is hij echter niet of hij geeft zich bloot als een kwakzalver. Ook hij verkoopt weer de gewone praatjes, n.l.: de tot nu verkochte electriche genezing-aanbrengende toestelletjes hebben deze en gene gebreken; alleen bij zijn toestellen zijn al die gebreken verholpen en deze zijn onfeilbaar voor alles en nog wat.

De toestel „Refector”, een concurrent van de electro-metalen plaat van Borsodi, die wij in ons November-nommer van 1891 behandelden, wordt, evenals deze, aanbevolen als universeel geneesmiddel tegen een kwaal, die wij hier niet nader willen aanduiden, omdat wij niemand willen weerhouden ons blad te lezen. Den nieuwsgierigen lezer

verwijzen wij naar het bovenvermelde no. Geen kwaal is er die, juist omdat zij tot de z.g. geheime kwalen worden gerekend, zoozeer door de kwakzalvers wordt geexploiteerd als deze; de kwakzalvers weten, dat de lijders dikwijls onverstandig genoeg zijn om zich voor een vertrouwden geneesheer te schamen en sparen geen moeite om die lijders in hunne netten te vangen.

De andere toestel, het „Elektrischer Frottir-Apparat” dient als onfeilbaar geneesmiddel bij jicht, rheumatiek en ('t staat in het prospectus) tegen andere ziekten. Dit laatste is gemakkelijk en tevens voor den aandachtigen beschouwer vermakelijk.

Beide toestellen bestaan nu weder, zooals al dergelijke, in hoofdzaak uit metalen plaatjes, vervaardigd uit metaal-composities, die alleen den uitvinder bekend en nu juist de besten heeten te zijn, welke plaatjes van elkaar zijn gescheiden door strookjes vilt, dat met azijn wordt doortrokken.

De deskundige lezer ziet het, alweer het principe van de zuil van Volta. Inderdaad zal bij deze toestellen eenige galvanische werking worden waargenomen, maar een werking die zeer zwak is en van zeer korten duur. Het staat bij ons vast — en ieder der zake kundige zal onze meening deelen — dat van deze niets-beduidende toestelletjes geen geneeskrachtige uitwerking te wachten is en dat de genezing, die AUGENFELD daardoor belooft, inderdaad lang op zich zal laten wachten.

Waar de fabrikant schrijft: „Seit vielen Jahren im Gebrauche der Herren Aerzte und des grossen Publikums”, daar gelooven wij het laatste, want het groote publiek slikt, op dit gebied, alles maar zijn wij zoo vrij het gebruik door de geneesheeren te betwijfelen. Deze weten beter.

Wil men AUGENFELD in zijn ware gedaante leeren kennen, men leze het motto, waaronder het „Frottir-Apparat” wordt geïntroduceerd:

„Het bloed is de bron des levens, en zooals de bliksem de lucht zuivert, zoo zuivert de electriciteit het bloed; wanneer het bloed zuiver is kan geen ziekte van langen duur zijn.”

Bravo! dat klinkt als een klok . . . en als het geroep van een kwakzalver.

De menschlievende AUGENFELD, die op de andere kostbare toestellen dit heeft aan te merken, dat zij te duur zijn voor het groote publiek, stelt zich met een geringe verdienste tevreden.

Voor den „Refector” in Goud-Double vraagt hij f 30
„ „ „ „ Zilver-Double „ „ - 20
en voor het goedkoopste Frottir-Apparat „ „ - 8 p. stuk.

Wanneer wij echter weten dat hij ze aan wederverkoopers aanbiedt:

Refector Goud-Double à f 120 per dozijn
„ Zilver „ - - 96 „ „
en Frottir-Apparat - - 48 „ „

dat is dus respectievelijk 10, 8 en 4 gulden per stuk, en wel mogen veronderstellen, dat er dan voor hem ook nog wel een winstje zal overblijven, dan behoeven wij die menschlievendheid niet al te hoog te schatten.

Men ziet nu, waarom het te doen is.

Het Volta-kruis.

Weer iets nieuws wordt ons in de laatste dagen onder bovenstaanden naam aangeboden. Het wordt aldus aanbevolen:

„Alle lijders aan Jicht, Zenuw-zwakte, Zwakke Borst, Asthma, Kramp, Lichaamszwakte, Hypochondrie, Melancholie, Hartkloppingen, Hoofd- en Kiespijn, Oorsuizingen en Hardhoorigheid of aan andere kwalen, als kenmerken van afneming der levenskracht, moeten altijd het Volta-Kruis dragen volgens voorschrift”.

Wij hadden nog geen gelegenheid dit wondermiddel — de naam geeft aan dat 't weer iets of electriche gebied is — nader te onderzoeken . . . maar zou dit ook wel noodig zijn? De aanbeveling tegen zoovele verschillende ziekten, de wijze van reclame (een fraaie (?) tekening vergezelt de advertentie), het daarbij publiek gemaakte attest, zie dit alles toont zoo duidelijk met welk middel men te doen heeft, dat ieder, die zijn verstand wil gebruiken, zich wel tweemaal zal bedenken voor hij tot dit kruis zijn toevlucht neemt.

Om echter zeker te zijn en met meer kracht te waarschuwen, nu men het blijkbaar gemunt heeft

op de beurzen van de goedgebouwde Nederlanders, zullen wij nog een onderzoek instellen.

Voorloopig nemen wij hier — sommige groote bladen mogen er iets uit leeren — met ingenomenheid een artikeltje over uit de, onze zaak zoo goedgezinde „Familiebode”:

„EEN KLEIN WONDER.

„Hoort boeren, burgers en buitenlui, boem, boem, hoort, hoort! Sequah zal in het niet verdwijnen, geen olie meer, geen wrijven, neen, door het dragen alleen van het „Volta Kreuz”, door den genialen uitvinder genaamd „Keizerl. Koninkl. patentirte Volta Kreuz” wordt men genezen. Dit koperen kruisje — „Ein kleines Wunder” — draagt men maar en wip! de rheumatiek is verdwenen, de pijn is geweken, men loopt weer als een jonge straatbengel. Gaat heen Sequah en bedekt uw aangezicht, gij die zoo op de groote trom roffeldet, gij Davenport, die u gaarne genoemd zaagt weldoener der menschheid, uw glorie is ten einde en een nieuw, bescheiden genoemd „klein” wonder is ontdekt en maakt de kreupelen loopende.

Aan het einde der 19e eeuw werd ons een annonce aangeboden, waarin deze dolle . . . (geen belediging, want de Nederlandsche wet beschermt de kwakzalvers!) wordt gepubliceerd. Flinkte groote annonces zouden ons deel worden als wij deze eene maar reeds plaatsten. Wij weigerden echter. Lezers past op als in de „groote” bladen uit winstbejag reclame wordt gemaakt voor dit „wonder”.

Wormkoekjes en wormpatronen.

*Het is bekend, dat bij zeer vele ouders, wanneer een kind er niet goed uitziet, lastig is, te veel of te weinig eet enz., het eerste vermoeden is: het kind heeft wormen. Vroeger werd dan wat wormkruid in de apotheek gehaald en met stroop vermengd ingegeven; tegenwoordig gebruiken zij daarvoor wormkoekjes van suiker en chocolade of wormpatronen. Alle zijn het mengsel van suiker enz. met zoogenaamde santonine, het werkzame bestanddeel uit het wormkruid van vroeger. Deze koekjes en patronen (zoo genoemd omdat zij den vorm hebben van buskruidpatronen) worden door de suikerbakkers vervaardigd of fabriekmatig bereid. De samenstelling is zeer verschillend; soms bevatten zij te veel, soms te weinig, ook wel in 't geheel geen werkzame stof. Onschuldig zijn ze niet; de santonine is volstrekt geen onnoozel middel, maar wordt door enkele kinderen slecht verdragen en kan soms lichte stuipen te weeg brengen.

In Nederland mag deze stof in de geringe hoeveelheid zooals zij in deze suikerbakkersartikelen voorkomt niet anders verkocht worden dan door apothekers. De lijst, vastgesteld volgens art. 30 der wet van 1 Juni 1865 (Stbl. no. 61), vermeldt dit uitdrukkelijk. Dit neemt niet weg, dat er in alle steden en dorpen van ons land, onder de oogen van politie en justitie en van alle andere personen, die krachtens hun ambt gehouden zijn ook deze wet te helpen handhaven, gehandeld wordt als bestond genoemd verbod niet. Santonine beneden de aangegeven hoeveelheid wordt letterlijk overal verkocht. Wij hebben bijna den moed verloren om er nogmaals op te wijzen en de vraag te doen: wat mag toch de reden zijn, dat betreffende de eene of andere wet in ons land met twee maten gemeten wordt? Schaf een wet af of wijzig haar, indien zij niet deugt of haar handhaving onmogelijk is (hetgeen wij zoo vrij zijn te ontkennen), maar zoolang zij bestaat, heeft zij recht op eerbiediging. Elders is de overheid ook in 't bijzonder op dit punt alweer niet zoo laks als hier te lande. Overal heeft zij ingezien, dat de verkoop van zulk een stof, uitsluitend als geneesmiddel gebezigd, thuis behoort in de apotheek, opdat het publiek een waarborg moge ontvangen van zijne deugdelijkheid en tevens de zekerheid van niet bedrogen te worden. In geheel Duitschland is daarom de verkoop en zelfs het bereiden en aankondigen door suikerbakkers en fabrikanten verboden en enkele maanden geleden is ook in Oostenrijk de aandacht van alle overheidspersonen er op gevestigd door een Keizerlijk Besluit van 31 Mei 1892, dat het verkoopen dezer koekjes enz. door particulieren niet vrij staat en bij voorkomende gelegenheid derhalve vervolging moet worden ingesteld.

Nieuwe wetsbepalingen in Frankrijk tegen kwakzalverij.

*Kort geleden is in Frankrijk door de beide Kamers aangenomen een nieuwe wet, regelende de uitoefening der geneeskunst. Een der hoofdstukken

handelt in het bijzonder over onwettige uitoefening dier kunst en de daarin opgenomen artikelen zijn bij uitstek geschikt aan veel kwakzalverij paal en perk te stellen.

Zoo wordt o. a. bepaald: Ieder, die zonder in 't bezit te zijn van een wettig diploma als geneesheer, geregeld of bij herhaling en buiten geval van nood zijn hulp verleent aan zieken, of lichamelijke kwalen en gebreken behandelt of assisteert bij zulk eene behandeling, maakt zich schuldig aan onwettige uitoefening der geneeskunst. Hij wordt gestraft met een geldboete van 100 tot 500 frcs. of bij herhaling van 500 tot 1000 frcs. en hechtenis van zes dagen tot zes maanden. Heeft hij bij deze onwettige handeling misbruik gemaakt van den titel van „dokter” dan wordt de geldboete in het eerste geval verhoogd van 1000 tot 2000 frcs. of bij herhaling van 2000 tot 3000 frcs. en hechtenis van zes maanden tot een jaar. Als misbruik maken van den titel van „dokter” wordt ook beschouwd het voeren van dezen titel vóór of achter den naam, zonder daarbij duidelijk aan te geven, dat hij van buitenlandschen oorsprong is.

Bovendien wordt op dezelfde wijze gestraft ieder die, hoewel in 't bezit van een wettig diploma, zijn hulp verleent aan onbevoegde personen bij het onwettig uitoefenen van geneeskundige praktijk met het kennelijk doel hen te onttrekken aan de bepalingen dezer wet.

Waarlijk, de schandelijke triomftocht van Sequah's agent door Nederland had niet zulk een succes kunnen hebben, indien onze wetgeving maar eenige gelijkenis had vertoond met deze doelmatige voorschriften.

Hier te lande en in Duitschland. Warner's Safe Cure.

Er gaat tegenwoordig geen dag voorbij of de getrouwe courantenlezer wordt vergast op aanbevelingen, met den grootsten ophef verkondigd, van *Warner's Safe Cure*, kwakzalversmiddelen waarvan wij het ware karakter reeds meermalen hebben blootgelegd, o. a. nog in ons December-nummer van 1892.

Openlijk wordt in die advertenties geneeskundige hulp tegen alle mogelijke kwalen beloofd, openlijk worden middelen door personen — geen apothekers — te koop aangeboden waarvan wij hebben aangetoond, dat zij geneesmiddelen bevatten in een hoeveelheid, beneden die, welke hier te lande door onbevoegden mogen worden afgeleverd en met dit al laat men de zaak volkomen ongemoeid, doet men niets om het publiek eenigszins tegen deze schadelijke wetsovertreding te beschermen.

Ja, men is zoo gewillig — als het niet te erg loopt en wij precies onze woorden wikken en wegen om de heeren kwakzalvers niet te beleedigen — het aan ons over te laten onze waarschuwend stem te doen hooren, waarvoor wij dan nog dikwijls de belooning opdoen, dat men onze waarschuwing als een bescherming van de belangen van geneesheeren en apothekers bestempelt.

En wat doet men in Duitschland?

In afwachting van een Rijkswet zijn reeds in verschillende landen en provinciën verordeningen vastgesteld, ten doel hebbende het adverteeren van kwakzalverijen in dagbladen enz. zooveel mogelijk tegen te gaan. En waar in den laatsten tijd een dergelijke verordening nog niet is uitgevaardigd, daar, wij hebben het reeds meermalen aangetoond, tracht men zich te behelpen met oudere bepalingen, om toch, op alle wijzen, het kwaad tegen te gaan.

Zoo stonden, kort geleden, te Hamburg te recht, de redacteuren van de „*Tribune*” en van de „*Beobachter an der Elbe*”, beschuldigd van overtreding van § 99 van de Hamburgsche „*Medizinal-Ordnung*” van 1818. De aanklacht betrof het plaatsen van advertenties van *Warner's Safe Cure* in hunne bladen, in welke advertenties het genoemde medicament als geneesmiddel tegen verschillende ziekten werd aanbevolen.

De aangeklaagden bestreden, dat in de annonce een opgeschroefde aanbeveling van een geheimmiddel te lezen was, terwijl ook nog andere verdedigingsmiddelen, berustende op de drukpers-wet, werden aangewend.

De opgeroepen deskundige, Dr. REINHARD, ver-

klaarde, dat niet alleen de bedoelde aankondiging als een blufferige aanbeveling was te beschouwen, maar dat men ook te doen had met een gevaarlijke kwakzalverij, omdat Warner's Safe Cure bestanddeelen bevat, die voor de gezondheid niet geheel onschadelijk zijn, daar zij, onder zekere omstandigheden, vooral op de nieren een nadeelige werking kunnen uitoefenen.

De eisch was voor den redacteur der „*Tribune*” 75 Mk. boete, event. 5 dagen gevangenisstraf, en voor den tweeden beklaagde 30 Mk. boete of 2 dagen. (*) De verdediger pleitte vrijspraak, o. a. op grond dat Warner's Safe Cure door verschillende deskundigen niet tot een geheimmiddel werd verklaard, omdat de samenstellende bestanddeelen in de begeleidende brochure werden opgegeven. Het gerechtshof echter achtte de beide beklagden schuldig en veroordeelde den redacteur van de „*Tribune*” tot 100 Mk. boete, event. 10 dagen, en den redacteur van de „*Beobachter an der Elbe*” tot 30 Mk. boete, event. 3 dagen gevangenisstraf.

Sequah-vereering en resultaat.

Het onderstaande aan „*De Amsterdammer*” van 22 Jan. j.l. ontleend, willen wij onze lezers niet onthouden. Zij zullen er — even als wij — verwonderd over staan te ontwaren, hoe, niettegenstaande alle reclame in Nederland, de zaken toch nog zoo slecht gaan.

De A. Ct. meldt:

„Woensdagavond genoot Rotterdam de hooge eere een bezoek te ontvangen van HH. MM. Sequah en Hoogstdezelfs gemalin. Het gevolg bestond uit Z. M. particulieren secretaris, de heer Smits van Essen, en diens echtgenoot, *dame du palais*.

Het bezoek gold het bijwonen der eerste uitvoering van een onlangs opgerichte tooneelvereniging: *Sequah's doel zij ons streven*.

Na in den middag te zijn aangekomen en te zijn afgestapt in het hotel *Coomans*, ontving Z. M. Sequah de leden van het bestuur te 5 uur in genoemd hotel.

Om kwart voor achten vertrokken Z. M. Sequah en Hoogstdezelfs gemalin en gevolg met rijtuigen met twee paarden, welke wegens het ongunstige weder — hetsneeuwde — gesloten waren, naar den Doel.

Langs de straten stond een groote menigte geschaard, die de hooge bezoekers toejuichte, hetgeen door hen minzaam werd beantwoord.

In de zaal werd Z. M. Sequah met fanfares en gejuich ontvangen. Nadat Z. M. Sequah en HDs. gevolg plaats hadden genomen, werden zij door den heer Engels verwelkomd, waarna de heer Daniëls, regisseur der vereniging, het woord nam, om „den Hoog Ed. Zeergel. dr. Sequah” mede te deelen, dat deze benoemd was tot eerlid der vereniging en verzocht de gunst hem als blijk daarvan een gouden medaille te overhandigen.

Z. M. Sequah vergunde dit en daarna werden door de vereniging een tweetal tooneelstukjes opgevoerd.

Toen deze ten einde waren, verscheen Z. M. zelf op de planken om het bestuur en de Vereniging te bedanken voor de hem gebrachte onderscheiding en mede te deelen, dat hij binnen twee maanden in de goede stad Amsterdam zal terugkeeren, welker rechtbank hem als een kwakzalver tot f 300 boete had veroordeeld, doch dank zij de genegenheid der goede, hem zoo dierbare Rotterdammers, hadden dezen voor hem de boete betaald.

Als bewijs zijner erkentelijkheid schonk hij als een teeken zijner hooge gunst, der vereniging eene belangrijke som in geld.

Onder fanfares en toejuichingen van het publiek verlieten Z. M. Sequah en hoogstdezelfs gevolg de zaal en drukte hij zijn leedwezen uit, geen deel te kunnen nemen aan het bal dat daarna aanving.

De tooneelvereniging is geslaagd in haar streven om Sequah's doel na te volgen — zij had een goede ontvangst.”

De Londensche correspondent van de N. R. Ct. schrijft:

„De aandeelhouders der ten uwent berucht geworden Sequah-maatschappij hebben Vrijdag in eene buitengewone algemeene vergadering besloten, het kapitaal tot de helft terug te brengen, door 150.000 p. st. als verloren af te schrijven. De voorzitter Isitt beschreef de vooruitzichten der vennootschap, bij invoer der noodige „hervormingen” als schitterend, maar aangezien zij, eerst in 1890 opgericht, gedurende 2½ jaar er in geslaagd is 150.000 p. st. zoek te maken onder het commissariatschap van den man, die nu weer iets voorschittert, zullen althans niet-aandeelhouders weten te beoordeelen welke waarde er te hechten valt aan deze verzekeringen, ook op het gebied der kwakzalverij. De maatschappij heet hier in City-kringen „Seq.” Nu, à sec schijnt zij bijna te zijn!”

Het schijnt inderdaad niet al te gunstig met de financiën te staan en blijkbaar is men aan het „hoofdbureau” aan 't bezuinigen. Tenminste de advertenties van den laatsten tijd, hoe onzinnig ook van inhoud met haar beroep op Columbus enz., zijn veel kleiner — en dus goedkooper — dan die van eenige maanden geleden.

Maar de agent hier te lande heeft toch nog een belangrijke som te missen om „als teeken zijner

(*) De reden van het verschil in de mate van straf vinden wij in de *Apothekers-Zeitung*, waaraan wij deze mededeeling ontleenen, niet opgegeven.

hooge gunst” weg te schenken. Men moet voor de eer of de reclame? toch ook wat over hebben!

Correspondentie.

Tegelijk met dit nummer wordt aan de leden en abonné's een postwisselformulier gezonden.

De Secretaris-penningmeester verzoekt de leden deze formulieren — ter voldoening der contributie over 1893 — in te vullen en hem toe te zenden, zoo mogelijk met eene extra-bijdrage, omdat de kas, door het betalen der kosten van het proces Davenport contra de Vereniging, in niet al te bloeienden staat verkeert.

P. S. te D. Gij zijt juist ingelicht; gaarne verstrekken wij alle mededeelingen om het publiek op de hoogte te brengen van de kwakzalverij met geneesmiddelen.

De Maandbladen over de *Zwitsersche pillen* zijn zeker reeds in uw bezit.

De samenstelling van de *eksteroogen-pleister* konden wij uit het ons gezonden stukje niet beoordeelen; toch raden wij het gebruik ten zeerste af. Gij kunt toch zelf wel begrijpen dat er iets achter zit dat niet goed is, wanneer een eksteroogen-pleister tevens voor alle zweren, puisten en wonden wordt aanbevolen. Iets dat voor *alles* dient, deugt niet uit een geneeskundig oogpunt.

Er worden te Rotterdam, in verscheidene winkels, veel van die soorten van pleisters verkocht en wij hebben in dit Maandblad reeds herhaalde malen daartegen gewaarschuwd.

K. J. W. te R. De *Cherry Tooth Pasta* is een mengsel van poeder van kaneel, kruidnagels, violen-wortel, krijt en puimsteen, met honig tot een pasta gemaakt en met kruidnagelolie gearomatiseerd. Met „kersen” heeft zij niets gemeen dan de kleur, die door bijvoeging van karmijn wordt verkregen. De bedoelde pasta komt vrij wel in samenstelling overeen met andere dergelijke tandmiddelen.

Uw vraag of zij onder de kwakzalversmiddelen moet worden gerangschikt kunnen wij moeilijk beantwoorden. Wanneer deze stof enkel als een reinigingsmiddel voor de tanden wordt aanbevolen dan zeker niet. Gaat die aanbeveling echter gepaard (en dat weten wij niet, misschien kunt gij ons inlichten) met de opsomming van tandziekten, waartegen de pasta als geneesmiddel moet worden aangewend, dan wordt de zaak geheel anders.

J. H. D. te R. Dank voor de toezending van „*La Mode Française*”. Inderdaad is deze wijze van begunstiging der kwakzalverij — een zeer gewoon verschijnsel in tal van Fransche tijdschriften — hoogst gevaarlijk. In het volgend nummer zullen wij deze zaak bespreken.

Dr. G. te B. Wij betuigen u onzen dank voor de toezending van de geneesmiddelen van Windelincx. Zij worden onderzocht.

L. W. te A. Het is waarheid. De vorige redactie van dit Maandblad heeft het werkje van Prof. Pincus aanbevolen en met recht. Ofschoon wel wat verouderd, bevat het boekje verschillende nuttige wenken en staat het verrijderd van kwakzalverij.

Over *Vin de Bugeaud*, de *borststroop* van Becker en *Bate-man's Embrocation* in een volgend no.

Onbekende toezender. Met genoegen en in dank ontvingen wij het *Journal de la Surdité*. Indien het u mogelijk is zouden wij gaarne nog eenige andere nummers van dit blad ontvangen om dan spoedig de hier gevolgde handelwijze te bespreken. Op de handelingen van Dr. Drouet wezen wij reeds in het Maandblad van Maart 1891.

Dr. A. P. F. te W. Zie omtrent het *asthma-middel* van Cléry de „herhaalde waarschuwingen” in dit no.

Herhaalde Waarschuwingen.

Asthma-middel van Cléry te Marseille. Door het succes van anderen, die asthema-middeltjes debiteeren, verlokt, heeft in de laatste jaren iemand advertenties door geheel de dagbladpers van Europa doen verspreiden. Hij noemt zich Dr. Cléry te Marseille en zijn middel stelt hij voor als eene nieuwe uitvinding, onfeilbaar tegen zinking, hoest en asthema.

Op aanvraag, zooals dagelijks ook in de Nederlandsche bladen te lezen staat, zendt deze uitvinder nadere inlichtingen. Deze bestaan uit een boekje, waarin meer uitvoerig in zes talen wordt medegedeeld, dat het middel van Cléry, door den rook die zich bij de verbranding ontwikkelt, zelfs genezing aanbrengt van tering in de zwaarste gevallen.

't Middel heet verzameld te worden aan het strand van de Roode Zee, en bestaat uit gedroogde en tot poeder gebrachte bladen van de *Indiaansche tabak* (*Lobelia inflata*), vermengd met *salpeter* om gemakkelijker te branden.

Wanneer men bedenkt, dat dit kruid zijn naam te danken heeft aan de gelijksoortige werking, die het uitoefent als de gewone tabak, dan kan elkeen beseffen welke geheimzinnige, genezende kracht het kan tentoon spreiden bij al de ademhalingsziekten, waartegen de verkooper te Marseille het aanbeveelt.

Dwaas is dan ook zeker hij, die voor een doosje, dat nauwelijks een schelling waard is, f 1.75 betaalt, zooals door Cléry gevraagd wordt.

„Wij waarschuwen voor 't koopen van dit waarde-loos middel” publiceert de burgemeester van Karlsruhe, en wij doen dit insgelijks.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 939.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

- door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;
- door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;
- door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;
- door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;
- door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Hoofdartikel: De geneesmethode van Louis Kühne.

Berichten: Publicaties van den gezondheids-raad te Karlsruhe: Zwitsersche alpenkruiden; antiseptische gezondheids-aazijn en Ozonogen-papier; Nerven-fluid van Dr. Dressel. — Professor Fragelli's baardmiddel. — Hoofdpijnwater in aantocht. — Onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde.

Grootere artikelen: Lijden en strijden. — Edele samenwerking van twee fransche kwakzalvers. — De Nationale universiteit van Illinois. — De wonderdokter te Knijpe. — Een niet verwachte Sequah-helper.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Teercapsules van Guyot. — Suikerpillen Cantel.

De nieuwe geneesmethode van LOUIS KÜHNE.

Naar aanleiding van de vraag: Zoudt u zoo vriendelijk willen zijn mij met een enkel woordje in te lichten over het boek: „De nieuwe Geneesmethode van Louis Kühne,” diene het volgende:

Op eene vergadering, in December 1892 gehouden door de afdeeling „Dordrecht en Omstreken” werd door Dr. Broeksmid van Zwijndrecht de aandacht gevestigd op een werk, getiteld:

„Die neue Heilwissenschaft oder die Lehre von der Einheit aller Krankheiten und deren darauf begründete einheitliche, arzneilose und operationslose Heilung.

Ein Lehrbuch und Ratgeber für Gesunde und Kranke, von Louis Kühne.

Leipzig, 1892. Verlag von Louis Kühne.”

Het oordeel van Dr. Broeksmid luidde, volgens het verslag van de Dordrechtsche Courant, aldus:

„Nooit heeft hij zulk een opeenstapeling van onwetenschappelijke ongerechtigheid bij elkaar gezien; nooit heeft hij met een boek kennis gemaakt, waarin zóó gekletst wordt, zij 't dan ook, in een voor de goë-gemeente tamelijk welluidende taal. Het geheel druist zóó in tegen alle mogelijke wetenschap, dat spr. niet begrijpt, dat iemand met een gezond verstand het boek niet slechts zal lezen, maar er ook zijn voordeel mee zal durven doen, laat staan nog om wat er in verkondigd wordt, zal durven toepassen op een lid van zijn gezin.

De man, die het boek geschreven heeft, is iemand die vroeger in verduurzaamde levensmiddelen deed en indertijd lijdende was aan tuberculose. De eene dokter maakte hem, zooals hij meedeelt in zijn boek, alberoerder dan de ander. Toen is hij begonnen met een soort van natuurgeneeswijze op zichzelf toe te passen, maar hij merkte wel, dat daaraan scheve kantjes waren. Die kantjes heeft hij er echter afgeslepen. De natuurgeneeswijze plus zijne persoonlijke ervaring! Hij beweert dat alle kwalen waaraan de menscheid laboreert, het gevolg

zijn van het gebruik van onnatuurlijke voedsels; de mensch, zegt hij, leeft niet goed. Volgens den schrijver moet hij als vegetariër leven. Elk mensch die ziek wordt, heeft iets in de darmen opgenomen. De groote massa vuile stoffen ondergaan een gisting; door zijne natuurlijke geneeswijze wordt een werking verkregen gelijk bij bruispoeder waarop men water giet; zij maakt dat die stoffen, zoo zij niet onderuit komen, dan toch haar weg uit den hals vinden, Eerst gisten zij naar het hoofd, dan naar de longen en vervolgens naar de andere deelen van 't lichaam.” Enz.

Dat oordeel bleef van de zijde van iemand die ook dat boek las, iemand die later zijn naam noemde, niet zonder protest. Het werd een onverkwikkelijk, doch soms gemoedelijk geschrijf.

Wij weten niet wat meer te moeten bewonderen, het geduld van den schrijver van het boek of dat van hen die het lezen. Het geduld van den schrijver echter zal wel met klinkende munt beloond worden. Natuurlijk zijn er nog heel wat menschen in en buiten Nederland die ook zijn onzin voor iets uitstekends slikken. Het is een kwakzalverij fin de siècle, breed opgevat, breed uitgevoerd. Het water speelt de hoofdrol, evenals bij Pastoor Kneipp. Doch welk een hemelsbreed onderscheid tusschen die beiden! Louis Kühne een kwakzalver pur sang, Pastoor Kneipp een gemoedelijk, edel man, zijne ondervinding en overtuiging met waardigheid ten dienste stellende van ieder die lijdende is.

Louis Kühne is geen dokter, hij is oudfabrikant en begon zijne dwaze redeneringen op te dischen omstreeks een tiental jaren geleden. Ten minste, dat schrijft hij zelf.

Met alle kwakzalvers heeft hij dit gemeen, dat hij de zoogenoemde „officieele wetenschap” eenvoudig van nul en geener waarde verklaart en daarmede een brevet van onkunde en . . . oplichterij afgeeft aan allen die hetzij uit roeping, hetzij als bedrijf, de geneeskunde uitoefenen, de wetenschap dienen. Als alle kwakzalvers tracht hij door quasi-wetenschappelijke redeneringen te betoogen dat zijne wijze van zien de juiste, zijne behandelingswijze de eenige goede is. Met zijne behandelingswijze, die in hoofdzaak bestaat in wasschingen der uitwendige geslachtsdeelen met water en in dampbaden, zou zelfs de chirurgijn en de verloskundige overbodig zijn. Bij zijne koudwaterwasschingen van de uitwendige geslachtsdeelen zou geen baring meer pijnlijk zijn, de verloskundige operatie-leer in rook opgaan, enz. enz. Dat is echter ook al niet nieuw meer. Wij lezen toch dat

bij de bevalling eener Groenlandsche vrouw eene eigenaardige ceremonie plaats heeft. Men houdt haar eene waterpot over het hoofd, in het vaste geloof, dat de bevalling daardoor gemakkelijker afloopt. Zulk een gebruik van dit meubel mag als alleenstaand worden beschouwd. Dit laatste voegt het blad er bij, waaraan wij het bovenstaande ontleenen.

Intusschen schijnt Kühne hier in de leer te zijn gegaan bij oude en vreemde volken. De geschiedenis toch leert dat vooral in het Oosten baden en inwrijvingen met olie a's nuttig werden beschouwd. Of daarentegen alles wat bij vreemde volkstammen werkelijk geschiedt zoo spoedig als waar zou worden aangenomen, weten wij niet; wel weten wij dat al spoedig als waar wordt aangenomen wat met eenige „wetenschap genoemde poespas” in druk verschijnt. En dit geldt van het boek van Kühne.

De Israëlietische vrouwen in Beieren echter zal hij niet vangen. Die hebben een ander middel om eene gemakkelijke bevalling te krijgen. Zij bijten in de zwangerschap de steel van den paradijsappel af (Mayer). Bij de Romeinen gebruiken de vrouwen daarvoor slakken, het oog van den chameleon, het eerste van een kind afgeknipte haar en nog vele andere middelen. Bij de Campas- of Anti-Indianen in Peru wascht de barende vrouw zich met heet water, in Australie daarentegen giet men der barende koud water op het onderlijf. Dampbaden gebruiken Russinnen en Chineseche vrouwen. (Plons). Doch genoeg. Het blijkt hieruit dat er ten allen tijde en overal allerlei dwaze gewoonten bestonden en bestaan.

Doch de oogen moesten toch, dunkt ons, ieder verstandige open gaan, waar het zoo duidelijk uit het aanhangsel van zijn boek blijkt wat het doel is. Wij lezen daar dat hij onderricht geeft in de kennis van gelaatsuitdrukking. Dat is, volgens hem, de eenige manier om te erkennen of iemand ziek is. Welke ziekte iemand heeft, laat hem koud. Ten minste dat zegt hij. Voor alle ziekten is de behandeling: de zijne.

Wij lezen dat hij verkoopt: Damp-badapparaten voor 50 mark, daarbij behorende potten voor 7 mark per stuk; de verpakking kost 2,50 mark; zitbadkuipen van 18 mark tot en met 30 mark, een plankje daarin 2,50 mark meer, verpakking 3 of 4 mark. Van porcelein kosten ze 60 mark. Dan: wollen dekens 16 en 18 mark, kemelhaardekken 24 mark, lijfgordels, wrijfdoeken, bad-thermometers, gummi-kussens, gummi-handschoenen enz. Ons dunkt dat hier de fabrikant en koopman al

zeer duidelijk uit den hoek komt.

En eindelijk nog een spreekuur.

Het geheele boek is een groote reclame, steunende op de lichtgeloovigheid van het groote publiek. Hij volgt hier de methode van vele voorgangers, als: Richter met zijn verschillende zaakjes, la Mert met zijn vuile boekjes en zoovele anderen, nu en dan in de couranten geadverteerd en in onze maandbladen besproken. Maar hij is de baas waar het betreft het voortborduren op een allerjammerlijkst saamgeflanst borduurraam, waarboven als waarschuwend teeken zijn vaantje wappert: „Het closetpapier is eene uitvinding der zieke menschheid.” Volkomen gezonde menschen hebben niet noodig 'n papiertje te gebruiken. Wie het er zonder kan doen, is gezond.

Dat is het logisch(?) einde van 's mans betoog in de eerste voorlezing.

Berichten.

Publicaties van den Gezondheids-raad te Karlsruhe. — No. 1399. Dr. KRÜSI — specialiteit in het genezen van breuken — te Gais, in het kanton Appenzell, belast zich, behalve met de behandeling van breuken door middel van banden en pleisters, ook met de behandeling per brief van onderscheidene ziekten, met behulp van zijne zoogenaamde specialiteiten.

Een dezer specialiteiten, het *Zwitserse alpenkruidenpoeder*, wordt aanbevolen tegen ontsteking van het onderlijf, verstopping, haemorrhoiden, beroerte, ontsteking van de baarmoeder enz.

Het poeder is, volgens onderzoek, een mengsel van looizuur-bevattende plantendeelen, ijzeroxyde, suiker en wijnsteenzure soda. Geneeskrachtige werking bij de genoemde verschillende ziekten bezit het poeder niet. De prijs van 2 Mark voor ongeveer 150 gram is zeer hoog.

Wij waarschuwen voor de bedriegelijke handelingen van Dr. Krüsi.

No. 1400. De apotheker Dr. A. KOPP te Straatsburg, verzendt een reclame voor de beide volgende praeparaten:

1. *Antiseptische gezondheidsazijn.* Deze azijn heet, bij het waschwater gevoegd, een krachtig en doelmatig voorbehoedmiddel tegen besmettelijke ziekten te zijn. De vloeistof bestaat uit een oplossing van 2 procent thymol in alcohol en verdund azijnzuur. Zij bezit de aangeprezen werking niet, daar het onmogelijk is, zich op deze wijze tegen besmetting te vrijwaren. De prijs van 2 Mk.-20 Pf. voor 250 Ccm. der vloeistof, is buitensporig hoog.

2. *Ozonogen-papier*, luchtzuiverend papier, aromatisch desinfectiemiddel. Dit papier heeft, volgens opgave, de eigenschap, wanneer het aangestoken en verbrand wordt, besmettelijke ziekten te voorkomen, de lucht te desinfecteeren en bedorven lucht te verbeteren.

Dusdanige beroeringen zijn op zijn hoogst in staat, onaangename geuren te bedekken. Tot werkelijke verbetering van lucht in gesloten ruimten bestaat slechts één middel, n.l. herhaalde luchtversching door voldoende ventilatie.

Wij maken het publiek opmerkzaam op de waardeeloosheid der genoemde praeparaten.

No 1401. In een annonce van de „Badische Landesboten”, wordt aan elk zenuwlijder aanbevolen, zich de brochure aan te schaffen van Dr. DRESSSEL, getiteld: „Die Nervenkrankheiten, ihre Behandlung und Heilung.” De brochure dient ter aanbeveling van het z.g. „Nervenfluid” van Dr. Dressel, een middel tegen alle soorten van zenuwziekten en zelfs ter voorkoming van hersenberoerte. Het middel is een alcoholisch aftreksel van arnicabloemen, waarbij menthol is gevoegd. Het is derhalve een nieuwe oplage van het *beroertewater van Roman Weissman*, waartegen wij vroeger reeds herhaalde malen hebben gewaarschuwd.

Wij waarschuwen tegen het aanschaffen van dit middel.

Karlsruhe, 14 Februari 1893. (w. g.) SIEGRIST
NEUDECK.

Telkens als wij publicaties als de bovenstaande, ons welwillend vanwege den gezondheidsraad toegezonden, ontvangen, moet ons de verzuchting van het hart: Hoe anders en hoeveel beter zou het bij ons te lande zijn, wanneer ook hier de overheid krachtdadig optrad, om het publiek te beschermen tegen de lage en listige kunstgrepen der kwakzalvers!

Zal in den toestand, zooals hij in Nederland heerscht, dan nooit verbetering komen? Zal onze stem steeds blijven die van een roepende in de woestijn, en zal men van ons blad en onze onthullingen dan nooit anders notitie nemen dan wanneer, in onze rechtmatige verontwaardiging, ons soms een woord ontsnapt, dat aanleiding kan geven tot een strafvervolging?

Een weldoener der baardeloze jongelingschap. Te Keulen stond dezer dagen een uitvinder van „een middel om een baard te krijgen” voor den rechter. De beschuldigde was de winkelier Rother, die, in December 1890, in Keulen een winkel opzette onder de mooi klinkende firma Borghese en „professor Fragelli's onfeilbaar middel om een baard te krijgen,” aan den man bracht.

De ondernemende winkelier plaatste zeer veel advertenties in de couranten, waardoor tal van bestellingen kwamen. Belangrijk was de verklaring van den beschuldigde hoe hij tot het bereiden van het mengsel was gekomen; hij kocht, naar hij vertelde, eenige flesschen van een „beroemden baardbalsem,” van een even beroemden „professor (!!!)” liet het mengsel door een scheikundige onderzoeken en ging, het op deze wijze verkregen recept volgende, aan het fabricereen. Hij vond den uitvindersnaam „professor Fragelli” uit, omdat de zaak er zijns inziens aanlokkelijker door werd.

Eene groote flesch balsem, die mijnheer voor f 2.75 verkocht, had eene waarde van twaalf centen.

De deskundige, dokter Leuffen en de scheikundige Kyll verklaarden: „dat een middel om een baard te doen groeien, heelemaal niet bestaat.” Het middelje van den beschuldigde kon niet het minste of geringste uitrichten.

Dat de baardman mooie zaakjes deed, blijkt wel het beste uit het feit, dat tijdens het voorloopig gerechtelijk onderzoek, uit tal van plaatsen nog vierhonderd gulden in postzegels inkwam van baardeloze heeren, die toezending van flesschen vroegen.

De op de lichtgeloovigheid van zijn medemenschen speculeerende winkelier werd tot een boete van twaalf honderd gulden veroordeeld. Hij zal toen zeker zijn baard wel eens hebben gekrabd, als hij tenminste een baard rijk was.

Hoofdpijnwater in aantocht. — Nadat eenige dagen in de Amsterdamsche bladen met groote letters te lezen was:

„Hebt gij hoofdpijn? Wilt ge genezen worden?” enz., verscheen de volgende advertentie:

„Hebt gij hoofdpijn? Wilt gij genezen zijn? gebruikt dan Worledge's Head-Ache Water (hoofdpijnwater.) Eenig afdoend onschadelijk heilmiddel (uitwendig.) Alom verkrijgbaar in flesschen van 500 gr. à f 0,80; 250 gr. à f 0,45; 125 gr. à f 0,25. Hoofd-Agentschap voor Nederland en Koloniën: Spuistraat 54, Amsterdam.”

Op den 21 Febr., zonden wij naar het adres, Spuistraat 54, om een flesch doch kregen de boodschap, dat aldaar het hoofdagentschap was, dat het middel niet voor de andere week te krijgen zou zijn en dan niet anders dan bij alle apothekers en drogisten.

Men was waarschijnlijk nog bezig het beroemde middel te maken. Zoodra het verkrijgbaar is, zullen wij het onderzoeken, ten einde onzen lezers het noodige ervan te kunnen mededeelen.

Wegens het *onbevoegd uitoefenen der tandheekunde* is te Roermond proces-verbaal opgemaakt tegen den heer K.; deze zou namelijk alleen het theoretisch examen als tandmeester hebben afgelegd. (N. R. Ct.)

Lijden en Strijden.

Vijf kwartier op 't Noord-Hollandsch Kanaal.

Ingezonden.

Een heerlijke ochtend lokte mij naar den steiger. Ik wilde een vriend te B. bezoeken, die mij voor lang reeds en herhaaldelijk later, had uitgenoodigd. Welgemoed nam ik plaats op de boot. De vroolijke bedrijvigheid, die er heerschte, deed mij besluiten aan 't dek te blijven. Ik genoot. — Toch kon het gezang der hengelaars op het voordek — ik was overigens vrij ongezellig alleen op 't achterdek — mij niet blijvend bekoren. Ook den blik op het zonnige landschap, hoe weinig alledaagsch ook voor mijne oogen, offerde ik weldra op voor verre van vroolijker, verre van zonniger, maar daarom toch geenszins spijtige omgeving. Ik ging naar beneden.

Toen 'k de kajuit binnentrad, zag ik hoe een viertal medepassagiers — we waren thans met z'n zessen — hunne oogen half verbaasd op mij richtten. Dra begreep ik de oorzaak. 'k Had een weemoedig gesprek gestoord, waarin eene jonge vrouw met betraande oogen, het middenpunt vormde. Ofschoon 'k mij schijnbaar achteloos neerwierp op den divan, luisterde ik oplettend. Het akelig heesche, bijna snerpende stemgeluid der vrouw trok mij aan. Inderdaad, zij scheen zich haren toestand geheel bewust. Een enkele oogopslag was trouwens ruimschoots voldoende om 't ieder duidelijk

te maken, dat alleen de nog immer „wrede kwaal” dit fraaie hoofd kon hebben getooid met dien blos, die,

't Rood der klaproos, die op den bouwval groeit, en met dat blank, dat

't Wit der lelie, die op de graven bloeit, treffend, tegelijk pijnlijk, in tint evenaarde.

Tergend vond ik het medelijden der anderen, dat hier de vrouw tot spreken had bewogen. Maar toch, zij scheen, hoe moeilijk 't spreken haar viel, behoefte te gevoelen haar hart te luchten.

Wij waren intusschen een aanlegplaats genaderd. Twee onzer verlieten de boot. Uit de enkele woorden, die 'k goed had kunnen verstaan begreep ik, dat het moedertje — ze was moeder, ze sprak van haar kind en niet van zich zelve, wat ik aanvankelijk dacht — vruchteloos hulp had gezocht bij meer dan eenen geleerde, helaas! ook bij meer dan eenen kwakzalver voor dat kind.

Schuin over me in den hoek zat een aardige jongen rustig te slapen. 't Was de hare, van hem sprak zij. 'k Had aan den knaap niets bijzonders bemerkt; nu echter — ik kwam naderbij — zag en hoorde ik, hoe ongelukkig het kereltje inderdaad was. Van de knieën, die dik en kogelrond waren, hingen kuitbeen en voet, totaal ongespierd, gevoelloos neer.

Ik kon de voor haar wel-is-waar pijnlijke behoefte, niet weerstaan, der moeder te verzoeken nog eens te willen vertellen, wat zij daareven reeds kortelijk had gedaan, maar ik niet had kunnen volgen. — . . Ze begon:

„Bij verschillende doktoren en ook bij professoren in de naaste omgeving ben 'k reeds met hem geweest, maar allen schudden ze 't hoofd; ik krijg geen baat. En komt er dan weer iemand bij ons, die den jongen ziet, bijna ieder weet raad. Wij zijn 't geld wel erg noodig, maar och, als we dan weer denken, de jongen mocht eens beter worden, dan probeeren we 't weer . . . Sequah was in Alkmaar, naar hem moesten we gaan; hij genas alles; zonder twijfel zou hij ook hem helpen. Vol hoop gingen we er naar toe. Wel zag hij den jongen even, maar tijd om hem te wrijven had hij niet; dat moesten we zelf maar doen met zijn olie. We hebben toen gesmeerd en gewreven, maar 't hielp niets. Hij verliet Alkmaar. We reisden hem na. Wie weet, dachten we, als we vroeg zijn krijgen we nu wel een beurt; dan wrijft hij zelf. . . Weer te vergeefs. Opnieuw raadde hij ons toch vooral goed te wrijven; we moesten maar een flinke hoeveelheid fleschjes olie opdoen, de jongen kon en moest genezen! 't Kostte zooveel! We hebben toen 't weinige wat we van waarde nog te missen hadden te gelde gemaakt om er olie voor te koopen. Goede vrienden wreven ook wel eens — 't helpt anderen toch ook, zei men. 't Kan wel waar zijn, maar ons hielp 't niet. Nog eenmaal hebben we getracht Sequah te spreken. Er werd toen voor ons naar hem geschreven. We kregen bericht om te komen. Toen we er waren, stond hij ons in 't geheel niet meer te woord. „We gebruikten geen olie genoeg,” vernamen we namens hem. Ontmoedigd, hebben we toen opgehouden. We konden ook niet meer koopen; we leden reeds half gebrek door 't geen we aan zijn olie opofferden; 't mocht ook niet meer, want we hebben nog drie kinderen, die”

Ze weende bitter.

Zoo had dus de groote weldoener(?) het ware licht laten stralen over zijne edelmoedigheid tegenover minder bevoorrechte natuurgenooten!

Hoe blijft het mogelijk, dat menschen met gezond verstand, willens en wetens mag men wel zeggen, zich laten verblinden, dat zij, zij 't dan dat hun eigenbelang hun overschillig is, de onbekenden — en dat zijn in 't bijzonder zij, wie het 't meest welkom zou zijn — niet voorlichten, hoe de officieele geneeskundige wetenschap slechts het ware belang der lijdende menschheid wil, hoe onbaatzuchtig zij telkens nieuwe bronnen van uitkomst opent en, hoe dat vertoon van menschenliefde, niets anders beoogt dan door 't uitwerpen van spieringen kabeljauwen te vangen en dan nog wel met verboden vischtuig. Maar neen. Het blijkt, dat de ontarding van den mensch, ja helaas bij dragers der wetenschap, zoover kan gaan, dat zij plaats

nemen op de tribune bij den mannelijken sirene, om, ja . . . om misschien de handgrepen te leeren om hun zedelijken ondergang, hun stoffelijken opgang, ten koste der lijdende menschheid, waarvoor zij geroepen zijn zich op te offeren — te bewerkstelligen. Is 't zoover gekomen met 't streven naar 't ideale leven, der menschheid plicht en begeerte?

Heet dat der roeping getrouw? Foei!

Maar 'k dwaal af. Ik keer terug tot het moedertje, dat tijdens 'k met mijne gedachten in verontwaardiging opging, weer begon te spreken. Ik was haar niet gevolgd in haar verbaal. Spoedig echter begreep ik, dat zij na haar vruchteloos pogen en daarna gevolgde ontmoedigde berusting, weer een dier altijd gediensdige leeken had ontmoet, menschen van ervaring, die altijd den juisten raad en 't meeste baat weten en beloven. Zij ging nu geregeld naar een anderen weldoener(?) „Ja mijnheer, zei ze, toen 'k even navroeg, „'t is een eenvoudige man maar goed! och zoo goed! Hij vraagt ook niets; willen we hem iets geven, dat moeten we zelf weten.” Zij sprak nu weer vol moed. „Hij is vroeger boerenknecht geweest; later is hij zelf boer geworden. Op 't vee moet hij de geneeskunde hebben geleerd. Hij belast de koeien. Nu doet hij 't al sedert jaren ook menschen.” En helpt het al? vroeg ik. „Nee mijnheer! 't Helpt nog niet, maar hij wordt nu toch weer beter! . . .

De boot naderde hare bestemming. We begaven ons aan 't dek. Een net gekleede vrouw, op wier kosten ik vermoedde, dat moeder en zoon in deze kajuit zaten, nam, hoewel ik 't der moeder aanbod, den jongen op haren arm en droeg hem naar boven.

't Geval had mijn medelijden en belangstelling zoodanig opgewekt, dat 'k vroeg om het adres van de moeder; 'k wilde zoo graag nog eens hooren, hoe 't met de nieuwe kuur — die 'k natuurlijk bleef afkeuren — zou afloopen. 't Kostte den menschen blijkbaar niets, want ze waren te arm en 't bracht hun voor een oogenblik toch troost(?) 'k Nam afscheid en ging mijne verveling, die mij in de kajuit had gedreven dankbaar, mijn reis vervolgen. Af en toe heb ik nog geïnformeerd. Eenmaal ben 'k zelfs nog eens persoonlijk gaan kijken. Ik merkte niet de minste beterschap. De arme menschen intusschen vertrouwen nog altijd op den eenvoudigen, braven man, die 't geld, dat men hem gaf, zelf niet wilde, maar 't offerde aan . . . de kerk. Een kwakzalver verloochent zich nooit! Holloway wilde een hospitaal stichten, dat miljoenen moest kosten; Sequah houdt maaltijden voor vijftig personen tegelijk en gekruid met „Godgevallige feestliederen,” deze brave broeder offert zijne netto-winsten der kerk: toppunt van schijnheiligheid.

Thans achtte ik den tijd gekomen om waarschuwend op te treden. Naar 't mij voorkwam geloofde men mij, toen ik zeide, dat slechts van de ware kunst, zóó er hulp mogelijk was, hulp zou zijn te verwachten. Aan hare uitspraak moesten zij zich houden. Was zij niet bij machte hulp te verleen, dan paste het te berusten en den vooruitgang der wetenschap af te wachten. In hare toekomst lag mogelijk nog troost. Elke andere hulp, die niet op degelijke studie berustte, maar toevaltig opdaagde, noemde ik baatzuchtig, leugen, misdaad.

Het boertje is kort geleden de eeuwige rust ingegaan. Hij heeft geen succes meer behaald, (Twijfel ware natuurlijk overbodig.)

Toch weet ik, dat 't dom, 't willens dom publiek, dat hem heeft gekend, nog zijn arbeid lauwert . . .

Aan 't sterfbed der moeder stond ik voor enkele dagen. Zij weende wanhopig. De gedachte aan hare, alle nog hulpbehoevende kinderen, aan den armen man, die thans alleen de leiding van den jongen op zich zou moeten nemen, daarbij 't gebrek, dat thuis heerschte, wettigden zeer zeker hare tranen.

Toch begreep ik, dat zij nog strijd voerde en 't niet weinig bijdroeg tot haar leed. Zij scheen nog mijn raad omtrent de te zoeken of af te wachten hulp voor den jongen, niet geheel toe-

gedaan. Zacht overtuigde ik haar dat, zoo er ooit hulp zou dagen voor den jongen, deze hem zou worden verleend door een kundig, degelijk man, die zich gaf voor de lijdende menschheid en geen ander doel kende.

Hoewel niet zonder zorg, heeft zij, toch geruster gestemd, thans 't moede hoofd voor immer ter ruste gesteld.

Niet als zij, die ter wille van 't welzijn van haar kind, zich alles ontzei, wier lijden gij, zoo gij eerlijk waart geweest, laaghartige kwakzalvers, hadt kunnen verzachten, waardoor zij met minder zorg van 't leven had gescheiden, wensch 'k u toe te rusten; maar moge ook dan nog uw geweten u folteren, zooals 't u thans moet doen!

Dat wensch ik ook u, gij allen, die door leugenadvertentiën, brutale leugens wanhopige leeken in uw net lokt om ze daarna meedoogenloos te plunderen; ook u hunne voorgangers weldoeners afschuwelijker gedachtenis.

A. — 2 — '93.

A. W.

Edele samenwerking.

Van bevriende zijde ontvingen wij een fraai geïllustreerden en keurig afgewerkten almanak, bevattende o. a. de portretten van H.H. M.M. de Koningin en de Regentes, spreuken en verhalen van allerlei aard en . . . nog iets, waarop wij terstond terugkomen. Te voren zij echter medegedeeld, dat het boekje geschreven is voor onze O.-Indische bezittingen, n. l. in twee talen, Nederlandsch en Maleisch en dat het ongetwijfeld ten doel heeft, bij een groot deel der bevolking een machtigen indruk te maken.

Zoo lazen wij a. a. aan het slot van een „Bericht betreffende de Koninklijke Familie”, het volgende: „In alle plaatsen, welke de Koninginnen bezoeken, is het blijkbaar, dat Hare onderdanen Haar zeer liefhebben en zeer aan Haar gehecht zijn. Wij hopen steeds, dat het leven der beide Koninginnen lang gespaard mag blijven door den *Almachtigen Gebieder van het Heelal*.”

Ziehier woorden van een godvruchtig, koningsgezind *Nederlander*, zult ge zeker zeggen . . . niet waar lezer?

Maar toch vergist ge U; het zijn woorden als reclame-middel gebruikt door twee *fransche kwakzalversfirma's*, de auteurs van den almanak, dien wij thans bespreken. Wat zij met dien almanak beoogen?

De eerste bladzijde zegt het ons:

„Kennisgeving. *Al vermakende onderwijzen of zekere, zeer nuttige, inlichtingen op eene minder droge manier weergeven, door de lectuur vergezeld te doen gaan van teekeningen, vignetten, en alles wat tegenwoordig veel belang wekt, ziedaar het doel van dit werkje gemeenschappelijk aangeboden door twee bevriende huizen wier produkten zeer gewaardeerd worden door de geneeskundigen in de geheele wereld.*

Wij wenschen deze produkten in herinnering te brengen aan diegenen onzer lezers welke ze reeds kennen en hopen ze te doen waardeeren door hen die ze nog niet kennen; terwijl wij allen onze beste wenschen aanbieden.

C. Bailly & Ce en Clin & Ce.

Alle, in dezen Almanak voorkomende Geneesmiddelen zijn te verkrijgen bij den Heer D. de Waal, te Soerabaya.

Hier komt de aap uit de mouw kijken. Het boekje is weer een nieuw model voor een bekend reclame-middel. Twee „bevriende huizen”, de grootste firma's in spécialité's te Parijs, hebben zich eendrachtelijk verbonden om hunne weldaden aan de bewoners van Insulinde deelachtig te doen worden, of liever, want Indië is reeds, als ware het, overstroemd door kwakzalverijen, om te zorgen, dat die weldaden aan niemand ontgaan, 't zij europeaan of inlander. En, geholpen door D. DE WAAL, door wiens bemiddeling misschien wel de hollandsche en maleische tekst is bezorgd, (het boekje is te Parijs gedrukt) zullen zij vermoedelijk in hun gevaarlijk streven slagen, wanneer niet de goedgezinden in Indië hun waarschuwend stem doen hooren.

Enkele gegevens om die waarschuwing meer klem bij te zetten, laten wij hier volgen:

De firma's CLIN en Co. en C. BAILLY en Co., 20 en 22 Rue Drouot te Parijs . . . welk getrouw courantenlezer kent ze niet. Er gaat bijna geen dag voorbij, of men ontmoet ze op de 4e bladzijde

van onze bladen, nu eens met dit, dan eens met dat kwakzalversmiddel, terwijl men bijna geen fransch blad of tijdschrift, zelfs wetenschappelijke, in handen kan nemen, zonder hunne geïllustreerde annonces aan te treffen. De almanak nu, dien wij thans bespreken, bevat een verzameling van die annonces, afgewisseld, zooals wij reeds zeiden, door verhalen of beschrijvingen.

Laat ons enkele annonces eens in 't kort nagaan.

Oplossing van Dr. Clin tegen jicht-rhumatiek-pijnen, aldus aanbevolen:

„De oplossing van Salicylaat van soda van Dr. Clin, is het beste middel tot genezing van de jicht, de rhumatiek en de pijnen.”

Deze vloeistof bevat inderdaad salicylzure soda, maar is daarom nog niet iets bijzonders. Salicylzure soda wordt, in sommige *bepaalde* gevallen van rheumatiek, meermalen met vrucht door de geneeskundigen aangewend, maar is lang geen universeel geneesmiddel bij deze ziekte. Zoo ergens, dan is juist bij rheumatiek deskundige hulp noodig. Hoeveel menschen verbeelden zich niet aan deze kwaal te lijden, terwijl de oorzaak van hunne pijnen een geheel andere is. Indien deze nu op 't gezag van den onbekenden kwakzalver, die in Parijs woont, hun baat zoeken bij de oplossing van Dr. Clin, zullen zij in de meeste gevallen schadelijk wegkomen; de genezing zal uitblijven en hun beurs zal, zonder eenig nut, eenige guldens lichter zijn geworden.

Echte Quina Laroche. Een product *duurder* en zeker *niet beter* dan het praeparat door de Nederlandsche Pharmacopee voorgeschreven. Bij ieder apotheker verkrijgbaar onder waarborg van steeds een zuiver middel te krijgen van constante samenstelling. Welken waarborg geeft de specialiteitsfirma?

Siroop van Dr. Zed. Wordt bijzonder aanbevolen tegen „de kwaadaardigste hoesten” en „het zenuwachtig hoesten der teringlijders.” Inderdaad bevat deze stof een hoeststillend middel, codeïne, een middel echter dat tot de *vergiftigen* behoort en waarvan het onvoorzichtig gebruik de grootste nadeelen kan veroorzaken. Teeringlijders zullen hiervan tevergeefs hulp verwachten en dat „de kwaadaardigste hoesten” daardoor „zeer snel zullen verminderen”, dat beweert de kwakzalver wel . . . maar niemand anders zal dit toegeven.

Pillen met ijzer Rabuteau, die, zooals het luidt, „met het beste succes worden gebruikt in gevallen van bloedgebrek, uitputting en zwakte der kinderen” komen in samenstelling geheel overeen met de *Blaud'sche pillen*, in ieder apotheek steeds, volgens bepaald voorschrift en *versch bereid*, voorhanden. Men behoeft hier waarlijk niet voor een veel *ouder* en *duurder* praeparat bij den franschen kwakzalver ter markt te gaan.

Bovenstaande voorbeelden mogen volstaan om een oordeel te vellen over de waarde van de spécialité's, aanbevolen door de twee „vriendschappelijke” firma's.

Wil men zeker weten, dat men met kwakzalversfirma's te doen heeft, dan leze men slechts de laatste bladzijden, waaruit blijkt, dat in den bedoelden almanak *negen* verschillende geneesmiddelen worden aangeboden tegen: beroerte, bleekzucht, bloedgebrek, bloedspuwing, Engelsche ziekte, gebrek aan eetlust, gewrichtspijnen, hartkloppingen, huiduitslag, klieren, koorts, leverkoliek, longtering, gewrichtsgewellen, maagkrampen, ontsteking der luchtpijpstakken, verkoudheid, rhumatiek, slechte spijsvertering, tandpijn, verstopping der klieren, verzwering, zenuwpijnen en zinkingen . . . het is zoo wel, zouden wij denken. Onnoodig te zeggen, dat *alleen* de aanbevolen geneesmiddelen juist de goede zijn en dat men vooral het fabrieksmerk moet eischen. Dit is zoo kwakzalvers-aard en het staat ook bij elk middel opgegeven.

Bewoners van Insulinde, weest met aandrang gewaarschuwd tegen den aanslag, die door enkele fransche kwakzalvers op uw gezondheid en uw beurs wordt gesmeed; om uw geld is het te doen. En al mogen de auteurs van den almanak in hunne spreuken nog zoo menschlievend zeggen: „*Wie een ander tot goede brengt, wint een schat voor zichzelf*” geloofd ons, wanneer wij verklaren, dat het hun alleen te doen is, om een *schat voor hun zelf* te

winnen, al brengen zij daardoor ook een ander te gronde.

„Universitas Nationalis Illinoensis,”
Chicago.
en **J. SCHOONDERMARK Jr.,**
Amsterdam.

Voor eenigen tijd werd aan liefhebbers van titels of die geacht werden dit te zijn, eene circulaire gezonden door *J. Schoondermark Jr.*, te Amsterdam, zich noemende:

De Hoogleraar-Vertegenwoordiger voor Nederland en zijne Koloniën van de „Nationale Universiteit van Illinois,” te Chicago, zich tekenende:

Prof. Dr. Med. **J. SCHOONDERMARK Jr.**

De vereischten ter verkrijging van dien Amerikaanschen doctoralen titel zijn slechts, dat men eindexamen heeft afgelegd aan een H. B. S. of gymnasium en dat men in de eene of andere taal eene dissertatie schrijft, aan welker inhoud overigens geene bijzondere eischen worden gesteld, en waaraan de faculteiten van Illinois gaarne hare goedkeuring hechten.

De promotie-gelden — daar komt des Pudels Kern aan — zijn bij de Geneeskundige Faculteit f 512,50, bij alle overige Faculteiten f 262,50.

„Het doctoraat honoris causa is nog goedkoop, maar dat kan iedereen zoo maar niet krijgen; daarvoor moeten „gegronde redenen” worden aangevoerd.”

Aldus het „*Leidsche Dagblad*” van Donderdag 9 Februari 1893, dat daaraan nog het volgende toevoegt:

„De heer Bavinck deelt omtrent genoemde universiteit en de door haar verleende graden het volgende mee:

„Toevallig heb ik nu in Amerika het een en ander vernomen, dat de beteekenis dezer beroemde „Nationale Universiteit te Illinois” in het rechte licht kan stellen.

Van verschillende zijden werd mij verzekerd dat het niets dan speculatie is op de ijdelheid en op den dollar. De Amerikanen zijn zeer democratisch, maar niettemin buitengewoon gesteld op titels, namen, lintjes en strikjes. Er is misschien geen land, waar men meer hecht aan titels en graden. Een onderwijzer heet dikwerf een professor. Nooit wordt achter den naam de titel vergeten. Diplomata van lidmaatschap hangen aan den wand. Menige familie bezit een family-book, eene geschiedenis van haar geslacht. Aan deze bekende ijdelheid der Amerikanen is eene groep van mannen tegemoetgekomen, die, optredend als Nationale Universiteit van Illinois, allerlei wetenschappelijke graden uitdeelt voor betrekkelijk weinig geld. Natuurlijk, dat degelijke Amerikanen aan deze graden hoegenaamd geene waarde hechten en met de zoogenaamde universiteit van Illinois den spot drijven!

Deze universiteit, wier corporatie uit onbekende personen bestaat, moet natuurlijk niet verward worden met de „Universiteit van Chicago,” welke den 1sten October van het vorige jaar met een personeel van bijna honderd hoogleraren, leeraren, assistenten enz. geopend werd.”

De wonderdokter te Knijpe.

Aan de *N. R. Ct.* van 22 Febr. jl. ontleenen wij het volgende:

„Uit Knijpe melde men ons:

Sic transit gloria mundi. Ja, onze roem taant. De heerlijkheid begint van ons te wijken. De Knijpster wonderdokter behoort tot het verledene; en zijn bestaan dagteekende al, zoo niet van eeuwen, dan toch van tientallen jaren her. Zoover menschengeheugenis strekt, hebben we hier altijd een wonderdokter gehad.

Vroeger hadden wij een heel besten, een, in wiens geslacht de waardigheid erfelijk was geweest en die al zijne voorvaderen overtrof in geheimzinnige kracht en in zijne macht over den booze, want hij was ook duivelbanner.

De verhalen omtrent genezingen, door hem tot stand gebracht, grenzen aan het ongelooflijke. Van heinde en verre kwamen ongelukkige kranten zijne hulp inroepen. Zijne wonderen leven voort

in den mond van het volk. Vooral de geschiedenis van „die rijke prinses die in den nacht tot hem kwam en die door alle dokters opgegeven en door hem in den tijd van vier-en-twintig uren radicaal genezen werd,” zal niet licht vergeten worden. Zelfs een Leidsch professor riep, naar men zegt, zijne hulp in en werd door hem voor de wetenschap behouden. En het getal bevoorverde kinderen, die door zijne wondermacht aan den invloed van den booze onttrokken waren, is legio.

Het mooiste van de zaak was, dat hij aan eene groote mate van wonderkracht eene groote mate van onbaatzuchtigheid paarde. Voor enkele stuivers bond hij den strijd met den vorst der duisternis aan, legde hij zijne zegenende handen op en sprak hij de reddende tooverformulieren uit. In zeer berooide omstandigheden ging hij dan ook eenige jaren geleden ter ziele.

Gelukkig voor de lijdende menschheid was zijne wonderdadige kracht op een ander overgegaan, een eenvoudig arbeider, evenals hij. Toch was de nieuwe wonderdokter niet uit zijn geslacht gesproten en slechts een namaak van den ouden. Was het omdat hij onder een ongeloovig geslacht verkeerde of begon de wonderkracht door het veeljarig gebruik te verslijten, zeker is het, dat het hem niet gelukte zich tot de hoogte van zijnen voorganger te verheffen, dat hetgeen hij verrichtte slechts een weerschijn was van hetgeen zijn voorganger had gepresteerd?

Maar in elk geval, we verheugden ons nog altijd in het bezit van een wonderdokter. Thans doen wij dit niet meer. De wreede arm der justitie heeft hem aan ons ontroofd.

Vanwaar dit tragisch einde?

Die Liebe, ach, die Liebe

Hat ihn so weit gebracht!

Eenigen tijd geleden liet de bijna zestigjarige wonderman zijn oog vallen op eene maagd. Het was slechts eene voorbijgaande opwelling, de indruk van een oogenblik, een dienaar van Venus onder den invloed van Bacchus. In eene nederige dorpsherberg bracht hij zijne Dulcinea zijne hulde. Doch helaas! deze had haar hart verpand aan een zoon van Mars, die als haar beschermer optrad. De wonderdokter trok zijn mes, en — het tragisch feit werd reeds vroeger vermeld — de krijgsman zonk gewond ter aarde.

Gelukkig zegevierde het ijzersterke gestel van den verwonde, doch het slot van de geschiedenis is geweest een jaar brommen voor den wonderdokter. En ons, Knijpsters, heeft men ontroofd datgene, waarop wij, onze vaders, grootvaders en overgrootvaders ons steeds hebben mogen verheffen. De plaats van dezen wonderdokter is thans vacant, en wij vreezen maar al te zeer dat zij voorgoed vacant zal blijven.”

't Is te hopen! (*Red. Maandbl.*)

Een niet verwachte Sequah-helper.

Onverschiedene dagbladen brachten in 't begin der vorige maand, het volgende bericht:

„Uit Eindhoven wordt ons medegedeeld, dat bij het optreden van Sequah aldaar op Woensdag avond zijne behandeling in het openbaar werd geprezen door den heer Van der Stok, eerstaanwezend officier van gezondheid te Venloo.

Met den heer Van der Stok hadden op het tooneel plaats genomen eenige officieren van het garnizoen te Venloo en de kapitein der maréchaussée te Eindhoven.

Sequah had aan die heeren 's middags een diner aangeboden.”

Wij konden onze oogen nauwelijks gelooven, toen wij het bovenstaande lezen en dachten daarin niets anders te zien dan een onjuist bericht, waarvan de rectificatie niet lang op zich zou laten wachten.

Tot heden echter hebben wij nog nergens een woord van tegenspraak gelezen en hebben wij dus niet het minste recht om aan de juistheid van het bericht te twijfelen. Dit spijt ons, want het is ons onverklaarbaar hoe een geneesheer, een officier van gezondheid, in gezelschap van andere officieren zich er toe kan leenen, om door zijn aanwezigheid op het tooneel en door de openbare aanprijzing van de behandeling reclame te maken voor den agent

der Sequah-maatschappij. Zelfs wanneer wij aannemen, dat de wijze van massage, zooals die door Davenport wordt uitgeoefend, de goedkeuring van genoemden geneesheer wegdraagt, dan nog wil en kan het er bij ons niet in, dat een deskundige zijn, zij 't ook indirecte, hulp zal verleen aan den verkoop van de Sequah's middelen, aanbevolen tegen alle mogelijke kwalen en op een wijze, die den waren charlatan kenmerkt.

En wat het aangeboden diner betreft, wij durven daaruit geen gevolgtrekking te maken. Wel weten wij dat Davenport zich, door de gratis-maaltijden, veel vrienden en vereerders heeft verworven . . . maar kunnen wij in dit geval zoo iets veronderstellen?

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreten de Heeren:

I. Reepmaker v. Beile Sr. te Domburg;

W. P. Smit Sibenga, Med. cand. te Leiden.

Dr. R. v. d. L. te A. Zie omtrent de *zalf van Mej. de Veer* het ingezonden stuk van Dr. Scheltema in het Maandblad van Nov. 1891. De zalf is nog niet onderzocht, omdat die soorten van zalven en pleisters — waarvan er in Rotterdam zoo verschillende worden verkocht — bijna allen ongeveer dezelfde samenstelling blijken te hebben. Loodpleister, hars en terpentijn, soms ook was, zijn meestal de bestanddeelen. Wij zullen thans de zalf laten onderzoeken.

W. I. S. te G. Is 't u reeds mogelijk ons het resultaat mede te deelen van uw onderzoek van het *Javaansch tandwater*? Wij zijn er zeer om verlegen.

D. v. d. W. te K. Ook u vragen wij hetzelfde ten opzichte van de *pillen van La Fontaine*.

Dr. H. te A. Op *Van Noppen* komen wij nog wel eens, waarschijnlijk in een volgend no., terug.

W. M. H. A. te A. Dank voor uw bemoedigen; met verlangen zien wij de no's. van het *Journal de la Surdité* tegemoet.

Dr. D. R. te A. De Amersfoortsche courant in dank ontvangen. Dat is toch te bar zoo maar, tusschen andere berichten in, in het redactioneel gedeelte, onder „Gemengd nieuws”, die groote reclame voor Warner's Safe cure! Alle verantwoording voor de leugens, die in die reclame worden verteld, komt thans op het hoofd der Redactie neer; het is een bericht van de Redactie zelve. Ongetwijfeld wordt voor die plaatsing extra-betaald, maar dit wascht de Redactie niet schoon. Integendeel; mag men nu niet met recht vragen: zijn soms alle kolommen voor geld te koop?

Enkele stukken moeten tot een volgend no. blijven liggen.

Herhaalde Waarschuwingen.

Teercapsules van Guyot. Nadat de geneeskunde vroeger nogal gebruik van teer en teerwater had gemaakt, heeft zij deze tegenwoordig grootendeels laten varen, daar andere stoffen beter de vereischte werking teweeg brengen, al kunnen de teerbereidingen somtijds eenig nut doen. Indien de geneesheer tegenwoordig nog teer of teeraftreksel wil laten gebruiken, kan hij bij iederen apotheker dit tot teerpillen laten verwerken. De capsules bestaan uit teer met een laagje gelatine omgeven. Bij een geringe verkoudheid, die echter ook zonder geneesmiddelen, indien men een goeden leefregel volgt, gemakkelijk geneest, kan het gebruik van enkele capsules geen kwaad. Veel heil verwachtte men echter niet van teer en niet ieder ga op goed geluk aan 't slikken. Men zij met 't gebruik voorzichtig. Teer is in 't geheel niet een zoo onschadelijke stof als het door Guyot en zijn opvolgers genoemd wordt. Terwijl sommige menschen verscheidene teercapsules zonder schade schijnen te kunnen gebruiken, zijn ons verscheidene gevallen voorgekomen, waarin het gebruik, zelfs van een of twee stuks, onpasselijkheid te weeg bracht.

Een langdurig voortgezet gebruik schaadt zeker altijd zoowel de maag als de beurs.

Suikerpillen Cantel. In de wijze van aankondiging een merkwaardige type. Hooft hoe de deugd dezer pillen wordt uitgeschreeuwd: *Suikerpillen Cantel! Versterkend, bloedzuiverend, onfeilbaar tegen zoowel pas ontstane als verouderde ziekten. Vergen noch ontbering noch voedingsregel. Dit geneesmiddel is voortreffelijker dan alle andere. Het is het gemakkelijkste, het vlugste, het spaarzaamste; het geneest altijd radicaal, zonder heilkundige bewerkingen.*

Bijna alle gebruikelijke leugens der kwakzalvers dus in één enkele advertentie bijeen. Zelfs zonder te weten waaruit die pillen bestaan wordt men van het grove bedrog overtuigd. De heer HERMAN VAN GELDER, mil. apotheker, had echter de goedheid het middel voor ons te onderzoeken. Men krijgt voor zijn f 2 een doos met 40 pillen, die al terstond een slordige bewerking toonen, want ze verschillen zeer in grootte; zoo zou geen apotheker ze afleveren; (in 't zelfde doosje zijn er van 630 en van 980 m.g.). De pillen zijn met een laag roodgekleurde suiker omgeven en daarbinnen vindt men een zwarte massa, bestaande uit *Copaïvabalsem, Teer en Magnesia*. Dus al weer drie overbekende stoffen die, ten minste de eerste en de laatste, dikwijls door geneeskundigen worden voorgeschreven, doch slechts in bepaalde gevallen nut kunnen doen en waaromtrent geen eerlijk man ooit het geringste zou willen onderschrijven van 't geen er in de advertentie van wordt gezegd.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 940.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

Bij dit blad behoort een bijvoegsel.

INHOUD.

Hoofdartikel: Mevrouw Marianno . . . de belangelooze vriendin van Davenport.

Berichten: Het adres der Vereeniging aan de Min. van Binnenl. Zaken en Justitie. — Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe: „Die Flechten” van Padberg; Gezondheidskruidenhonig van Lück. — Het Volta-kruis. — De Bredasche Courant en de kwakzalvers-annonces. — Middelen ter wering van kwakzalversartikelen. — Kühne in aantocht. Onbevoegde uitoefening der tandheekkunde.

Grootere artikelen: Worledge's Hoofdpijnwater. — Volta-kruis.

Correspondentie.

Mevrouw Marianno, de belangelooze vriendin van Davenport — of van Sequah?

Voor ons, die den afgezant der Kwakzalversmaatschappij, Sequah-limited te Londen, op zijn strooptocht door ons land getrouw volgen, worden zoo nu en dan sommige zaken duidelijk, die eerst — en dit voor het publiek des te meer — onduidelijk waren, of laten wij liever zeggen, waarop men nu niet zoo dadelijk gevat is.

Men weet uit de geschiedenis dat men zich vroeger meermalen in de staatkunde bediend heeft van vrouwen, om haar eene of andere zending naar een ander hof op te dragen. De uitverkorene moest natuurlijk eene groote mate van geslepenheid en listigheid bezitten en geen nieuweling zijn in de kunst van veinzen. Een dergelijke zending viel niet in het oog en was beter in de gelegenheid om naar behoefte te intrigeeren, en de lieden des te beter te winnen voor het doel van hem die haar zond.

Hoe goed nu de Sequah-Company ook georganiseerd is, en hoe vaardig hij, die in ons land aan het hoofd der bende staat, ook is in het bedenken van listen en kunstgrepen om het doel — zooveel mogelijk verkoopen van de Sequah-middelen — te bereiken, zoo hadden wij in het begin toch niet kunnen vermoeden, dat er zelfs eene dame aan geëmployeerd was, blijkens hare geschriften beschaafd en ontwikkeld en met kennis van algemeene zaken voorzien. Toch schijnt dit het geval te zijn. Hare taak is blijkbaar om met de pen — en die is voor eene belangelooze damespen scherp gepunt en met venijnigen inkt gevuld — de meer ontwikkelde tegenstanders, met name hen, die als deskundigen over de zwendelarijen der Sequah-Company-limited kunnen oordeelen, in de dagbladen te bestrijden.

Men oordeele slechts na lezing van het onderstaande, waarin wij al hetgeen op deze zaak betrekking heeft, naar chronologische volgorde mededeelen.

Omstreeks Mei 1891 abonneerde zich per briefkaart, blijkens de onderteekening, Mevrouw E. MARIANO, Vondelkade 185 te Amsterdam, op ons maandblad.

In Juni 1891 trok de Sequah-bende te Roosendaal ons land binnen.

Het eerste stuk, waarop onze aandacht viel, was geplaatst in het *Haarlemsch Dagblad* van 12 Dec. 1891, geteekend: „Waarheid”.

De troep vertoefde toen te Haarlem en onze Vereeniging was toen nog druk bezig in advertenties, aanplakbiljetten en in het Maandblad het publiek te waarschuwen en in te lichten.

De schrijfster, want waarheid is immers vrouwelijk, zoekt plaatsruimte naar aanleiding van — let wel — Sequah's optreden te Haarlem. Zij constateert dat hij ook te H. goede vrienden met de bevolking maakte, uitgezonderd de geneeskundige- en de apothekerswereld, dat ons Maandblad met weinig succes tegen den „Kwakzalver” waarschuwt en beter deed minder te schrijven, eerlijker op te treden.

„Wie — vraagt zij — heeft zich dan eigenlijk over hem te beklagen? Die armen, die hij gratis helpt, en wie de entreegelden ten bate komen, of de meergegoeden en rijken, die zijn olie aanwenden, na te vergeefs bij doctoren hulp gezocht te hebben? Waarom onderzoekt de geneeskundige wereld niet de waarde van Sequah's geneesmiddelen?”

„Onderzoekt eer gij oordeelt”.

„Docteur c'est un métier comme tout autre”. Zouden er bij de geleerden ook eigenbelang en eigenliefde in het spel kunnen zijn? In ieder zijner handelingen toonde Davenport zich „a perfect gentleman”.

Of zijn tegenstanders het recht hebben op denzelfden naam? Het publiek oordeele. De belangen van 't volk! — het klinkt mooi, neen, nijd, afgunst en laster vormen de factoren in den strijd tegen Sequah.”

In het postscriptum wijst de schrijfster er op dat het Maandblad een analyse van de olie geeft; waarom laten de heeren doctoren dit recept niet praepareeren, vraagt zij.

Men ziet, alles is er op ingericht om Sequah's middelen en Davenport in de hoogte te steken en tegelijk de doctoren en apothekers verdacht te maken.

Daarna verscheen in het *Leisch Dagblad* van 21 Dec. 1891 — de troep bivouakkeerde toen te Leiden — een ingezonden stuk, geteekend „FAIR PLAY”, getiteld „Sequah”.

In den aanhef wordt er op gewezen dat het Maandblad voortgaat, na eerst de burgers van Amsterdam, Alkmaar en Haarlem gewaarschuwd te hebben voor Sequah den kwakzalver, dit ook te Leiden te doen.

„Een kwakzalver, maar waar zijn de bewijzen? Het is geen kunst iemand te beleedigen. Het Maandblad zegt wel dat Sequah's middelen waardeloos zijn, doch het is een onloochenbaar feit, dat hij geneest. (Wij wijzen er op dat het hier heet: hij geneest.)

Hoevelen danken hem hunne herstelling en daarom kunnen wij wel heenstappen over zijne eigenaardige wijze van optreden.

Wij leven nu eenmaal in de eeuw der Reclame. Welnu dat Sequah die make op de manier die hem goedgevult. Zolang hij eerlijk optreedt (wat hij steeds deed) mag niemand hem den steen werpen. Ik heb toevallig gelegenheid gehad Davenport's séances in verscheidene plaatsen bij te wonen. Altijd bleef hij zich zelven gelijk, enz. enz.

Verder wijst de schrijfster op de ridderlijkheid van Davenport en de onridderlijkheid van het Maandblad.

„Maar daar hoor ik een stem, die roept: „De leeuw der Reclame is niet langer de eeuw van 't ridderschap. 't Is de eeuw van de dubbeltjes! Oho! zouden die achter de schermen zitten, „jalousie de métier?”

Vervolgens wordt er op gewezen dat het Maandblad zoo'n zorg heeft voor de beurzen van 't publiek, en de hooge apothekersrekeningen dan? — Naar 't Maandblad af te gaan moest de heer Davenport meenen dat de Hollanders niet eerlijk, niet rondborstig, niet helderziend zijn.

„A fair trial” voor zijne geneesmiddelen is al wat Sequah steeds gevraagd heeft. „Beproef alle dingen en behoud het goede.” De blik, beneveld door bijbedoelingen, schouwt door zulke vuile glazen, dat zijne waarnemingen niet anders kunnen zijn dan valsch.”

In het laatst van December kwam de Sequah-troep ter sprake in de vergadering van den Geneeskundigen Raad van Noord-Holland. Er werd besloten een adres te richten tot den Minister, betreffende de Wet op de uitoefening der geneeskunst.

Daarop verscheen in het *Leidsch Dagblad* van 2 Januari 1892 een ingezonden stuk, geteekend VERITAS en getiteld „Sequah en de Geneeskundige Raad”.

De schrijfster begint met te wijzen op het afkeurenswaardige standpunt, dat de medici innemen in zake Sequah.

„Welk een drukte om de schil, welk een voorbijzien van de kern! (Deze typische uitdrukking zullen onze lezers later meer ontmoeten.)

Is dan niet het al of niet genezen door Sequah de hoofdzak?

Hoe Sequah een spaak in 't wiel te steken, dit alleen schijnt de geneeskundige wereld te beroeren.

Ver boven de geneeskundige Wet staat bij ons publiek de Wet der Menschelijkheid.

Het helpt de geheele geleerde wereld niet, als zij niet door feiten staft, dat wij hier met bedrog te doen hebben. Vergeet de medische wetenschap, welke houding zij eens aannam tegen Harvey en Jenner; meent zij dat zij onfeilbaar is, dat haar woord genoeg is en dat 't gezond verstand feiten niet stelt boven betoogen (zelfs van de meest geleerden)?

Men vrage niet aan eene partij, maar aan de menigte wat Sequah uitricht. Men ondervrage de genezen personen zelf.”

Zeker de flink met zilverzalf bestreken genezen patiënten, zooals ARIE MOMMERS uit Rotterdam en PLOMP uit Amstelveen,

„Lichamelijk lijders te genezen is zoo heerlijk, zoo kostelijk! En wij zouden dit veroordeelen, omdat die genezingen staan buiten de officieele wetenschap, waarvan 't onderwijs ons land zooveel geld kost?”

In de tweede helft van Januari 1892 verscheen de brochure van Prof. H. TREUB te Leiden „Patiënt en Geneesheer”, gericht tegen de Sequah-troep. Ook nu kwam de anonyme verdedigster van Sequah weder in het krijt.

In de *Amsterdammer, Dagblad voor Nederland* van 26 Januari 1892 verscheen een ingezonden stuk, geteekend „WAARHEID” en getiteld „Patiënt en Geneesheer”.

De strekking van dit stuk was natuurlijk weer om den indruk, dien de zoo pas verschenen brochure

van Prof. T. zou kunnen maken, te verzwakken en te neutraliseeren.

De troep ging daarna van Leiden naar Dordrecht, Gouda, den Haag, Leeuwarden, Groningen en was in Juli 1892 te Zwolle. Gedurende dien tijd lieten wij haar rustig begaan met het publiek te bedotten. Die werkeloosheid geschiedde bij wijze van proef, vooral ook omdat ons bleek, dat vele leden der Vereeniging meenden, dat het Bestuur genoeg gedaan had in de Sequah-zaak en het publiek nu overal voldoende ingelicht was. Wij hadden dus weinig attentie voor hetgeen in die plaatsen voorviel en weten dan ook niet of de slimme, en de troep door dik en dun verdedigende schrijfster: VERITAS, WAARHEID, FAIR PLAY gedurende dien tijd iets in de dagbladen schreef. Alleen herinneren wij ons een stuk van het bekende allooï in het *Dagblad van 's Gravenhage*, geteekend: „Eene Hollandsche dame”, doch hebben dit nummer op het oogenblik niet ter onzer dispositie.

In Zwolle echter was ons het plezier beschoren van kennis met haar te maken. Misschien dacht zij wel dat onze Vereeniging den moed had opgegeven of in slaap gesust was.

In de *Prov. Overijss. en Zwolsche Courant* van 5 Juli 1892 had Dr. I. H. H. STROINK, apotheker en lid onzer Vereeniging, een stukje geplaatst, waarin hij mededeelde dat hij een fleschje Sequah-olie onderzocht had en daarin, evenals de andere scheikundigen, levertraan en terpentijn gevonden had. Hij gaf eene voor leeken eenvoudige proef aan de hand om die stoffen zelf er in op te zoeken.

En jawel, daar hadden wij haar weer, in het nummer van 7 Juli! Wij nemen haar schrijven hier in zijn geheel over, opdat onze lezers zelf zullen kunnen oordeelen of daarin niet dezelfde gedachtengang heerscht, ja, dezelfde uitdrukkingen en woorden voorkomen, als in de vroeger aangehaalde stukjes.

„INGEZONDEN.

Mijnheer de Redacteur!

Het stukje van den heer Stroink in uw blad gelezen hebbende, noopt mij u beleefdijk plaatsing te verzoeken voor bijgaande regelen. De Sequaholie zou dan, volgens genoemden heer, bestaan uit terpentijn en levertraan. Hij staft zijn opinie met die heeren Robertson, Polak enz. aan te halen. Zou ik den heer apotheker ook nog den naam mogen verschaffen van doctor Bosser uit Dordrecht, die dezelfde meening deelde? Dr. Bosser citeert zelfs een prachtig resultaat verkregen te hebben door 't wrijven met terpentijn en olie, doch bij dat *éene resultaat* is het steeds gebleven, 't Oude spreekwoord: „een is geen”, was misschien aan dr. Bosser's memorie ontsnapt, anders ware hij zeker minder voorbarig geweest zijn belangwekkende bevinding bekend te maken; Terpentijn en levertraan, — zoo ver zijn de Holl. scheikundigen dan gevorderd, wat de analyse der Sequaholie betreft, — doch wat die *andere bestanddeelen* betreft, waarvan zij steeds spreken, doch die zij niet onder *namen* kunnen brengen, als de genezende kracht der Sequaholie nu eens juist in die *andere bestanddeelen* schuilt? 't Omhulsel en de kern zijn twee. Mij dunkt dat, waar men faalt een *volkomen juiste* analyse van een geneesmiddel te geven, het verstandiger ware zijn oordeel omtrent de samenstelling er van op te schorten. Zeker, terpentijn en olie of levertraan is een van ouds bekend middel. Is zijn genezende kracht even groot als dat der Sequaholie, dan lijkt het ons vreemd, dat er zooveel rheumatiëklidders in Holland blijken te zijn, waarvoor de doctoren *niets* schijnen te kunnen doen, en die in Sequah hun redder vonden. Al het geschrijf omtrent de waarde of waardeloosheid der Sequahmiddelen spreekt minder luid, dan de feiten waarvoor de heer Davenport ons sinds een jaar plaatst. Laten zij, die meenen een even goed of beter middel dan de Sequaholie tegen rheumatië bezitten, ons *daden* geven, geen woorden. Praten kunnen wij allen, maar op *doen* komt het aan — en wat Davenport deed voor ongelukkige lijdens, dat blijve bij hen in dankbare herinnering.

Mevr. MARIANO CALOUTA—VAN DAM.

Amsterdam, 5 Juli 1892.”

Wij kregen nu de overtuiging, dat VERITAS, WAARHEID, FAIR PLAY en Mevrouw MARIANO CALOUTA—VAN DAM een en dezelfde persoon was en begrepen toen dat zij in relatie stond met de Sequah-bende en er eene of andere betrekking bij vervulde.

Tevens herinnerden wij ons onze abonnee Vondelkade 185 te Amsterdam en gingen derhalve aan het bevolkingsregister informeerden wie dat was.

Onderwijl repliceerde Dr. STROINK in de *Zwolsche Courant* van 8 Juli, terwijl zijn stukje eindigde met de volgende woorden:

„Ten slotte moet ik u tot mijn leedwezen betuigen, dat ik niet weet in welke hoedanigheid u tot mij schrijft. Staat u geheel buiten den strijd, is u dankbare patiënte, of wellicht op een of andere wijze aan de Sequah-Maatschappij verbonden? Een kleine aanwijzing bij uwen in Zwolle geheel onbekend klinkenden naam ware toch zeker wel wenschelijk geweest.”

In hetzelfde nummer was ook een stukje opgenomen van den heer BEIJERS te Zwolle, waarin de

schrijver eveneens Mevrouw MARIANO CALOUTA repliceerde en er vooral op wees dat, als de heer Davenport weg is en de muzikanten verdwenen zijn, het ook uit is met de Sequah-olie, en waarin hij waarschuwde tegen het gebruik der Prairie-flower.

In het nummer van 9 Juli beantwoordde Mevrouw Mariano Calouta de heeren Stroink en Beijers in twee afzonderlijke brieven, waarin de volgende voor ons reeds bekende uitdrukkingen voorkomen: „In mijn oog staat de daad verre boven 't woord”, „tegenover een buitengewoon optreden als dat van Sequah, stelle men de daad tegenover de daad”, „geleerden die zonder ernstig onderzoek hun opinie zoo maar durven neerschrijven”, terwijl de brief aan Dr. Stroink aldus eindigt:

„Uw leedwezen uitdrukkinge omtrent uw onbekendheid aangaande mijn verhouding tegenover de Sequah-zaak (als 't een dochter Eva's was, die zich zoo uitliet, zoude men haar misschien van nieuwsgierigheid verdenken) kan ik u zeggen, dat ik geen aandeelen heb in de Sequah-limited of eenig ander financieel belang mij met de zaak verbindt. Een *dankbare* patiënte ben ik evenmin, maar wel heb ik in mijn omgeving met 't grootste succes de Sequah-olie toegepast. Geen wonder, dat mijn naam een vreemden klank heeft, hij is een buitenlandsche, doch ik kan u de verzekering geven dat ik van moeders en vaders zijde tot zeer welbekende Holl. families behoort. Mochten nadere inlichtingen hieromtrent u bijzonder veel belang inboezemen, dan ben ik volkomen bereid u die te geven, doch ik beschouw hiertoe de courant niet als den geschiktsten weg.

Mevr. MARIANO CALOUTA—VAN DAM.”

Hoe het in Deventer, Zutphen, Arnhem, Nijmegen, enz. ging, doet weinig meer ter zake, doch ongeveer in October of November 1892 kreeg de Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging een bezoek van Mevrouw MARIANO — de dame kon waarschijnlijk niet vermoeden dat hare gangen reeds nagegaan waren en zij al veel vroeger als reclamemaakster uit den fatsoenlijken stand van den troep herkend was. Op zekeren dag dan kwam zij den Secretaris om een maandblad vragen. Zij was abonné en had het laatst uitgegeven nummer niet ontvangen.

Hij gaf het haar, maar vroeg meteen of haar naam en voornamen waren, zooals hij op een briefje geschreven had (van het bevolkingsregister ontvangen). Zij antwoordde dat alles juist was, behalve de naam Panagrotti — die hoorde er niet bij. — Toen vroeg hij of zij de schrijfster was van een ingezonden stuk in de *Zwolsche Courant* ten gunste van Sequah, waarop zij blijkbaar zeer gejaagd werd, ja antwoordde en ijlings wegliep.

Wij lieten alles nog rusten totdat, toen de bende in Roermond vertoefde, Davenport mededeelde, dat op een der volgende avonden een der voornaamste dames van ons vaderland (zie *Maas- en Roerbode* 17 Dec. 1892) als tolk zou optreden. (*) Uit het verslag in de *Maas- en Roerbode* van 20 Dec. 1892 van de Séance op 17 December, en den maaltijd op 19 December, bleek dat den verslaggever dier courant in het oor geblazen was, dat deze dame heette Mevrouw MARIANO geb. DONKER CURTIUS, van Amsterdam.

En toen nu in de *Nieuwe Koerier*, *Prov. Limburgsche Courant* van 20 Dec. 1892 de Redactie een flink stuk had geschreven tegen de bedriegerijen van Sequah, onder het opschrift „Wie zijt Gij?” en de altijd slagvaardige pen van Mevrouw MARIANO, die nu eenige dagen de rol van tolk vervulde — er op de haar eigen en ons bekende wijs op geantwoord had en onder veel meer ook schreef:

„Licht, meer licht,” riep Goethe op zijn stervenssponde en 't blijft de kreet door 't menschedom geslaakt. Onze dank dus aan allen die *licht* trachten te verspreiden; LICHT, wel te verstaan niet HALF LICHT.

't Schemerachtig leadingartikel van uw blad zij zoo kort mogelijk beantwoord, daar wij voor een ingezonden stuk niet die plaatsruimte durven solliciteeren, welke aan een belangwekkend (?) hoofdartikel verleend wordt.”

en haar brief aldus eindigde:

„Over de reclame-middelen zal ik hier niet gewagen. — Zijn zij enkel en doorn in 't oog, menigen arme kome zij ten bate; geen stad toch verliet de heer D., zonder er eenige ongelukkigen minder te hebben achtergelaten. Een dankbaar kloppend reclamehart is toch altijd een menschenhart, niet waar? En hiermede heb ik gezegd.

Mevr. E. MARIANO.”

toen meenden wij dat de maat der bedriegerijen vol was, en daarom zond onze Secretaris-penningmeester het onderstaand artikel aan de *Nieuwe Koerier*, die het in zijn nummer van 3 Januari 1893 plaatste:

(*) In den Haag schijnt Mevr. Mariano ook als tolk te zijn opgetreden (zie ons nummer van Mei 1892). In Zwolle trad zij eveneens op, doch heette daar — naar men ons schreef — mevrouw of mejufvrouw DONKER CURTIUS.

„Mijnheer de Redacteur.

Vergun mij eene kleine ruimte om eene manoeuvre der in de stad vertoovende Sequah-bende in een helder daglicht te plaatsen.

Het betreft de schrijfster van een ingezonden stuk in uw blad van 22 Dec. ll., zich noemende Mevrouw E. Mariano. Ik kan mij voorstellen dat iemand die nu niet zoo met de praktijken der kwakzalvers bekend is en dit stuk leest, al half gewonnen is door het feit, dat eene blijkbaar beschaafde dame de lofropet steekt ten gunste van den agent der Engelsche kwakzalversmaatschappij, te meer daar dit geschiedt op eene wijze, die doet denken aan een argeloos, medelijdend vrouwenhart. Ook zal een deel van het publiek, oppervlakkig oordeelende, ingenomen worden voor de zaak, omdat vroeger van de tribune is medegedeeld, dat eene dame van hoogen stand uit Amsterdam zou komen om als tolk te dienen, en in het kleurrijke verslag der *Maas- en Roerbode*, in zijn nummer van 20 Dec. ll. zoo in het voorbijgaan wordt genoemd: *Mevrouw Mariano geb. Donker Curtius* van Amsterdam, een door den klank vertrouwen inboezemenden naam

Doch geheel anders zal men gaan denken, indien men de zaken beschouwt, zooals zij mij, als kwakzalverbestrijder, bekend zijn.

Reeds in Haarlem, Leiden en den Haag had het mijne attentie getrokken, dat er nu en dan in de plaatselijke bladen ingezonden stukken verschenen, ondertekend: *eene hollandsche dame*, stukken die eene sterke familiegeleekenis met elkander hadden, en van hetzelfde allooï waren als het stuk in uw blad van 22 dezer.

Toen echter in de Zwolsche Courant, tijdens het verblijf van den troep te Zwolle weer eenzelfde stuk verscheen, geteekend: *Mevrouw Mariano Galouta*, had ik meer houvast en ging terstond aan het informeerden.

Ik vernam toen dat de dame woonde aan de Vondelkade te Amsterdam no. 185, en in het bevolkingsregister staat als *Mevrouw Panagrotti Mariano Galouta*, geb. *Theodora Ermentia van Dam*. Volgens haar eigen verklaring behoort die naam Panagrotti er niet bij.

Zij is 6 Mei 1891 met haar gezin, drie kinderen en eene zuster, uit Meerssen naar Amsterdam getrokken, terwijl haar man sinds twee jaren in de Argentijnsche republiek vertoefte.

Men lette wel op, dat de Sequah-bende in den zomer ons land binnentrok en omstreeks dienzelfden tijd eene dame, zich noemende Mevrouw Mariano, een abonnement op het Maandblad der Vereeniging tegen de kwakzalverij nam en deze dame, oek woonachtig Vondelkade 185 te Amsterdam, mij later bleek te zijn de schrijfster van het stuk in de Zwolsche courant.

Het komt mij voor, dat het verband tusschen al deze bijzonderheden nu wel duidelijk is. De Sequah-troep, alleen in last hebbende, zooveel mogelijk van de olie en terpentijn en het aftreksel van rhabarber te verkoopen, ten profijte van de beurzen der aandeelhouders, zoekt dit doel op alle mogelijke, al of niet rechtstreeksche manieren te bereiken. Zoo goed zij in haar dienst heeft en had een man als Davenport, zoo handig en glad van tong; een Doeff, een arts die zijn heele beroepsleven ambulans is geweest; een apotheker die, voordat hij in dienst der kwakzalversmaatschappij op eene hem waardige wijze zijn leven eindigde, het land rondging, om door onwille opgaven van de lijdzaamheid zijner collega's te leven; verder hoerhroepers, paardenaafspanners, wagentrekkers, dankbare en genezen patiënten uit de plaats van haar verblijf of van elders, zoo goed zal zij ook wel eene beschaafde dame uit den fatsoenlijken stand, goed met de engelsche en fransche taal bekend zijnde — want in haar gezin is het fransch de huistaal — kunnen gebruiken, om den schijn aan te nemen alsof zelfs zulk eene dame — die ten slotte het Sequah-publiek in levenden lijve vertoond wordt en soms als tolk dienst doet, — uit pure menschlievendheid en ingenomenheid met Sequah's geneesmethode, zich voor de zaak interesseert. En daar haar familienaam *van Dam* niet voornaam genoeg klinkt, welnu daar wordt van de tribune af de naam *Donker Curtius* genoemd, dat klinkt veel voornamer en op een leugen meer of minder komt het niet aan.

En waarlijk, mevrouw Mariano vervult haar deel van de taak met tact en slimheid, want in haar stukjes is alles er op berekend om de voortreffelijkheid van Davenport als genezer en tegelijkertijd de deugdelijkheid der terpentijnolie te doen uitkomen. — Wat haar als lezeres van het Maandblad der Vereeniging tegen de Kwakzalverij bekend is, namelijk al datgene wat strekken kan om Davenport te doen gelijken op het zeer ongunstige signalement, dat de officier van justitie te Breda van hem gaf, verzwijgt zij wijselijk.

Dat zij schrijft: „Over de reclame-middelen zal ik hier niet gewagen” zal nu uwe lezers wel duidelijk zijn.

Uw dienstwillige

G. B. SCHMIDT,

Secretaris-Penningmeester der Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Amsterdam, 27 Dec. '92.”

Nu eerst brak de bom los en leerden wij deze veelnamige dame in al haar kracht kennen en hare vrouwelijke zachtaardigheid, oprechtheid en goede trouw apprecieeren.

Wij nemen haar schrijven hier in zijn geheel op, teneinde het publiek opnieuw in de gelegenheid te stellen, met eigen oogen te zien hoe de dame met slimheid en handigheid haar rol van kwakzalverhelpster vervult, maar toch nog in haar leugens verward raakt, zoodat zelfs de Redactie van de *N. K.* meende er een woordje te moeten onder schrijven.

„Aan den Heer G. P. SCHMIDT,

Secretaris-Penningmeester van 't Maandblad tegen de Kwakzalverij.

„In een helder daglicht, neen waarlijk heer Schmidt, in een helder daglicht plaatst u de zaken niet, en wezenlijk als uwe inlichtingen omtrent den heer Davenport even nauwkeurig zijn als die, welke gij 't publiek omtrent Mevr. Mariano en de drijtweer harer handelwijze mededeelt, dan roep ik uit: „arm misleid publiek, van 't Maandblad tegen de Kwakzalverij staat u geen licht te wachten.” Wie een

beetje levenswijsheid heeft opgedaan weet hoe moeilijk 't is juiste informatie te erlangen, een reden te meer men nooit voorbarig zij; vooral onthoude men zich van *insinuaties*, me dunkt zoo iets is een gentleman onwaardig. Hadde 't hier alleen mijn persoon gegolden, uw stukje ware onbeantwoord gebleven, men staat eenvoudig boven enkele aanvallen, maar 't geldt hier eene zaak, die voor 't publiek van belang kan zijn, omdat het hieraan uwe verdere mededeelingen en wijze van Sequah's bestrijding kan toetsen. Dus ter zake: Voor de mededeelingen der *Maas- en Roerbode* ben ik niet aansprakelijk als er dus eene kleine vergissing van den kant der redactie heeft plaats gehad omtrent mijn geboortenaam, dan kan dit nimmer ten doel hebben gehad 't publiek door den klank van een vertrouwen inboezemenden naam te misleiden. Mijne betrekking tot de familie Donker-Curtius is hiertoe te nauw, aangezien mijne moeder de eer had dien naam te dragen. U is van opinie mijn geboortenaam een minder voorname klank heeft; mocht gij u de moeite willen geven u te Rotterdam, mijne geboorteplaats, naar de maatschappelijke positie te informeren, zult u tot de overtuiging komen, zij zich met die van de familie Donker-Curtius kan meten. — 't Raadplegen van 't volksregister te Amsterdam moet u al weinig gebaat hebben — namen alleen zijn zoo dor; waarom mij niet liever eens persoonlijk geïnterviewd, dan had ik u zeker meer bijzonderheden kunnen mededeelen, "encore toujours à votre disposition Monsieur." Radbraken doet u de namen toeh, daar ik sta ingeschreven als Mevrouw Panagiotti Mariano Calouta, de naam Panagiotti zijnde de voornaam van mijn echtgenoot. Daar u zoo nauwkeurig (?) mijn gezin ter sprake brengt, zullen wij de puntjes op de i zetten en u mededeelen ik niets weet van eene zuster, waar u melding van maakt.

"Fransch is bij mij de huistaal!" wel, mijnheer Schmidt, men zou haast denken dat u er detectives op nabouwt om u zoo van mijn familieleden op de hoogte te stellen, en zich op de Vondelkade in 't hartje van Rusland wanen, waar 't spionnestelsel in volen gang is. En al die belangwekkende details (?) ze worden te berde gebracht in zake Sequah's genezingen!! Volgens uw stukje zoude men tot al vreemde conclusies komen, en waagt u 't zelfs te laten doorschemeren, of zoude mijne sympathie voor Davenport's optreden een marktartikel zijn. "Chaque homme à son prix", denkt gij, ongelukkig voor u Mijnheer.

Laat ik u mogen zeggen, dat geen enkel belang mij aan de Sequah-maatschappij verbindt — de moed waarmede Davenport zijn optreden kenmerkte en 't goede hetwelk ik hem met *eigen oogen* zag verrichten deden mij de pen tot zijne verdediging opnemen: Niet en alear vóór ik van zeer nabij zijne geneesmethode had gadeslagen, had ik de eer (volgens u waarschijnlijk eene zeer twijfelachtige) met den heer D. en zijne echtgenote vriendschap te sluiten. Daar de zaak mij van 't eerste oogenblik af belang inboezemde, volgde ik den strijd, welken gij tegen hem aanbodont op den voet en abonneerde mij op uw blad; ik wenschte u beide "a fair trial" te geven; tot heden evenwel hebt gij mij niet van Davenport's kwakzalverij kunnen overtuigen en zal ik mijne stem blijven geven aan den man wiens komst in Holland velen ten zegen was. "Without freedom of thought, and freedom of action, no life can be great". Die vrijheid en 't breken met maatschappelijke gebruiken, vlecht velen een doornenkroon, die kroon zij evenwel met moed gedragen waar 't het welzijn van onze medeschepselen geldt. Wanneer Davenport somtijds faalt, welnu daarvoor is hij mensch. De reclamemiddelen bespreek ik niet; kinderen kibbelen over den schil, menschen zoeken de kern. Evenmin maak ik gewag van de opinie van den officier van Justitie te Breda, onnoodig, omdat Z.E. *niets* van den heer D. afweet. U werpt de Sequahbende naar 't hoofd: een leugen meer of minder er bij hen niet toe doet. Houden de bestrijders van den heer D. de waarheid hoog? Wat dunkt u van de zaak van Peuzen te Echt? 't Publiek oordeel, zoo mede over de heusche wijze waarop u over eene u *geheel onbekende* dame uwe zienswijze ten beste gaf.

Mevr. E. MARIANO CALOUTA geb. VAN DAM.
Amsterdam, 5 Jan.

P. S. Daar mij eerst heden de *Nieuwe Koerier* onder de oogen kwam heeft de beantwoording van den heer Schmidt's schrijven tot mijn leedwezen niet eerder plaats gehad."

De Redactie der *N. K.* laat daarop volgen:

"Wij begrijpen niet, dat Mevrouw Mariano de zaak Peuzen nog beschouwt als een succes voor Sequah.

Uit alles is toch gebleken, dat deze zaak niet eervol is voor Peuzen noch voor Sequah."

Er werden toen in de *Nieuwe Koerier* nog meer stukken geplaatst, waarvan één zeer merkwaardig was, omdat daarin een ons onbekende schrijver uit Rotterdam B. J. de leugens van Mevrouw M. op afdoende wijze aan de kaak stelde.

B. J. stelde zich aan het publiek voor als oud-Roermondenaar, wien bij het lezen van het stuk van Mevr. M. in de *N. K.* de lust becroop om te schrijven. Hij constateert dat vijf namen voor één Mevrouw niet weinig is.

Verder zegt hij:

"Na hare mededeeling, dat hare moeder eene Donker Curtius is, dat Panagiotti de voornaam is van haar man (Calouta is zeker de moeder van haar man) blijkt dat de geheele naam is *Mevrouw Panagiotti Mariano Calouta, geb. Theodora Ermentia van Dam Donker Curtius*.

Dat bij dit naamje de naam Donker Curtius met de haren is bijgeslept, is duidelijk; eerst na de onthulling van den heer Schmidt is haar eigen naam Van Dam voor den dag gekomen, terwijl vóór dien tijd met haar moeder-naam Donker Curtius geschermd werd.

Dat de naam van Dam te Rotterdam een even goeden klank zou hebben als Donker Curtius ontken ik ten sterkste. Zeker is hier eene heel respectabele familie van Dam, maar deze naam komt hier meer voor onder werklieden en kleine burgers dan onder aristocraten. Als bewijs daarvan laat ik hier de namen volgen van alle Van Dam's, overgenomen

uit het adresboek van Rotterdam van 1891, met de beroepen en woonplaatsen.

U dankzeggend voor de verleende plaatsruimte,
Uw dienst. Dr.
B. J.

En dan volgt een lijstje van 68 namen uit Rotterdam, waaronder het beroep van sjouwer, lompencoopman, zeeman, bierbottelaar, waschvrouw, machinestikker, makelaar, melkslijter, commissionair in effecten, kolenwerker, bakker, arbeider, hoedenverkooper, kleermaker, pakhuisknecht, graanwerker, haakster, bouwmeester, onderwijzer, tapper, timmerman, baggerman, agent van politie, enz.

Ook deze schrijver kreeg natuurlijk antwoord, b. v.: „met de meest aristocratische kleinachting kan de familie Van Dam, waartoe ik behoor, moeilijk gerangschikt worden onder den kleinen burgerstand”.

Dit staat in een antwoord op een tweede stuk van onzen Secretaris-penningmeester (*N. Koerier* van 14 Januari '93).

In ditzelfde schrijven brengt Davenport's vriendin en Sequah's helpster den naam van Harvey te pas met de woorden: „Toen Harvey den bloedsomloop constateerde, noemde de med. wetenschap hem een dwaas”, enz. Men ziet, precies dezelfde uitdrukking van VERITAS in het *Leidsch Dagblad* van 2 Januari 1892.

De van ongewone listigheid in het schrijven getuigende brief eindigt met de woorden: Tot later Mr. SCHMIDT, zoo ik hoop op uw eigen terrein.

Sinds dien hebben wij Mevr. MARIANO niet meer in de dagbladen ontmoet. Waarschijnlijk voelt zij zich te veel in de kaart gekeken om haar rol bij den troep met de noodige vrijmoedigheid en schijnbare onpartijdigheid te blijven spelen, maar misschien ontmoeten wij haar weer onder een andere vermomming.

Berichten.

Het adres aan de Ministers van Binnenlandsche Zaken en Justitie, door de Vereeniging tegen de kwakzalverij ingediend, met verzoek om door betere toepassing der bestaande, en door het invoeren van nieuwe wetten, de kwakzalverij op geneeskundig gebied te bestrijden, te beperken of, zoo mogelijk, uit te roeien, is op 7 Maart j. l. verzonden.

Tot de indiening van dit adres is in de Algemeene Vergadering der Vereeniging, gehouden op 9 Augustus 1892, besloten en het concept-adres is opgenomen in No. 23 der „Berichten en Mededeelingen.”

Tevens is dezer dagen aan de leden een afdruk van het adres toegezonden, terwijl ook de leden van de beide Kamers der Staten-Generaal en de pers, op deze wijze ermede in kennis zijn gesteld.

Publicaties van den Gezondheidsraad te Karlsruhe:

No. 2161. In een annonce in de „*Badische Presse*” beveelt de boekdrukker ED. PADBERG te Dortmund zijn brochure aan, getiteld: „*Die Flechten*”, en daarin zijn middel, dat huiduitslag, ook in de hardnekkigste gevallen, heet te genezen.

Bij het schakkundig onderzoek is gebleken, dat het middel van Padberg bestaat uit een sterk verdunde *Fowler'sche oplossing* (Liquor kali arsenicosi). Ofschoon arsenik-praeparaten, bij huidziekten, dikwijls een gunstige werking uitoefenen, zoo is toch hun gebruik zonder voorschrift of toezicht van den geneesheer af te raden.

Van de zijde van Padberg bestaat het doel het publiek te exploiteeren, daar hij zich voor zijn middel, benevens de brochure van 10 bladzijden, 5 Mark laat betalen, terwijl de werkelijke waarde nauwelijks 20 Pf. bedraagt.

Karlsruhe, 15 Maart 1893.

No. 2253 Een zekere E. Lück te Kolberg brengt een „*Gezondheidskruidenhonig*” in den handel. Op kwakzalverachtige wijze wordt deze honig als geneesmiddel tegen alle mogelijke ziekten, o. a. ook tegen longtering, aanbevolen.

De kruidenhonig is een aftreksel met wijn en water van gentiaan-, violen- en driedistelwortel, benevens eenige waardelooze kruiden, dat met het sap van lijsterbessen vermengd en met honig zoet gemaakt is. Geneeskundige werking bezit de gezondheidskruidenhonig niet.

Wij waarschuwen daarom voor den aankoop.

De gezondheidsraad,

(get.) SIEGRIST.

NEUDECK.

Karlsruhe, 15 Maart 1893.

Het Volta-Kruis. De *Nieuwe Koerier*, onze Limburgsche medestander, schrijft daaromtrent het volgende:

„Wij kregen 't bezoek van een Deenschen heer, een reiziger in . . . Volta-kruizen. Met dien mooien naam zoekt men een stukje metaal aan den man te brengen, dat tegen rheumatiek niet alleen maar tegen allerlei kwalen heet te helpen. 't Heeft niet de minste waarde, kost veel geld en is er alleen op berekend om de zakken goed gevuld te houden van den verkooper.

Toen wij zijn advertentie weigerden. — daar wij trots alle tegenwerking voort zullen gaan tegen kwakzalvers te waarschuwen, — meldde de reiziger der het menschedom gelukkig makende middelen, dat hij zich dan tot andere couranten zou wenden, die gaarne zijn exploitatie zouden steunen.

't Staat dus te verwachten, dat wij spoedig in Limburg het stralende kruis van Volta in de kolommen der bladen zien schitteren. Wij geven den raad om het Volta-kruis dan te plaatsen naast Warners Safe cure — ook een grove kwakzalverij, — en naast de andere geheimmiddelen, waaraan veel geld verdiend is en die zelfs bij sommige apothekers te verkrijgen zijn. Dan zijn zij in passend gezelschap.”

De *Bredasche Courant*, Arrondissements-, Nieuws- en Advertentieblad, volgt het voetspoor van de *Amersfoortsche Courant*. Ook zij plaatst een bericht ter aanbeveling van *Warner's Safe Cure* onder de rubriek „Binnenland”, zonder dat uit iets blijkt, dat dit bericht een betaalde (ongetwijfeld een duur betaalde) annonce is.

Behalve dat een dergelijke handelwijze niet geschikt is om het vertrouwen in de redactie van zoo'n courant te verhoogen, stelt die redactie zich tevens aansprakelijk voor alle leugens, die in het bericht voorkomen en voor de nadeelige gevolgen, die het gebruik van *Safe Cure* na zich kan slepen, want, wat de redactie, zonder het noemen van een bron en zonder tegenspraak in het redactioneële gedeelte van een blad opneemt, moet men toch wel beschouwen als van haar afkomstig of door haar gesanctioneerd.

Middel ter wering van kwakzalvers-artikelen. De politie te Berlijn wendt het volgende vernuftige en praktische middel aan om kwakzalvers-annonces van schadelijke middelen te weren, en houdt zich daardoor buiten den dikwijls traag werkenden en onzekeren gerechtelijken weg. Onmiddellijk onder de afgekeurde advertentie plaatst zij een andere, vermeldende dat het bovengenoemde praeparat chemisch is onderzocht, en bleek uit dit en dat samengesteld te zijn. Aldus werd onlangs een einde gemaakt aan den verkoop van een druk geadverteerd cosmetisch middel, waarvan het hoofdbestanddeel het in hooge mate vergiftige kwik (snblimaat) was.

Als de Leden der Ver. tegen de kwakzalverij nu maar genoeg bijdragen aan den Secr. Penningm. zenden, zoude dit middel ook hier zeker toegepast worden.

(Maandblad tegen Vervalschingen.)

Kühne in aantocht: Het Vaderland bevat de volgende advertentie:

„Aan belangstellenden in KÜHNE's GENEESWIJZE wordt bij deze kennis gegeven, dat bij genoegzame deelneming, om reis- en verblijfkosten gezamenlijk te bestrijden, genoemde Heer KÜHNE een bezoek aan de Residentie zal brengen. Zij, die genegen zijn tot dit doel mede te werken, zenden fr. brieven onder No. 3265 aan het bureau van dit Blad.”

Kühne blijkt voorzichtig te zijn, waar het op 't maken van onkosten aankomt.

Wegens het onbevoegd uitoefenen der tandheelkunde, heeft de heer R. te Roermond, aldaar voor het kantongerecht terecht gestaan. Hij heeft wel theoretisch, maar nog niet het practisch examen als tandarts gedaan. Door het openbaar ministerie werd tegen hem eene geldboete van f 300 of 60 dagen hechtenis geëischt.

(N. Rott. Ct.)

Worledge's Hoofdpijn water.

„Hebt gij hoofdpijn? Wilt gij genezen zijn?”

Wie zou op de laatste vraag niet gaarne volmondig „ja” antwoorden? Het aantal lijders aan hoofdpijn is legio en de middelen daartegen, dikwijls zonder succes, aangeboden zijn talrijk.

Daarop rekent de fabrikant van het bovengenoemd „hoofdpijnwater.”

Nadat de aandacht van de hoofdpijnlijders, door de advertentie, bevattende de twee hier bovenstaande vragen, voldoende was gespannen, verscheen eindelijk de volgende annonce, die wij ook onder de rubriek „reclames, à 25 cent per regel” hebben gelezen:

Medemenschen!

Indien gij lijdt aan Hoofdpijn beproef dan:

WORLEDGE'S HEAD-ACHE LOTION

(Worledge's Hoofdpijn water.)

Dit middel is geen kwakzalversmiddel. Het helpt niet tegen alle hoofdpijn. Dit kan ook niet; de oorzaken van hoofdpijn zijn daarvoor te uiteenlopend. Van 10 gevallen helpt het in 9 zeker. Dit water is tevens zeer verfrisschend en geheel onschadelijk.

Uitwendig te gebruiken.

Attesten van personen wien het geholpen heeft in menigte ter inzage.

HELPT BETER DAN ELK ANDER MIDDEL.

GEBRUIKSAANWIJZING.

Heeft men hoofdpijn in lichten graad, dan is het aanwenden van een compress, bevochtigd met Worledge's Head-ache Water op het aangedane deel gelegd, voldoende. In hevige gevallen wassche men het hoofd een of tweemaal met het water, neme een paar minuten rust en de pijn is volkomen verdwenen, men gevoelt zich geheel verfrischt. De flesch vóór het gebruik een weinig te schudden.

ALOM VERKRIJGBAAR.

Wij konden ons lachen bij het lezen van die advertentie niet laten. De steller wil slim zijn; het water is geen kwakzalversmiddel, geen allesgenezer, neen, het helpt maar zeker in 9 van de 10 gevallen, en in het 10e onzeker?

Neen, geachte lezer, hoe slim ook aangelegd, vergist de fabrikant zich en belooft ook daarvan genezing waar hij zegt:

„Heeft men hoofdpijn in lichten graad, dan is het aanwenden van een compress, bevochtigd met Worledge's Head-ache water, op het aangedane deel gelegd, voldoende. In hevige gevallen wassche men het hoofd een of tweemaal met het water, neme een paar minuten rust en de pijn is volkomen verdwenen, men gevoelt zich geheel verfrischt.”

Wat blijft er dus over? Neen lezer, het hoofdpijn water wordt uel aanbevolen als een universeel middel en wel als „beter dan elk ander middel” en door die aanbeveling alleen, — de fabrikant houde het ons ten goede, — is het water reeds als een kwakzalversmiddel bestempeld.

Maar er is meer waaruit dit blijkt. Het „Worledge's Hoofdpijn water” is niets bijzonders, het is een oud bekend middel, somwijlen met goed gevolg aangewend en reeds jaren bekend onder den naam van „Eau Sédative Raspail.”

Dit middel, bestaande uit kamfer, vliegende geest, (ammonia) keukenzout en water, had gedurende zekeren tijd een grooten naam als hoofdpijn-middel, maar het heeft dien naam — om de geldige reden dat het zoo weinig baat gaf, vooral op den duur — spoedig verloren.

Welnu, het praeparaat van Worledge (?) bestaat uit dezelfde bestanddeelen als Raspail's Eau Sédative, zooals blijkt uit het onderzoek van den Secretaris onzer Vereeniging, den heer G. B. SCHMIDT, terwijl de heer VAN DER MARCK te Zutphen, volgens een mededeeling in het Pharm. Weekbl., tot hetzelfde resultaat kwam.

Het blijkt dus dat het hier aangeboden ook al geen nieuws onder de zon is en tevens, dat, als men afgaat op de ervaring sinds jaren met het „Eau Sédative” opgedaan, het zoo hoog opgevoezelde „hoofdpijn-water” geenszins zal geven wat er van wordt beloofd.

Het is duidelijk, dat men hier weer met echte kwakzalverij te doen heeft, met een poging om, door onware voorspiegeling van zekere genezing, de lijders te verlokken tot het aankopen van een nietsbeduidend mengsel.

Wie de edele menschevriend is, (soms ook een maatschappij?) die op deze wijze weer een groot getal ongelukkigen in zijne netten tracht te lokken, weten wij niet.

Is het WORLEDGE, een Engelschman? En is het mengsel uit Engeland ingevoerd? 't Is mogelijk, want ieder flesch is voorzien van een engelsche etiquette, waarop N. B. voorkomt: „A Certain Cure of Head-ache or Neuralgia”. Hier wordt dus wel „zekere genezing” beloofd.

Is het een Nederlander? En wordt het mengsel hier bereid?

Ook dit is mogelijk, want, volgens de mededeeling van den heer v. d. MARCK, „dragen de fleschen, waarin het wordt afgeleverd, het fabrieksmerk der (nederlandsche) firma Thöne.”

Wij moeten deze vraag nog open laten en kunnen alleen mededeelen, dat JAN W. HAVERKAMP, Spuistraat 54 te Amsterdam, hoofd-agent is voor

Nederland en de Koloniën, en dat het middel verkrijgbaar is bij vele van die bekende personen, die in het verkoopen van kwakzalversmiddelen een middel van bestaan vinden. Ieder couranten-lezer kent er zeker verscheidenen.

Nog iets ter herinnering:

In 1883 werden te Leeuwarden (Zie ons No. van October 1883) twee winkeliers door de Rechtbank veroordeeld wegens overtreding van art. 30 van de wet van 1 Juni 1865, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst, nl. het verkoopen van geneesmiddelen beneden de hoeveelheid, waarin die middelen door onbevoegden mogen worden verkocht.

Die winkeliers hadden nl. verkocht: Hoofdpijnwater van Prof. Raspail, afkomstig van Cléban, en daarin een hoeveelheid ammonia, (vliegende geest) afgeleverd, geringer dan hun door de wet was toegestaan.

Welnu, wij weten, en hebben er reeds meermaalen op gewezen, dat dergelijke zaken tegenwoordig niet meer bij de Rechtbank, maar bij het Kantongerecht worden behandeld en dat de Ambtenaar van het Openb. Min. bij de Kantongerechten niet de bevoegdheid heeft om tot staving van zijne vervolging, de hulp van deskundigen in te roepen.

Wij vragen echter: is er nu, na onze verklaring, gesteund op het onderzoek van twee deskundigen, geen Ambtenaar v. h. Openb. Min. bij de Kantongerechten bereid, op deze gegevens een vervolging in te stellen? Wij durven verzekeren dat, bijaldien het „Hoofdpijn-middel” spoedig wordt aangekocht, vóór dat er gelegenheid is de samenstelling te veranderen, er bij het onderzoek voor den kantonrechter zal blijken, dat, door den verkoop van het middel door onbevoegden, art. 30 der Wet van 1 Juni 1865, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst, wordt overtreden.

Moet dit ongestraft blijven?

Wij vragen nu niet eens: Mag de bevoegde macht toelaten, dat honderden personen ten bate van een kwakzalver benadeeld worden? Het antwoord hierop is ons bekend. Bij onze wetgeving is er alleen met het bedoelde art. 30 iets te beginnen. Schande voor Nederland!

Het Volta-kruis.

Brutaler is in den laatsten tijd zeker geen kwakzalversmiddel aanbevolen dan dit kruis, waarvan een zekere Prof. HESKIER uit Koppenhagen zich den uitvinder noemt. Men leze slechts de gebruiksaanwijzing:

„Zonder de verschillende ziekten op te sommen, waartegen het Volta-Kruis gebruikt wordt, hebben wy 't slechts noodig geacht, hier zulke gevallen te noemen, waarin de ondervinding de heilzame werking van het Volta-Kruis bevestigd heeft, en waarvan de overtuigendste bewyzen voorhanden zyn.

Deze ziekten zyn onder anderen: Jicht, periodisch en sporadisch, zelfs by verouderde kwalen. Het is overtuigend gebleken, dat Neuralgis en reumatische pijnen in alle deelen van het ligchaam, die door deze ziekte waren aangetast, reeds by het eerste gebruik van het Volta-Kruis zeer verminderde. Met de heilrykste gevolgen wordt het aangewend tegen Verlamming in de spieren, Kramp, Hartkloppen, Bloedaandrang naar 't hoofd, Hypochondrie, Astma, verschillende oogziekten, Hardhoorigheid en Zuisen der ooren, Zwakheid in de borst, Uitslag der huid, Slapeloosheid, ziekende Adem, Kolyk, Hoofd- en Kiespyn enz.

Mocht het Volta-Kruis geen spoedige verlichting en genezing aanbrengen, moet men niet direct ophouden. De ziekte kan van dien aard zyn, dat er langer tyd voor noodig is, de uitwerking te gevoelen; begint de kwaal of ziekte te genezen, dan gaat het in den regel zeer snel vooruit; Ziekten, welke de hoop al hadden opgegeven, hebben toch na verloop van enkele maanden heil gevonden, wyl zy met het gebruik niet hebben opgehouden.

Het Volta-Kruis wordt aan een zyden lint of koord gedragen, en moet met de blauwe zyde op de borstholte hangen; dag en nacht, voor het gebruikt wordt, moet het 5 minuten in het laauwe water gelegen hebben.

In het uiterste geval, wanneer eene spoedige werking noodig is, kan men het in plaats van water, 5 minuten in de laauwe azyn leggen. Deze behandeling kan men elken dag herhalen, zolang men het noodig oordeelt.

Voor kinderen mag het niet met azyn bevochtigd worden. Mocht de zyde waaraan het kruis verbonden is, versleten zyn, zoo kan dit weder hersteld worden, doch enkel met zyde.

Is men eenmaal begonnen het Volta-Kruis te dragen moet men daar niet mede ophouden, want het geneest en sterkt.

In het belang der aan ziekten lydende menschen, worden de patienten, welke door het dragen van het Volta-Kruis zyn genezen, verzocht, dit mede te deelen aan het Generaal-Depoot te Koppenhagen of aan het Depoot, waar het kruis gekocht is.

Het gepatenteerde Volta-Kruis moet op het stempel „patent” dragen, en voorzien zyn van het fabrieksmerk:

een gouden kruis op den blauwen grond, zonder dit is het vervalscht.

In de landen, waar de Cholera duizenden van menschen ontrukkt heeft, is het bewezen worden, dat lieden, welke het Volta-Kruis gedragen hebben, dezer verschrikkelijke ziekte zyn verschoond geworden. Ieder mensch moet altyd om die reden het kruis dragen; zyn goedkoop prys veroorloofd alle lieden nut daarvan te verkrijgen.”

Het kruis, dat al die wonderen zal verrichten, bestaat uit een kruisje van koper en zink, gescheiden door een lapje flanel; alles verbonden door een geel draadje. Nu, dit toestelletje, dat weder z. g. galvanisch moet genezen, is niet in staat eenige werking uit te oefenen, het ding is volkomen waardeloos. Deze onze meening zal ongetwijfeld worden bevestigd door ieder, die het kruisje gezien heeft en die maar iets afweet van de werking van den galvanischen stroom.

Het kruisje, dat nog geen cent waard is, wordt verkocht voor een gulden, maar daarbij ontvangt men dan ook alle bovenstaande leugens en nog meer op den koop toe.

Schandelijk zyn die leugens en hoogst gevaarlijk.

Maar, men zou zeggen, het gevaar is niet zóó erg; de leugens zyn hier zóó grof, het boerenbedrog zóó groot, dat iedereen het merkt, die maar in het bezit is van een beetje gezond verstand; vooral die leugens met betrekking tot de cholera, zal niemand slikken.

Och — 't is verschrikkelijk om te zeggen — wat slikt het publiek niet? Het is, alsof het met open oogen wil bedrogen worden en moedwillig de ooren sluit voor onze raadgevingen, geheel zonder eigen belang, in het algemeen belang, verspreid.

Dringend waarschuwen wij thans: Laat U niet door den Deenschen kwakzalver met zyn volkomen waardeloos prul beetnemen; wat hij beweert van de genezende kracht van zyn Volta-Kruis is de brutaalste leugen.

Nederlanders, zorgt er voor dat HESKIER en zijne helpers hier te lande niet in hun vuistje lachen, omdat zij U een ding van nog geen cent waarde voor een gulden in handen hebben gespeeld.

En U allen, die, door uwe betrekking zyt aangewezen om er tegen te waken, dat het publiek worde opgelicht en te zorgen dat de oplichters gestraft worden, U vragen wij: mag zoo iets in ons Vaderland geschieden?

Wij hebben met den uitvinder van het Volta-Kruis nog niet afgerekend. Hij heeft meer snaren op zyn instrument; zelf overtuigd van het waardelooze van zyn toestelletje, en bevreesd dat iemand aanmerking zal maken, dat hij niet genezen is, (zeker ook belust om nog meer geld te verdienen) wordt bij het kruis een briefje gevoegd van den volgende inhoud: „Het wordt algemeen als nuttig aanbevolen tegelijk met het dragen van het Volta-Kruis, dagelijks 30 à 40 druppels van sterkende SYBILES LEVENSELIXER te gebruiken.”

Dit elixer, door ons aangekocht, is thans in onderzoek; wij komen er dus spoedig op terug.

Correspondentie.

Als nieuw lid is toegetreden de heer A. Woltman te Amsterdam.

N. v. d. B. te P. S. (Java). Van uw verzoek is nota genomen.

Het „elixier d'Hercule” is ons onbekend en wij konden de samenstelling nergens vinden. De jaargangen, waarin de Rob Boyveau affecteur en het Fer Bravais behandeld zyn, zyn uitverkocht; wij plaatsen daarom een „herhaalde waarschuwing” in dit no. Daardoor zult gij voldoende op de hoogte komen.

Dr. K. te B. Wij konden slechts de samenstelling opsporen van de Pilules antineuralgiques van Sandras en Trousseau. Die van de pillen van Dr. Cronier vonden wij nergens opgegeven.

W. M. H. A. te A. Wij danken U en Dr. R. zeer voor uwe moeite; wij blijven ons aanbevolen houden.

J. H. D. te R. Plaatsgetrek belet ons ook ditmaal de aandacht op het bedoelde in „La Mode Française” te vestigen. Spoedig hopen wij deze zaak iets uitvoerig te behandelen ook in verband met andere bladen die op deze of dergelijke wijze de kwakzalverij begunstigen. Er is, op ons gebied, helaas! zooveel te doen, dat wij somwijlen verlegen zyn wat wij het eerst moeten aanpakken.

C. W. te A. Het aardige artikel in de Azelsche Courant hebben wij met genoegen en instemming gelezen. Zoo spoedig mogelijk komen wij er op terug.

A. A. te N. De Maandbladen betreffende Windelincx zyn zeker reeds in uw bezit; gij zult nu wel overtuigd zyn — en er in geslaagd wezen ook anderen te overtuigen — dat het gevaarlijk is zich onder zyn behandeling te stellen.

Dank aan alle, die ons de brochure over Elixir Godineau toezonden. In het Maandblad van October 1892 is deze kwakzalverij uitvoerig behandeld.

Kan iemand ons ook helpen — des noods ter leen — aan een Maandblad van Maart 1892?

INHOUD.

Grootere artikelen: Max Walser, verdachtmakingen van de Offic. v. Gez. van het N.-Ind. leger. — Weer eens hulp van een nieuwsblad. — Schulz, eindelijk voor goed in de doos. — Een verzoek van Parlaghy, waaraan reeds voldaan is. — Herhaalde Waarschuwingen: Rob Boyveau Laffecteur. — IJzer van Bravais.

VERDACHTMAKINGEN

VAN HET

Korps Officieren van Gezondheid van het Ned. Indische Leger

door

Dr. Med. MAX WALSER,

eervol ontslagen Officier v. Gez. v/h Ned. Ind. Leger.

Onder den titel: „Dr. Med. WALSER, Chef-Arzt der Naturheilstalt St. Achatz zu Wasserburg am Inn (Oberbayern), seine Biographie und sein epochemachendes werk, betitelt: *Die Neue Naturheilmethode*. Jede Krankheit heilbar ohne medizinen,” wordt in Duitsche tijdschriften eene „Gratis-Brochure” verspreid, die, meer nog dan Louis Kühne's werk, onze aandacht verdient, aangezien een Med. Dr., voormalig Off. v. Gez. v/h Ned. Ind. leger, daarin den kwakzalver spelende, ons nationaliteitsgevoel op de grofste wijze tracht te beledigen.

Laten wij beginnen met een kort overzicht dezer brochure van 32 pag. compressen druk, om daarna over te gaan het resultaat onzer onderzoekingen mede te deelen.

Reeds op de 2de bladzijde vinden wij, wellicht in navolging van andere dergelijke reclamehelden, het portret van Dr. Med. Walser, gevolgd door eene inleiding, waarin hij als het verpersoonlijkte ideaal van gevoel, humaniteit en kracht wordt voorgesteld, worstelende tegen de materialistische gebreken van onze ziekelijke eeuw.

In zijn omvangrijk, populair-wetenschappelijk werk: — „Jede Krankheit heilbar; Neue Naturheil-methode, oder die Lehre wie man ALLE Krankheiten auf naturgemässe Weise OHNE MEDIZIN gründlich heilen und wie man OPERATIONEN verhüten kann,” 680 blz. gr. 8°. met illustr., ingenaaid 5 Mark, gebonden 6 Mark, wordt iedereen tot zijn eigen lijfarts gepromoveerd.

Om echter volledig uitgerust te zijn is de aankoop van het werk „Kräuter Apotheke; Anleitung wie man durch den Gebrauch heilkräftiger Kräuter, die Gesundheit bewahren kann, Genaue Beschreibung der Pflanzen nebst Anweisung über die Bereitung der Theeë, Extracte, Oele und Pulver von Dr. Med. Walser, 128 pag. gr. 8°,” onontbeerlijk.

In laatstgenoemd werk (prijs Mark 1,60 ingenaaid of Mark 2 gebonden) is iedere plant nauwkeurig beschreven, waardoor iedereen zelf zijne heilkruiden kan opzoeken. De giftige planten der Med. Wetenschap zijn uitgesloten.

Ergo genezing zonder medicijnen, met medicijnen; wellicht zullen er ook nog operaties bijkomen, mits door onzen held uitgevoerd en natuurlijk aan hem te betalen.

Doch keeren wij tot het Voorwoord terug, waarin aan Dr. Med. Walser zelf het woord wordt gegeven om onze Ned. Ind. Off. v. Gez. een eerste insinuatie toe te dienen: „In het verre Indië” — schrijft hij — „verteerd door Malaria, lag ik bijna stervend in het hospitaal te Batavia. De artsen bespraken reeds, zoodat ik het hooren kon, welk resultaat zij bij mijne sectie zouden vinden, doch de, naar de hooge leerstellingen der Natuurheilkunde, ondersteunde levenskracht, zegepraalde over het ontleedmes der Hollandsche artsen!

„Hoeveel ongelukkigen heb ik niet op de eenvoudigste wijze van den dood gered — doch niet ik, maar de doelmatig ondersteunde natuurkracht,” enz.

Met verwaarloozing van zijne medische privilegieën, spot en hoon verachtend, besloot hij slechts zijn plicht te doen en als eenvoudig volkman op te treden.

Uit de Biographie zou moeten blijken, dat Dr. Med. Walser in 1850 te Munchen werd geboren, waar hij in 1874 als doktor promoveerde. Toen trad hij in *Nederlandsch-Indischen dienst*, waardoor hij het ideaal van zijn jeugd hoopte verwezenlijkt te zien.

„Bitter waren echter zijne ondervindingen in het „schoone, helaas door de Europeesche hypercultuur, „reeds zeer verdorvene Indië, doch juist hierdoor „werd zijn edel karakter bevestigd.” Toch had hij in Indië veel gelegenheid om zijne groote kennis van de *Natuur-Heilmethode* te vermeerderen en te verbeteren.

Na 6 jaren verliet Walser den Nederl. dienst — altijd volgens zijne brochure, — keerde naar Europa terug, bezocht verschillende groote „Naturheilanstalten” en oefende verder 6 jaren in de nabijheid van Marienbrunn, de gewone- en bad-praxis uit.

Met geestdrift omhelsde hij het nieuwe Evangelie van pastoor Kneipp, en nam in 1891 de leiding der „Kneipp'schen Heilanstalt” te Schöngau op zich. Muurvast verdedigde hij het Kneipp-systeem tegen de vergiftigingsmethode van prof. Koch.

Toch was hij geen blind aanhanger van Kneipp's leer, die hij verbeterde.

Ook op letterkundig gebied blijkt hij een kraan te zijn. „Zijn stijl is gedrongen, vol kracht en bekoorlijkheid, duidelijk en doordringend scherp. „Als bliksems uit helderen hemel, vielen woorden „vol kracht en loodzwaar op de vijanden en de „leidliche Medizin” neder.”

Thans oefent Dr. Walser, als *Chefarzt der Naturheilstalt St. Achatz zu Wasserburg am Inn in Oberbayern*,” zijne, naar de methoden van Kneipp, Rikli, Dr. Lahmann, Dr. Krühe en Kühne, verbeterde heilkunstenmakerij uit.

Nu komt eene uitvoerige inhoudsopgave van zijn z. g. n. „epochemachendes Werk,” gevolgd door een reeks, alphabetisch gerangschikte, ziektebehandelingen, die — altijd volgens de Brochure — „aan het wonderbaarlijke grenzen.” Buikvliesontsteking, Cholera, Diphtheritis, Hartgebreken, Hysterie, Longbloeding, Tering, Beroerte, Syphilis enz. enz. allen gevolgd door volkomen herstel.

Zijne ondervindingen over Syphilis dateeren uit zijn verblijf in Ned. Indië en daarbij veroorlooft zich Dr. Walser zulke verdachtmakingen van onze N. I. Off. v. Gez., dat ik hier het pamflet zal laten spreken.

Na er op te hebben gewezen, noe de verzweringen en huidontstekingen bij Syphilis eigenlijk slechts aan kwik en jodium zijn te wijten, geeft hij de volgende 2 voorbeelden uit honderden:

„In het hospitaal te Fort de Kock behandelde ik eenen krachtigen soldaat, die aan Syphilis lijdende en, volgens de leer van den Medizinalrath Dr. Pingler, met kwik oververzadigd was. Hij werd door den Eerstaanwezend Off. v. Gez. (chefarzt) Dr. R. aan een handgrote ontsteking van de benedendij, naar alle voorschriften der medische Wetenschap, met Jodoform enz. behandeld. De verzwering kreeg afzichtelijke afmetingen; het scheenbeen lag bloot en aan een deel er van vertoonde zich roos. De Holl. Chefarzt zeide lakonisch: (1) „De kerel heeft zijne jaren reeds afgediend; de regeering lijdt ten minste geen schade als hij sterft.”

„Nu, daar kwam ik — toen reeds als medischketter in slechten reuk staande — er achter. Ik behandelde hem met baden, legde op de verzwering eenvoudig een lap met olijfolie gedrenkt, verder werd alle vleeschkost, de scherpe kerrysaus, enz. verboden en zietdaar, men kon het zien, hoe de ontsteking genas, waarbij een groot stuk been vrijkwam.

(1) „Nu, de chefarzt zag zich in zijn hoop zóó bedrogen, want hij rekende reeds op zijn vingers uit hoeveel de regeering door den dood van dezen zieke zoude winnen, daar zij hem dan niet meer op hare kosten naar Europa behoefde te zenden! „Edele Hollander! Is jou (2) het hout, dat je voor

(1) Wij cursiveeren.

(2) Hier gebruikt Dr. Walser 2de persoon enkelv. of wel wordt door hem „geduzt.”

„je scheepsbouw uit Deutschland moet halen, niet „meer waard, dan het leven der geworvenen, die hunne gezondheid voor het welzijn van je koffieplanters „moeten offeren?”

(Luitenant) „Kwartiermeester Den R^s, lijdend aan „constitutioneele Syphilis, was met kwik oververzadigd en toch vraten talrijke zweren verder. Ook „vertoonden zich symptomen van longlijden, bloedspawing enz. De man was geestelijk en lichamelijk gebroken en zoude als ongeneeselijk naar „Europa gezonden worden. Ik onderwierp hem aan „eene matige droogkuur, deed aan de zweren niets, „doch bedekte ze met in olijfolie gedrenkte lappen, liet „eregeld baden en begieten en zie, in 2 maanden was „onze kwartiermeester weer op zijn bureau aan zijne „eentoonige werkzaamheden. Terwijl ik nu, door „het herstellen van eerstgenoemden soldaat, die zijn „tijd, respectievelijk zijne f 300 handgeld al afge-diend had, aan de regeering geen dienst bewees, „zoo heb door het genezen van den kwartiermeester „aan de Holl. Regeering daarvoor toch een aardig „sommetje bespaard; want rekende onze goede „Kwartiermeester, die ook een echte Hollander was, „op zijn vingers uit: „f 6000 zijn door mijne behandel- „deling aan het land bespaard!” Wel bekomme 't je!”(3)

Tot zoover Dr. Max Walser.

Voor iedereen, die met de manipulaties der kwakzalvers bekend is, zal het reeds duidelijk zijn hoever het met den, in zijne brochure zoo hooggeprezen, adel des gemoeds staat. Immers de geheel gratis-brochure dient slechts om het menschedom geld te laten uitgeven voor:

1°. Walsers epochemachendes Werk „Die neue Naturheilmethode „ohne Medizin.”

2°. Walser's Kräuter-Apotheke mit Medizin en

3°. Zijne behandeling in het *Physiatisches Sanatorium St. Achatz zu Wasserburg am Inn*.

Toch meenden wij nog eens grondig te moeten informeeren naar den persoon van Dr. Max Walser en zijn verblijf in onze Koloniën als Off. v. Gez., waaruit wij het volgende resumeeren.

Maximiliaan Johann Baptist Walser, geboren te Schwabhausen (nabij München) den 29 September 1847, is den 11en Oct. 1878 in dienst getreden bij het leger in Nederl. Oost Indië.

Hij vertrok pr. ss. „Amalia” 16 Nov. 1878 en debarkeerde te Batavia 29 Dec. d.a.v. Eerst kwam hij in garnizoen te Weltevreden, daarna te Onrust en werd 28 Aug. 1879 ingedeeld op Sumatra's Westkust.

De plaatsing op Fort de Kock geschiedde dus door den Dirigeerenden Off. v. Gez. van Sumatra's Westkust.

Den 3en Augustus 1880 is Dr. Walser voor herstel van gezondheid met 2 jaren verlof naar Europa vertrokken pr. ss. „Koning der Nederlanden”, den 1sten September 1883 pro memorie gevoerd en den 10en maart 1885 eervol ontslagen.

Walser was drager van de Duitse herinneringsmedaille 1870—71.

Nu zijn in 1870—1880 respectievelijk de hh. C. H. Vechtman en J. J. van Vogelpoel, eerstaanwezende Off. v. Gez. te Fort de Kock geweest, dus geen Chefarzt R. zooals Walser schrijft. In den tijd van Walser's verblijf in Ned. Indië, geeft de regeerings-almanak de volgende titularissen op, wier namen met een R. beginnen: De HH. off. v. gez. Rombach, Rogier, Rombouts, Rupert en Ritsema, doch geen hunner in functie te Fort de Kock.

Een Luit. Kwartiermeester gedurende Walser's kortstondig verblijf in Indië, wiens naam overeenkomt met Den R^s vonden wij niet vermeld.

Uit ons onderzoek blijkt dus, dat in het pamflet van Dr. Med. Max Walser, kwakzalverij, laster en leugen elkander de hand reiken.

Walser is niet geboren in 1850 doch in 1847! en promoveerde dus niet op 24, doch op 27jarige leeftijd!

Onwaar is het dat Walser eene 6-jarige ondervinding van zijn verblijf in Ned. Indië achter zich heeft, zooals hij beweert; hij was er slechts van 29 Dec. 1878 tot 3 Aug. 1880, dus 1 jaar 7 maanden en 5 dagen.

Wellicht zullen er Ned. Ind. Officieren, tijdge-

(3) Het ruim 1½ jarig verblijf van Walser in Ned. Indië is voor onze regeering voorwaar geen buitenkansje geweest. Behoudens de kostbare reizen naar en van Indië en het goede traktement, bedroeg het handgeld toen f 8000.—.

nooten van Walser zijn, die meer licht kunnen doen opgaan over dezen beleedigenden gelukzoeker en zijn handel en wandel in Nederlandsch Oost-Indië, opdat de goede naam van ons Korps Officieren van Gezondheid, ook over onze grenzen niet straffeloos worde aangerand en, — de vuige laster van den Kwakzalver aan het licht gebracht, — hem aan de volle verachting blootstelt, die dergelijke onwaardige handelingen verdienen.

Dordrecht, 22 Maart 1893.

J. M. VAN ELK,
Secretaris der Afd. Dordrecht en Omstreken
der Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Weer eens hulp van een Nieuwsblad.

Oud, maar niet verouderd, dachten wij, toen wij, door gebrek aan ruimte tot nu toe verhinderd, thans plaats konden geven aan het onderstaande, ontleend aan de *Delftsche Opmerker* van 20 Augustus 1892; dat het artikel onze sympathie wegdraagt en wij dankbaar zijn voor den verleenden steun, behoeft geen betoog.

De *Opmerker* schrijft onder het motto „Kwakzalverij” het volgende:

„Er zijn in ons land maar weinig nieuwsbladen, die consequent weigeren, advertenties omtrent kwakzalvers-artikelen te plaatsen. Wij mogen ons onder die weinige rekenen, en we doen dit uit volle overtuiging. Niet zelden gebeurt het, dat onze administratie aanvragen krijgt van meer of minder solide advertentie-bureaux, vooral uit den vreemde, om den prijs op te geven van een wekelijksche, veertiendaagsche of „zesmalige” plaatsing eener annonce, waarbij artikelen worden aangeprezen, die geregeld door het *Maandblad tegen de Kwakzalverij* worden afgekeurd als schadelijk voor de gezondheid of de beurs der gebruikers. Eerlijk gezegd gaat het ons wel eens aan het hart, en onzen uitgever niet minder, dat een zoo ruime bron van inkomsten voor ons niet mag vloeien en dat wij de plaatsing moeten weigeren, doch wij doen dat, omdat wij overtuigd zijn van het nadeelige en schadelijke, dat het gevolg is van de plaatsing dier advertenties.

Waarom is dit zoo nadeelig? zal men mogelijk vragen. Ons antwoord hierop kan kort zijn. Een ieder weet, dat het vertrouwen van den dagblad-lezer in zijn courant schier onbegrensd is, daar gelaten de uitzonderingen, die vooral in den komkommertijd permanent afgeven op den onwaarschijnlijken inhoud der nieuwsbladen; leest men dus iets in eene courant, 't zij een bericht, beschouwing, reclame of advertentie, dan wordt daarop een zeker cachet van waarschijnlijkheid, van waarheid gedrukt. Zullen wij een panflet, ons op straat in handen gespeeld, een reclamepapierje of strooibiljet met minachting wegwerpen, onder den uitroep: „toch maar reclame!” — dit zal niet het geval wezen bij de lectuur van eene advertentie in een geloofwaardige courant.

Dit geloof in de deugdelijkheid der aanbevolen artikelen klimt — al moge het eenigszins paradoxaal klinken — bij het groote publiek, naar gelang die reclames meer opgeschroefd en overdreven en minder waarschijnlijk zijn. 't Is wel treurig en 't pleit wel eenigszins tegen den vooruitgang der beschaving, maar 't is nu eenmaal iets zuiver menschelijks, om achter een warnet van leugens de waarheid te willen zoeken.

Het blijkt trouwens wel uit den inhoud dier reclames zelve. „De cholera,” luidt de aanhef, en dan volgt de aanprijzing van een middel tegen die gevreesde ziekte, genaamd: „Sequah's onmiddellijke verlichting,” dat elders weer wordt aanbevolen als middel tegen reumatiek en maagpijn, borstkwalen en ingewandsziekten, slaperigheid en hoofdpijn ja, wat niet al? En de domme, geloovige mensch raakt onder den invloed van deze verlokende aanprijzingen, verbeeldt zich dadelijk aan een dier kwalen te lijden, en gaat naar den kwakzalver, die hem à raison van f 1,25, uit menschevriendheid gaarne van zijn al dan niet ingebeelde kwalen wil afhelen.

Raadselachtig lijkt het wel, hoe zoovelen nog kunnen gelooven in de geneeskraft van een middel, dat wordt aangeprezen ter bestrijding van de meest verschillende kwalen en ziekten der meest uiteenloopende deelen van ons organisme.

En toch is 't zoo: de *Sequah Company* keert ruime dividenden uit.

* * *

Waarom het *schadelijk* is annoucen omtrent kwakzalversartikelen te plaatsen, zullen wij wel niet in den breede behoeven te betoogen. Schadelijk natuurlijk niet voor de uitgevers der bladen, maar wel voor het publiek, dat de aangeprezen waren koopt, schade in drievoudigen zin. In de eerste plaats lijdt de beurs schade bij het aankopen van genees(?)middelen voor den dubbelen of drievoudigen prijs; dikwijls ondervindt het lichaam nadeel door de lang niet altijd onschadelijke middelen, en het geloof in de ervaring en wetenschap van bevoegde artsen en doctoren wordt bij de patiënten geschokt, zoodra in één op de duizend gevallen tijdelijke genezing volgt.

En nu mogen de redacties en uitgevers van nieuwsbladen wel bedenken, hoe zij en den algemeenen gezondheidstoestand, en de algemeene welvaart benadeelen, wanneer zij kwakzalvers-advertenties plaatsen, en die zoodoende in de oogen van het publiek sanctioneeren.

* * *

Men zal ons tegemoet voeren, dat het moeilijk valt voor de administratie van een dagblad, het kaf van het koren te scheiden en uit te maken wat al dan niet kwakzalverij is. Hiervoor dient men zich natuurlijk een grens te stellen en zich beperken tot kwakzalverij op geneeskundig gebied. In het algemeen kan men zich de vraag stellen: beoogt deze advertentie de menschen het geld uit den zak te kloppen voor een schadelijk middel, of is de prijs te hoog voor het aangeboden onschadelijk geneesmiddel? Natuurlijk kan de administratie dit niet op eens uitmaken, maar staat zij dan zoo armzalig alleen, dat zij dit niet te weten kan komen? Is er geen *Vereeniging tegen de kwakzalverij*, en geen Dr. van Hamel Roos, die beiden uit volle overtuiging onvermoeid strijden tegen vervalsching van genees- en levensmiddelen? Bij de bekende welwillendheid van de heeren aan het hoofd der *Vereeniging tegen de kwakzalverij* en van Dr. Van Hamel Roos, behoeft niemand zich ongerust te maken, dat het voor hem een open vraag zal blijven: is deze of gene annonce al dan niet kwakzalverij?”

Eindelijk voor goed in de doos.

* *De kruik gaat zoolang te water, tot ze breekt* is ditmaal gelukkig ook van toepassing op een kwakzalver, die reeds vele jaren lang in verschillende landen zijn rol speelt en ook in Nederland geen onbekende is.

In het laatste nummer van dit blad, dat onder de vorige redactie het licht zag (Dec. 1888), werd gewaarschuwd tegen een Duitscher, met name Schulz, die het in zijn land niet langer veilig achtende, te Arnhem een centraal-kwakzalversbureau had opgericht en ijverig bezig was advertenties te plaatsen en depôthouders te zoeken voor allerlei geheimmiddelen, in 't bijzonder *Dr. Lieber's zenuwkrachtelixier* en *St. Jacobsdruppels*, onfeilbaar voor alles en nog wat.

Dank zij onze waarschuwingen en die van het Pharm. Weekblad en vooral ook door de medewerking der politie, die zich bij deze gelegenheid bijzonder ijverig betoonde, is het hem niet gelukt te Arnhem of elders in ons land vasten voet te krijgen en al spoedig zijn al de mannelijke en vrouwelijke leden der firma weer naar hun land teruggekeerd.

Evenmin als vroeger werden zij daar echter met rust gelaten en de wetten, in Duitschland zooveel strenger en meer geschikt tot het bestoken van kwakzalvers, vervolgd hen zonder ophouden. De genoemde *Schulze* werd gedurig veroordeeld tot geldboete van 70 tot 1500 Mark (36 tot 900 gld.) De verdiensten aan dezen onzuiveren tak van industrie verbonden, schijnen echter altijd groot genoeg te zijn om zulke geldlatingen te kunnen verdragen. Eindelijk echter werd hij wegens oplichterij door middel van geneesmiddelen en brochures behalve weder tot een boete van f 360 veroordeeld tot een tuchthuisstraf van twee jaren en zes maanden met verlies van burgerrechten voor den tijd van vijf jaren.

Bij vonnis van 13 Juni van het vorige jaar werd deze veroordeeling in hoogste ressort door de

rechtbank te Keulen bevestigd. Eindelijk is dus althans deze kwakzalver voor goed onschadelijk gemaakt; moge het een afschrikwekkend voorbeeld zijn voor anderen!

Een verzoek waaraan wij reeds voldaan hebben.

Een circulaire van Parlaghy te Parijs.

In het no. van Januari 1892 wezen wij er op, dat zekere ALBERT PARLAGHY te Parijs, in wien wij, op de in dat Maandblad opgegeven gronden, niet te veel vertrouwen stelden, aan de Directie van Dag- en Weekbladen een circulaire had toegezonden waarin hij opgave verzocht van de voorwaarden, waarop twee annonces konden worden geplaatst. Die annonces betroffen een aanbeveling van een *methode tot genezing van Epilepsie* en van een *methode tot genezing van Asthma en Longziekte*.

Enkele malen zagen wij die anonces in sommige bladen, doch gelukkig niet dikwijls. PARLAGHY, zeker niet voldaan over zijn succes, schijnt het met die circulaire — in 't Nederlandsch gesteld — nog eens hier te lande te willen probeeren en zond o. a. een verzoek om opgave van voorwaarden aan. . . „*Monsieur le Directeur de Maandblad van de Vereeniging tegen de kwakzalverij.*”

Wij hebben geen plaats voor advertenties en hebben ons dus ontslagen gerekend van de taak om *Parlaghy* onze voorwaarden mee te deelen. De man zal echter in zijn schik zijn, wanneer hij merkt, dat wij, bij uitzondering, zijn advertenties in haar geheel geplaatst hebben in het bedoelde no. van Januari 1892, zonder hem iets in rekening te brengen.

Dat wij een hartig woordje daarbij schreven, kan hij ons niet euvel duiden.

Herhaalde Waarschuwingen.

Rob Boyveau Laffeteur Deze kwakzalverij wordt reeds sedert jaren per advertentie aanbevolen. Daarin leest men: „*het eenig goedgekeurde middel in Frankrijk, België, Oostenrijk en Rusland. Neemt de eerste rang in onder alle zuiverende middelen om hare radicale werking en om hare plantaardige samenstelling. Zij geneest volledig zonder kwikzilver, de aandoeningen der huid, huiduitslag, verouderde en hardnekkige ziekten enz.*”

Dit wondermiddel is een donkerbruine stroop die wel wat gelijkt op keukenstroop, en somtijds bevonden is dit ook te zijn. Maar als ze zoogenaamd „echt” is, is het een aftreksel van Salsaparillewortel, Sennebladen, Anijszaad, Kaneel en Vleermuisblad met water en veel suiker. Ook dit zijn allen bekende stoffen, waarvan elk geneesheer het gebruik kent, en die soms nut kunnen doen, maar zeker geen universeel middel vormen tegen de genoemde kwalen. De stroop is niet zoo gevaarlijk als de kwik-beschuit van Ollivier, ofschoon zij met alle dergelijke het nadeel gemeen heeft, dat zij aanleiding geeft tot het uitstellen van het inroepen van degelijke geneeskundige hulp, en daardoor tot verering van de kwaal.

Dat men waarlijk niet uit zuinigheid zich hiermee moet trachten te genezen, in plaats van doctor en apotheker te hulp te roepen, blijkt uit den prijs: een flesch voor f 7.50. Voor zes gulden minder zou elk apotheker een dergelijk aftreksel willen gereed maken.

IJzer van Bravais. Wie zien wil welke grove leugens de hedendaagsche kwakzalvers laten drukken, leze de dikwijls afwisselende, veelal lange en zeer bedriegelijk gestelde advertenties van dit middel.

Alles wat van dit middel in de advertenties gezegd wordt is eenvoudig klinkbare leugen. *IJzer van Bravais* of *Fer Bravais* is hetzelfde als het artikel in de apotheken en bij geneeskundigen bekend onder den naam van Gedialiseerd ijzer (*Ferrum dialysatum*). Voor 35 jaar was het een nieuw praeparaat en dacht men er een ijzermiddel in gevonden te hebben, beter dan de toen bekende. Doch het bleek niet aan die verwachting te voldoen en de meeste geneeskundigen ont-hielden zich daarom van 't gebruik, daar hun genoeg andere dergelijk werkende stoffen ten dienste stonden. Sedert hebben de kwakzalvers de stof opgeraapt en de meest uitgestrekte reclame heeft er een soort van vermaardheid aan gegeven, die echter niets dan een treurige beruchtheid is.

Als ijzermiddel is het ijzer van Bravais niet beter dan de meeste andere ijzerpraeparaten; waarschijnlijk veel slechter.

Overigens verwachtte men ook van de andere ijzermiddelen niet wat ervan wordt rondgebazuind. Een zeer geringe hoeveelheid van de een of andere ijzerverbinding kan somtijds nut doen. Het gebruik van een groote hoeveelheid kan nooit nuttig zijn en zal dikwijls nadeelig werken.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 927.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Berichten. — Antwoord op het adres der Vereeniging. — Veroordeeling te Nijmegen wegens onbevoegde uitoefening der tandheelkunst. — Aanklacht van Davenport tegen den uitgever van „Waarheid en Recht”. — Onbevoegde uitoefening der geneeskunde te Goes. — Anthémicranine Demeline. — Ledenlijst over 1893.

Grootere artikelen. — Een niet verwachte Sequah-helper. — Een verkeerd middel ter wering van kwakzalversartikelen. — Die zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht; (noodlottige hulp van een sonnambule.) — De bladen „De Echo” en „De Telegraaf”. — Een wenk voor de depothouders der Sequah-middelen.

Correspondentie. — Herhaalde waarschuwingen. — Theophile's ontwikkelingsbalsem. — De fistelpot van Klaas Ursem.

Berichten.

Op het adres van de Vereeniging tegen de kwakzalverij — zie ons vorig No. — is onder dagteekening van 1 April, het volgend antwoord ontvangen:

„De Minister van Binnenlandsche Zaken, beschikkende op een adres dd. 9 Maart jl. van de Vereeniging tegen de kwakzalverij te Amsterdam, verzochende zowel door strenge toepassing der bestaande, als door het invoeren van nieuwe wetten de kwakzalverij op geneeskundig gebied te bestrijden, te beperken of zoo mogelijk uit te roeien;

Gezien het desbetreffend bericht van den Inspecteur voor het geneeskundig Staatstoezicht voor Noord-Holland van 18 Maart jl. no. 3495;

Geeft het Bestuur voornoemd te kennen, dat de Regering er lij voortdurend op bedacht is de toepassing der geneeskundige wetten te verzekeren en dat daarenboven bij eventuele wijziging dier wetten in overweging kan genomen worden wat alsnog gedaan zou moeten worden om aan de bezwaren van de adressante tegemoet te komen.

Afschrift dezer zal worden gezonden aan gemelden Inspecteur.

's Gravenhage, 1 April 1893.”

De kantonrechter te Nijmegen heeft Friedrich Kaijser en Hermann Gätjen, beiden vroeger aldaar woonachtig, overeenkomstig den eisch van het O. M. veroordeeld, ieder tot 5 geldboeten van f 100, subsidiair 20 dagen gevangenisstraf voor elke boete, wegens het onbevoegd uitoefenen van de tandheelkunst. (N. R. Ct.)

De Raadkamer der arrondissements-rechtbank te Maastricht heeft rechtsingang verleend met last van instructie tegen J. H. Louis Russel, uitgever van het weekblad *Waarheid en Recht*, te Weert-Meerssen, aangeklaagd van belediging van Ch. Davenport (Sequah) en diens echtgenoot Ellen Harriet Gooding. (N. R. Ct.)

Voor het kantongerecht te Middelburg werd Dinsdag behandeld de zaak tegen den heer B. Quist, lid van den gemeenteraad te Goes, beklaagd van onbevoegd uitoefenen der (homoeopathische) geneeskunde. Ten huize

van De N. te Serooskerke had beklaagde, volgens het proces-verbaal, in een Schwabe's huisdokter eene bladzijde aangestreept, die ten bate eener ziekte moest worden geraadpleegd. Dit achtte het O. M. verboden uitoefening der geneeskunde en eischte tegen beklaagde een geldboete van f100, subsidiair 14 dagen hechtenis. (N. R. Ct.)

De heer DEMELINE, apotheker, uitvinder van een medikament tegen Migraine, genaamd „Anthémicranine Demeline,” zou, naar men vernemen, het monopolie voor den verkoop in 't groot van dit middel voor den tijd van 25 jaren per contract hebben overgedaan aan eene Belgische Firma tegen een minimum-verkoop van 246000 dozen, gelijkstaande met een verkoopsom van 615000 franken.

(Limburger Koerier.)

Met dit nummer wordt de op 26 April j.l. gesloten ledenlijst over 1893 verzonden. Zooals gewoonlijk zijn met een * aangegeven de leden, die hunne contributie over 1893 reeds gezonden hebben, en met † zij, die bovendien nog een extra-bijdrage voor de kas hebben gegeven.

Wijl er enkele postwissels zonder naam zijn ontvangen, verzocht de Secretaris-penningmeester hun, die een postwissel verzonden hebben en dit niet bij hun naam vinden aangeteekend, hem daarvan kennis te geven.

De leden die hunne contributie nog niet betaald hebben, worden beleefd verzocht, om moeite en kosten aan de Vereeniging te besparen, dit alsnog per postwissel te doen.

Een niet verwachte Sequah-helper.

Onder dezen titel vermeldde wij in het Maartnummer een bericht uit de dagbladen dat te Eindhoven, bij het optreden van Sequah aldaar, zijne behandeling in het openbaar werd geprezen door den heer VAN DER STOK, eerstaanwezend officier van gezondheid te Venloo, en voegden daar eene korte afkeurende bespreking van de handeling van dezen geneesheer aan toe.

Daarop ontvingen wij het volgende schrijven:

Aan de Redactie van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

Nimmer in de meening verkeerd hebbende dat „zwijgen” op couranten-berichten, wien ook het recht zou geven niet meer aan de juistheid van die artikelen te twijfelen — zooals U in uw maandblad van Maart 1893 driestweg beweert — zoo betwist ik u deze gevolgtrekking op grond van de volgende mededeelingen:

1°. dat ik niet de minste waarde hecht aan

Sequah-olie (zie mijne verhandeling over huidresorptie” en het vervolg in het eerstdaags uit te komen Militair Geneeskundig Archief) en aan niemand het gebruik dier olie ooit heb aanbevolen; 2°. dat ik nimmer de behandeling van Davenport in het openbaar heb aangeprezen.

Het lust mij niet op eenig verder couranten-geschrift meer te antwoorden, maar verklaar mij bereid tot iedere persoonlijke bespreking.

Met de U toekomende achting

Uw Dienstw.

(w. g.) DR. VAN DER STOK, Arts.
off. v. Gez. 1ste kl.

Deze brief droeg datum noch plaats, doch werd 24 Mrt. door den Secretaris onder postmerk Venloo ontvangen.

Vóór den 1sten April zond de Secretaris dezen brief: †)

WelEd. Zeer Gel. Heer.

In het bezit van uwe letteren van 24 Mrt. l.l. heb ik de eer U namens de Redactie van het Maandblad mede te deelen, dat zij gaarne bereid is onjuistheden in de uit andere bladen overgenomen berichten te herstellen. Daarom heb ik de eer U de volgende vragen te doen, terwijl ik U ter verduidelijking zend het Tweede blad van de Meijerij'sche Courant van Zaterdag 4 Februari 1893:

1°. Is het waar dat U Woensdag 1 Februari l.l. aanwezig waart, tijdens de séance, op de tribune van Davenport?

2°. Is het niet waar dat U het woord hebt genomen en gezegd hebt zooals in dat verslag verteld wordt?

3°. Is het niet waar dat U, zooals in een ander verslag stond, met den heer Davenport en eenige andere officieren (der huzaren) 's middags gedieneerd hebt?

De Secretaris-penningmeester der Vereeniging tegen de Kwakzalverij

G. B. SCHMIDT.

Toen er een paar weken verlopen waren, zonder dat de heer v. d. Stok geantwoord had, schreef de Secretaris dd. 12 April het volgende:

Den Heer Dr. v. d. Stok te Venloo.

WelEd. Zeer Gel. Heer.

In de vorige maand zond ik U den navolgenden brief: (Volgt copie van den brief alsboven.)

†) Jammer genoeg is op het concept van dezen brief, dat voor copie dienst doet, verzuimd den datum te schrijven.

Wijl ik tot heden nog geen antwoord heb ontvangen zend ik U bovenstaand duplicaat.

De Secretaris-penningmeester der Vereeniging tegen de Kwakzalverij

G. B. SCHMIDT.

Den 15den April kwam het volgend antwoord uit Venloo:

Aan de Redactie der Vereeniging tegen de Kwakzalverij.

Uw schrijven dd. 12 April jl. kwam in mijn bezit. Ofschoon toon en inhoud er van, onbekendheid met titulatuur, getuige het: WelEd. Heer en mindere ontwikkeling in beleefdheidsvorm (in casu uwe onderteekening), mij in mijne betrekking op mijn leeftijd en met mijn verleden en heden volkomen het recht geven zulk een schrijven onbeantwoord te laten, ga ik daartoe voor het laatst nog over:

1°. om U mede te deelen dat geen enkele brief aan mij gericht ooit is verloren geraakt, maar uw schrijven in de vorige maand (ik lees geen datum) mij, vreemd genoeg, niet is geworden, evenmin een Meijer'sche (??) courant, mij geheel onbekend;

2°. om U mijna verbazing kenbaar te maken over het overmoedig feit dat personen, mij geheel onbekend, ook uit den medischen wereld, zich tegenover mij op een standpunt durven plaatsen van commissie van onderzoek of iets dergelijks, door mij 3 vragen te stellen ter beantwoording en zulks na ontvangst mijner missive dd. 24 Maart jl.

Ik heb volstrekt niet uwe hulp verzocht om wat U noemt „onjuistheid” te herstellen, want als ik het noodig had gevonden om courantenberichten tegen te spreken, waarlijk dan behoef ik niemands hulp. Mijn pen in het militaire (Milit. spectator), in het militair medische (Milit. Geneesk. Archief) en in het medische (zie mijne werken) om van niet meer te gewagen, is bekend genoeg.

Dat in dagbladen heden berichten worden opgenomen, die morgen met de grootste kalmte als „onjuist” in hetzelfde dagblad, worden gekwalificeerd, is een zoo bekend en herhaald voorkomend feit, dat personen bij zoo'n bericht betrokken eenvoudig zwijgen, omdat zij geen couranten-polemiek wenschen. Menschen van ondervinding weten dan ook in hoeverre zij aan die berichten geloof moeten slaan. Een courant onder den naam van „medisch orgaan” moet evenwel voorzichtiger zijn.

Ik heb U door mijna schrijven van den 24sten Maart j.l. dan ook alleen willen aantonen, hoe menschen van opvoeding anders moeten handelen als door U gehandeld is, niet het minst in het belang der zaak die U voorstaat.

Het is zeer gemakkelijk niet-tegensproken courantenberichten voor waarheid te erkennen, maar eerlijk is het niet. Het is zeer gemakkelijk namen of bijnamen te verzinnen, of te insinueren op officieren van het Nederlandsche leger, meer speciaal volgens U der huzaren (zie uw blad van 1 Maart en uw schrijven aan mij van 12 April) maar fatsoenlijk is het niet, zonder eerst beide partijen te hebben gehoord. Het zal U duidelijk zijn dat ik om die redenen in niet één opzicht verder met U in correspondentie wensch te treden, ongeacht uwe verdere handelingen.

Persoonlijk en dan mondeling ben ik ten allen tijde bereid de meest mogelijke inlichtingen te geven aan hen, die uit den aard hunner betrekking enz. boven of gelijk met mij staan, niet twijfelende of deze personen zullen althans deze vormen in acht nemen.

De officier v. Gezondheid der 1ste klasse
(w.g.) DR. VAN DER STOK, Arts enz.

De verschillende onderdeelen van dit schrijven, met de daarin voorkomende onjuiste kwalificaties en opvattingen voor het oogenblik ter zijde latende, constateeren wij dat de heer van Stok geen antwoord geeft op onze categorische vragen, zich refereert aan zijn eerste schrijven, waarin hij zegt, niet de minste waarde te hechten aan Sequah-olie, niemand het gebruik dier olie te hebben aanbevolen en nimmer de behandeling van Davenport in het openbaar te hebben aanprezen.

Wij zijn dus verplicht om te beginnen met mede te deelen hoe wij er toe gekomen zijn om ons

stukje over den heer v. d. Stok te schrijven.

Het eerst vinden wij vanden naam van der Stok gewag gemaakt in de Limburger Koerier van 25 Januari.

In het zeer uitgebreid verslag van eene Sequah-séance, onder het opschrift: „Groot succes van Sequah te Venloo” lezen wij:

„Toen om klokkeslag acht uur de heer Davenport en zijne echtgenooten in begeleiding van jhr. J. L. Mock 1ste luit. der huzaren alhier verscheen, werden zij met gejuich ontvangen. Op de tribune aangekomen, waarop heeren officieren en hunne dames hadden plaats genomen, werd door mej. van der Stok aan mevr. Davenport een prachtig bouquet aangeboden.

Na vermelding van hetgeen Davenport zeide en de behandeling van een patiënt staat er verder:

„Daarna kwam de beurt aan den heer van Neer, die sedert 14 jaren door het geheele lichaam aan rheumatische pijnen leed. Dr. van der Stok, eerst-aanwezend officier van gezondheid, assisteerde bij beide gevallen. In ademlooze spanning wachtte het publiek den uitslag af. Na verloop van ongeveer een half uur verscheen de heer Davenport en verklaarde aan het publiek dat Dr. van der Stok zich bereid verklaard had, om arme patiënten kosteloos met Sequah-olie te behandelen. Dr. van der Stok had zich niet vergenoegd met toe te zien, maar zelf meegewreven en de gunstige resultaten van nabij kunnen gadeslaan.”

In de Meijerij'sche Courant, Nieuws- en advertentieblad voor het arrondissement Eindhoven, waarheen de Sequah-bende getrokken was, van 1 Februari, lazen wij het volgende:

„Het succes gaat nog steeds crescendo. Het enthousiastische volk spande Sequah's paarden uit en trok hem zelf naar zijn hotel. Heden avond zal een officier van gezondheid uit het Ned. leger, van de huzaren (Venloo) de séance op het tooneel bijwonen en het publiek omtrent Sequah's handelingen toespreken.

In hetzelfde blad van 4 Februari komt een uitgebreid verslag voor van de séance op Woensdag 1 Febr., waarin wij het volgende lezen:

„Doch 't voornaamste van dien avond was het bezoek van dokter van der Stok, eerstaanwezend officier van gezondheid te Venloo met eenige officieren van het garnizoen dier stad, die met den kapitein der marechaussée van Eindhoven op de estrade plaats namen en de séance bijwoonden.

„Dr. van der Stok nam het woord en wees er op hoe hij in den beginne een der grootste tegenstanders is geweest van deze nieuwe geneeswijze.

„Na gezien te hebben is hij echter tot andere gedachten gekomen. — Wat zijne oogen gezien hebben, kan of wil de spreker niet loochenen. 't Is onbetwistbaar, dat er genezingen plaats hebben, die men haast wonderbaar zou noemen. En dan moet spreker zeggen, dat wat hij hier gezien heeft op verre, verre na niet in vergelijking kan komen met hetgeen hij in Venloo zag. Waardoor wordt nu echter de genezing teweeggebracht? Is 't de massage; Is 't olie? Zijn 't beiden? Spreker kan daaromtrent geen uitspraak doen, doch acht, dat wellicht massage en olie samenwerken. Zoo ongeveer verklaarde ons deze officier van gezondheid van de openbare tribune.”

Terwijl in de Tilburgsche Courant van 5 Febr. te lezen stond:

„Uit Eindhoven wordt ons medegedeeld, dat bij het optreden van Sequah aldaar op Woensdagavond zijne behandeling in het openbaar werd geprezen door den heer van der Stok, eerstaanwezend officier van gezondheid te Venloo. — Met den heer van der Stok hadden op het tooneel plaats genomen eenige officieren van het garnizoen te Venloo en de kapitein der marechaussée te Eindhoven. „Sequah had aan die heeren 's middags een diner aangeboden.”

Doch behalve de courantenberichten ontvingen wij nog de volgende gegevens van onze correspondenten.

Van iemand uit Venloo dd. 16 Januari onder meer:

„Er is hier een officier van gezondheid — van der Stok, die erg met Sequah is ingenomen, hem voortdurend de hand drukt, zijn séances bijwoont

, en ook in tegenwoordigheid van Davenport een patiënt met olie heeft gewreven.

en dato 28 Januari:

„Gij begrijpt dat het optreden en reclamemaken door een officier van gezondheid voor een kwakzalver alle weldenkenden tegen de borst stuit, — en verder:

„Het hier bestaande vastenavond-gezelschap „Jocus” dat de meeste zaken belachelijk maakt, heeft ook Zondagavond eene séance van Sequah nagebootst. De opvoering was leuk — alles werd overdreven voorgesteld — in plaats van fleschjes olie ontvingen de herstelde patiënten heele kruiken. De dokter werd, aanhoudend cognac drinkende voorgesteld. Tot slot werd de Sequah in een soort sportwagentje, waarvan een houten paardje werd afgespannen, door de zaal weggevoerd. Davenport was geïnviteerd en ook gekomen. — Hij gaf weder f 25 voor de armen. Wat mag hij er wel bij gedacht hebben? „Ik zat dicht bij hem — hij lachte ook wel, maar vertrok toch zoodra dat stukje was afgespeeld. Hij verontschuldigde zich omdat hij bij den officier van gezondheid van der Stok was geïnviteerd om te komen souperen.

Als noot stond onder aan den brief:

„Juffrouw van der Stok, die Davenport de bouquet aanbod, is de dochter van den officier van gezondheid van der Stok.

Onze correspondent te Eindhoven schreef ons dato 25 Januari:

„Van zijn (Davenport's) succes te Venloo kan ik u nog mededeelen, dat hij aldaar in eene vergadering door de Vereeniging Jocus (eene Vereeniging van grappenmakers) benoemd is tot Dr. honoris causa en ridder van den Haan (het symbool van Jocus.) Tot slot werd daar opgevoerd Sequah, hetgeen echter niet erg in zijn smaak scheen te vallen, althans hij verliet na afloop terstond de zaal.”

Waar wij zóoveel berichten lazen van verschillende personen, berichten, die zoo volkomen met elkander overeenstemmen, meenden wij gerechtigd te zijn om, zij het dan ook in een klein stukje, mededeeling te doen van het gebeurde en voorloopig met een enkel woord lucht te geven aan onze verontwaardiging.

De strijd, dien wij in het algemeen belang — om het publiek voor het bedrog met geneesmiddelen te vrijwaren — voeren, is zwaar. Geen wonder dus dat wij, zoodra een geneesheer met zijn naam en qualiteit, willens en wetens, een kwakzalver van het soort van Davenport in het openbaar gaat steunen, op de een of andere wijze protesteeren. Aan dat begrip: strijden voor het algemeen belang, meenen wij de bevoegdheid te ontleenen om op gepaste wijze met de betrokken personen in correspondentie te treden.

Het zou kunnen zijn, dat wij door een samenloop van omstandigheden den heer van der Stok ten onrechte verdenken met den kwakzalver op een meer gemeenzamen voet te hebben verkeerdt dan een fatsoenlijk man, en vooral een man van stand en positie, betaamt. Welnu, in dat geval zullen wij terstond amende honorable doen en den heer v. d. Stok in het openbaar onze verontschuldiging aanbieden. Doch dan is het noodig, dat de heer v. d. Stok aantoont dat, wat de courantenberichten — door de verslaggevers blijkbaar gezien en gehoord — vermelden, onwaar is. Daarvoor heeft hij slechts antwoord te geven op onze vragen en daarvoor stellen wij gaarne tot 20 Mei e.k. onze kolommen open.

Een verkeerd middel ter wering van kwakzalvers-artikelen.

*In het vorig nummer van dit blad kwam als overgenomen uit het Maandblad tegen Vervalschingen het volgende bericht voor:

„Middel ter wering van kwakzalvers-artikelen. De politie te Berlijn wendt het volgende vernuftige en praktische middel aan om kwakzalvers-annonces van schadelijke middelen te weren, en houdt zich daardoor buiten den dikwijls traag werkenden en onzekeren gerechtelijken weg. Onmiddellijk onder de afgekeurde advertentie plaatst zij een andere, vermeldende dat het bovengenoemde praeparat chemisch

is onderzocht, en bleek uit dit en dat samengesteld te zijn."

De redactie van genoemd Maandblad voegt er aan toe:

„Als de Leden der Ver. tegen de kwakzalverij nu maar genoeg bijdragen aan den Secr. Penningm. zenden, zoude dit middel ook hier zeker toegepast worden."

Waarschijnlijk doelt dit bericht op het volgende.

Reeds vele jaren lang worden door eene officieele gezondheidscommissie te Karlsruhe, waarvan het hoofd der gemeente voorzitter is, alle kwakzalversmiddelen onderzocht, die in de bladen daar of in den omtrek worden geadverteerd. Namens deze commissie wordt het resultaat dezer onderzoekingen geregeld gepubliceerd, onder toeweging van de noodige waarschuwingen aan het publiek. Dit geschiedt juist op dezelfde wijze als andere publicaties vanwege het openbaar gezag aan het hoofd der bladen gewoon zijn te worden opgenomen.

Langzamerhand hebben andere autoriteiten op andere plaatsen in Duitschland dit goede voorbeeld gevolgd, hetgeen, behalve uit overwegingen van algemeen belang, noodig werd, omdat nieuwe politie-verordeningen het adverteeren en te koop stellen van kwakzalversmiddelen op straf van boeten hadden verboden. Welke zoogenaamde geneesmiddelen onder dit verbod vielen en dus niet mochten worden verkocht en geadverteerd diende dus algemeen bekend te zijn.

Het zoogenaamde polizeipraesidium vatte deze taak krachtig aan en menigmaal hebben wij zijne waarschuwingen, evenals die van den gezondheidsraad te Karlsruhe, in dit blad overgenomen, vooral wanneer het kwakzalverijen betroffen, ook in Nederland meer of minder bekend. 't Is ons niet bekend of voor deze officieele mededeelingen aan de bladen door het gemeentebestuur of de politie extra betaald wordt; waarschijnlijk echter is het, dat dit geschiedt volgens een accoord, waarbij bepaald is dat deze publicaties tegen een vast tarief of bij wijze van abonnement zullen worden opgenomen. Bijzondere geldelijke voordeelen zijn er dan niet aan verbonden en het ware alleszins wenschelijk, dat evenals de politie, ook hier te lande, zich beijvert het publiek door mededeelingen in de kranten te waarschuwen tegen de manoeuvres van fleschentrekkers en andere bedriegers van grof allooï, zij op voorbeeld van het buitenland haar zorg uitstreckte door waarschuwingen tegen oplichters van fijner kwaliteit en die zoogenaamde geneesmiddelen of geneesmethodes als middelen gebruiken.

Wat echter zou er gebeuren, indien onze Vereeniging het middel ging toepassen, hetwelk het *Maandblad tegen de Vervalschingen* volgens de bovenstaande aanhaling aan de hand doet en „onmiddellijk onder de afgekeurde advertentie een „andere plaatste, vermeldende hoe het bovengenoemde middel is samengesteld."

Nadat de uitgevers der bladen eerst als de helers een deel van de buit der kwakzalvers hadden binnengestreden, zouden hun nog de „ruime bijdragen van de leden der Vereeniging tegen de kwakzalverij" in den schoot geworpen worden! 't Zou waarlijk een middel kunnen worden om het vaak reeds niet hooge bedrag, waarvoor de eersten zich voor een bepaald aantal advertenties per jaar kunnen abonneren, nog te doen verminderen en dus de herhaalde plaatsing te bevorderen. Bovendien de enkele bladen, die zich thans financieele offers getroosten door het standvastig weigeren van alle kwakzalversadvertenties, zouden juist door het onoordeelkundig gebruik van deze bijdragen der bestrijders van de kwakzalverij tegenover hunne minder conscientieuze collega's in nog slechter conditie geraken.

Het aangeprezen middel ter bestrijding mag daarom „vernünftig" zijn, „praktisch" mag het niet worden genoemd en het is te hopen, dat de Vereeniging er nimmer toe overga.

Die zich aan een ander spiegelt, spiegelt zich zacht.

Een hoogst ernstig geval, dat ik dezer dagen waarnam, deel ik hier mede als afschrikwekkend voorbeeld van de domme en gewetenlooze wijze, waarop de lieden, die hun lichaam aan de zoogenaamde Somnambules toevertrouwen, behandeld worden.

Mijne hulp werd dezer dagen ingeroepen door eene vrouw van middelbaren leeftijd, die hevige pijnen leed in de gansche mondholte, waarvan 't slijmvlies overal, zoowel op de tong en de binnen-vlakte der wangen als op 't tandvleesch en 't gehemelte, bedekt was met groote, vuile zweren, die een ondragelijken stank verspreidden, terwijl 't in zoo sterke mate gezwollen was, dat niet alleen 't slikken, maar zelfs 't spreken absoluut onmogelijk was.

De aard van 't lijden was mij niet dadelijk duidelijk. De vrouw, die ik in vele jaren niet als patiënte zag, beweerde in den laatsten tijd nooit ziek te zijn geweest. Haar nog eens en nog eens onderzoekende, viel 't mij op, dat zóó sterke speekselvloed bestond, dat dit vocht langs den eenen mondhoek voortdurend in ruime hoeveelheid afvloeide.

Dit verschijnsel gaf mij aanleiding tot 't vermoeden, dat wij hier misschien met kwikvergiftiging zouden kunnen te doen hebben en hoewel op mijne vraag, of zij in de laatste weken ook geneesmiddelen had gebruikt, door de patiënte absoluut ontkennend werd geantwoord, kreeg ik toch op mijne herhaalde vraag, of ook misschien om de een of andere reden een zalf kon zijn aangewend, na lang weifelen ten antwoord, dat de zieke een tijdje geleden eene dikte in de linkerzijde had ontdekt, dat ze daarvoor naar „de slapende juffrouw" te Haarlem was geweest en dat zij de gezwollen plek had moeten smeren met de zalf, die mij, steeds onder tegenkanting der patiënte, toch eindelijk door de dochter werd in handen gegeven.

Ze was bevat in een pot, die zeker meer dan 100 gram bevatten kon en die nog voor ruim drie vierde was gevuld. De kleur verried duidelijk als haar hoofbestanddeel kwikzalf, terwijl de geur aantoonde, dat waarschijnlijk terpentijnolie er mede vermengd was.

Hoogstens een vierde van 't middel was dat gebruikt en dit deel had reeds zoo treurige gevolgen teweeggebracht, dat 't genezen van deze kunstmatig verwekte ziekte heel veel tijd en heel wat geld heeft gekost, gezwegen nog van den last en 't gevaar, die ze veroorzaakte.

Elk geneesheer, die 't in- of uitwendig gebruik van kwik noodig acht, schrijft dit voor in zeer geringe hoeveelheden en controleert geregeld of de minste aandoening van het mondslijmvlies ook aanwijzing geeft om met de toepassing van dit altijd gevaarlijke middel op te houden.

Deze lieden, aan welke zonder eenige waarschuwing eene zoo groote quantiteit werd in handen gegeven, kenden natuurlijk 't verbaud niet, dat tusschen 't volgen van 't heerlijke (?) voorschrift en de mondziekte bestond en ze konden maar in 't geheel niet begrijpen, hoe 't door de huid opgenomen vergift op eene zooverre van de plaats van aanwending verwijderde plek, zijne gevaarlijke werking kon openbaren. Een ieder zij dus gewaarschuwd en leere uit dit geval opnieuw, van welk allooï de titularissen zijn, die, door allerlei redenen zich in de wetenschappelijke wereld van geneeskundigen onmogelijk gemaakt hebbende, zich leenen om als figurant te fungeren en zich verlagen tot middel om de grootste kwakzalverij en 't grofste en brutaalste boerenbedrog, trots onze wetten daartegen, mogelijk te maken.

BEVERWIJK, 15 April '93.

DR. J. W. SCHUIT.

N A S C H R I F T.

Tengevolge van nadere inlichtingen bij de bedrogen patiënte kan ik nog mededeelen, dat bij de zitting van de slapende juffrouw niemand aanwezig was als de somnambule en de magnetiseur. Deze, J. VAN DER VELDE, staat in het *Geneeskundig Jaarboekje* niet als geneeskundige vermeld en zou dus in de termen vallen als onbevoegd te worden vervolgd.

(Men zie over dezen v. d. Velde het Maandblad van Maart 1892. Red.)

Een andere patiënte van mij, die ook bij v. d. V. heul (?) en troost had gezocht, verhaalde mij hetzelfde ten opzichte van de wijze, waarop de consulden plaats hadden.

B., 22 April '93.

Het dagblad De Echo,

geeft in zijn nummer van Vrijdag 14 April onder het motto *Kwakzalverij*, het volgende te lezen:

„De „Vereeniging tegen de kwakzalverij", die zooals men weet nooit kosten en moeiten spaart om het monopolie van het apothekersgilde te behouden en zoo mogelijk te doen versterken, heeft wederom tot dat laatste doel een poging in het werk gesteld."

Heel scherpzinnig (?) meent *De Echo* dus uit ons adres te kunnen opmaken dat door onze Vereeniging gestreden wordt voor het voordeel der apothekers. Nu, dat wordt ons door zulke „scherpzinnigen" meer verweten. Waarom ook niet voor de dokters? Dit hal dat dagblad er nog wel bij kunnen voegen.

En toch, wie doet hetzelfde als wij, ten minste zoo nu en dan? Antwoord: „*Het Dagblad De Echo*". In een volgend nummer toch wordt melding gemaakt van een sterfgeval tengevolge van een pleister aangewend tegen „feit". Het dagblad *De Echo* voegt daaraan toe den raad om toch liever bevoegden bijstand ter hulp te roepen. Zijn er misschien familiebetrekkingen of goede vrienden die apotheker of dokter zijn en wier pecuniaire belangen geschaad worden door dien pleister tegen feit?

De meening van *De Echo* over ons streven overnemende, moeten wij wel tot dezelfde conclusie komen ten opzichte van zijne raadgevingen. Maar dan valt er nog meer op te merken. Dan is *De Echo* ook zeer beangst voor het welzijn van sommige commissionairs in effecten. In hetzelfde nummer toch wordt gewaarschuwd voor eene firma *Dickhoff & Co.*, Commissionairs in Effecten, en sluit het stukje met de woorden: „Wie een stukje effect wil koopen, belegge zijn spaargeld op de spaarbank en koope, wanneer de benodigde gelden bijeen zijn, een solied stukje door bemiddeling van een goed ter naam en faam bekend staand commissionair."

Een poging van *De Echo* om de zaken van sommige commissionairs in effecten te versterken?

Waarom onderstelt *De (brave) Echo* meer belangelooheid bij zich zelf dan bij de Vereeniging tegen de kwakzalverij?

Wat geven zijne waarschuwingen „zoo nu en dan" gedaan, als de laatste pagina's steeds voor geld te krijgen zijn, om: *Sequah-olie* en *Prairie Flower* aan te prijzen; lijers aan kanker wijs te maken dat zij zonder pijn, zonder operatie genezen worden door *Lampe* (3 Januari 1893); of wel dat verouderde been-, vries- en brandwonden, huidziekte, gesprongen handen en stukgelopen voeten door *Spranger's Heitzalf* worden geheeld (zelfde no.); om *Maagdruppels van dienzelfden Spranger* te doen uitbazuinen als voortreffelijk huismiddel tegen alle soorten van maag- en onderbuiskwalen, die direct zouden helpen bij migraine, maagkramp, misselijkheid, hoofdpijn, buikpijn, slijmerigheid, zuur, benauwdheid, duizeligheid, koliek, etc.; tegen aanbeien en hardlijvigheid (5 Januari 1893); om mede te helpen tot het verspreiden van een werkje als *Dr. Retau's zelfbewaring* (zelfde no.); bekend te maken de onzinnige mededeeling dat misbruik van sterken drank genezen wordt door de *Erven Abbring* (7 Januari 1893); of het sprookje rond te vertellen dat beroerte voorkomen wordt door *Roman Weissman's Beroerte-water* (de ziekte waaraan die man nota bene zelf overleed, omdanks zijn watertje) (26 Januari 1893) enz.?

Waarlijk, de zorg voor de kas, uit de laatste bladzijden blijkende, werpt een zeer eigenaardig licht op de gemoedelijke opmerkingen en raadgevingen in de eerste bladzijden.

Ook De Telegraaf:

Het bovenstaande was reeds ter perse, toen onze ijverige secretaris-penningmeester er op wees, dat in *De Telegraaf* van 13 April 1893 dezelfde mededeeling voorkomt omtrent het adres onzer Vereeniging. Hij wees de redactie van dat blad oogenblikkelijk op de dwaasheid die zij toevoegde aan het bericht, dat door de Vereeniging bedoeld adres was verzonden. Het stukje van den secretaris werd geplaatst in het tweede blad van het nummer van Zaterdag 15 April en is, toevallig, een proefstuk van slechten druk en onvolledige correctie.

Wij lezen onder dat stukje het volgende van de hand der redactie:

„De half-verborgen insinuatie, als zou er verband moeten gezocht worden tusschen de voorin genomenheid bij redacties van bladen, tegen het streven van de vereeniging die zich de onderdrukking der zoogenaamde kwakzalverij ten doel stelt en de gewoonte van kwakzalvers om veel te adverteeren, meenen wij ons nog niet te moeten aantrekken, daar in dit blad zulke advertenties nog niet zijn voorgekomen”.

Och kom?

Zóó druk is het toch nog niet met advertenties aan *De Telegraaf* dat men niet eens in de bureaux zou weten dat in de nos. van 4 April (no. 93) en van 8 April (no. 97) een groote kwakzalversadvertentie voorkomt. Men leest in die nummers „Worledge's Head-ache Lotion” enz. In het Aprilnummer van ons maandblad hebben wij reeds aange-toond dat hier kwakzalverij in 't spel is.

Zeg, redactie van *De Telegraaf*, is dat niet wat al te brutaal zich schuldig maken aan eene „ver-gissing”?

Misschien komt men nu weder met het oude praetje dat het moeilijk uit te maken is wat men onder kwakzalvers-advertenties verstaan moet; dat de redacties niet verantwoordelijk zijn voor de advertenties en haren inhoud, enz.

Wordt er dan waarlijk zóóveel aan verdiend dat ze niet gemist kunnen worden? Of is het onwil, dat het goede voorbeeld van *De Familiebode* niet gevolgd wordt?

In het no. van 22 April van dat blad vinden wij onze waarschuwing tegen het *Volta-kruis* opgenomen. Onze hartelijke dank voor den steun van die zijde ons weder betoond.

De aanhef luidt: „Wij weigerden de annonce van bovengenoemd artikel.”

Bravo!

Komt, groote heeren van de groote pers, durft gij ook zoo flink U aan onze zijde scharen om te strijden tegen leugen, bedrog en afzetterij?

„When you durst do it, then you were a man.”

Een klein Succes, een wenk voor de depóthouders der Sequah-middelen.

Wie meent, dat het de Sequah-bende alleen te doen is om, onder het motto van de menschen te genezen, hun tijdens de séance of op het zoogenaamde spreekuur 's morgens om tien uur — het uur waarop de slimme vogelaar het slag-net uitzet, om zooveel mogelijk van de ornoozele vinken te vangen — de fleschjes olie en flower bij tientallen in de handen te stoppen, kent de kwakzalvers niet. — Neer, de strooptocht door Nederland, nu reeds bijna twee jaren gehouden, in spijt van onze wetgeving en de ontwikkeling die onze burgerij heet bereikt te hebben, heeft wel ten doel zoo en passant den slag te slaan, maar beoogt ook om de Sequah-middelen te introducereeren en ze een blijvende plaats in orzen schat van kwakzalversmiddelen te verschaffen. Daarom zijn in alle grootere plaatsen depóthouders gezocht om met den verkoop belast te worden, zoodra de vreemde trekvogels zich weder op een anderen boomgaard hebben geworpen.

Die depóthouders, met een Amsterdamschen apotheker aan het hoofd, behooren tot allerlei soort van winkeliers en het is te vermoeden dat er bij zijn, die niet weten of gissen wat zwendelarij die Engelsche Maatschappij bedrijft.

Nu het Bestuur der Vereeniging in de laatste weken weder meer actief is opgetreden, en in Noord-Brabant en Zeeland het publiek met de tot zijn dienst staande middelen waarschuwt, werden ook in de dagbladen advertenties geplaatst. Naar aanleiding daarvan ontving het bestuur een briefkaart van den volgenden inhoud: (Naam en woonplaats verzwijgen wij, omdat dit niets tot de zaak afdoet.)

„Daar ik de Sequah-olie verkoop en dit volstrekt „niet langer doe, als er geen heil bij te vinden is „voor de gebruikers, zoo verzoek ik U mij te wil-len inlichten of wel de maandbladen te zenden. „Kunt U mij ook inlichten waaruit de Prairie-flower „bestaat en of zij ook schadelijke bestanddeelen „bevat. Gelieve mij oprecht in te lichten, daar ik

„veronderstel te zijn en steeds tracht te blijven, „een koopman die slechts soliede en doelmatige „goederen aan de markt brengt”.

De Secretaris draalde natuurlijk niet om den schrijver meer uitvoerig te antwoorden en hem bovendien de noodige Maandbladen ter kennisneming te zenden. Eenige dagen daarna ontving hij een schrijven, waarin het volgende:

„Dankbaar voor uwe welwillende inlichtingen „heb ik de eer U mede te deelen, dat ik l. l. „Vrijdag den heer N. R. DE LEEUW te Amsterdam „berichtte dat ik mij niet meer met den verkoop „der Sequah-middelen belastte. Ook heb ik in de „ sche Courant dezelfde kennisgeving „aan het publiek gedaan!”

Ziehier dus iemand die geldelijk voordeel prijs geeft, omdat hij, door ons gewaarschuwd, inziet dat het schade doet aan iemands fatsoen en goeden naam als hij de producten der Sequah-Company verkoopt. Hij meent terecht, dat de depóthouder der Sequah-oil en Prairie-flower ongeveer in dezelfde verhouding tot den kwakzalver staat als de heler tot den dief.

Wij mogen vertrouwen dat er nog meer op fatsoen gestelde lieden onder de depóthouders zijn, en zullen aan ieder hunner een exemplaar van dit nummer zender, met uitnoodiging om vooral dit nummer te lezen en ons bericht te zenden, indien zij eventueel den verkoop staken. Wie hunner meer omtrent de Engelsche kwakzalversmaatschappij, haar agent Davenport en hare waardelooze producten wenscht te weten, behoeft maar zijn verlangen aan den Secretaris te kennen te geven. Wij vermoeden dat er dan nog wel enkelen zullen zijn, die den verkoop staken en eveneens aan N. R. de Leeuw schrijven, dat zij met den verkoop van een artikel, dat met zóóveel leugens wordt aanbevolen, niet te doen willen hebben.

Uit deze geschiedenis is tevens overtuigend gebleken, dat onze vroegere berichten, ten deele uit „*De Familiebode*” overgenomen, aangaande de bemoeiingen van twee bekende Amsterdamsche heeren in de exploitatie der Sequah-middelen, juist waren. Het kan zijn nut hebben dit nu — na ruim een jaar — nog eens te herhalen.

Hij die in ons land alle financieele zaken voor de Sequah-Company beredert, is de heer MARTIN WOLFF, Wijnhandelaar, Directeur der Kioskonderneming, Pachter der Stadsaanplakborden en zuilen, Heeregracht 100 te Amsterdam, iemand die ook in het openbare leven optreedt, dikwijls aan de discussies in de kiesvereeniging Burgerplicht deelneemt en daar ook redevoeringen houdt, doch dan niet over de Sequah-exploitatie.

Zijn schoonzoon N. R. DE LEEUW, Agent van Buitenl. huizen en Vice-consul van Brazilië, Prinsengracht 814, is eveneens, zooals wij gezien hebben, aan de exploitatie verbonden. Deze heer heeft in last, in de verschillende plaatsen kwartier voor de bende te maken, te zorgen dat er depóthouders optreden enz. Daarvoor wordt hij natuurlijk betaald. Als men nu aanneemt — en reeds bijna twee jaren hebben wij daarvoor in het Maandblad de gronden aangevoerd — dat de Sequah-Company eene bedriegster is, omdat zij tegen veel geld tracht te verkoopen hare mengsels, die niet zijn wat zij voorgeeft dat ze zijn, en die niet kunnen uitwerken wat zij zegt dat zij uitwerken, omdat zij alzoo het publiek in den aard der koopwaar dubbel bedriegt, dan vragen wij aan onze lezers, den naam te noemen van de verhouding, waarin die heeren, WOLFF en DE LEEUW, staan tot de bedriegster, de Sequah-Company, en eens uit te rekenen hoeveel grooter, in vergelijking met die der depóthouders, de schuld is, welke die heeren in deze zaak op zich laden.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden: de heeren B. L. Jacobs te Amsterdam en A. M. M. Vermolen, apotheker te Amersfoort.

Hartelijk dank aan hen, die ons het No. van Maart 1892 toezonden.

Over *Sybilles Levenselixer*, de vloeistof, waarvan het gebruik tegelijk met het dragen van het Volta-kruis wordt aanbevolen, kunnen wij nog niets mededeelen. Het middel was, bij onze aanvraag, nog niet voorhanden. Jammer voor de ongelukkige lijdens, die het er nu nog zonder moeten stellen. P. J. te R. Verplicht voor uwe mededeeling. Als 't noodig is zullen wij er gebruik van maken.

A. v. E. te A. Zie over *Theophile's ontwikkelingsbalsem*, de „Herhaalde waarschuwingen.” Reeds herhaalde malen is die vloeistof in ons blad besproken.

J. H. P. te A. Tot ons leedwezen kunnen wij aan u verzoek niet voldoen; de jaargang 1883 is geheel uitverkocht. Misschien is er een onzer leden, die u de nos. 3, 4, 6 en 9 of den geheelen jaargang van 1883 wil overdoen. In dit geval verzoeken wij, bij deze, toezending met opgave van kosten aan het adres van den Secretaris-penningmeester, door wiens bemiddeling het gezondene dan aan u zal worden overgemaakt.

N. te A. In den regel laten wij ongeteekende brieven enz. onbeantwoord.

Men kan op onze stilzwijgendheid, des verlangd, staat maken, maar wij wenschen te weten, wie onze raad of hulp inroept.

't Is toch mogelijk, dat een kwakzalver, op deze wijze, inlichtingen bij ons inwint en van de verkregen inlichtingen in zijn schandelijk bedrijf gebruik maakt.

Zijn voorop gesteld, zien wij — wat uwe vraag betreft — geen bezwaar, die te beantwoorden.

Warner's Saf Cure is reeds herhaalde malen in ons blad behandeld, o. a. nog uitvoerig in het no. van December 1892.

Wij kunnen nu, bij de vele middelen en handelingen, die wij te bespreken hebben, niet steeds dezelfde middelen gedurig behandelen; daarvoor is onze ruimte te beperkt.

Zoo mogelijk, zullen wij echter in het volgend no., in de „Herhaalde waarschuwingen”, aan u verzoek gevolg geven. H. K. te 's H. Wij hebben u eenige nos. gezonden, waarin over Windelinx en Endhoven wordt gehandeld.

S. te A. Een voorschrift van een o. i. onschadelijk haarkleermiddel is opgenomen in het no. van December '92.

Dr. S. te B. Uwe nadere mededeelingen zijn te laat ontvangen om nog in dit no. te worden behandeld.

Over den „handel in doctor'stitels” in het volgend no.

Herhaalde Waarschuwingen.

Theophile's ontwikkelingsbalsem. Dit wondervocht is bij onderzoek gebleken te zijn water met *Eau de Cologne*, waarin wat *keukenzout* is opgelost en waarbij een beetje *vliegende geest* is gevoegd, met een kleurseltje bedield, waarschijnlijk aftreksel van *Bardanawortel*.

Veel bijzonders is het dus niet, behalve in den prijs, want de flesch kost f 2, terwijl ieder ze gemakkelijk voor 5 cent zou kunnen maken en als fabrieksproduct de prijs nog veel lager zou kunnen zijn.

Bij zeer vele, dikwijls voorkomende, ernstige ongesteldheden, zooals typhus, roodvonk, berloos en vele anderen, valt het haar uit. Gewoonlijk heeft dit plaats als het eigenlijk ziekteproces reeds is afgeloopen en het tijdperk van herstelling is ingetreden. De patiënt grijpt naar 't een of ander „zeker en onfeilbaar” haarmiddel. In werkelijkheid krijgt hij ook langzamerhand zijn vroegeren haartooi terug; dit is echter een zeer gewoon verschijnsel en in den regel het geval, zelfs bij personen, die reeds op eenigzins gevorderden leeftijd verkeerden. Ondertusschen krijgt Theophile of een zijner collega's een getuigschrift, terwijl de eer alleen aan de natuur toekomt.

En dat ook alleen moeter natuur de eer verdient, ofschoon Theophile de duiten krijgt, als een jongeling man wordende, na het smeren met het onschuldige mengseltje, niet van baard verstoken blijft, behoeft zeker niet gezegd. De merkwaardige logica van Theophile, in de boekjes die hij verspreidt, luidt woordelijk: „Men zal mijn vinding schamper beoordeelen, doch 't is dwaas zulks te doen, want waarom zou de baard niet ontwikkeld kunnen worden, evengoed als de boomkweker zijn planten ontwikkelt, dus wij moeten aannemen dat de baard ook te ontwikkelen is!”

Intusschen moeten wij het nog prijzen dat Theophile niet, zoo als vele anderen, een vergiftig mengsel aan den man brengt. Zijn vocht doet wel geen goed, maar 't zal toch ook — voor zoover wij kunnen nagaan — geen kwaad doen.

De fistelpot van Klaas Ursem. Het volk noemt alle chronische etterende gezwellen *fistels* en daaronder zoowel die gemakkelijk als die zeer moeilijk genezen.

Klaas Ursem, een Noord-Hollandsche boer, die reeds lang is overleden, speculeerde daarop en verkocht voor veel geld een zoogenaamden fistelpot. De erfgenamen zetten nu de winstgevende zaak voort. Volgens mededeeling van den heer P. KRUYSE (zie no. 1, jaarg. II) bestaat het middel uit 2 dooiers van eieren met boter en eenige plantenpoeders, voornamelijk van karweizaad, laurierbessen en sevenboom. Eén enkele pot, (die misschien geen 25 cent waarde heeft) kost ruim f 4.—, doch men moet volgens Ursem minstens 6 stuks gebruiken voor men over de uitwerking een oordeel kan vellen, zoodat ruim f 24 het minste is wat men op 't altaar der lichtgeloovigheid offert. Gelukkig zoo dit geld het eenige is wat men er door verliest, want maar al te dikwijls doet het misplaatste vertrouwen op den fistelpot, die niets kan baten, den lijder het inroepen van noodzakelijke geneeskundige hulp uitstellen, of de door den geneesheer aanbevolene behandeling veronachtzamen. Dr. J. ENSING deelde vroeger (no. 3, jaarg. II) een geval mede waarin Klaas Ursem's kwakzalverij op die wijze den dood van een jongmensch had veroorzaakt.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandlaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 927.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is goorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Bericht aan de leden: Voorstellen voor de Algem. Vergadering.

Hoofdartikel: Een oude kwestie; de hulp der couranten. Berichten: Fabrieksmerk van Worledge's hoofdpijnwater. — Een schandelijke Sequah-Séance. — Die arme Sequah-maatschappij.

Grootere artikelen: Nog eens de niet verwachte Sequah-helper. — De handel in doctorstitels en andere diploma's. — Sequah-bluf.

Correspondentie.

BERICHT.

Leden of Afdelingen, die voorstellen of punten van behandeling voor de aanstaande Algemeene Vergadering der Vereeniging wenschen op te geven, worden verzocht dit vóór 15 Juni te doen aan

G. B. SCHMIDT,
Secretaris-Penningmeester.

Een oude kwestie.

Met genoegen maken wij melding van een hoofdartikel, verschenen in de *Middelburgsche Courant* van Vrijdag 19 Mei.

Met genoegen, eensdeels omdat het blijkt dat ons streven gewaardeerd wordt, al meent men dan ook dat de wijze waarop wij ons doel trachten te bereiken, verkeerd is, anderdeels omdat het ons gelegenheid geeft over een en ander te spreken.

„Staan wij dus beslist aan de zijde der wetenschap, wij willen aan den anderen kant niet ontkennen, dat men ook aan die zijde vaak te veel eischend is, en dingen vergt, die met den besten wil niet uitvoerbaar zijn. En daaronder behoort de zaak, die wij thans willen behandelen, al deden wij dit vroeger ook meermalen.”

Het zij ons veroorloofd er op te wijzen dat de „wetenschap” hier vrij wel buiten spel kan blijven. Zij eischt volstrekt niet dat de pers kwakzalversadvertenties weigert. Zij werkt steeds door, zonder er acht op te slaan of de pers teekenen van goedkeuring of afkeuring geeft.

Het algemeen nut eischt, wat wij steeds vurig verlangen: beteugeling van kwakzalverij; en wat onzen arbeid betreft, van kwakzalverij met geneesmiddelen in engeren zin.

En daarvoor roepen wij steeds de hulp in van een ieder met een eenvoudig gezond verstand, dus ook van alle mogelijke bladen.

In dat hoofdartikel wordt er op gewezen, dat wij ons reeds menig offer getroost hebben, „doch, zoo vaak zijn die vruchten niet zichtbaar!”

Aan wien de schuld, vragen wij?

Niet aan de Vereeniging tegen de Kwakzalverij. De offers door haar gebracht, wijzen op hare werkzaamheid. Is die werkzaamheid eene te groote, gaat zij somtijds den verkeerden weg? Aangenomen dat het zoo is, dan is het de plicht van hen die het opmerken, zich bij ons aan te sluiten, met ons saâm te werken en door overtuigend-werkenden invloed den rechten weg te zoeken voor die werkzaamheid. Het aan-den-weg staan en vaderlijk-vingerwijzen is niet voldoende en onnut, ja ongepast, als men daaruit de gevolgtrekking maakt dat „het toch niet helpt.”

In die uitdrukking „het helpt toch niet” ligt reeds opgesloten, dat men, even goed als wij, inziet dat er een kwaad bestaat.

Wat helpt het of de pers nu en dan mededeelt dat zij „belangstelt in de zaak die de Vereeniging voorstaat,” indien zij met der daad hulp verleent bij het allerwege rondstrooien van leugens en bedriegerijen?

Onthoudt u van uwe belangstellende woorden voor ons streven, dat u iets onmogelijks toeschijnt, doch onthoudt u ook van het wegbereiden voor leugen en bedrog. Dan reeds brengen wij u dank. Meer dank nog als gij ons steunt in dezen strijd, die zoo dikwerf ontmoedigend is en steeds weder gestreden wordt, omdat wij de overtuiging hebben dat er veel goeds gedaan kan worden.

De *Middelburgsche Courant* wijst er verder op dat op alle gebied kwakzalverij heerscht.

Zij vraagt: „weegt dat alles niet?”

„Is bij dit alles het algemeen belang niet evenzeer betrokken?”

Wij zijn de eersten om te roepen: Welzeker!

Ook wij weten dat kwakzalverij, leugen en bedrog, op elk gebied voorkomt.

Doch is dat een reden om den strijd tegen de kwakzalverij op geneeskundig gebied niet aan te binden? Zorgt men niet reeds, al is het ook al dunnetjes, waar het de vervalsching van voedingsmiddelen betreft? Heeft het orgaan, dat zich op dit gebied beweegt, met *Dr. van Hamel Roos* aan het hoofd, meer reden van bestaan dan eenig ander, meer dus dan het onze? Immers neen!

Bestrijding op elk gebied is noodig. Wij namen een deel voor ons. Laat dit geschieden voor elk gebied waarop leugen en bedrog welig tiert, wij zullen het toejuichen. Des te meer stof heeft de pers om het publiek te vrijwaren voor de slechte praktijken van enkelen, het zij dan personen of vereenigingen.

De plicht van een blad is niet, het gedachtenloos neerschrijven van alle berichtjes die worden toege-

zonden. De plicht gaat veel verder. De roeping der pers is, het bevorderen van alle goed, het weren van alle kwaad. Dat partijbelang in politieke kwesties voor menige courant ook al het enig doel is van haar bestaan, en ingezonden stukken en advertenties een gedeelte van de middelen daartoe leveren, maakt het niet minder waar dat haar plicht is: te handelen tot nut van 't algemeen.

„Dat er door tal van dokters en apothekers „zelve ook gekwakzalverd wordt, valt niet te „loochenen”. Ook dat is waar. Doch van onze zijde zal waarlijk niemand tegenstand ondervinden, waar hij dit aan het licht brengt.

Integendeel, waar het kwaad schuilt moet men trachten het uit te roeien.

Minder juist is de opmerking: „maar is het „eveneens te ontkennen dat menig middel, uitgekreten als een kwakzalversmiddel, wel degelijk „genezing heeft aangebracht en later bleek een „uitstekend medicijn te zijn?”

Het „uitgekreten” is hier een woord van pas. Menig middel, uitgekreten als kwakzalversmiddel, bleek werkelijk later een goed medicijn. Doch de fout schuilt in het uitkrijten aan de eene zijde, in de verkeerde opvatting van kwakzalverij aan de andere zijde. Menig zeer goed werkend medicijn wordt tot middel van kwakzalverij door de wijze van aanprijzing en de groote lijst van ziektenamen, die aan de „geprezen werkzaamheid” wordt toegevoegd.

Met de beschuldiging van kwakzalverij is toch in zoodanig geval het middel als medicijn, ter juiste plaatse en ter geschikter tijd aangewend, niet verworpen.

En is „de vindingrijkheid van hen, die hunne waren aan den man willen brengen,” die de redactie van de *Middelburgsche Courant* als grenzenloos betitelt, een reden om het publiceeren van leugens niet te keer te gaan, ja, er zelfs ruimschoots plaats aan te verlenen?

Moet men zijn brandkast maar open laten staan, omdat de vindingrijkheid der dieven zoo grenzenloos is, dat zij brandkast en al weten weg te voeren?

Moet een winkelier zijn geld op de toonbank leggen, omdat de vindingrijkheid der ladelichters zoo ver gaat, dat lade en al wordt geroofd?

„Het gezond verstand van het publiek zal ten slotte de bovenhand behouden.”

Dat doet ons denken aan hetgeen *Max Nordau* schrijft in „Die conventionellen Lügen”, waar hij, o. a. antwoordende op de tegenwerping, dat men zich tegen „Gründer” en „Jobber” beschutten kan, zegt: „Ja wel, men kan zich daartegen beschutten.

„Een ieder met goed inzicht, de verstandige, kan het. De massa, het publiek, kan het niet. En waar het per slot van rekening op zelfbescherming aankomt, waartoe dan de wet? Waartoe dan de offers aan vrijheid en belasting? Ook de barbaar, voor zoover hij flinke honden, goede wapens en voldoende knechten heeft, kan zijn eigendom beschermen, ook zonder politie.”

Dit geldt eveneens voor de bescherming tegen de bende der kwakzalvers. Het publiek kan zich niet beschutten tegen bedrog en afzetterij, indien niet met klem en bij voortduring wordt aangetoond, waar het bedrog schuilt, waar de afzetterij hare netten spreidt.

En ook daar ligt een weg voor de pers. Zij, de koningin der aarde, is niet onmachtig. In haren mond past niet te vragen: „wat baat het.”

Ook hier halen wij vrijmoedig aan wat *Nordau* zegt over de macht der pers: „Wanneer alle verspreide bladen van een land met volharding naar een bepaald doel streven, wanneer zij niet te concreete, maar ietwat algemeen uitgedrukte gedachten onvermoeid maanden, jaren lang herhalen, hunne lezers altijd weder op hun gezichtspunt wijzen, dan bestaat er volstrekt niets, wat zij ten slotte niet doorzetten kunnen, dan is er geen regeering, geen wet, geen rede, geen wereldbeschouwing, die hun wederstaat.”

En is het niet te danken aan de pers in Duitschland, dat *Goolam Kader*, de oog-zwendelaar, nergens vasten voet kon krijgen in Duitschland, Oostenrijk en Zwitserland?

Dat de *Middelburgsche Courant* intusschen gunstig afsteekt bij menig ander blad, blijkt uit haar hoofdartikel en uit hare houding in zake Sequah. Met genoeg namen wij er kennis van.

Hoe anders het *Algemeen Handelsblad*. Daar geen steun niet alleen, doch tegenwerking. Waarom?

Och, er is zooveel in redactie- of directie-hoofden van groote bladen, waarvan het publiek geen hoogte kan krijgen.

Een voorbeeld? Ziehier!

Sequah, de medicijn-man, zooals hij zich noemt, de kwakzalver zooals wij hem noemen, kwam in Amsterdam. Wij zonden aan verschillende couranten eene advertentie van den volgenden inhoud: „Al wie wat nader wil weten omtrent den kwakzalver, wie hij is en wat zijne geneesmiddelen zijn, ontvangt aan het kantoor der dienstverrichting-maatschappij en bij H. Gerlings een nummer van het maandblad.”

Ook aan het *Algemeen Handelsblad* werd zij gezonden. Er stond geene onderteekening onder.

De advertentie werd door het *Handelsblad* geweigerd. Daarop werd door onzen secretaris-penningmeester een door hem geteekende verklaring ingezonden, dat de advertentie door het bestuur onzer vereeniging werd geplaatst.

Ook nu werd de advertentie, met deze bijvoeging, geweigerd.

Waarom?

De directie antwoordde dat dit geschiedde omdat de onderteekening ontbrak.

Andere Amsterdamsche bladen namen de advertentie wel op.

Zeer juist onthoudt de redactie der *Middelburgsche Courant* zich van de flauwe opmerking dat de Vereeniging tegen de Kwakzalverij zou strijden voor het monopolie van apothekers, zooals een enkele liefhebber van hazepaper deed. Waar het ons mogelijk is kwakzalverijen van apothekers (en ook van dokters) aan te toonen, doen wij dat. Onze maandbladen wijzen reeds meer dan één geval aan. De moeielijkheden in deze zijn echter overstelpend groot. En waar van andere zijde zulke dingen worden gemeld, zullen wij ons niet verzetten.

Doch ons standpunt in de tegenwoordige maatschappij sluit zich aan bij dat der overheid.

De Regeering heeft een geneeskundige wet gemaakt, met het doel de lijdende inwoners van het land dat zij beheert, bij het zoeken naar genezing te hulp te komen aan de eene zijde, te vrijwaren voor schade aan den anderen kant. Zij meende het best in dien geest werkzaam te zijn, door de uitoefening van genees-, heel- en verloskunde, tandheelkunde, de bereiding van geneesmiddelen en de aflevering daarvan, niet vrij te laten, doch die alleen

toe te vertrouwen aan hen, die aan door *haar* gestelde eischen van bekwaamheid voldoen, terwijl zij voor de goede en eerlijke uitoefening tracht zorg te dragen door het doen afleggen van een eed van den volgenden inhoud:

„Ik zweer (beloof), dat ik de genees-, heel- en verlos-, (tandheel-, artseneijbereid-, verlos-)kunst volgens de daarop wettelijk vastgestelde bepalingen naar mijn beste weten en vermogen zal uitoefenen, en dat ik aan niemand zal openbaren wat in die uitoefening als geheim mij is toevertrouwd of ter mijner kennis is gekomen, tenzij mijne verklaring als getuige of deskundige in rechten gevorderd of ik anderszins tot het geven van mededeeling door de wet verplicht worde,

„Zoo waarlijk helpe mij God Almachtig! (Dat beloof ik.)”

Niets anders dus vragen wij, in het belang der zieken, dan dit:

De Regeering zorge dat aan de geneeskundige wetten voldaan worde en vulle, waar het blijkt dat er leemten bestaan, die wetten aan.

Waarvoor, vragen wij, betaalt de gemeenschap belastingen tot instandhouding van hoogeschole met bijbehorende laboratoria, tot het betalen van jaargelden aan professoren en hunne assistenten enz., indien zij niet de zekerheid heeft dat de Regeering zorg draagt voor het welzijn harer leden, door strenge toepassing der door haar zelf gemaakte wetten en verordeningen?

Waartoe die belastingen, als per slot van rekening de massa toch zelf moet zorg dragen, niet in de klauwen der op haren geldbuidel loerende benden te vallen?

Berichten.

De *Staats-Courant* van 30 April en 31 Mei 1893 bevat de beschrijving van het fabrieksmerk van *Worldge's hoofdpijnwater*.

Daaruit blijkt dat de inzender van dat merk inderdaad *Worldge* heet en te *Londen* woont.

Iets, wat de *St. Ct.* niet vermeldt, willen wij er nog bijvoegen.

Worldge's hoofdpijnwater bevat ammonia liquida, (vliegende geest) een stof die, onvermengd of vermengd met andere stoffen, door onbevoegden (geen apothekers of apotheek-houdende geneeskundigen) in geen geringer hoeveelheid mag worden verkocht dan van 200 gram.

Elke flacon hoofdpijnwater — meestal door onbevoegden verkocht — bevat een veel geringer hoeveelheid ammonia.

Bij verkoop door onbevoegden (die dien verkoop door groote advertenties announceeren) wordt derhalve de wet — in casu art. 30 van de wet regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst — overschreden.

Dit ter overweging aan hen, die voor de behoorlijke toepassing onzer Staatswetten moeten waken.

Dat kon niet uitblijven! Wie nog niet genezen mocht zijn van de Sequah-manie, had gisteren avond gelegenheid daarvan te bekomen. De séance leverde een tooneel op, als de ruwste kermisavond niet te zien geeft. Dronken boeren, die de naast hen zittenden overvloedig meedeelden van wat zij te veel hadden, vloeken, duwen, schreeuwen, in één woord het was een herrie, als men gelukkig slechts zelden te zien krijgt. Een theater-directeur van het minst allooï had zeker een groot deel der levenschoppers er uit laten smijten. De handlangers van Sequah vonden dat die menschen uit waren!

Als hier nog maar sprake is van een greintje geneeskunde, dan mag Esculaap in 't vervolg wel in den rouw gaan!

Als Sequah (of liever de heer Davenport) ook maar wil schijnen degeen waarvoor hij zich uitgeeft, dan heeft hij zich op den avond van 2 Mei kunnen overtuigen dat hij op den verkeerd weg is.

(*Zierikzeesche Nieuwbode.*)

Die arme Sequah-Maatschappij. Het gaat der Sequah-Maatschappij te Londen niet bijzonder goed. Zij heeft dezer dagen aanvraag gedaan om haar kapitaal te halveeren en dus van 300,000 op 150,000 p. st. te brengen. De oorzaak daarvan is merkwaardig. De zaken van *Sequah Limited* bestaan voor een groot gedeelte uit het verkoopen van verschillende geneesmiddelen op versierde wagens, die het geheele land doorreizen. Een onlangs tot stand gekomen belastingwet bepaalt, onder meer, dat eene accijnsvergunning om zaken te drijven alleen geldig is voor die bepaalde zaken in de, in de vergunning beschreven gebouwen. En deze wet is door de autoriteit zoodanig uitgelegd, dat de zaken,

krachtens de vergunning, alleen in besloten gebouwen mogen gelreven worden. En daar de wagens van *Sequah Limited* niet binnen deze beschrijving vallen, was de maatschappij wel genoodzaakt den verkoop harer geneesmiddelen in de reizende wagens te staken, hetgeen groot verlies van inkomsten tengevolge had. Daar niemand zich tegen de kapitaalsvermindering verzette, werd deze door den rechter van het Londensche *Chancery Court* goedgekeurd. (N. v. d. D.)

Nog eens de niet verwachte Sequah-helper.

In ons vorig nummer stelden wij voor den heer Dr. VAN DER STOK de gelegenheid nog open om de door ons daaria genoemde mededeelingen en berichten, die allen zóó overeenstemmend getuigden, dat Dr. v. d. STOK den kwakzalver in het openbaar zulke goede diensten voor zijne reclame had bewezen, te logenstraffen en tegen te spreken.

Wij meenden in dit bijzonder geval van onze gewoonte — uit den aard der zaak voortvloeiende — om onze kolommen voor de kwakzalvers, hunne helpers of vrienden niet open te stellen, te moeten afwijken, omdat het, hoe onwaarschijnlijk ook, mogelijk kon zijn, dat de heer v. d. STOK uit gebrek aan kennis van de streken der kwakzalvers, uit onnoozelheid of onnadenkendheid er in geloopen was.

Wij hebben van Dr. v. d. S. niets ontvangen en nemen dus aan, dat hij niets ter zijner verdediging wenscht aan te voeren, dan wat hij in zijne beide, in het Meinommer medegedeelde, brieven heeft geschreven. Er blijft ons dus over een eind aan de zaak te maken, en dit kan wel niet anders dan door een ernstig afkeurend woord te spreken over de onverklaarbare houding van den heer v. d. STOK.

Vooraf echter een paar toelichtingen op sommige phrasen in den tweeden brief des heeren v. d. S.

De aanmerking op mindere ontwikkeling in beleeftheidsvormen en onbekendheid met titulatuur van den schijver der brieven aan den heer v. d. St. is misplaatst, omdat boven beide brieven staat: „Wel Edell. Zeer Gel. Heer” en omdat de onderteekening officieel is, waarbij bijzondere betuigingen onnoodig en niet gebruikelijk zijn. Toen de heer v. d. S. nog eersaanw. off. v. gez. te Venloo was, zal hij zijne brieven en missives evenmin onderteekend hebben, b. v. : Met bijzondere hoogachting heb ik de eer te zijn Uw Dw. Dr. de eersaanw. off. v. gez. enz.

De heer v. d. S. zal, als door zijn omgang met een kwakzalver prima qualiteit, zijn karakter niet geleden heeft, eerlijk genoeg zijn om te erkennen dat deze aanmerking dienst moest doen bij gebrek aan betere argumenten. Bovendien zou de gewraakte vorm door den Secretaris toch met opzet zoo gekozen zijn, omdat hij in dit geval alleen met den geneesheer VAN DER STOK en niet met den officier te maken had. Dat een officier, tegelijk met het al of niet betaalde plebs, après diner, als figurant dienst doet op de tribune van den kwakzalver, teekent alleen gemis van besef van hetgeen elk beschaafd en verlicht mensch aan het algemeen belang verplicht is, en is niet te vergelijken met het feit dat een geneesheer dit doet. Moest een officier voor dat feit gestraft worden, dan zouden zijne superieuren hem wel niet meer geven dan een paar dagen kamerarrest, en dan nog wel niet direct maar indirect. Een geneesheer-officier zal door den strafgever echter met heel andere oogen aangezien worden. Voor zulk een zou overplaatsing niet te zwaar zijn.

De opmerking omtrent de Meijer'sche courant is gegrond, omdat in den brief het woord „Meijer'sche” moet staan.

Des heeren v. d. St.'s verbazing over het overmoedig feit, dat personen, hem geheel onbekend, ook uit de(n) medische(n) wereld, zich opwerpen als commissie van onderzoek of iets dergelijks, is ons niet recht verklaarbaar en schijnt ons toe voorgewend te zijn. Wij kunnen niet gelooven dat de kwakzalver fin de siècle, toen hij met en bij zijn vriend van der Stok soupeerde, niet gesproken zou hebben over onze Vereeniging en het Maandblad met zijn redactie.

De uitdrukkingen „medische wereld” en later „medisch orgaan” zijn geheel onpas er bij gebracht en getuigen van des heeren v. d. Stok's onbekendheid met wat tot de medische wereld be-

hoort. Het verrast ons zulk een onkunde aan te treffen bij iemand die ons zelf vertelt dat zij pen zoo bekend is in die wereld. De Vereeniging tegen de kwakzalverij heeft ten doel, het bedrog met geneesmiddelen op te sporen, aan te toonen en tegen te gaan, en dit kan geschieden — en wordt ook gedaan — en door geneeskundigen en door leeken. Daaruit volgt dat het Maandblad geen medisch orgaan is. Dat een kwakzalver dit in zijn eigen belang aan het publiek tracht wijs te maken laat zich hooren, doch een medicus behoort beter de gave van onderscheiding te bezitten.

De passus omtrent berichten in dagbladen, die den volgenden dag met de grootste kalme als onjuist worden gequalificeerd, is niet toepasselijk op de berichten in de dagbladen omtrent de handelingen van Dr. v. d. Stok, want zij zijn den volgenden dag niet tegengesproken of onjuist gequalificeerd, doch integendeel bevestigd.

De heer v. d. St. die, blijkens zijn schrijven, zoo weinig begrijpt wat de Vereeniging ten doel heeft en welke beteekenis het Maandblad bezit, is — dit zal hij wel moeten toestemmen — allerminst bevoegd om te beoordeelen hoe wij moeten handelen in het belang der zaak die wij voorstaan.

En nu over de quaestie zelf.

Waar ons uit de verslagen van den Limburger Koerier en de Meijerij'sche Courant — verslagen die om de daarin medegedeelde, in kleinigheden van elkander afwijkende bijzonderheden den indruk geven van juist te zijn — gebleken is, dat Dr. v. d. St. herhaaldelijk op de tribune van Davenport verschenen is en druk mede heeft geholpen om hem als geneesheer in buitengewonen dienst in het openbaar eer te bewijzen en indirect de kwakzalversmiddelen der Sequah-Company aan te prijzen, houde deze heer het ons ten goede dat wij geen geloof slaan aan zijne verklaringen in zijn eerste schrijven uitgedrukt: 1°. dat hij niet de minste waarde hecht aan Sequah-olie en aan niemand het gebruik dier olie ooit heeft aanbevolen; 2°. dat hij nimmer de behandeling van Davenport in het openbaar heeft aanprezen.

Waar het voor ons vaststaat dat de heer v. d. St. gehandeld heeft zooals in ons vorig nummer is medegedeeld, houden wij maar twee gevallen voor mogelijk.

De heer v. d. St. heeft willens en wetens medegeholpen aan vertooningen, die nu reeds bijna twee jaren de ergenis en walging hebben opgewekt van zoovele beschaafde en weldenkende menschen, of hij is te goeder trouw geweest en dus alleen de dupe geworden van den Charlatan.

In het eerste geval hebben wij geene woorden genoeg om onze afkeuring over zulk een houding uit te drukken. En niet alleen heeft Dr. v. d. St. daardoor zich zelf, maar, wat niet minder erg is, ook zijne dochter in de oogen van het beschaafde publiek gecompromitteerd, door toe te laten dat deze den kwakzalver in het openbaar een bouquet aanbod. Misschien nu reeds, en in elk geval later, als de Sequah-roes voorbij is en ook de op het gebied der geneeskunde onmondigen hebben ingezien dat de Davenport-vergadering eene zotheid is geweest en de geheele Sequah-beweging eenvoudig een manoeuvre om de lieden voor waardeloze middelen veel geld uit den zak te kloppen, zal men zich afvragen wat een geneesheer — die zich zelf nog onder de fatsoenlijke geneesheeren van naam rangschikt — er toe bewogen kan hebben om bij de kermisvertooningen van den kwakzalver een rol te spelen, veel gelijkende op die van de in het zwart gekleede clown's in het hedendaagsche circus. Dr. v. d. St. zal dan zelf, beter dan wij, kunnen overwegen of de redenen die hij voor zijne handelingen heeft gehad, kunnen opwegen tegen de smet door hem geworpen op den stand, waarvan hij als geneesheer deel uitmaakt, op zijn eigen naam en op dien zijner familie.

Is het tweede geval waar, dan heeft hij een voorbeeld van onnoozelheid gegeven, zooals geen tweede onder de geneesheeren gevonden zal worden. Een geneesheer toch behoort in de eerste plaats te kunnen uitmaken wat kwakzalverij is en wat niet. Want, zoo iemand, dan moet wel een geneesheer de noodige scherpzinnigheid en menschenkennis bezitten om het ware van het onware en leugen-

achtige te onderscheiden. Hoe zou hij anders in het belang zijner patiënten het goede in de geneeskunde kunnen aanbevelen en tegen het kwade waarschuwen?

Hoe het ook zij, in elk geval heeft de heer v. d. St. zich op schromelijke wijze aan het algemeen belang vergrepen door zich door den loozen Engelschen snaak als reclamebord te laten gebruiken. En dit vergrijp kan hij niet verhelen door een hooghartigen brief te schrijven. Al heeft de heer v. d. St., zooals hij beweert, nooit de olie of de behandeling aanprezen of aangeraden, het gevolg zijner handelingen is toch, blijkens de courantenberichten, geweest, dat het publiek de aanwezigheid van Dr. v. d. St. als een aanbeveling in optima forma heeft beschouwd.

Wij gunnen hem de eer van zich in het openbaar en in gesloten kring geëncanilleerd te hebben met een persoon, die door den officier van justitie te Breda, tijdens zijn rechtsgeding, geheeten werd te zijn een kwakzalver, neen een bedrieger, een schurk, die zich wilde rijk maken met de bespaarde penningen van den werkman.

Wij gunnen hem het genoegen te soupeeren te hebben gehad een kwakzalver die op de hem gedane vraag of zijne middelen — reeds aanbevolen tegen een paar dozijn kwalen — ook goed waren voor *liesbreuken* en *toevallen*, antwoordde: ja zeker, zend maar spoedig twintig gulden.

Wij gunnen hem de satisfactie de gastheer te zijn geweest van een onbekenden Engelschen snuiter, die, gedachtig aan het bekende: „memet ipsum adorabo enz.,” in de landstreek van zijn gastheer-medicus, op zijne tribune staande, niets dan lof over had voor de doctoren; doch uit Brabant in Zeeland komende en daar geen medicus vindende zooals Dr. van der Stok, slechts met minachting van de geneesheeren sprak en zijn publiek vermaakte met tal van gezochte aardigheden van het grofst allooï op de dokters.

Indien Dr. v. d. Stok wil weten hoe zijn vriend en gast Davenport, met de meest mogelijke kwade trouw de geneesheeren en corps weet te bekladden, te hekelen en uit te schelden, dan leze hij maar eens het bijvoegsel van „de Zeeuw” van Zaterdag 15 April '93.

De heer v. d. Stok zegt aan het eind van zijn brief dat hij alleen inlichtingen geeft aan personen, die uit den aard hunner betrekking enz., boven of gelijk met hem staan.

Wij houden hem hier de woorden voor van iemand, die, in ieder geval, in de wetenschap zijn meerdere is, n.l. van Prof. Treub, zooals zij te vinden zijn in diens brochure „*Patient en Geneesheer*”:

„Behoef ik u nog nader te zeggen dat het succes van de Sequah-company Limited een werkelijk en groot gevaar is? Ik hoop van neen.

„Immers het zal maken dat in vele gevallen, van ernstig de gezondheid en het leven bedreigende ziekten, de hulp van den geneesheer door wien soms zeker, in andere gevallen wellicht de ziekte te genezen is en door wien in elk geval de noodige, op goede gronden berustende pogingen tot geneezing kunnen worden aangewend, niet of te laat zal worden ingeroepen.

„Hoeveel patiënten lijdende aan diphterie, aan longontsteking, aan pleuritis er in de eerstvolgende jaren op die wijze door de Sequah-olie ten grave gevoerd zullen worden, is niet te schatten, maar groot zal hun aantal zeker zijn; daarvoor waarborgt ons het succes hier en elders door den thans hier verblijf houdenden agent der company verkregen.”

Ook heeft de heer v. d. S. niet bedacht dat wij onder onze leden verscheidene officieren van gezondheid tellen, die de gelijken of de meerderen van hem zijn, en dat wij, zoolang zij lid zijn, ook uit hun naam meenen te spreken.

In hoeverre de heer v. d. Stok inlichtingen omtrent zijn handelwijze heeft gegeven aan „personen die boven hem staan” weten wij niet; de gelegenheid daartoe bestond. Zoo lezen wij in de *Venloosche Courant* van 25 Februari j.l.:

„Donderdagavond stapte alhier in het Hotel Hengens af de generaal-majoor, inspecteur van den geneeskundigen dienst, C. J. van der Burcht van Lichtenbergh.”

In dezelfde courant van 11 Maart, dus slechts

14 dagen later, was het volgende vermeld:

„Met ingang van 1 April e.k. is de officier van gezondheid 1e kl., dr. J. A. van der Stok, chef van het militair hospitaal alhier, overgeplaatst naar 's Hertogenbosch, en zal de officier van gez. 2e kl. A. C. M. van Moorsel alhier, met ingang van dien datum, voorloopig de functie waarnemen van chef van genoemde inrichting.”

Of er nu verband bestond tusschen het bezoek van den Inspecteur en de plotselinge overplaatsing van den Chef van het Hospitaal te Venloo naar een garnizoen, waar hij onder de bevelen van een dirigerend Officier van Gezondheid 3e klasse (majoor) kwam te dienen? Of soms de verstrekte „inlichtingen” daartoe aanleiding hebben gegeven?

Dit zijn vragen, waarop wij het antwoord schuldig moeten blijven.

De handel en de handelaars in Doctorstitels en andere diploma's.

Aldus luidt de titel van een stuk dat ons werd toegezonden door een hoofdonderwijzer en waaraan wij het volgende ontleenen. Het geheele stuk was te groot voor ons Maandblad.

De zwendelarij in doctors-titels enz. is ook in ons land doorgedrongen; zekere J. Schoondermark, die enige werkjes heeft geschreven over het geslachtsleven, zich thans noemende Prof. Dr. med. J. Schoondermark Jr. te Amsterdam, Brouwersgracht 33, is de representant geworden van eene firma in Amerika, zich noemende „The National University of Illinois”, oplichtend en bedriegend met het artikel „diploma's, titels, graden enz.”

Menigeen is zijn lieve geld kwijt geraakt voor een waardeloos papier. Met mij is dit gelukkig het geval niet geweest en toch is het mij gelukt achter de schermen te zien.

Begin Augustus 1892 las ik o. a. in het Schoolblad, een advertentie, waar den onderwijzers werd medegedeeld, dat ze tegen opzending van f 10.— een graad konden bekomen, waarmee men later in Amerika werkzaam konde zijn.

Brieven moesten geadresseerd worden naar *Chicago Postbus 1150* en 't geld moest in de enveloppe gedaan worden, niet per postwissel!

Dit laatste vond ik zeer vreemd en waarom niet aan een persoonlijk adres? Nog meer vraagtekens waren er. Maar toch ik schreef zonder de f 10.— weg te zenden.

Half September kreeg ik een dikken brief terug, een Hollandsch schrijven met vele Engelsche gedrukte bijlagen.

De schrijver noemde zich Prof. Rudolf A. van Angelbeek, secretaris van de Nat. University of Illinois en was woonachtig te Pella, Iowa. Hij verzocht mij voortaan aan dit adres te schrijven. Uit den brief bleek me dat voor de f 10 nog geen graad gekregen zou worden, maar dat die \$ 4 alleen dienden om ingeschreven te worden in het onderwijzersregister om te eenigertijd als zoodanig geplaatst te worden.*)

Verder om een graad te bekomen had ik f 12.50 te storten, daarna kon ik den graad van Fellowship voor f 25, Bachelor voor \$ 50 (= f 125) en Doctor voor \$ 75 verkrijgen. Verder staat er, — de brief ligt ter lezing voor iedereen — „onze Fellows worden aan Highschools, Bachelors aan Colleges en Doctors aan Universiteiten benoemd. Wij schatten diploma's afgegeven door het Nederl. Gouvernement zeer hoog, en op mijn aanbeveling heeft de „Council of Graduation” besloten den Doctorstitel te verleen aan Nederl. Hoofdonderwijzers, die tevens bijacten bezitten”. (Ik had hem geschreven, dat ik akte Engelsch had). Eerbied voor die colleges en universiteiten, met zulke vakgeleerden!

In den brief was nog een halve envelop, met zijn adres er op. Klaarblijkelijk is die envelop van zijn trawanten in Chicago afkomstig.

Wederom schreef ik een brief met eenige ingevulde stukken en kreeg 28 October het volgende antwoord in 't Engelsch:

„In antwoord op uw geëerde, verzoek ik U u te wenden tot Prof. Dr. J. Schoondermark Jr. 33

*) De lezer weet waarschijnlijk wel dat in Amerika meest altijd onderwijzers geplaatst worden door bemiddeling van onderwijzers-agentschappen. Dit schijnt ook een bijnaamtje geweest te zijn van den heer van Angelbeek.

Brouwersgracht, Amsterdam, onzen vertegenwoordiger voor Nederland".

Natuurlijk deed ik dit dadelijk en kreeg een gedrukt papiertje zooals ieder wel op aanvraag zal kunnen krijgen in de Nederl. taal de voorwaarden behelzende voor het verkrijgen van graden. De eerste, voornaamste, eigenlijk eenige voorwaarde is geld.

Opmerkelijk is 't evenwel dat de prijzen op *J. Schoondermark's* biljet aanmerkelijk hooger zijn dan die v. Angelbeek mij schreef.

De firma is failliet en de groote heer van Angelbeek is geruimen tijd geleden opgepakt en (onder borgtocht vrij gelaten) om in Mei weder voor de rechtbank te verschijnen.

Ik schreef naar eene familie in Pella en ontving een antwoord in 't Nederlandsch geschreven. Daaraan ontleenen wij: „Hij (van Angelbeek) kwam hier 9 maanden geleden aan, redelijk goed geaccrediteerd. Hij was annex geweest aan het Instituut *Hasselman* — te Vianen in Holland, geloof ik. Van A. is ongetwijfeld een man met letterkundige talenten, maar in dat *pousseeren* van die zaak van de University of Illinois speelt hij wel eenigszins de rôle van Chevalier d'industrie.”

Op 17 December ontving ik weer zulk een hartelijk briefje van dezelfde vriendelijke hand.

„Uit goede bron — mejuffrouw *A. W. Marcks* bij 't onderwijs in de stad *New-York* (vroeger te Apeldoorn onderwijzeres) — vernam de schrijver dat de carrière van v. Angelbeek ten einde liep, zijn naam is alreeds in de publieke journalen aangestipt als die van een „imposter” en „swindler”.

Dat was juist gezien. In „*The State Register*”, uitkomende te *Des Moines, Iowa* van 18 Januari 1893, komt een uitvoerig verslag voor van de inhechtenisneming en het verhoor van van Angelbeek.

„Is in handen der Justitie:

Rudolph A. van Angelbeek uit Pella, gearresteerd door den Inspecteur Christian, beschuldigd de posterijen te gebruiken om te bedriegen in verband met zijn diploma's-handel”.

Aldus de aanhef van dat stuk, waarin wij o. a. lezen dat gearresteerd werd *Prof. Rudolph A. van Angelbeek*, doch onder borgtocht van \$ 1000 vrijgelaten om in Mei voor de groote rechtbank te verschijnen.

Hij is afkomstig uit Holland. In April 1892 kwam hij in Pella, met brieven van introductie van voorname lieden in Holland, die daar betrekkingen hadden. Een spoedig in uitgebreidheid zeer toegenomen correspondentie trok de aandacht der postambtenaren. Later werden bij de posterijen klachten ingediend door personen die beweerden voor zekere sommen te zijn opgelicht door van Angelbeek. Enkele brieven volgen nu om de handelingen van den gearresteerde duidelijk te maken. Zoo biedt hij aan zekeren *Geo H. Meijer* uit *Hamilton (N. Y.)* de opleiding aan van zijne twee kinderen, die hij, naar zijn zeggen, naar Parijs wil zenden.

Voor die betrekking kon de heer *Meijer* in aanmerking komen, indien hij een diploma nam van de *Nationale Universiteit van Illinois* waarvan van Angelbeek secretaris was.

Hetzelfde geschiedde met eene dame, die het verlangde geld per postwissel zond. De heer *Meijer* was zoo wijs er niet op in te gaan. *Mis Marie Clara Boyd* van *Cynthiana (Kent)* was eveneens slachtoffer. Hij beloofde haar eene betrekking als onderwijzeres van zijne kinderen. Een feit is het echter dat hij noch gehuwd is, noch kinderen heeft. Zij zond haar geld, doch hoorde nooit meer iets. Verder werden klachten ingediend door *Banner Jones* uit *Thurmann, (Ch^o), L. M. White* uit *Winchidon (Mass^s)* en anderen. In alle brieven doet v. A. zich voor als een welgesteld man, die een leider zocht voor zijne kinderen, welke naar Europa zullen vertrekken.

Hij beweert zelf de dupe te zijn van drie mannen, waarvan de eene heet *Andrew Walker*, die zich voordeed als de *President van de Internationale Professors Vereeniging*, terwijl hij de namen der twee anderen niet meer weet.

Ik schreef ook eens aan dezen heer, maar kreeg nooit antwoord. Toch keerde de brief niet aan mijn adres terug, dat ik er opgeschreven had. Dit ver-

wondert mij nu niet meer.

Het plan van van Angelbeek en zijne trawanten was klaarblijkelijk, onwetende sollicitanten naar een leeraarsbaantje op te zoeken en er in te laten loopen. De brieven der sollicitanten werden altijd te Pella ontvangen. Dan verzocht v. A. hen naar een anderen van Angelbeek (met andere spelling) te schrijven naar *Chicago bus 1150*. Van daar werden die brieven opgezonden naar Pella en de uitgemolken klanten hoorden niets meer van hem.

Ziehier de namen waarvan hij gebruik maakte: *Rudolf A. van Angelbeek.*

A. Vangelbeek.

V. Angelbach.

Valse Angelbech.

Van Angelbech.

Rudolph Van Angelbeek.

Hij is 25 jaar oud en geeft op geboren te zijn te Batavia, Azië, „waar mijn vader Raad was van het Hooggerichtshof des Konings. Met twee broeders werd ik al vroeg in Holland ter school gezonden.” Vervolgens komt een verhaal van zijne vlugge studiën; 16 jaar slaagde hij voor de 3de klasse normaalschool, 18 jaar onderwijzersakte”. Toen werd ik naar de voornaamste hoogeschoolen van Europa gezonden.” „Op 22-jarigen leeftijd — in 1889 — werd ik aangesteld tot directeur van een groote Protestantsche school te Brussel, België.” In 1891 ging hij naar Zuid-Afrika, naar de Transvaal. Hij bleef daar drie maanden en ging toen naar de Kaapkolonie, werd aangesteld als examinator voor de Fransche taal aan de Hoogeschool te Kaapstad en ontving den officieelen titel van Professor. Vervolgens keerde hij naar Europa terug, kwam 1 Maart in Amerika en werd in Chicago vertaler voor een uitgeverijfirma. Een paar weken later ging de firma failliet. Daarop kwam hij in aanraking met bovengenoemde mannen, enz.

De beschuldiging is: „De Posterijen der Vereenigde Staten gebruikt te hebben tot bedriegelijke doeleinden”. De gëeichte straf is \$ 500 of 18 maanden opsluiting.

Wij meenen met deze aanhalingen uit het schrijven van den hoofdonderwijzer te kunnen volstaan. Het werpt een helder licht op dezen tak van oplichterij en kan als waarschuwing dienen voor advertenties van dat slag, zooals meermalen in onze couranten voorkomen.

Sequah-bluf.

Als een staaltje, hoe brutaal DAVENPORT alles aangrijpt om reclame te maken en zich zelf op een hoog standpunt te plaatsen, vermelden wij de volgende speech, die hij te Middelburg heeft gehouden; zij is ontleend aan het *Weekblad voor Zeeuwsch-Vlaanderen Westelijk Deel*.

„Misschien hebben” — zoo begint hij — „niet allen de Middelb. Courant van heden gelezen; daarom wil ik hen opmerkzaam maken, dat daarin een advertentie voorkomt, waarbij ieder, die omtrent mijn handel en wandel ingelicht wil zijn, gratis een Maandblad tegen de kwakzalverij krijgen kan.

Nieuws zal er wel niet veel meer van mij te vertellen zijn, als dat zij nooit kwader concurrent hebben gehad, als ik ben. Zij hebben tegen mij geprocedeerd, mij het land willen uitzetten, maar het is niet gelukt. Ik ben nu twee jaren in uw land, iedereen kent mij, de jongens vergezellen mij of gaan mij vooraf met hun liedjes, ge kent ze wel. Maar een van die versjes kent ge zeker niet. Ik zal het u vertellen, want gij moet omtrent mijn handel en wandel niet onkundig blijven.

Welnu, dat versje is het volgende:

Sequah is gekomen,

En wat heeft hij gedaan?

Hij heeft de dubbeltjes meëgenomen,

En heeft de lammen laten staan.

En nu zegt men: Sequah zijn zoon gaat onder. Hij gaat ons land verlaten. Maar 't is niet waar. Ik zal u wat anders zeggen. Ik ga een huis nemen in een uwer schoonste steden, in den Haag, en als ik uwe taal zoo goed spreken kan als de mijne, dan zal ik mij laten naturaliseren, en aan de kiezers in een uwer groote steden vragen, mij als afgevaardigde naar uw Staten-Generaal te zenden.

Gij lacht.

Maar weet ge wel dat ik meer vrienden in Nederland heb dan eenig Nederlander, en dat ik meer geld heb dan gij allen?

Men mag van mij zeggen wat men wil, en dat hebben de couranten dan ook al genoeg gedaan. Eén blad heeft echter tot mijne groote ergernis mijne echtgenote er bij geaald.

Men heeft gezegd, dat mijne zoogenaamde vrouw een kaartlegster was. Gij moet weten, dat ik mijne huwelijkspapieren bij den burgemeester van Breda heb gedeponeerd, en dat, indien ik niet wist, dat de Hollanders te galant zijn om dames te bekladden, ik onmiddellijk uw land verlaten zou.

Heden morgen ontving ik nog een bouquet van eene Bredasche dame, die ik behandelde, en eene fotografie van een kindermaaltijd door mij in Breda gegeven.

Morgen zal ik die doen ophangen in deze zaal. En nu zegt de een: het is het wrijven dat 't em doet, en de ander zegt: de olie doet 't em.

Nu zal ik ook morgen en Vrijdag de patiënten nog zelf behandelen, maar de volgende week zal ik een werkman vragen. En dan moet het blijken, of de olie dan wel het wrijven herstel geeft.

Gelooft, wat uwe oogen zien, meer niet, en laat alle praatjes rusten.

Ik zal zoo dadelijk twee uwer stadgenooten en een uit Zuid-Beveland, tijdelijk hier verblijvende, behandelen. Vraagt het hun.”

Correspondentie.

Dr. S. te B. Indien de man een geneesheer bij zich heeft die de recepten schrijft, dan is er, bij onze wetgeving, al zeer weinig aan te doen. Het resultaat van de vervolging van *Davenport*, ingesteld op verzoek van den toenmaligen Inspecteur van het Geneesk. Staatstoezicht voor Friesland en Groningen, heeft dit bewezen. Treurig genoeg. De apothekers mogen elk recept gereed maken waarop het verlangd geneesmiddel bepaald is aangeduid, al is het recept ook door geen bevoegde geschreven. In dit laatste geval eischt de aanwezigheid van vergiften in het voorgeschrevene eenige voorzorgsmaatregelen, vermeld in art. 13 van de Wet, regelende de uitoefening der artseneijerkunst.

A. A. R. te H. Wij danken u voor uwe mededeeling; wij zullen er gebruik van maken, wanneer wij weer eens uitvoerig over *Sequah* schrijven.

Fr. H. te N. Het nummer, over het *Volta-kruis*, hebben wij u toegezonden.

Sulzberger's algemeene Flusstinctur is nog niet in ons blad behandeld. Wij gelooven ook niet dat dit middel in ons land wordt geadverteerd. Indien wij ons hierin vergissen, houden wij ons voor eene mededeeling uwerzijds zeer aanbevolen. De tinctuur is echter een echt kwakzalversmiddel, want zij wordt tegen tal van ziekten, o.a. tegen cholera en zeeziekte, aanbevolen. Volgens opgave van *Ed. Hahn* is zij een oplossing van 1 deel aloë in 2 deelen spiritus, dus een hoogst gevaarlijk middel bij cholera en ook bij vele andere ziekten.

Dr. R. v. W. te V. *Analgen* is geen kwakzalversmiddel. Het is een nieuw geneesmiddel, van bekende samenstelling, gefabriceerd door *Dahl en Co.*, die er trouwens wel de noodige reclame voor maken. Of dit middel stand zal houden en inderdaad zal doen, wat de fabrikanten, met veel ophef (trouwens op gezag van enkele geneeskundigen) ervan beloven, zal de tijd moeten leeren. Er zijn in de laatste jaren zooveel nieuwe geneesmiddelen uitgevonden, die de eene meer, de andere minder aan het doel beantwoorden, dat het voorzichtig is af te wachten, wat degelijke en langdurige proefnemingen daarover aan het licht brengen.

In elk geval zouden wij u sterk afraden, *analgen* te gebruiken, zonder eerst het advies van uw geneesheer te hebben ingewonnen.

J. W. R. K. te A. Wij hebben uw verzoek ter andere plaats overgebracht. Een vervolg op het register wordt in gereedheid gebracht.

Mevr. v. W. te B. Het blad is u toegezonden. Betaling is onnoodig; wij zenden gaarne gratis-exemplaren ter waarschuwing.

Dr. C. P. P. K. te 's H. Dank voor uwe mededeeling; wij zullen naar de zaak informeren.

H. H. P. de W. te R. De kwakzalvers-brochure van het *Elisir Godineau* was ons bekend en is reeds meermalen in ons blad besproken. Dank voor de toezending.

Dr. K. te W. Misschien zullen wij in een volgend no. iets uit het bedoelde hoofdartikel overnemen; nu was er geen plaats voor.

W. B. te R., I. H. v. H. N. te G., IJ. v. d. F. te S. Uwe mededeeling is ter harte genomen en uwe namen zijn van een kruisje voorzien.

v. d. W. te K. en E. te Z. De mededeelingen van de resultaten van uw onderzoek in dank ontvangen. Spoedig zullen wij die zaken behandelen.

C. v. R. te L. Het bedoelde adres konden wij u niet zenden, omdat het niet meer in ons archief aanwezig was. Zooals gij zult zien, is uw stuk eindelijk geplaatst.

Men zal het Bestuur ten zeerste verplichten met de toezending van losse exemplaren van „de Berichten en Mededeelingen” van no. 1 tot en met no. 20, ten einde daarvan een volledig exemplaar voor het archief te maken.

Kan en wil iemand ons ook helpen aan no. 5 van jaargang IV?

Veel moet tot een volgend nummer blijven liggen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 927.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Hoofdartikel: Na twaalf en een half jaar.

Berichten: Davenport als aanklager. — De Nederlandsche Tandmeesters-Vereeniging.

Grootere artikelen: Nog altijd de niet verwachte Sequahelper. — De Echo en de kwakzalvers.

Correspondentie.

Na twaalf en een half jaar.

Bij het verschijnen van dit nummer hebben onze Vereeniging en haar Maandblad het achtste deel van een eeuw doorleefd, is als ware het, haar koperen feest reeds gevierd. Of die feestviering met opgeruimdheid heeft plaats gehad, of men opgewekt het verdere leven kan intreden, dat zijn vragen, welke beantwoording zal afhangen van het standpunt, waarop men zich in betrekking tot de Vereeniging plaatst; ieder lid zal daarover niet gelijk denken.

Wat ons betreft, ons antwoord wenschen wij in 't kort duidelijk te maken.

Bij een terugblik op de twaalf en een half jaar, die achter ons liggen, kunnen wij een gevoel van weemoed, van teleurstelling niet onderdrukken.

Ernstig was het streven — wij durven het zonder grootspraak zeggen — zoowel van het vorig Bestuur en de vroegere Redactie als van de tegenwoordige bestuurs- en redactieleden, ernstig was de steun, dien zij daarbij van de leden ondervonden, en het resultaat?

Miskennis bij een deel der natie, onverschilligheid bij een ander deel; sympathie slechts bij een betrekkelijk gering gedeelte der bevolking.

Over de *miskennis* willen wij niet uitweiden; die waren wij te wachten waar wij den strijd aanvaardden tegen een euvel, zóó uitgebreid als de *kwakzalverij met geneesmiddelen*. Zoowel de kwakzalvers zelve en hunne helpers als zij, die in de geheime middelen, stokstijf nog altijd de grootste geneeskracht meenen te vinden, zonder voor andere redeneering vatbaar te zijn (en er zijn er helaas! nog zoo velen) hebben geen gelegenheid laten voorbijgaan om ons streven in een ongunstig daglicht te stellen en het te doen voorkomen als of eigenbelang, in casu het begunstigen van de belangen van geneesheeren en apothekers, onze voornaamste drijfveer was.

Het lust ons niet deze laaghartige verdachtmaking opnieuw te ontzenuwen. Reeds meermalen hebben wij dit gedaan en bij een blik op ons 12½ jarig leven en een onpartijdig nagaan van onze handelingen in dien tijd, zal men bewijzen te over vinden tot logenstraffing van een dergelijke beschuldiging.

Laat de miskennis ons dan ook koud, anders

is het gesteld met de *onverschilligheid* tegenover de zaak die wij voorstaan, waarvan een groot deel der Nederlanders blijk geeft.

Deze bedroeft ons en stemt ons bij-wijlen mistroostig.

En die onverschilligheid is van zoo verschillende zijden waar te nemen. Wij noemen slechts:

Onverschilligheid bij de Regeering. Jaar in, jaar uit werd er door ons op gewezen, dat onze wetgeving den kwakzalvers bijna vrij spel laat en dat — wat betreft bepalingen dienstig tot beteugeling der kwakzalverij — Nederland verre ten achter staat bij de meest beschaafde, ja zelfs bij in sommige opzichten on- of minder-beschaafde landen. Het mocht niets baten.

Wij leven nog onder dezelfde bepalingen die ons, in 1880, bij de oprichting der Vereeniging, noodzaakten — als het doel der Vereeniging — in de statuten op te nemen: „aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.”

Die aandrang heeft niets geholpen; wel werd onder het laatste Ministerie HEEMSKERK een ontwerp ingediend tot wijziging der geneeskundige wetten, een ontwerp waarbij ook de verkoop van kwakzalversmiddelen aan strengere bepalingen werd onderworpen . . . maar verder dan tot het indienen kwam het niet. Het ontwerp is later ingetrokken en die intrekking is alles, wat latere Regeeringen in dit opzicht hebben gedaan.

Onverschilligheid bij hen, die geroepen zijn de thans bestaande, wel is waar ONVOLDOENDE bepalingen toe te passen. Het eenige wetsartikel dat tot bestrijding der kwakzalverij kan worden toegepast is art. 30 van de wet, regelende de uitoefening der artseneijbereidkunst. Dit artikel wordt dagelijks door de meeste kwakzalvers en hunne depothouders overtreden; op die overtreding hebben wij tot in het oneindige gewezen, de namen der overtreders zijn meestal bekend door de talrijke annonces in de bladen . . . en men laat de overtreders hun gang gaan. Vooral in de laatste jaren, nu deze zaken bij het kantongerecht zijn aanhangig gemaakt, is vervolging een zeldzaamheid. Wij weten het, die vervolging is omslachtig en moeilijk, maar wij zijn ook overtuigd dat, bij een *ernstig streven* om een *bestaande wet* geen doode letter te doen zijn, de moeilijkheden in de meeste gevallen wel degelijk zijn te overwinnen.

Wij hebben den weg daartoe reeds herhaalde malen aangewezen.

Onverschilligheid bij de pers, die machtige leidster der publieke opinie. Het is onnoodig hieraan opnieuw veel woorden te besteden. Hoevele nummers

van ons Maandblad bevatten niet artikelen, die aan deze quaestie zijn gewijd? Slechts enkele bladen, meestal kleine, plaatselijke, hebben den moed zich aan onze zijde te scharen en onze zaak te steunen; de meesten, en wel de geheele *grootte pers*, doen, alsof het niet op hun weg ligt in den strijd tegen de kwakzalverij partij te kiezen en het publiek in deze voor te lichten.

Wij zullen dit ook maar onverschilligheid noemen, of liever neen, dat gaat niet. De *grootte pers*, vooral, *mag* niet onverschillig zijn. Of onze zaak beoogt een goed doel, of niet. In 't eerste geval moet de pers haar steunen, in het andere haar veroordeelen. Aldus beschouwen wij de roeping der pers, die zich „koningin der aarde” noemt; zij heeft eenmaal de rol van raadgeefster van het publiek op zich genomen, zij kan zich daaraan niet onttrekken, waar het het leven en de gezondheid der burgers geldt. Verwonderlijk *schijnt* — wij zeggen niet *is* — hare houding in zake de kwakzalverij; wij verwonderen ons daarover niet meer. Wij kennen de reden van haar gedrag.

Onverschilligheid bij het publiek. Onze Vereeniging en haar Maandblad zijn geen vreemdelingen meer in den lande; men kent vooral het laatste, men houdt rekening daarmee, waardeert dikwijls zijne adviezen . . . en toch vermeerdert het getal abonne's geenszins en is het niet mogelijk het ledental der Vereeniging, bij een zoo geringe contributie, boven de duizend te brengen. Het is een feit, op ervaring gegrond, dat er velen zijn, zelfs zeer velen, die ons streven waardeeren, die het bestaan onzer Vereeniging en hare werking als hoogst nuttig beschouwen . . . en die toch, louter uit onverschilligheid, van verre blijven staan, zonder zich bij ons aan te sluiten.

Waar wij aldus die onverschilligheid tegenover ons werken zoo van verschillende zijden waarnemen, daar rijst de vraag, als van zelve, in ons op: is de oorzaak van die onverschilligheid ook bij ons te zoeken? Deugt ons streven niet? Beoogen wij een nutteloos doel?

Gerust durven wij daarop een *ontkennend* antwoord geven. Ons streven *kan* ieder onpartijdige niet anders dan *deugdelijk* noemen. Wij wenschen te waken voor het groote publiek, dat uit den aard der zaak, zelf niet voldoende op de hoogte kan zijn; wij wenschen — *zonder enig bij-oogmerk* — te verhinderen, dat dat publiek in gezondheid en in beurs benadeeld worde door gewetenloze kwakzalvers, die van de lichtgeloovigheid van het gros der menschen gebruik maken om op schandelijke wijze schatten te verdienen.

Wij willen en zullen het publiek de oogen openen voor de bedriegerijen, waaraan het onophoudelijk bloot staat, omdat er in ons land van geen andere zijde wordt gewaarschuwd tegen het gevaar, dat dag op dag door groote reclames en blufferige advertenties wordt verspreid.

Het doel dat wij beoogen is nuttig. Dit weten wij uit ervaring. Waar wij, in het bovenstaande de schaduwen teekenden, die wij in ons twaalf en een halfjarig bestaan hebben waargenomen, mogen wij ook de lichtpunten niet onvermeld laten die in dit tijdstip zijn aan te wijzen.

Onze Vereeniging heeft nut gesticht. Menigmaal was zij in staat twijfelachtigen te overtuigen en hen terug te houden van hun plan om zich in de armen der kwakzalvers te werpen. Tal van dankbetuigingen bewijzen dit.

Meermalen was haar optreden voldoende om te beletten dat een of andere uitheemsche kwakzalverij, met grooten ophef aangekondigd, vasten voet in Nederland verkreeg.

Verscheidene personen, uit onwetendheid met den aard van het bedrijf, als handlangers van kwakzalvers opgetreden, weigerden hunne verdere medewerking, toen zij uit het Maandblad vernamen, hoe zij zich onwillekeurig medeplichtig maakten aan leugen en bedrog.

Maar genoeg; wij weten dat onze Vereeniging gedurende haar bestaan, bij veel tegenspoed, ook belangrijken voorspoed, bij veel tegenkanting, ook zeer noemenswaardige waardeering heeft ondervonden en dit geeft ons reden — al is 't ook niet geheel opgeruimd — toch ons koperen feest met een zekere genoegdoening te vieren.

Maar — wat meer is — wij putten uit het verkregen succes (wij weten dat wij in onzen zwaren strijd niet te veeleischend moeten zijn) den moed om met opgewektheid ons verder leven in te treden. Onze zaak moet slagen, dit staat bij ons vast.

Bij de steeds meerdere ontwikkeling van ons volk kan het, mits doelmatig op de hoogte der heerschende toestanden gebracht, niet ziende blind blijven voor de gevaren, waaraan het, van de zijde der kwakzalvers, bloot staat. Langzaam maar zeker zullen wij den kwakzalvers hun prooi ontrukken niet alleen, maar ook — moge die hoop niet ijdel blijken! — zullen er zich meerderen aan onze zijde scharen, om door vereende krachten een monster te bestrijden, dat de grondvesten onzer maatschappelijke samenleving ondermijnt.

Dan zeker zullen wij ons zilveren feest met meerdere genoegdoening en opgewektheid vieren.

Berichten.

Davenport als aanklager. Voor de arrondissementenbank te Maastricht stond de vorige week terecht J. H. L. Russell, uitgever van het anti-semitisch weekblad *Waarheid en Recht*, wonende te Weert-Meersen, beklaagd van in het nummer 134 van voornoemd blad te hebben opgenomen een schrijven, waarin Davenport (Sequah) als smichel, knoeibaas en kwakzalver en diens echtgenoot als kaartlegster en als zijne zoogenaamde vrouw worden voorgesteld.

Davenport en echtgenoot, die als getuigen worden gehoord, verklaren zich door die uitdrukkingen beleedigd en concludeeren bij monde van hunnen raadsman mr. Tripels veroordeeling tot betaling eener schadevergoeding van f 150 voor ieder en tot openbaarmaking van het veroordeelend vonnis.

Mr. Tripels, die den eisch van zijne cliënten toelichtte, begon zijn pleidooi met de balie te verdedigen tegen het verwijt, dat niemand beklaagde wilde verdedigen. Hij stelde er prijs op te kunnen verklaren dat lasteraars te Maastricht geen verdediger kunnen vinden, en drukte zijne verontwaardiging uit over een blad, dat wel in Rusland, maar niet in het vrije Nederland, waar geloofshaat vreemd is, thuis behoort.

Door het O. M. werd gerequireerd, dat beklaagde zal worden schuldig verklaard aan eenvoudige beleediging en verooreeld tot eene geldboete van f 30, subsidiair 15 dagen hechtenis.

De beklaagde, die zijne verdediging voorlas en daarin tegen de geneesmiddelen van Sequah te velde trok, werd door den president opmerkzaam gemaakt, dat Davenport zich over eene afkeuring van zijne geneeswijze niet had beklaagd en derhalve eene verdediging door beklaagde op dat punt onnoodig was.

Uitspraak 3 Juli.

(N. R. Ct.)

In eene druk bezochte vergadering van Tandmeesters zoowel uit Amsterdam als elders, den 2den Juni te

Amsterdam in Café Suisse gehouden, is met algemeene stemmen een vereeniging gesticht welke den naam zal dragen van „Nederlandsche Tandmeesters-Vereeniging”. Na goedkeuring van statuten en huishoudelijk reglement is overeengekomen de koninklijke goedkeuring te vragen.

De vereeniging stelt zich ten doel:

1°. het bevorderen van de belangen van den tandheelkundigen stand;

2°. het bestrijden van de onbevoegde uitoefening der tandheelkunde.

Zij zal daartoe de medewerking trachten te verkrijgen van alle Nederlandsche tandmeesters en geneeskundigen, die speciaal de tandheelkunde uitoefenen en nog niet als lid zijn toegetreden.

Tot leden van het bestuur zijn gekozen: Bernard Frank, voorzitter, E. Stark, vice-voorzitter, Carl Schäfer, 1e secretaris, H. B. de Jonge Cohen, 2e secretaris en A. G. Kaplanskij, Penningmeester, allen te Amsterdam woonachtig.

Nog altijd de niet verwachte Sequah-helper.

Op gevaar af van onze lezers te vervelen, moeten wij opnieuw op de zaak van Dr. v. d. Stok terugkomen. Hij heeft ons namelijk onderstaand, wel wat onnoodig uitvoerig, verweerschrift gezonden, dat wij plaatsen omdat de heer v. d. St. niet op ééne lijn geplaatst kan worden met andere helpers van Sequah of dergelijke kwakzalvers.

Aan de Redactie

van het Maandblad tegen de Kwakzalverij.

In overleg met mijne vrienden was besloten u op uwe couranten-uittreksels in uw nummer van Mei 1893, No. 5, niet meer te antwoorden. Zelfs meenden wij de nadere inlichtingen van „iemand” uit Venlo met nieuwe onthullingen (souper, enz.) te moeten laten liggen voor wat zij waren en uwe verdere démarches kalm af te wachten.

Heden (6 Juni) ontving ik uw courant (Juni 1893 No. 6) en wij moeten erkennen dat uw kwaadaardige aanval en toon (wat u noemt uwe gepaste wijze van corresponderen) onze verwachting verre overtroffen.

Thans echter door uw laatste schrijven een „jare meo”. Aan zelfgenoezaamheid ontbreekt het u zeer zeker niet; wat u echter wel ontbreekt zal dit schrijven aan anderen leeren, terwijl wij u nu reeds den raad geven voortaan wat spaarzamer te zijn met de woorden: „fatsoen”, „beschaving”, „onkunde” en „waarheid”, omdat u ons in casu juist den weg heeft gewezen — en dat door uw optreden — die daarheen niet leidt.

Vermakelijk was het te lezen hoe 5 burgerheeren aan militaire autoriteiten te kennen geven, dat een paar dagen indirect gegeven kamerarrest door hen voldoende wordt geoordeeld als straf van een twintigtal officieren (hoog en lager in rang), die in grooten getale met hunne familie op de voor hen gereserveerde plaatsen op de tribune (tooneel) aanwezig waren en voor een officier van gezondheid eene overplaatsing niet te zwaar is.

Ofschoon al die ofcieren nog steeds op die straf wachten, één er van eene schitterende promotie daarna maakte, en een ander eene groote onderscheiding genoot, twijfelen wij niet of, na uw advies, zullen zij, ook al is het wat laat in den tijd, hun gerechte straf niet ontloopen.

Dat u mijne verklaringen niet gelooft: 1°. dat ik niet de minste waarde hecht aan Sequah-olie en aan niemand het gebruik dier olie ooit heb aanbevolen, en 2°. dat ik nimmer de behandeling door Davenport in het openbaar heb aanprezen, houd ik u op uw verzoek gaarne ten goede, want de kalme toon waarin zij gesteld waren werd door u, die gewoon is een andere aan te slaan, niet begrepen. Thans wil ik duidelijker zijn en zeggen dat zij schandelijke leugenaars zijn die het tegenovergestelde van mij durven beweren.

Het bewijs voor mijn eerste verklaring is te vinden in het laatst uitgekomen nummer van het militair geneeskundig archief, onder redactie van Dr. GENTIS, waarin ik aantoon dat de huid niets opneemt, dus ook geen Sequah-olie. De 2de verklaring is gelukkig door getuigen te staven, en is trouwens door hen reeds genoegzaam bekend gemaakt.

Thans verklaar ik verder, dat mij wel degelijk werd gevraagd of ik de methode van Seq. aanbeval, en ik heb toen woordelijk gezegd: „dat mijn rang en stand in de wereld niet medebrachten, dat

ik eene methode zou aanbevelen, die ik niet kende”, m. a. w. dat zulks niet te pas zou komen. Zij, die daarbij tegenwoordig waren, met uitnemend klinkende namen, zullen zich wellicht bereid verklaren dit te bevestigen, mits hunne namen niet door u worden gepubliceerd, maar eenvoudig daarna door u wordt erkend, wat ieder fatsoenlijk man in zoo'n geval erkennen zou.

Thans een paar kleine punten, die met de zaak betrekkelijk weinig te maken hebben, maar, nu u mij beschuldigt onwaarheid te hebben geschreven, wil ik u in dit opzicht overtuigen.

Ik schreef u dat op uw eenigen brief door mij ontvangen stond: „WelEd. Heer” en voegde er aan toe, dat u onbekend scheen met titulatuur. U ontkent dit en deelt tevens mede dat de Secretaris alleen met den geneesheer v. d. S. te maken had en niet met den officier. *)

Ofschoon geen van u allen iets met mij te maken heeft, zal ik uw geheugen scherpen door de toezending van een door 2 mijner vrienden gewaarmerkt „couvert” waarboven gedrukt: „Vereeniging tegen de kwakzalverij” en daaronder geschreven: „WelEd. Heer Dr. v. d. Stok, Officier van Gezondheid (dus wel als ofcier te Venlo”. Postmerk Amsterdam 13 April 1893. Als ik nu lees dat de door mij gewraakte vorm door den Secretaris met opzet zoo gekozen is, en als ik u daarbij als 2de bijlage toezend een eveneens gewaarmerkt omslag der courant mij heden toegezonden, waarop ik „officier van gezondheid” ben (ook door den Secretaris geschreven), dan heb ik eene treurige gedachte van een Secretaris, die dat met opzet doet en van de overige Redactie-leden die dat goedkeuren.

Van deze 2 bijlagen, zijn door mijne vrienden afschriften gehouden.

Dat ik volgens u onbekend ben met wat tot de medische wereld behoort, was voor mij geheel nieuw. Helaas de 30 jaren — student, docter en officier — (is de Secretaris soms een Duitscher?) hebben mij ook dit nog niet eens geleerd! U echter is blijkbaar onbekend met de militaire wereld, want Eerst-aanwezend Off. v. Gez. bestaan sinds 13 jaren niet meer. Dat had ik van u, die straffen van officieren bepaalt, anders gedacht.

Dat ik weinig begrijp wat uwe vereeniging ten doel heeft en welke beteekenis uw Maandblad bezit, stem ik u in dit geval, op uw verzoek, toe, want ik meende altijd dat u in de eerste plaats: „het ware van het onware en leugenachtige moest kunnen onderscheiden. Hoe zoudt u anders tegen het kwade kunnen waarschuwen?” (zie uw eigen woorden tegen mij gebezigd in uw courant). Nu ik mij daarin vergist heb, moet ik erkennen, dat ik uw streven mij altijd hooger heb voorgesteld, dan het mij nu blijkt te staan.

Thans kom ik tot het ernstigste punt van aanval, dat u tot 5 malen toe releveert, waaraan u blijkbaar veel zorg heeft besteed, en de hatelijkheids-dictionnaire geraadpleegd hebt om toch geen enkel woord ongebruikt te laten, een punt, dat bij u volkomen als *waarheid vaststaat* (zooals u schrijft) en dat u hoordet van „iemand” uit Venlo; n.l. *het souper ten mijnent aan Sequah*.

U zult vreemd opzien, minder aangename gewaarwordingen zult u gevoelen en het spijt mij „voor uw stand, waarvan u deel uitmaakt, voor uw eigen naam en dien uwer familie” (uwe woorden tegen mij in de courant), maar uwe *waarheid* is in dezen een *gemeene leugen*.

Sequah heeft nooit kunnen beweren bij mij te moeten gaan souperen, want nooit is daarvan zelfs *eenige sprake* geweest, en evenmin genoot hij ten mijnent of elders van mij of een der mijnen eenige beleefdheid.

Had dat souper echter wel plaats gehad, of was daartoe eene invitatie gedaan (wat nu een lügen is), dan beweer ik dat het nog aan niemand past uit het intieme leven (intra muros) courantenberichten te fabriceren, evenmin als het courantenredactien betaamt die bijzonderheden op te nemen, zonder gevaar te loopen een minder mooien naam te krijgen.

Als u meent dat het publiek mijne aanwezigheid

*) Wij achten het vrij zonderling van Dr. v. d. St. om zoo in het breede uit te meten wat op de adressen stond, zonder te spreken over de titulatuur aan het begin der brieven. Was die dan naar zijn zin?

als eene aanbeveling in optima forma heeft beschouwd, dan moet u toegeven dat het vreemd is, dat Seq., voor zooverre ik weet, nergens mijn naam als reclame heeft genoemd, iets wat hij mijns inziens zeker zou hebben gedaan, als ik hem daartoe door mijne handeling het recht had gegeven.

Die „iemand” uit Venlo schijnt mij toe een hoogst gevaarlijke en boosaardige doove te zijn, terwijl het reeds vaststaat dat hij kunstig slag er van heeft om de waarheid te verdraaien, waar hij het in zijne berichten aan u doet voorkomen of ik een trouw comparant op de Sequah-séances was. Het tegendeel is waar. Slechts 2 van de 18 woonde ik met mijne familie bij. De 1ste maal in de zaal, zooals hier en elders zeer vele doctoren deden, de 2de maal tusschen de collega's officieren en hunne dames op de gereserveerde plaatsen op het tooneel, van welke plaatsen door hoog en lager in rang een druk gebruik werd gemaakt.

Kieschheid verbiedt mij namen te noemen, maar dit staat vast, dat die „iemand” in de eerste plaats, en verder vele anderen die dat van zich zelf niet denken, aan geboorte, fatsoen, beschaving, opvoeding, stand en positie van allen dáár gezeten een lesje kunnen nemen, al behooren zij ook volgens u niet tot het beschaafde en weldenkende publiek.

Herhaaldelijk schrijft u: „wij gelooven dit of dat niet”, maar is de verzekering thans nog voor u noodig dat Sequah, op mijn *souper* aan huis, heusch niet over u gesproken heeft?

Uwe handelingen in dezen en uw ongelooft zijn wellicht noodig in het belang der zaak die u voorstaat en waarvan ik nu eenmaal geen flauw begrip heb, maar het is opmerkelijk hoe u alleen gelooft wat u niet gelooven, maar zeker weten moest, en niet gelooft waaraan u wél geloof moest slaan.

Die „iemand” uit Venlo schrijft u ook, dat ik daar ter plaatse alle weldenkenden tegen de borst heb gestuit.

Dit is (en het spijt mij dat ik mij zelf thans op den voorgrond moet stellen) of al weer een leugen, of Venlo bezit volgens hem weinig weldenkenden, want nog nooit in 25 jaren heb ik een garnizoen verlaten zóó overladen met ovatiën, weldaden en bewijzen van sympathie als juist *die* plaats.

Tal van feesten, openbare en kleinere binnenshuis, (van de eerste gewaagden de nieuwsbladen) ter mijner eere aangelegd, gaven mij duizende bliken van vriendschap, toegenegenheid of hoogachting van alle officieren (hoog en lager in rang) en zelfs van minderen, benevens van burger-autoriteiten, en hebben mij de genotvolle overtuiging gegeven, dat ik ook dáár niet voor niets heb gearbeid in den wijngaard van het alterisme.

Blijkbaar klopte in al die door mij gekneusde borsten een hart vol toewijding voor mijn persoon, en met trotsch accepteren die zeer velen van dien „iemand” en zijne vrienden (die denklijk te tellen zijn) den naam van „onweldenkenden”, want zij herinneren zich een versje van „de Genestet”:

Wees u zelf zei ik tot „iemand”,

Maar hij kon niet; hij was „niemand.”

Ten slotte nog deze raad. Mocht het u meer voorkomen, dat u op het punt staat, liefst in geschrifte, te attaqueeren, zonder van te voren gehoord te hebben, laat dit geval dan leerrijk voor u zijn, en vergeet nooit dat, al zouden duizenden u dezelfde berichten toezenden over één onderwerp en die berichten door den aangevallene niet worden teruggeroepen, het nog steeds op den weg der beschaving en van het fatsoen ligt, en dat nog altijd ridderlijkheid gebiedt beide partijen te hooren (audi et alteram partem) niet nádat, maar vóór dat u aan het drukken gaat van uw courant, want tien tegen één, dat uw berichtgever uit Venlo mij bekend is, en in dat geval heeft hij u er vóór gespannen om mij onaangenaam te wezen, omdat ik dat hem, et pour cause, in dienst, moest zijn. Aan uwe onnoozelheid geloof ik niet, wél aan uwe lichtvaardigheid, anders had u de berichten van *die* zijde, en niet tegengesproken van mijn kant, niet voor vaststaande waarheid aangenomen. — 2o. dat het niet gebruikelijk is en zelfs als unfair wordt gekwalificeerd, vrouwen of kinderen in een mannen-debat te brengen. — 3o. dat insinueren, waarin u specialiteit schijnt te zijn, getuige het slot van uw stukje in uwe courant van Juni No. 6, altijd schandelijk is en het minst moeilijke en tevens het

leelijkste. — 4o. dat als men op deze wijze een smet op iemands naam tracht te werpen, de bom wel eens verkeerd kan springen en de aanvallers zeer besmet uit den strijd te voorschijn kunnen komen, want wie is onfatsoenlijker en het meest gecompromiteerd: „een docter die eene Sequah-seance bijwoont zooals ik dit deed”, of „eene redactie, die met leugens en verdraaide waarheden dien arts daarover in niet gebruikelijke termen aanvalt en publiek aanklaagt, en 2 kolommen op de schandelijkste wijze vult over een souper, waarvan nooit sprake was”.

Het ligt wellicht op uw weg (immers ik begrijp weinig van uw doel en streven) dat uw borst steeds zwelt van verontwaardiging (nu en dan lasteren) van de vele zwendelarijen op medisch gebied, wat daar binnen ligt — de inborst — moet zijn, en als zij het niet is, moet worden „loyaal”. Dit hebben wij als student aan de *Nederlandsche academiën* geleerd, en dat moet niet verbasteren, met welke bedoelingen ook, nu wij gepromoveerd zijn.

Aangezien uw slot (zooals u 't noemt) een vernieuwde en verwoedde aanval op mij is, vonden mijne vrienden en ik het thans noodig het „jure meo” uit te spreken en twijfelen wij geen oogenblik of u zult de bal willen verwachten, nadat u op gevaarlijke wijze gekaatst heeft en alles van anderen voor goeden munt heeft opgenomen, zoodat ook dit verweerschrift een plaats bij u zal vinden. — Indien niet, dan verwachten wij dit terug, tot het nemen van maatregelen die ons dan goed zullen dunken.

Vindt het in uwe courant eene plaats, dan zal het ons aangenaam zijn als een groot aantal exemplaren ons daarvan wordt toegezonden; gaarne deelen wij in de daarvoor te maken kosten.

Het zal u tevens duidelijk zijn, dat ik tegen u de pen niet meer opneem en evenmin een mijner vele vrienden.

DEN BOSCH, 6 Juni 1893.

De Officier van Gezondheid der 1ste klasse,
Dr. VAN DER STOK, *Arts.*

Gelezen

P.

G. J. K.”

Men ziet het, de heer v. d. Stok antwoordt niet rechtstreeks op onze vragen in het Mei-nummer gedaan; trouwens indien hij onschuldig was zou dat veel gemakkelijker gaan. Toch meenen wij te kunnen constateeren, dat de heer v. d. St. erkent eenmaal aanwezig te zijn geweest op de tribune van Davenport, en eenmaal in de zaal. De couranten-verslagen spreken trouwens ook maar van tweemaal. Eenmaal op 23 Januari te Venlo en eenmaal op 1 Februari te Eindhoven. In het verslag van de laatste séances wordt van de familie v. d. St. geen gewag gemaakt. Wij verzoeken onze lezers die verslagen in ons Mei-nummer eens nauwkeurig na te lezen en te vergelijken met de voorstelling die de heer v. d. St. van de zaak geeft. Is werkelijk waar wat Dr. v. d. St. schrijft, dan zal men ons moeten toegeven dat het publiek en de verslaggevers der couranten, uit hetgeen Dr. v. d. St. gedaan en gezegd heeft, precies het tegenovergestelde hebben begrepen. En dat was juist wat de kwakzalver wilde en waarvan hij overal partij getrokken heeft, zoodra hier of daar een nieuwsgierige of een onnoozele docter zich op zijn tribune waagde. Hoeveel te meer dan daar, waar een dokter begon met door zijn dochter een bouquet te laten aanbieden. Wij moeten op anderen afgaan, maar zoolang hetgeen in die verslagen te lezen staat, alleen door Dr. v. d. St. wordt tegengesproken en dan nog wel indirect en na een polemië van drie maanden, kunnen wij zijne verklaring niet als de juiste aannemen.

Dat het publiek het gedrag van den heer v. d. St. heeft opgevat als een kwakzalver-helper, blijkt ook uit onderstaande briefkaart, die men ons welwillend heeft afgestaan. — Zij is van een ons totaal onbekenden séance-bezoeker aan diens broeder te Amsterdam (waarschijnlijk aldaar tjdelijk geloogd). — De plaats van afzending is blijkens den stempel Venlo 23 Jan. '93, 10—12 N; de plaats van ontvangst Amsterdam 24 Jan. '93, 12—1 N.

Waarde Broeder.

Heden avond ben ik bij Sequah geweest. Hij heeft wederom groot succes gehad. Laat ik u het in 't kort mededeelen.

1ste Bedrijf. Dr. D. door twee personen binnengeleid, af zwaaiende (alg. gelach).

2de Bedrijf. Dr. v. d. S. komt binnen met zijne dochter. De laatste bood Mevr. Sequah een prachtige ruiker aan.

3de. De toespraak van Seq. was zeer lang, hij had het voornamelijk over den slechten toestand der straten. (Er waren eenige Heeren R's leden in de zaal.)

4e. De behandeling eener vrouw en van den Heer V. N. Beiden zijn volkomen hersteld. V. N. liep zonder stok. Aan het „Leve Sequah” scheen geen einde te komen.

5de. Door den mond van den heer Sequah heeft Dr. v. d. St. zich aangeboden om gratis alle arme lijders te genezen, die zich bij hem aanbieden.

De rest mondeling. Vele groeten van ons allen, ook aan (enz.)

P.S. Heden avond werd Sequah in zijn hotel eene serenade gebracht. Hij dankte in korte woorden.

Blijft de heer v. d. St. in hetgeen hij in deze zaak in het openbaar gedaan of gezegd heeft, geen aanbeveling zien van het gebruik der Sequah-olie en de zoogenaamde behandeling van Davenport, dan moeten wij gaan vreezen dat hij door den kwakzalver gesuggereerd is en nog steeds onder dien invloed verkeert.

De heer v. d. St. voert als bewijs voor hetgeen hij zegt aan, dat hij in het laatst uitgekomen militair geneeskundig archief, onder redactie van Dr. Gents, aangetoond heeft dat de huid niets opneemt, dus ook geen Sequah-olie. Wij raden den heer v. d. Stok aan, eens met zijne vele vrienden te overleggen, in hoever een verhandeling in een wetenschappelijk tijdschrift en nog wel militair, invloed kan hebben op den verkoop van Sequah-olie, indien men des avonds in het publiek op de kermis-tribune van den kwakzalver, welke die olie en nog wat verkoopt, met zijn vrouw en dochter gaat zitten en zijn dochter aan de vrouw van den kwakzalver een bouquet laat aanbieden; indien men op die zelfde tribune zelf meewrijft met Sequah-olie, en dan toestaat dat Davenport zegt, zooals te lezen staat in de Limburger Koerier van 25 Januari. (Zie ons Mei-nummer.)

De heer v. d. St. noemt onze mededeeling dat Davenport bij hem gesoupeerd heeft een „gemeene leugen”, doch hij vergeet onze 3de vraag (zie het Mei-nummer 3de kolom), betreffende het dineeren te beantwoorden, evenals hij blijkbaar bij zijne plechtige verklaring, dat de kwakzalver van hem of een der zijnen nooit eenige beleefdheid genoot, het aanbieden van den bouquet door zijne dochter vergeet, — of is dit soms geene beleefdheid? — Ook zouden wij wel eens willen weten waarom hij de bende naar Eindhoven is achterna gereisd, om 's avonds opnieuw op de tribune te komen, want de verslagen spreken beide keeren van de aanwezigheid van den heer v. d. St. op de tribune.

De heer v. d. St. zoekt zijne verdediging blijkbaar te versterken door kleine fouten van zijne tegenstanders onder den microscoop te bezien, waarschijnlijk wel om de aandacht van de hoofdzak af te leiden en zijn gedrag zoo min mogelijk compromitteerend te doen schijnen; anders kunnen wij ons niet voorstellen dat hij gewag zou maken van het schrijven van een z voor een c., van het gebruiken van den term „eerstaanw. off. v. gez.”, enz.

Hoe gemakkelijk trouwens een schrijffout gemaakt wordt, blijkt uit den brief van den heer Van der Stok zelf, waar hij nu eens officier, dan weder officier schrijft. Op zulke flauwiteiten behoeft echter het meeste licht niet te vallen.

Het is, wij gelooven het gaarne, voor een officier van gezondheid, welken graad hij dan ook bekleeden moge, zeer onaangenaam te moeten ervaren dat men zijn, zooals hij het doet voorkomen *onschuldig*, plaats nemen op de tribune bij Sequah opvat als eene reclame. Maar dit had hij van tevoren moeten bedenken. Nog onaangenamer natuurlijk, dat hij beleefdheden bewees aan den kwakzalver, zelfs een bouquet deed aanbieden. Dit zeker niet uit onbeleefdheid. Doch daartegen helpt geen lange brief, opgesteld en goedgekeurd door vrienden.

Men moet, indien men in het publiek optreedt, rekening houden met de publieke opinie, en die — het blijkt uit de verschillende couranten — houdt den heer v. d. Stok voor een vurig aanhanger, ja helper van Sequah.

Maar er zijn er ook die nog verder gaan en uit de omstandigheid dat Sequah bij Dr. van der Stok aan huis, dus *privatim*, patiënten behandelde, opmaken dat de intimiteit nog verder ging.

En dat is toch wel wat kras voor iemand die in een wetenschappelijk tijdschrift tracht te betoogen dat de huid niets opneemt, dus ook geen Sequah-olie. Had het dan niet meer op zijn weg gelegen die patiënten te overtuigen, dat de Sequah-olie niet helpen kan en dat men op het punt stond in de woning van den heer v. d. Stok bedot te worden door den agent van de Sequah-maatschappij, die later zelf beweerde de middeljes van DE LEEUW niet meer te willen verkoopen?

Of is het niet waar dat Sequah bij den heer v. d. Stok aan huis patiënten behandelde? Weten de vrienden van den heer v. d. Stok ook daarvan niets?

„Aan de Nederlandsche universiteiten hebben wij geleerd dat de inborst loyaal moet zijn”, schrijft de heer v. d. Stok.

Daarvoor heeft toch de Nederlander geen universaliteit nodig, dunkt ons.

„Dat mag niet verbasteren”, voegt hij er aan toe, „nu wij gepromoveerd zijn.”

Dat mag ook niet, noch voor, noch na een promotie.

Voor ons ligt een geteekend schrijven, behelzende de mededeeling van de behandeling eener dame, oud 60 jaren (volgens den schrijver sedert 6 à 7 jaren lijdende aan jicht) ten huize van den officier van gezondheid 1ste klasse, Dr. VAN DER STOK. De schrijver deelt mede dat de behandeling door SEQUAH en Dr. v. d. STOK geen nut gesticht heeft, doch dat de kwaal erger geworden is, dat het honorarium voor eenmalige behandeling 100 (honderd) gulden bedroeg. Dat honorarium werd betaald. En aan wien? Aan den dokter!

SEQUAH kwam dus aan huis bij Dr. VAN DER STOK, beiden behandelde daar eene patiënte.

Dr. VAN DER STOK nam honderd gulden van de patiënte als betaling voor die behandeling in ontvangst.

Nu is het niet alleen meer onaangenaam.

De Echo en de kwakzalvers.

In vele couranten en Zondagsbladen, van welke laatste soort er al meer en meer tevoorschijn komen, kon men sedert eenigen tijd de volgende advertentie vinden:

„Nieuwe ontdekking op Geneeskundig gebied.

THEURGISCHE METHODE!

Door toepassing dezer methode worden

SLEPENDE ZIEKTEN

spoediger en radicaler genezen dan door elke andere wijze van behandeling, in de meeste gevallen zonder het gebruik van inwendige geneesmiddelen.

De eerste toepassing brengt reeds leniging en verlichting aan.

Zij geneest ook alle kwalen, ontstaan uit

ZENUWLIJDEN,

zoals: toevallen, verlamming, beving, enz.

Door haar wordt opereeren en amputeeren overbodig gemaakt, daar het zieke lichaamsdeel tot genezing wordt gebracht en dus behouden kan blijven.

De methode is ook van groot nut bij beginnende

OOGONTSTEEKING,

die, wanneer zij direct wordt toegepast, dadelijk tot staan wordt gebracht, in de meeste gevallen zonder geneesmiddelen, mits vooraf geen ingrijpende behandeling hebbe plaats gehad.

De methode werkt ook wonderdadig bij ziekte van de

KINDEREN,

toegepast bij verstijving van de gewrichten, aandoening der keel- en adembalingsorganen.

KANKER,

fistels, gezwellen en vele andere kwalen vinden door de Theurgische methode spoedige en zekere genezing.

Zoo worden door hare toepassing

BEKLEMDEN BREUKEN

zonder operatie ingebracht en genezen, zoo ook

GEWONE BREUKEN;

het dragen van breukbanden is dan voortaan niet meer noodig. Consult dagelijks, van 2—4 uur, Damrak, (stille zijde) 130.

Dr. I. B. LEFLEUR.”

Langen tijd mocht die Dr. I. B. Lefleur niet onbekend blijven en het is „De Echo” aan wien het publiek de onthullingen te danken heeft, die wij hieronder laten volgen.

„De wonderdokter le Fleur.

In ons geïllustreerd Zondagsblad kwam onlangs een adver-

tentie voor, geteekent met den naam Dr. le Fleur. Het was de aankondiging van een geneeskundige methode die alle ziekten en kwalen, hoe ook genaamd, in een ommeziejende kan genezen en die „Theurgische Methode” — wat eigenlijk toover-methode beteekent — was gedoopt.

Een onzer lezers, voor wiens geloofwaardigheid wij kunnen instaan, heeft onder voorwendsel van aan een verouderde leverkwaal te lijden, een bezoek gebracht bij dien wonderdokter en is tot de ontdekking gekomen, dat „Theurgische methode” alleen doeltreffend is, om een aantal drie gulden te brengen in den zak van den menschevriend, die de advertentiën plaatste. Hij verhaalt zijn wedervaren als volgt, tot waarschuwing van hen, die zich door de mooie praatjes van den wonderdokter mochten laten overhalen, en waarvan hij een aantal in de wachtkamer aantrof.

Na mij aangemeld te hebben aan het perceel, in de advertentie aangeduid, Damrak 130, werd ik door een zeer aamborstige juffrouw (geen reclame voor een kundigen dokter, die volgens advertentie alles geneest, zonder amputeeren, injicieren of opereeren) geleid in de wachtkamer.

Ik wachtte daar een poos — ook al reclame naar ik later bemerkte — want dat het wachten lang duurde, stemde de aanwezigen gunstig voor den wonderdoener, omdat dit, volgens hen, bewees, dat „menheer secuur was.”

De aamborstige juffrouw kortte mij inmiddels den tijd, door een verhaal van haar lijden aan een borstkwaal, waaraan eenige vragen over mijn kwaal als ter loops werden toegevoegd.

Eindelijk was het mijn beurt, om mijn leed te gaan vertellen aan den Theurg.

Hij zelf daalde af uit hooger sferen en kwam mij even buiten de wachtkamer tegemoet en leidde mij vervolgens door de keuken naar een spreekkamer, in een aangrenzend perceel.

De groote man is een klein, oud mannetje. Hij stond voor mij in een vertrek zonder eenig meubel of vloerkleed, uitgenomen den stoel, waarop ik zat en eene oude tafel.

Na eenige vragen, mij gedaan met een gewichtig gelaat, verzocht de dokter mij, om plaats te nemen op een vierkant, veel gelijkijns hebbende met een toneelvalluik. Hij zou mij van die kwaal, van die pijn, waaraan ik gezegd had al jaren te sukkeljen, „in een ommeziejende” afhelpen.

Ik moest mijn jas uittrekken en met mijn oogen stijf dicht gedrukt, den mond gedurig open en dicht doen. Terwijl ik hiermede bezig was, sloop de dokter met slangachtige bewegingen om mij heen, beschreef op eenigen afstand allerlei strykingen om mijn zijden en wreef vervolgens de handen af, alsof hij iets voor mijn voeten wierp. Deze bewegingen hadden veel overeenkomst met het roskammen van een paard. Hiermede was ongeveer 10 minuten voorbijgegaan, toen hij mij vroeg: „voelt ge nog pijn?”

Ik antwoordde, om mijn rol goed vol te houden, dat ik veel verlichting bespeurde, maar dat de pijn nog niet geheel weg was. Toen werden de vorige bewegingen herhaald, totdat ik er genoeg van kreeg en om aan de zaak een einde te maken, verklaarde, geen pijn meer te gevoelen.

Toen kreeg ik den raad, vooral den volgenden dag terug te komen en daarna nog eenige malen. Op de vraag, wat de dokter als oorzaak van mijn kwaal (sic) beschouwde, antwoordde hij: „dat ik tengevolge van een vreeselijken schrik in mijn jongensjaren een te sterke zenuwwerking had op die plaats, waar ik pijn gevoelde. Gewone geneesheeren zouden mij daarvan niet kunnen afhelpen, maar bij wel.”

Nadat ik hem er op gewezen had, dat ik niet ruim bij kas was, en naar den prijs van het consult vroeg, antwoordde hij, niet vermurwd door mijn betoog, „dat de visite drie gulden kostte.”

Natuurlijk betaalde ik. Een omstandigheid deel ik nog mede, om het rechte licht te laten vallen op de handelwijze van den weldoener der menschheid. Daar ik namelijk meende, den dokter le Fleur reeds meer te hebben gezien, vroeg ik hem een adreskaartje, om dat aan een lijdende vriend op te zenden. De dokter had geen adreskaartje, en op mijn aandringen, om zijn naam zwart op wit te hebben, dwong ik hem eindelijk te zeggen, dat hij eigenlijk niet Dr. le Fleur heette, maar diens methode volgde.

Ik had mij dus niet vergist en voegde hem toe: „Maar dan heb ik u indertijd bij Goolam Kader gezien, op den Amstel.”

„Ja”, was het antwoord, „daar heb ik geassisteerd en de schoonste oog-operaties geleerd.”

Dr. le Fleur bleek ten slotte de welbekende chirurgijn J. BREMER te zijn.

De patiënten in de wachtkamer waren alle personen, die blijkbaar de drie gulden niet voor het oprapen hadden.

Is het nu geen schromelijke leemte in onze wetgeving, dat praktijken, als die van Dr. le Fleur, worden geduld, om zulke arme zieken het zuurverdiende geld afhandig te maken?

Misschien draagt dit schrijven iets bij, om de tooverzittingen van den heer Bremer spoedig te doen eindigen.”

Gaarne voegen wij er nog aan toe, dat waar in de beschrijving van De Echo staat: „Dr. le Fleur bleek ten slotte de welbekende chirurgijn J. Bremer te zijn”, men dit „welbekende” gerust in ongunstigen zin kan opvatten. In vorige maandbladen hebben wij reeds op dezen chirurgijn gewezen, als op iemand die de rechte broeder niet is. Telkens komt hij weder met iets nieuws, iets heel bijzonders voor den dag, doch het mag niet baten. Nog geen enkele zijner hooggeroemde (nml. door hem zelf) methoden of middelen heeft eenige winst afgeworpen, noch voor zieken, noch voor hem zelf. Hij schijnt, in Amsterdam tenminste, genoegzaam bekend. Toch is het niet kwaad nu en dan er op te wijzen, dat deze man nog bestaat en telkens weder tracht ongelukkige lijdens en lijdensessen in den val te lokken.

Dat hij allengs gevaarlijker wordt is niet te betwijfelen. Het is toch voor het publiek niet gemakkelijk hem, als hij onder aangenomen namen zijne praktijken uitoefent, te ontloopen. Hoe in

deze richting de couranten veel goeds kunnen doen, bewijst De Echo. Gaarne brengen wij die courant daarvoor onzen welgemeenden dank.

Toch moet ons nog iets van het hart. De berichten door ons over kwakzalvers en hunne praktijken gegeven, worden door couranten nog wel eens schouderophalend begroet. Waarom?

De Echo schrijft: „Een onzer lezers, voor wiens geloofwaardigheid wij kunnen instaan, heeft een bezoek gebracht aan dien wonderdokter” en vertrouwt dat de lezers dit gelooven. Wij vragen voor onze berichten een zelfde geloof aan goede trouw. Dat is toch niet te veel gevraagd. Juist de couranten kunnen weten dat gaarne inlichtingen verschaft worden, indien „men” zijn naam niet daarbij genoemd behoeft te zien.

Dat De Echo intusschen meer op onze hand is dan zij wel wil toegeven, blijkt ook uit een ander stukje dat wij in hare kolommen hebben aangetroffen, getiteld: „Een curieuse vervalsching Fin de Siècle”.

De advertentie over de Theurgische methode is uit het geïllustreerd Zondagsblad van De Echo verdwenen. Zou nu het dagblad er niet toe kunnen besluiten om ook de overige kwakzalversadvertentien te weren? Als voorbeelden uit den laatsten tijd halen wij aan: Spranger's Heilzalf, Weissmann's Beroertewater en de Head-ache lotion.”

Correspondentie.

J. B. te Z. Dank voor uwe mededeelingen; wij hopen er, bij gelegenheid, gebruik van te maken.

Dr. W. D. te M. Het handelsmerk van Schiffmann's middel tegen asthma enz. is in de Staatscourant van 1 Juni j.l. opgenomen, zoodat wij, daar wij een spoedige exploitatie hier te lande verwachtten, het middel reeds in onderzoek hebben genomen. Wij wisten echter niet dat het reeds gebruikt werd. Wij danken u daarom voor uw bericht, dat ons aanspoort om haast met de zaak te maken.

C. v. d. P. te E. en W. Wij zonden u een Maandblad van December 1887. Dat van Nov. 1887, waarin uitvoerig over Windlinx wordt behandeld, is geheel uitverkocht.

C. J. v. R. te L. Wij moeten, tot ons leedwezen, uwe belangrijke mededeeling tot een volgend no. laten rusten.

H. O. te H. Ook uwe bijdrage kon ditmaal geen plaats vinden. Gaarne zullen wij haar plaatsen, maar misschien nog niet in het volgend no. U zult ons toegeven, dat het stuk, al verschijnt het iets later, zijn waarde behoudt.

Dr. V. B. te G. Hartelijk dank voor de toegezonden couranten. Van het eene bericht zullen wij gebruik maken, van het andere niet. 't Is niet goed slapende honden wakker te maken.

de G. te A. De Schulpjeszalf is besproken in het no. van Februari 1883. Die eerste jaargangen zijn uitverkocht. Zoo spoedig de ruimte het toelaat, (wanneer zal dat zijn? De kwakzalvers geven ons de handen vol) zullen wij die zalf nog eens behandelen.

R. v. E. te W. Dank voor de toezending der W.'sche Courant. Wij hadden de advertentie al opgemerkt en zijn met de betrokken persoon in correspondentie.

Allen, die ons de gevraagde nummers en Berichten en Mededeelingen zonden, onze hartelijke dank.

Wie is in staat ons nader in te lichten omtrent het z.g. „boortje uit Staphorst”, dat, naar men ons meldt, elken Dinsdag der maand te Amsterdam zitting houdt, in een bovenkamer op de Keizersgracht, vooral voor personen, die in Indië zijn geweest?

Van verschillende zijden werd ons toegezonden een circulaire en brochure van „The Odic Electro force Boot.” Ofschoon wij ons anders niet met zaken bemoeien, die volstrekt niet den naam van „geneesmiddel” dragen, in dit geval „schoenen”, wordt de zaak anders, nu deze schoenen worden aanbevolen als „uittuntdend geschikt ter genezing en voorkoming van de menigvuldige ongemakken der voeten” en — wat nog erger is, „omdat zij het geheele lichaam verfrischen en versterken.”

Hier wordt het gebied der kwakzalverij betreden, vooral ook, omdat men boven de brochure leest: „Bloed is leven, maar Odique-kraacht (?) is het leven van het bloed.”

Wij zenden dit blad, ter waarschuwing, aan de verkoopers van die Engelsche schoenen hier te lande, omdat wij wel willen aannemen, dat zij hier te goeder trouw handelen en — misschien door den Engelschman niet juist ingelicht — niet inzien, dat zij zich hier op een gevaarlijken weg bevinden.

Aan onze leden verzoeken wij opgave van de namen der verkoopers in de plaats hunner inwoning aan het adres van den Secretaris-penningmeester onzer Vereeniging.

De meesten onzer lezers zullen door de dagbladen, die de berichten ontleenden aan de Zierikzeesche Nieuwsbode en het Handelsblad, op de hoogte zijn gebracht van het standje tusschen DAVENPORT aan de eene zijde en de Sequah-Maatschappij en N. DE LEEUW aan de andere zijde.

Een mededeeling omtrent deze zaak van onzen kant, vergezeld van eenige beschouwingen, is reeds gezet, maar de ruimte tot plaatsing ontbreekt.

Misschien is er de volgende maand nog gelegenheid om op deze gemakkelijke zaak terug te komen.

Veel moet blijven liggen. Gaarne hadden wij bij dit no. een bijvoegsel gegeven, maar daar, tegelijk met no. 7, aan onze leden wordt toegezonden No. 25 van de Berichten en Mededeelingen, zou het blad voor enkele port te zwaar worden en dubbele frankkosten zouden zeer bezwarend zijn voor de kas der Vereeniging.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 927.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Hoofdartikel: Cagliostro.

Berichten: Verbod verkoop Zwitsersche pillen. — Veroordeeling wegens belediging van Davenport. — Veroordeeling van Doef. — De Talisman. — De lichtgeloovigheid van de Nederlanders op een vast cijfer getaxeerd.

Grootere artikelen: Een nieuwe Sequah-Davenport-periode. — Nog een en ander over Sequah — Betooverd. — Professoren en studenten in de 16e eeuw. — Veroordeeling in Duitsland wegens aankondiging van een geheimmiddel. — Gewogen en te licht bevonden. — Verbod van adverteeren.

Correspondentie.

Alessandro, graaf Cagliostro.

Een bedrieger-kwakzalver uit de vorige eeuw.

Omtrent deze zoo beroemd of liever berucht geworden, even vreemdsoortige als merkwaardige persoonlijkheid, bevatte de „Ill. Zeitung" van 17 Juni van de hand van Moritz Lilie, de onderstaande, interessante levensbizonderheden:

„De laatste decaden der vorige eeuw kenmerkten zich in geestelijk opzicht door twee hoogst eigenaardige stroomingen: door de buitengewoon groote vlucht, welke de duitsche letterkunde, voornamelijk de dichtkunst, in dat tijdperk nam, en door de neiging tot mysticisme, welke zich van alle klassen der maatschappij, van de machtigste vorsten tot den armsten daglooner, had meester gemaakt. Elk dezer stroomingen vierde op hare wijze ware triumpfen: de dichtkunst, door de grootste geesten van alle tijden, een Lessing, een Goethe, een Schiller, op den Duitschen Parnassus te verheffen, het mysticisme daarentegen door bedriegers en avonturiers, gelijk de wereld ze nooit aanschouwd had, de wegen te effenen. Pater Gaszner te Regensburg, die als wonderdokter groot opzien baarde; Friedrich Anton Mesmer, te Weenen, die door zijne mystieke manipulaties tot de ontdekking van het dierlijk magnetisme geleid werd; Johann Georg Schrepfer te Leipzig, die als geestenbanner rondtrok; Louis Claude de St. Martin, de schepper eener mystisch-theosophische geheimleer, welke in Frankrijk en Duitsland eene groote menigte aanhangers vond; de graaf van St. Germain⁽¹⁾, de geniaalste en daarom bewonderenswaardigste avonturier die ooit geleefd en de wereld bedrogen heeft; Emanuel von Swedenborg te Stockholm, die een nieuw testament schreef, hetwelk de hem door den omgang met engelen en de zielen van afgestorvenen onthulde openbaringen heette te bevatten, en ten slotte Alessandro, graaf Cagliostro, de vermetelste en meest bekend geworden wonderman uit

zijn tijd — dezen waren naast Lavater,⁽¹⁾ Jung Stilling⁽²⁾ en Justinus Kerner,⁽³⁾ de voornaamste dragers dier zonderlinge geestesrichting, welke bij enkelen, gelijk bij de drie laatstgenoemden, op innige overtuiging berustte, bij anderen daarentegen slechts als middel tot het doel diende. En dit doel bestond in niets anders dan op kosten van de domheid en lichtgeloovigheid der menigte een weelderig leven te leiden en zich in de oogen der wereld den schijn te geven, als waren zij de uitverkorenen van bovenaardsche machten.

Naast St. Germain is het Cagliostro, wien de bedriegerij en oplichterij zijner tijdgenooten gelukte op eene wijze, welke in hare soort geniaal moet worden genoemd. Het leven van dezen magiër is ééne voortdurende reeks van avonturen, vaak van de gewaagste soort en men weet waarlijk niet wat meer te moeten bewonderen; de driestheid, waarmee hij zich in de hoogste kringen der samenleving toegang wist te verschaffen, den brutalen overmoed, door welchen hij er in slaagde, zelfs hoogbeschaafde personen te doen gelooven, dat hij met het hiernamaals in zeer nauwe betrekking stond, of de listigheid, waarmee hij aan de gevaarlijkste levensomstandigheden wist te ontkomen.

Giuseppe Balsamo — want deze was de ware naam van den beroemden bedrieger — werd den 8sten Juni 1743 te Palermo, als zoon van doodarme ouders geboren. Zijn vader, Petro Balsamo, stierf vroegtijdig, en zijne moeder was daarom niet weinig verheugd, toen de knaap, door tusschenkomst van eenen beschermer, in het seminarium van den heiligen Rochus te Palermo onder dak kon gebracht worden. Later kwam hij in het klooster der „Barmhartige broeders" te Caltagirone, alwaar hij door den omgang met den klooster-apotheker eenige geneeskundige, scheikundige en pharmaceutische kennis opdeed, welke hem later bij zijne

⁽¹⁾ Johan Kasper Lavater, een Zwitsersch geestelijke, geboren 15 Nov. 1741, gestorven 1801, heeft voornamelijk zijne beroemdheid te danken aan een door hem uitgedacht stelsel van gelaatkunde, teneinde daarnaar iemands karakter te kunnen beoordeelen, uitvoerig behandeld in zijn werk: „Physiognomische Fragmente zur Beförderung der Menschenkenntnis und Menschenliebe." (Leipzig 1775, 4 deelen).

⁽²⁾ Jung (Johann Heinrich) bijgenaamd Stilling, werd den 12 December 1740 te Imgrund, een Nassausch dorpje, uit arme ouders geboren, en klom door eigen vlijt en studie van kleermakersgezel op tot onderwijzer, arts en hoogleeraar in de staathuishoudkundige wetenschappen. — t meest heeft deze even werkzame als gemoedelijke man naam gemaakt door zijne godsdienstige, doch uiterst mystieke geschriften, en door zijne beschouwingen over de geestenwereld.

⁽³⁾ Andreas Justinus Kerner (1786—1862) duitsch dichter en geneeskundige, behoort tot de merkwaardigste vertegenwoordigers der z. g. Zwabische dichterschool.

zwendelarijen uitmuntend te pas kwam. De strenge tucht en de stille afzondering van het kloosterleven vielen evenwel geenszins in den smaak van den onrustigen, op avonturen belusten jongeling; hij ontvluchtte op zekeren dag en keerde naar zijne geboorteplaats Palermo terug.

Behalve in andere bedriegelijke kunsten, bezat Balsamo ook eene buitengewoon groote vaardigheid in het nabootsen van vreemde handschriften en dit verleidde hem tot eene reeks grove vervalschingen, welke hem ten laatste noodzaakten de vlucht te nemen. Hij ging naar Malta, waar hij kennis kreeg aan een zekeren Pinto, den grootmeester der Malthezer-orde, wiens alchemistische neigingen hij zich op zeer handige wijze ten nutte wist te maken. Ook hier echter volvoerde hij allerlei bedriegerijen en oplichterijen; toen het hem ten laatste te benauid werd, vluchtte hij naar Rome en leerde daar Lorenza Feliciano (of Feliziani) de schoone, doch lichtzinnige dochter van eenen gordelmaker kennen, die hem naar het huwelijksaltaar volgde.

Van nu af begint een bijna onafgebroken, zwerwend leven, gedurende hetwelk hij behalve door zijne vrouw, ook door zijnen vriend Altotas vergezeld werd. Ten einde meer als „gentleman" te kunnen optreden, veranderde hij zijnen waren naam in dien van Alessandro, graaf Cagliostro, en Altotas zorgde er voor, dat men op den zoogenaamden „wonderman" opmerkzaam werd, door de onmogelijkste, bovennatuurlijkste dingen aangaande hem rond te strooien. Toch ging het onzen „graaf" menigmaal zeer slecht en dikwijls genoeg was schraalhans bij hem keukenmeester; de eenige bron van inkomsten bestond geruimen tijd hierin, dat de schoone Lorenza een aantal hooggeplaatste, rijke mannen aan zich wist te boeien en zich voor hare beminnelikheden en bekoorlijkheden natuurlijkerwijze goed liet betalen. Het klaverblad bezocht Spanje, reisde vervolgens over Lissabon naar Londen, waar het den 3den Augustus 1771 aankwam en vertrok van hier, waar het drietal in hoogst kommervolle omstandigheden geleefd had, naar Parijs. In de woning van een zekeren heer Duplessir, wien Lorenza bizonder in den smaak viel, kwamen zij onder dak, doch toen de jonge vrouw, die door haren echtgenoot wel niet zeer aangenaam behandeld zal geworden zijn, zich hier van hem scheidde, liet hij haar oppakken en eenigen tijd in de gevangenis St. Pelagie, achter slot en grendel zetten. Te Parijs deed hij veel van zich spreken, daar hij het praatje deed rondstrooien, dat hij het geheim bezat het leven naar welgevallen te kunnen verlengen en eeuwig jong te kunnen blijven; ook spelde hij der

⁽¹⁾ Gelukzoeker en duivelbanner van onzekere afkomst; een der „leermeesters" van Cagliostro.

goedgelovige menigte op de mouw, dat hij de kunst van goudmaken verstond. Zijn zoogenaamd „levenselixer” werd voor hooge prijzen gekocht, doch ten laatste kwam de politie achter de zwendelarij en werd den „wonderman” bevolen het land te verlaten.

Onder den naam van: „markies van Pellegrini” doortrok hij met het waardig tweetal nu Boven-Italië, Lorenza op hare wijze de noodige zaken makend, haar gemaal verjongings-tincturen, schoonheidswatertjes en universeel-middeltjes tegen alle kwalen en ziekten verkoopend. Met deze wonder-remedies en ander geheimzinnig hokuspokus verdiende hij aanzienlijke sommen, welke hem wederom in staat stelden grootere reizen te ondernemen. Andermaal bezocht hij Malta, Zuid-Frankrijk en Spanje, en dook in 1776 weder in Londen op. Hier beweerde hij door allerlei geheimzinnige operaties de nummers te kunnen berekenen, waarop in de loterij hooge prijzen zouden vallen, en was een zekere Scott lichtgelovig genoeg om, in de hoop groote rijkdommen te verwerven, hem aanzienlijke sommen voor te schieten. Toen Scott echter bemerkte, dat hij in de handen van eenen oplichter gevallen was, gaf hij de zaak aan; vóór dat Cagliostro's arrestatie echter kon plaats vinden, was de vogel reeds gevlogen en had hij zich uit Engeland naar Brussel begeven. Aan zijn verblijf te Londen had hij den toegang tot vrijmetselaarskringen te danken, van welke gebruiken en streven hij zich goed op de hoogte stelde, ja zelfs wordt beweerd dat hij zich in dienst van de Jesuitenorde stelde, teneinde door de kennis van zekere geheimen zijne inkomsten te vermeerderen.

De kennis van de maçonnieke vormen leidde hem op een nieuwe baan; hij gaf zich voor een lid der groote Schotsche loge uit en vond overal de hartelijkste ontvangst. In den Haag huldigde men hem als een vorst en ook te Kassel, Neurenberg en Leipzig bracht men hem geestdriftvolle ovaties, daar zijn roep als uitverkorene, wien de mysteriën der geestenwereld geopenbaard waren, hem als de beste aanbeveling diende. Terwijl de vrijmetselaars te Koningsbergen, evenals trouwens de voornamere kringen aldaar, zich tamelijk koel en wantrouwend tegenover den avonturier gedroegen, werd hij te Mitau met open armen ontvangen. Hier speelde hij de rol van een Spaanschen officier en verkreeg hij in de voornaamste huizen, voornamelijk ook bij de familie van den rijken en gastvrijen graaf von Medem, toegang. Hier leerde hij de geestrijke schrijfster Elisa v. d. Recke, een dochter van den rijksgraaf v. Medem, kennen, en wist deze verrukte, dweepzieke dame, zóó voor zich in te nemen, dat zij eene hartstochtelijke vereerster van den „wonderman” werd. Ook de overige dames uit de hooge kringen der maatschappij geloofden blindelings aan zijne bovenaardsche macht. En daar hij, met sluwe berekening, volgens het egyptisch systeem een loge beloofde te zullen oprichten, waarin ook vrouwen zouden worden opgenomen, vermeerderde het aantal zijner vurige aanhangsters onder de dames der Koerlandsche aristocratie tot in het oneindige en wedijverden ze als om strijd om de eer met den „goudmaker” en „geestenbanner” in nauwe betrekking te treden.

Alleen Elisa v. d. Recke werden, we willen dit hier al dadelijk opmerken, zeer spoedig de oogen geopend; zekere ongepaste vrijpostigheden, welke zich mijnheer de graaf en Spaansche overste tegenover haar veroorloofde, maakten haar achterdochtig en toen zij vier jaar later, in 1784, op een reis naar Karlsbad den beroemden deutschen boekhandelaar Christoph Friedrich Nicolai, zoomede den bekenden theoloog Spalding en den dichter Bürger leerde kennen en dezen haar omtrent Cagliostro inlichtten, kwam zij aldaar tot de erkenning, dat deze laatste een bedrieger van de gemeenste soort was. Kort daarop verscheen hare brochure: „der entlarvte Cagliostro” (de ontmaskerde Cagliostro), een boek, dat toen een groot, ja, een geweldig opzien baarde, daar het de zwendelarijen van den „wonder-Italiaan” onbarmhartig blootlegde en aan de kaak stelde.

Van Mitau vertrok de pseudo-graaf naar St. Petersburg, in de stille hoop, aan het hof van keizerin Katharina te worden voorgesteld. Hij trad

hier als dokter op, doch speelde tevens zijne rol van Spaansch overste voort. Zijne schijnbare onbaatzuchtigheid verschafte hem eenen kolossalen toeloop; van arme patiënten wilde hij hoogenaamd niets aannemen, doch des te onbarmhartiger werden de welgestelden geplunderd. Toen hij ten laatste de verregaande onbeschaamdheid had aan eene rijke Russische dame, wier kind tijdens zijne behandeling gestorven was, een gezond, vreemd kind als het hare te onderschuiven, werd hij als een bedrieger erkend en moest hij zich zoo snel hij maar eenigszins kon uit de voeten maken, nog vóór hij de Keizerin ook slechts gezien had.

Zijne eerstvolgende verblijfplaats was Warschau, waar hij ten huize van den graaf Moczinsky een gastvrij onderkomen vond. Van zijne tot dusver gevolgde taktiek veranderend, speuleerde hij hier voornamelijk op de hebzucht der menschen door namelijk voor te geven, kwikzilver in goud te kunnen veranderen. Ook hier evenwel was het verloop der dingen als overal te voren: in den aanvang verbazing, bewondering, vergoding, daarna een steeds toenemend wantrouwen, onthulling der oplichterij en zwendelarij en eindelijk de vlucht.

In 't laatst van Juni 1780 dook de rustelooze zwerver te Straatsburg op, waar hij andermaal als wonderdokter schijnbaar groot succes behaalde. Weder werd hij tot de voornaamste kringen toegelaten en koos de door de beruchte „halsnoer”-geschiedenis bekende kardinaal Rohan, tegenover de ruwe aanvallen der doctoren in de pers, met warmte de partij van den avonturier. Door bemiddeling van dezen kerkvorst verkreeg de „graaf” zelfs aanbevelingen voor het Fransche hof, zoomede voor de voornaamste patriciërs te Lyon, Bordeaux en Parijs, welke steden hij achtereenvolgens bezocht. Toen kardinaal Rohan in 1785 te Parijs kwam, werd Cagliostro weder zijn dagelijksche huisgenoot en tafelgast, en stelde de groote aftrek zijner tincturen den „wonderman” in staat, op waarlijk royalen voet te leven. Des te grooter was daarom de verrassing, toen zich plotseling het gerucht verbreidde, dat de „geestenbezweerder” naar de bastille was getransporteerd, daar hij als vriend van den kardinaal, mede in de geschiedenis van het „halsnoer der Koningin” gewikkeld was. Zes maanden lang hield men hem in arrest; den 1sten Juni 1786 openden zich voor hem de poorten van dezen zoo gevreesden kerker, doch ten tweeden male werd hem bevolen op staanden voet het land te verlaten. Weder zocht hij Londen op, doch niet tot zijn geluk. Morrand, de redacteur van de „*Courier de l'Europe*” had zich voorgenomen, de oplichterijen van den vreemdeling te ontmaskeren, en trok in zijn blad onbarmhartig tegen hem te velde. Wel trachtte de beschuldigde zich in een ander tijdschrift, de „*Advertiser*,” zoo goed en kwaad als 't ging, te verdedigen, doch tegen de duchtige, goed afgerichte slagen van zijnen tegenstander was hij niet opgewassen, en koos daarom de wijste partij, de plaat te poetsen. Hierop woorde hij eerst te Basel, vervolgens te Biel, en bezocht van hier uit verscheidene plaatsen in Frankrijk en Italië, tot hij ten laatste naar Rome reisde, om daar vergiffenis voor zijne talrijke zonden af te smeeken.

Als een recht verlopen sujet kwam hij in de metropolis der katholieke christenheid aan; alles, wat hij aan kostbaarheden bezeten had, was verkocht of verpand. De strenge pauselijke politie kreeg hem in de gaten en op zekeren dag bracht deze hem in zijne woning onverwachts een bezoek en vond daar eene menigte maçonnieke geschriften en emblemen. Op de maçonnieke propaganda stond toen de doodstraf; den 27sten December 1789 werd Cagliostro gearresteerd en hem een proces aangedaau. Langer dan een jaar duurde dit proces, toen eindelijk op den 21sten Maart 1791 het doodvonnis werd uitgesproken. Paus Pius VI veranderde echter dit vonnis in levenslange gevangenisstraf, welke Cagliostro in het fort San Leo moest ondergaan. Vier jaren later eindigde de „wonderman” in de gevangenis zijn veelbewogen leven.

Dit was het einde van een man, die alle wisselingen van het menschelijk lot had doorleefd. Nu eens vergood, dan weder veracht, heden de vriend van vorsten en hooggeplaatsten, morgen een tuchthuisboef, heden in rijkdom en weelde zwelgend en

weinig dagen later aan honger en gebrek ten prooi, vormt de beruchte avonturier nochtans een der merkwaardigste kultuur-historische verschijningen uit de vorige eeuw.

Cagliostro had een eigenaardig, doch indrukwekkend voorkomen en eenen doordringenden, ietwat dweependen blik; hij bezat veel menschenkennis, was uiterst gevat, schrand en onvervaard en sprak vloeiend vele talen.

De schoone Lorenza eindigde in een klooster haar leven.

H. OVERHOFF.

HAARLEM, Juli 1893.

Berichten.

*Verbod van verkoop der Zwitsersche pillen. De Oostenrijksche regeering heeft dezer dagen weder in herinnering gebracht, dat de verkoop van de zoogenaamde *Brandtsche* pillen daar te lande verboden is sedert het jaar 1890. Genoemde firma tracht ze thans door toezending van monsters aan de geneesheeren weder ingang te doen vinden.

Wegens beleediging van de echtalieden Davenport heeft de Arrond.-rechtbank te Maastricht J. H. L. RUSSEL, uitgever van het Weekblad „*Waarheid en Recht*” te Meerssen, veroordeeld tot 2 weken hechtenis; tevens werden DAVENPORT en echtgenoot gemachtigd het vonnis te doen aanplakken, mits de kosten niet hooger dan f 280 zouden belooopen.

De arts J. R. Doef is door de Rechtbank te Middelburg tot f 25 boete veroordeeld, daar hij de geneeskundige praktijk heeft uitgeoefend en Sequah-olie heeft verkocht, zonder voorzien te zijn van een patent. (Vaderl.)

De Talisman. Volgens mededeelingen van den gezondheidsraad te Karlsruhe, wordt door eene „Talisman Electric Hygienic Chain Company Londen W. C.” in Duitschland verspreid een z.g. elektrische ketting, die alle overeenkomst heeft met de bekende, geheel nuttelooze jichtkettingen, en die men tegen alle mogelijke kwalen blijft aanbevelen.

Het zal wel niet lang duren, dat ook die „Company” in het voor kwakzalvers zoo gastvrije Nederland haar slag zal trachten te slaan; wij zullen dan uitvoeriger mededeelingen daarover geven. Voorloopig zij men gewaarschuwd.

De lichtgelovigheid van de Nederlanders op een vast cijfer getaxeerd.

In de „Brieven uit de hofstad” aan de *Arnh. Crt.* leest men:

„De in Zeeland culmineerende kibbelarij tusschen de Sequah-maatschappij in Engeland en hare handelsreiziger hier te lande, heeft merkwaardige dingen aan het licht gebracht, en verdient daarom meer aandacht dan er aan te beurt gevallen is. Het geval is nog nauwelijks eene week oud, of men hoort er bijna niet meer over spreken, hetgeen wel te verwonderen is na al de beweging, die verleden jaar hier en elders over dat onderwerp, de groote kwakzalvers-maatschappij en hare handige exploitatie, is gemaakt. Geheel alleen op rekening van de wispelturigheid van het volk moet men dit verval van belangstelling echter niet schrijven; de omstandigheid dat de groote meerderheid der door de Sequah-middelen aan reumatiek ontstreden lijdens na korten tijd weder warm en wel in de omhelzingen van die weinig aangename ziekte zijn teruggezonden, is eene goede reden waarom de vroegere opgetogenheid in onverschilligheid is verkeerd. Onlangs vernam ik nog, dat er onder de klanten der vereeniging „Armenzorg” zich zeer velen bevinden, die, na op het tooneel van het Casino de gebruikelijke danspassen als volslagen genezen reumatieklidders te hebben uitgevoerd, na een paar maanden veel erger aan de oude kwaal waren gaan lijden dan voorheen; in die omstandigheden is het waarlijk niet te verwonderen, dat men voor de wederwaardigheden van den reiziger dier weinig baat voor veel geld brengende compagnie onverschillig is geworden.

Nu, dit alles mag zijn zooals 't is; ik heb de geschiedenis van die inbeslagnemingen over en weder, van rijtuigen en paarden bij den agent in gebruik door de Maatschappij, van potjes zelf en fleschjes olie van de Maatschappij door den agent met belangstelling gevolgd. Niet eens zoozeer om te ontdekken waar de boter gebleven is, hetgeen men gewoonlijk gewaar wordt, wanneer kok en bottelier kijven — want voor zoover die niet bij den agent is blijven vastkleven, is de boter natuurlijk bij de directie van de maatschappij beland, althans de aandeelhouders zijn er ontvredem over dat er niets uit het rijk voorzien vat in hunne

zakken terecht gekomen is — de geschillen hebben echter dit merkwaardige opgeleverd, dat de domheid en lichtgeloovigheid van de Nederlanders op een vast cijfer is getaxeerd. De Sequah-agent heeft zelf verklaard, dat hij „de zaak” van de maatschappij, de exploitatie van de smeermiddelen hier te lande, wilde overnemen, en dat de maatschappij daarvoor twee tonnen gouds heeft gevraagd, hetgeen hij, als koper eene voordeelige zaak willende doen, te hoog vond. Nu, laat deze gegadigde eens werkelijk hierin gelijk hebben, laat de maatschappij hem overvraagd hebben voor f 50.000, om een hoog cijfer te noemen, dan nog blijkt de lichtgeloovigheid en liefde voor 't geheimzinnige van Nederland eene courante waarde te bezitten van f 150.000, waaruit een handig exploitant zich dus een ruim inkomen kan verschaffen. Al stelt men de limpido-winst maar op zesduizend gulden 's jaars, dan begrijpt men welk een enorm cijfer de bruto-ontvangsten wegens dergelijke arcana moeten bedragen, wanneer men in het oog houdt, hoeveel kosten er af moeten. En dat alles alleen van de aan rheumatiek lijdende Nederlanders! Nu ja, de rheumatiek is eene bij uitstek inheemsche kwaal en bij het veldwinnen van de Kneipp-methode zal ze zich nog wel meer uitbreiden, maar ze is toch maar één van de kwalen, zoodat de anderhalve ton nog in de verste verte het totaal der verhandelbare waarde niet voorstelt van de lichtgeloovigheid aller landgenooten op het geheele gebied van geneeskunde en verpleging. Als alle verkoopers van zalven, watertjes, tincturen, ja van bloote papieren fetischen (anders weet ik ze niet te noemen) tegen kiespijn, verzweringen, kanker en wat niet al meer, eens wilden spreken en getuigen, het voor exploitatie vatbaar kapitaal van menschelijke dwaasheid zou zeker wel met meer dan zeven cijfers moeten geschreven worden. Het is wel treurig voor de eer van ons volk tot zulke resultaten te moeten komen.

Een nieuwe Sequah-Davenport-periode.

Stel u gerust lezer! Wij weten dat het „altijd Sequah” u begint te vervelen (trouwens ons ook) en zullen daarom zoo kort mogelijk zijn, maar wij mogen toch het stilzweigen niet bewaren over 't geen in de laatste weken ten opzichte van den Sequah-troep is geschied.

Wij nemen de mededeeling uit de Zierikzeesche Nieuwsbode — en daaruit in de meeste Nieuwsbladen overgenomen — over het standje tusschen DAVENPORT en zijn Maatschappij, als bekend aan, en voegen aan die mededeeling alleen een enkele opmerking toe.

Terstond werden wij herinnerd aan het bekende spreekwoord:

„Als de kok met den bottelier kijft,

Hoort men waar de boter blijft.”

Het is niet onaardig dat gekibbel eens van nabij af te luisteren. Gaat zoo maar voort, edele menschevrienden, dachten wij, verklapt elkaars geheimen en het zal blijken, dat alles wat wij van u en uwe Maatschappij telkens en telkens mededeelden, goed gezien was.

Of is 't niet aardig te vernemen, dat N. DE LEEUW, Agent van buitenl. huizen en Vice-Consul van Brazilië, Prinsengracht 814 te Amsterdam, die vroeger DAVENPORT roemde als de „grote medicijneester”, de „humane volksman”, de „weldoener der armen” enz. enz., hem thans betitelt als de „knecht der maatschappij”, dus eenvoudig een huurling? Is 't van de andere zijde ook niet aardig te lezen, hoe DAVENPORT verklaart, „zich in geen geval toe te leggen op allerlei geneesmiddelen, die de heer DE LEEUW verkoopt”, terwijl hij tot nu toe niets onbeproefd liet om zooveel mogelijk van die medicijnen aan den man te brengen?

Nu, er zal nog wel meer los komen.

Wij hadden trouwens verwacht, dat den een of anderen dag de bom zou losbarsten. Het was ons bekend, dat DE LEEUW zelf gezegd had, dat de zaken in den laatsten tijd niet al te best gingen.

Dat dit nu de schuld is van onzen aanstaanden landgenoot, die reeds thans zooveel van de Hollanders houdt, willen wij niet beweren. 't Is waar, de man maakte goede sier, leefde op zeer royalen voet — en dat kost veel geld en daar moest menig fleschje olie voor worden verkocht, maar was dit niet noodig voor het drijven der „zaak”? Was die reclame niet juist noodzakelijk om het groote publiek in bewondering te brengen en te houden?

Ons dunkt, dat de Sequah-maatschappij daarvan haren agent, of knecht, (wij weten het niet) geen verwijt mag maken; het behoorde bij de exploitatie.

Zou er soms een andere reden zijn, dat de zaken in den laatsten tijd niet naar wensch gingen?

Zou een deel van het publiek, door de herhaalde waarschuwingen en mededeelingen, zoowel van ons als van anderen, voorgelicht, eindelijk eens tot het besef zijn gekomen, dat de geheele Sequah-geneesmethode een groote zwendelarij is en dat men zijn geld als het ware wegwerpt, wanneer men het in de kas der maatschappij stort?

Wij hopen het.

In hoeverre die hoop zal vervuld, of het publiek inderdaad eens wijzer zal beginnen te worden, kan spoedig blijken, nu DAVENPORT zijne zaken op eigen hand gaat drijven.

Te Dordrecht, de plaats waar hij als „godsgesant” is gepromoveerd, is hij voor „eigen zaken” opgetreden, nadat te voren, in een eerste séance een ander (Stevens), hem als het ware had geïntroduceerd.

Van zijn eigen optreden meldt de *N. Rott. Ct.* het volgende:

„Heden avond is Davenport in persoon opgetreden voor een vrij talrijk publiek en heeft een paar patiënten behandeld. Bij het begin der séance verscheen hij met zijne echtgenooten ten tooneele, verwisselde daarna van kleedij en trok, in zijne hemdsmouwen en met een voorschoot voor, aan het wrijven.

De patiënten waren twee vrouwen, de eene 74 jaar, de andere 58 jaar oud. Zij verdwenen achtereenvolgens achter het gordijn, de muziek speelde dapper voort en na eenigen tijd kwamen beiden, hersteld voor zoover dat op het oog te beoordeelen was, weder voor den dag. De oudste juichte, zwaaide met de armen, stampte met de voeten en verklaarde dat zij niet de minste pijn meer gevoelde. De andere, die pijn had gehad in arm en schouder, zeide dat de pijn uit den schouder verdwenen was, maar de arm deed nog pijn.

Hierop nam Davenport het woord, verontschuldigde zich, dat hij een ander (mr. Stevens) had gezonden om hem te vervangen, en verklaarde zich nader omtrent zijne nieuwe positie en zijne dito olie. „Mijn positie is sedert mijn vorig optreden in uwe stad eenigszins veranderd. Wat ik nu doe, is niet meer zoozeer kwakzalverij. Ik doe veel van die zaken weg (bedoeld werden kwakzalverachtige omhaal en hulpmiddelen). Ik werd kwakzalver genoemd, en wist dat er inderdaad een weinig van in de zaak was, doch tevens dat ik oprecht het goede voorhad.” Vervolgens eene uiteenzetting van de werking der nieuwe Sequah- of Davenport-olie. De olie is niet nieuw; zij wordt te Rotterdam gemaakt en geeft een beter effect dan eenige andere olie. Davenport zou geen kwaad spreken van de Sequah-olie, maar deze is toch beter. Zij neemt absoluut de pijn weg, is een ware pijn-dooder. Komt de pijn naderhand terug, dan moet men opnieuw inwrijven en bij den dokter een laxermiddel vragen.

Na deze verklaringen van Davenport verschenen drie zijner vroegere patiënten ten tooneele, die betuigden geheel hersteld te zijn, het publiek toespraken en over het tooneel sprongen. De entrées werden onder de twee behandelde vrouwen verdeeld. Middagmalen worden niet gehouden, althans deze week nog niet; blijkt later dat er armoede is, dan zullen de middagmalen toch plaats hebben.”

Brutaal, in hoogste mate, is inderdaad dit optreden, en toch teekent het weer den man, die het volk kent en de middelen weet om het te bedotten.

Ziet, zegt hij, het clown-pak is weg, de maatschappij wilde een „kwakzalver” van mij maken, maar ik, ik ben wars van zoo'n vertoon, ik wrijf maar in hemdsmouwen en met een voorschoot voor. Dat is braaf, niet waar? Maar hij vergeet er bij te zeggen, dat, toen de Sequah-maatschappij nog van zijn hulp gediend wilde zijn, hij het fraaie (?) pak met zekeren trots — en vooral bij „feestelijke gelegenheden” droeg en nooit blijkt heeft gegeven van eenig gemoedsbezwaar, toen hij het publiek door die buitengewone vertooning trachtte te lokken.

Neen, Davenport, ons bedot gij niet, en wij zullen, ofschoon tegen onzen zin, ons met U blijven

bemoeien, om te trachten het publiek te vrijwaren van door U bedot te worden.

Gij waart een kwakzalver, dit bekent ge zelf en . . . dit zeggen wij, gij zijt het nog. Reeds uw reclame-achtig optreden, ook thans, en vooral de mededeeling dat *de Davenport-olie* (die thans niet in de prairieën maar te Rotterdam wordt gemaakt) ABSOLUUT *de pijn wegneemt, een ware pijn-dooder is, bewijst voldoende, dat gij op den vroeger ingeslagen weg denkt voort te gaan.*

Welnu, wij zullen u op onze wijze volgen.

Een raad willen wij u echter geven: *Schaf toch vooral de middagmalen niet af.*

Waarlijk, wij voorspellen u, dat er dan geen menschen zullen worden gevonden, die de rol van paard voor uw rijtuig zullen vervullen (en dan is het met uw glorie gedaan!) en dat dan het hoerahgeroep van de getraceerde menigte niet luid genoeg zal zijn om de verwenschingen te overschreeuwen van die ongelukkige slachtoffers, wier hoop op genezing gij verijdeld hebt, en die aan uwe smeerseltjes het geld hebben weggegooid, dat zij zoo noode konden missen.

Nog een en ander over Sequah.

Nu de kwakzalver Davenport met zijn Maatschappij overhoop ligt zijn vermoedelijk zijn strooptochten om het goud en zilver der burgerij te bemachtigen hun einde nabij. Maar, wie weet, is hij nog vermetel genoeg om zich in ons land te blijven vestigen, waar hij zich verbeeldde wel lid van de Tweede Kamer te worden. (Mij dunkt hij acht onze vertegenwoordiging niet hoog, door zich met die élite op één lijn te willen stellen; hij zelf zal toch wel weten dat hij een kwakzalver is.) 't Ware wenschelijk dat ieder, die iets aangaande dezen Sequah-bombast aan 't licht kon brengen, het ook deed, opdat, indien Davenport zich al in den Haag vestigde, hij er ten minste voor terugschrikke dezelfde knoeier te blijven.

Toen S. te Nijmegen en later te Arnhem kwam, waren er vrijwat lieden op de dorpen hier in den omtrek, die zich rheumatisch gevoelden en zich tot hem wendden. Iemand, die te Deventer de kunstmakerij gezien had, raadde iedereen af dit te doen. Maar neen, men hoorde zooveel moois; de domme plattelandsblaadjes spraken zooveel lof, men wilde er heen.

Een oud vrouwtje, geheel krom van de rheumatiek, verzocht mij met haar en haar zoon naar Nijmegen te gaan. Ik zou Sequah in zijn landstaal kunnen toespreken en hem dringend verzoeken tenminste haar onder behandeling te nemen.

Ik ging*) maar Sequah was ongenaakbaar en welk een engel hij ook schijne voor 't groote publiek, hij heeft geen ooren voor afzonderlijke personen, als ze niet met veel dubbeltjes aankomen. Ook de dokter dien hij bij zich had en zijn tolk maakten op mij een treurigen indruk; de eerste keek voortdurend schuw het lokaal rond alsof hij zich belaagd gevoelde door vijanden, de laatste — schoon hij uitstekend en vaardig vertaalde — was een man wiens mager en somber uiterlijk aan een verwoeste carrière deed denken.

Natuurlijk kwam het moedertje niet onder behandeling: er was geen reclame mee te maken. Ware de drijfveer van zijn handelen inderdaad medelijden geweest met de lijdende menschheid, Sequah had dan eerst en vooral die vrouw geholpen, althans haar pijnigen gelenigd — *wat gelenigd.*

„Ginder aan de deur is mijn apotheek, daar haalt ge maar voor f 8 fleschjes, goed dik smeren, net als ge mij gisteren avond hebt zien doen; als het op is, haal je maar weer voor een gulden of 8”. En daarmee kon de stakker heengaan.

En was ze nu genezen van haar Sequah-koorts? Och neen, ze heeft al voor f 20 fleschjes versmeerd en heeft geen baat, al verbeeldde ze zich dat eerst. En toch gaat ze er mee voort, telkens laat ze er één uit Arnhem meebrengen; rheumatiek moet wel een schrikkelijk leed zijn, dat men zich zoo stijfhoofdig aan zulk een stroohalmpje kan vastklampen.

*) 1e. Ik wilde Sequah ook wel eens zien. 2e. Ik zou trachten bij 't moedertje geldverspilling aan nuttelooze fleschjes te voorkomen. 3e. Ik verwachtte toen nog al heel van 't wrijven zelf.

Sequah te Arnhem in Musis! Een week later stond in de blaadjes dier stad: Philips Harmssen te Loo, door Sequah behandeld, is radikaal genezen. Zijn stokje, waarop hij binnensukkelde, werd door S. heel lakoniek stuk gebroken en de genezene danste van blijdschap!

Ik las het ook. De courant was er al voor de patiënt 't huis kwam. Niemand meer nieuwsgierig dan ik!
„Wel, Harmssen, kere!, ben je eens heelemaal genezen”, zei ik hem toen hij mij in zijn huisje tege moet kwam.

„Wat zal ik u zeggen, meester”, begon hij glimlachend; „hij heeft me geducht gewreven, zóo met zijn heelen voorarm over mijn beenen, hè, wat kan hij wrijven, maar beter! 't lijkt er niet naar, meester! ik zal 't wel nooit kwijt raken.”

„Maar waarom ga je dan staan dansen, ik houd dat zelfs voor heel verkeerd van een man op dezen leeftijd, God weet hoe ge u overspannen hebt.”

„Och ja meester, maar als daar zoo'n 3 of 4 duizend menschen naar je kijken en als dan die goeie man je zoo hartelijk toespreekt en geld geeft en medicijnen op den koop toe, ja dan zou je zoo'n beste Sequah wel op de knieën willen bedanken.”

„Maar Harmssen, door jou zijn er weer heel wat lui ingeloopt; de menschen denken allen dat je genezen ben.”

't Kan wel zijn meester, maar ik had het goed bij hem. ik was ook mij zelf geen baas op het tooneel”.

Inderdaad, H. had zich gevaarlijk overspannen; hij is vijf weken daaropvolgend hevig ziek geweest; na dien tijd zag men hem evenals vroeger over den weg loopen met een stokje, nu met een *nieuwen* stok.

't Is alsof geen Sequah hem ooit onder handen gehad heeft, alleen met dit onderscheid, dat enkele spieren door de overspanning nog strammer zijn geworden en dat de man, toen het fleschje, dat hij gekregen had leeg was, er uit dankbaarheid nog voor een gulden of 5 kocht, ondanks de bedenkingen van zijn arme vrouw, die terecht beweerde het geld uit den mond harer kinderen te moeten sparen.

De resultaten, die ik gezien heb van het wrijven van Sequah (2 menschen uit mijn omgeving) en van zijn geneesmiddelen (15 menschen uit mijn omgeving) hebben bij mij *deze mening* geworteld omtrent Davenport:

Hij is een slimme volksmisleider en daardoor een der ergste roovers, die ik onder de kwakzalvers ooit heb gezien.

't Is een schande voor ons vrije Nederland, dat apothekers en zelfs doctoren (ze zijn er misschien naar) zoo'n zwendelaar de hand leenen. Waarlijk ik ben vaak bitter ontroerd geworden, als ik hoorde dat Sequah het laatste penninkske der weduwe aanvatte en wist dat dit het laatste penninkske was; ondanks zijn zoogen. sterk uitgebazuinde liefdadigheid, liet hij gerust een vrouw uit deze buurt haar laatste melkbeest (geit) verkoopen, om in zijn tegenwoordigheid er de fleschjes mee te betalen, en streek hij even kalm den rijksdaalder op, dien een doodarme ziel, welke slechts van de bedeeling leefde, bij hem bracht om twee fleschjes te koopen. De meeste armen lieten niet na hem hun armoede bloot te leggen. Maar waar zit het hart van een kwakzalver?

Loo.

v. R.

Betooverd.

Te Steenbergens zijn thans niet minder dan drie personen betooverd, nl. een meisje, dat steeds door een groote onzichtbare rat vervolgd wordt, een jonggehuwde vrouw, die beweert een sprekende slang in het lijf te hebben, en ten derde een gehuwde boer, die 's avonds ten 10 ure overal spoken ziet en steeds verklaart vol beesten te zitten, die hij niet kan verdrijven. Het is soms zoo erg, dat er de politie bij te pas moet komen!

Uit Hellouw wordt aan de *N. R. Ct.* geschreven:
„Hoe treurig het nog gesteld is met domheid en bijgeloof, blijkt uit hetgeen hier dezer dagen geschiedde. Eene vrouw die misschien leed aan eene kwijnende ziekte, verbeeldde zich, dat ze betooverd was. Hare omgeving was ook van die meening, en hare familie geloofde dit stellig. Men ging om advies bij den tooverdokter, niet eenmaal, maar wel drie keeren

Volgens zijn zeggen was het een zeer ernstig geval, had de betooverde eene levende pad in de keel en waren er te Hellouw wel een dozijn tooverheksen. Intusschen werd de betooverde vrouw niet beter en kon volgens de meening der ongelukkige bijgeloovigen niet beter worden, of de tooverheks, want ook die meende men te kennen, moest haar zegenen.

Nadat allerlei vergeefsche middelen om de beklagenswaardige vrouw, die men voor tooverheks hield, bij de zoogenaamde betooverde te brengen, waren aangewend, zelfs wilde men daartoe de politie gebruiken, maakte men op een nacht gebruik van ruw geweld. Naar men zegt drongen 5 mannen hare woning binnen, en wilden haar medevoeren, wat niet gelukte. Toen zijn ze met de betooverde teruggekomen en hebben de doodelijk verschrikte vrouw gedwongen, om zoogenaamd de betooverde te zegenen.

Meer dood dan levend heeft de verdachte zulks gedaan, uit vrees voor mishandeling. Het binnendringen dier ruwe mannen bracht intusschen hevigen schrik en groote ontsteltenis te weeg in genoemd huisgezin, en, naar men zegt, zou een der vier kinderen van schrik ernstig ongesteld zijn. De menschen zijn niet meer veilig in hun eigen huis, en door vrees gedrongen is de man der zoogenaamde tooverheks direct naar Bommel gegaan om zich revolver en kruid en lood aan te schaffen.

Het is te hopen, dat de bevoegde macht zich met zulk een schandaal zal bemoeien en aan de onverlaten, die zoo onverhoeds en nog wel op een ongewoon uur, eens anders woning durven binnendringen, de welverdiende straf niet zal onthouden.”

(De *Amsterdammer*.)

Professoren en studenten in de 16e eeuw.

Het volgende komt voor in de gedenkschriften van twee Duitsche studenten, die in de tweede helft der 16de eeuw in de geneeskunde te Montpellier studeerden:

„De professor is verplicht zijn les te eindigen, zoodra zijn toehoorders zulks willen; als dezen er genoeg van hebben, beginnen zij met hun voeten te stampen en op de banken te slaan; houdt de professor zich voor deze waarschuwing doof, dan maken zij zooveel geweld, dat hij onmogelijk kan voortgaan.

De studenten hebben niet alleen de hospitalen te hunner beschikking om hun kennis der ziekten te vermeerderen, maar kunnen met hun leeraar diens particuliere patiënten bezoeken; voor de doctoren is het een groote eer op straat door een stoet studenten begeleid te worden.

Verder hebben de doctoren en studenten het recht, zonder eenigen vorm van proces, een kwakzalver achterst voor op een ezel te zetten, hem de staart van het dier, bij wijze van teugel, in de hand te geven, en hem door de stad te rijden, onder het geschreeuw van de bevolking, die hem met slijk en afval werpt.”

Een enkele maal schijnt de bevolking den schuldige tegen de wraak der faculteit beschermd te hebben, te oordeelen naar het volgende voorbeeld:

„Wij sloten een kwakzalver in de anatomische zaal op om hem op den ezel te zetten; maar zijn vrouw schreeuwde, dat men haar man levend villen wilde; het volk raakte in opschudding, kreeg medelijden met den armen duivel en bevrijdde hem; men zag hem nooit weer terug.”

(*Prov. N.-Br. en Bosscher Ct.*)

Veroordeeling in Duitschland wegens het aankondigen enz. van een geheimmiddel.

*Reeds enkele malen werden in Duitschland sommige al te vermetele kwakzalvers, niet alleen wegens overtreding van politie-verordeningen, tot een boete veroordeeld, maar ondergingen zij eene vervolging wegens oplichterij of bedrog en geraakten zij krachtens het strafwetboek de doos in. 't Ligt niet aan de justitie, zoo dit niet meermalen geschiedt, 't wordt vaak genoeg beproefd, doch het schijnt dat de wetsartikelen, die hierbij te pas kunnen

gebracht worden, wat al te veel speling laten. Hoe dit zij, in allen gevalle verdient het streven der gerechtelijke ambtenaren aldaar hoogelijk geprezen te worden, en levert het een groot verschil op met ons land, waar zulk een pogen slechts bij groote uitzondering wordt beproefd.

Zoo werd juist een jaar geleden te Nordhausen iemand tot hechtenis veroordeeld wegens den verkoop van een werktuigje om kunstmatige poriën in 't lichaam te maken; de prijs was f 7.80.

Om het aan den man te brengen had hij natuurlijk allerlei attesten en mooie brieven van genezen patiënten gepubliceerd. Bij het werktuig behoorde een fleschje olie; dit bleek bij onderzoek ricinusolie te zijn, die op de huid ingewreven moest worden en waardoor, zooals bekend is, een puistachtige uitslag ontstaat. Het Hoofdbestuur der politie te Berlijn achtte het gebruiken dezer stof te recht niet zonder gevaar en waarschuwde er tegen bij ambtelijke publicatie. De zoogenaamde uitvinder en verkooper werd, zooals hierboven gezegd is, tot gevangenisstraf veroordeeld wegens oplichterij. Jammer genoeg werd later dit vonnis in hooger beroep vernietigd en kwam daarvoor in plaats slechts een eenvoudige boete van f 36, wegens het aankondigen, het ten verkoop in voorraad houden en het verkoopen van een stof, waarvan de verkoop niet vrij is.

Een geheimmiddel-kramer gewogen en te licht bevonden,

zou men tot opschrift mogen nemen van de volgende mededeeling uit het Gen. Tijdschrift.

In den laatsten tijd werd te Breslau door zekeren *Rieger* met veel ophef werk gemaakt van een arcanum (universeel middel) tegen diphtheritis (besmettelijke keelziekte). Door eenige geneeskundigen aldaar werd het besluit genomen, Riegers geheimmiddel aan de ervaring te toetsen en hem in persoon zelf de toepassing daarvan toe te vertrouwen. Spoedig bleek het, dat *Rieger* niet in staat was, de eenvoudigste zwelling der halsklieren van een ernstige diphtheritis te onderscheiden, en dat hij kortweg iedere halszwelling voor diphtheritis verklaarde. De lichte gevallen genazen natuurlijk onder zijn behandeling evenals onder ieder andere, maar in de hevige gevallen bleek *Riegers* middel geheel nutteloos te zijn. De geneeskundigen getroostten zich de moeite der contróle, ten einde het publiek voor verdere toepassing te waarschuwen.

Verbod van adverteeren.

*'t Valt niet te ontkennen, dat op wetgevend gebied in vroeger tijden vaak met meer doortastendheid werd gehandeld dan tegenwoordig. Zoo werd om misbruiken, die toen reeds voorkwamen, tegen te gaan, in de vrije stad Frankfort reeds een halve eeuw geleden het aankondigen van allerlei z.g. heelmiddelen verboden.

In de bijzondere geneeskundige wetgeving dier plaats van 29 Juli 1841 kwam namelijk een artikel voor, luidende kort en bondig: *Voor advertenties van geneesmiddelen in de openbare bladen hier ter plaatse worden de uitgevers gestraft met een boete van tien daalders.*

De bepaling was echter reeds vele jaren in onbruik geraakt; dezer dagen is zij door de wetgevende macht in Pruisen voor goed opgeheven. Niet omdat zij niet meer noodig werd geacht, maar omdat tegen dit adverteeren in Duitschland thans op andere wijze is voorzien.

Correspondentie.

Wij vestigen de aandacht op de no. 9, 10 en 11 van het blad „*Ordelijke Hervorming*”, orgaan van den Bond van Orde door Hervorming. In een drietal artikelen, onder de rubriek „gezondheidsleer”, worden de kwakzalverij, kwakzalvers en kwakzalversmiddelen, op zaakrijke en oordeelkundige wijze behandeld; het doet ons leed, dat de uitgebreidheid dier artikelen ons belet ze over te nemen.

De Redactie van „*Ordelijke Hervorming*” belooft een trouwe en zeker krachtige bondgenoot in onzen strijd te worden; niet alleen dat zij, door de bovenbedoelde artikelen, de aandacht op het gevaarlijke van de kwakzalverij vestigt, maar zij bericht ook aan hare lezers, dat zij, „in geen geval advertentiën of reclames zal opnemen, die betrekking hebben op kwakzalverij.”

Gelukkig alweer een blad.

Enkele antwoorden en andere zaken, in deze rubriek te huis behoorende, zullen in het volgende no. worden opgenomen.

V. E. te D. Te laat ontvangen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenschte te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen terverspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 927.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD.

Algemeene Vergadering der Vereeniging. — Oproepingsbrief.

Hoofdartikel: Windelincx, de kanker-zwendelaar.

Berichten: Boete wegens kwakzalverij. — Onbevoegde uitoefening der verloskunde.

Grootere artikelen: Warner, de man van de „Safe Cure.” — De tering-dokter Mähner. — Sequah te Dordrecht. — Davenport te Utrecht. — Professor Schoondermark. — Een bijbaantje voor doctoren. — Uit den duim der redactie gezogen.

Correspondentie.

Herhaalde Waarschuwingen: Revalenta Arabica.

VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ,
GEVESTIGD TE AMSTERDAM.

Algemeene Vergadering

te houden op

Woensdag 13 September 1893, 's nam. 1½ uur,

in het Hotel „de la Station”, te Utrecht.

ONDERWERPEN VAN BEHANDELING:

1. Mededeelingen van het Bestuur.
2. Vaststelling van het Verslag der Algemeene Vergadering, gehouden in Augustus 1892.
3. Vaststelling van het jaarverslag over 1892.
4. Rapport der Commissie, benoemd voor het nazien der Rekening over 1892.
5. Benoeming van een Bestuurslid ter voorziening in de vacature, ontstaan door de periodieke aftreding van den Heer C. GULDENSTEEDEN EGELING.

Door het Bestuur, wordt, volgens al. 2 van art. 9 der Statuten, het volgend dubbeltal aanbevolen:

C. GULDENSTEEDEN EGELING te Zeist.

J. M. VAN ELK te Dordrecht.

6. Benoeming van een Commissie tot het nazien der Rekening over het loopende jaar.
7. Behandeling van het antwoord van den Minister van Binnenlandsche Zaken, dato 1 April l.l., op het adres van de Vereeniging, 9 Maart 1893 aan dezen Minister en aan zijn ambtgenoot van Justitie verzonden.

Dit antwoord luidt:

„De Minister van Binnenlandsche Zaken, beschikkende op een adres dd. 9 Maart jl. van de Vereeniging tegen de kwakzalverij te Amsterdam, verzoekende zoowel door strenge toepassing der bestaande, als door het invoeren van nieuwe wetten de kwakzalverij op geneeskundig gebied te bestrijden, te beperken of zoo mogelijk uit te roeien;

Gezien het desbetreffend bericht van den Inspecteur voor het geneeskundig Staatstoezicht voor Noord-Holland van 18 Maart jl. no. 3495;

Geeft het Bestuur voornoemd te kennen, dat de Regeering er bij voortdoring op bedacht is de toepassing der geneeskundige wetten te verzekeren en dat daaren-

boven bij eventuele wijziging der wetten in overweging kan genomen worden wat alsnog gedaan zou moeten worden om aan de bezwaren van de adressante tegemoet te komen.

Afschrift dezer zal worden gezonden aan gemelden Inspecteur.

's Gravenhage, 1 April 1893.”

8. Voorstel van het lid, den Heer W. M. H. ANTEN, gepensioneerd kapitein der infanterie te 's Gravenhage, „om aan den Minister van Oorlog „het verzoek te richten, een bepaling in het „leven te roepen, dat in de militaire soldatencantines en dergelijke uitspanningslokalen voor soldaten aangewezen, een of meer exemplaren van het Maandblad ter „lezing zullen moeten liggen.”
9. Bespreking van de middelen, die tot bereiking van het doel der Vereeniging kunnen bijdragen.

Namens het Bestuur,

G. B. SCHMIDT, Secretaris-Penningmeester.

Windelincx, de kanker-zwendelaar.

Windelincx wil ook weer eens in ons blad staan.

Nu, hij zal zijn zin hebben.

Zijn handlangers, Enthoven, willen wij gaarne een plaatsje naast hem gunnen.

Het zijn een paar prachtexemplaren.

Wie kent niet de advertenties waarboven „Geneezing zonder operatie” of „Kanker” met dikke letters?

In de laatste advertentie noemt W. zich Dr. Aan het slot van de eerste staat: „Attesten en Photographiën van meer dan drie honderd merkwuurde geneezingen liggen ter inzage.”

Nu, dat geschermd met een titel en met attesten is de methode van alle kwakzalvers.

Maar wij hebben een merkwuurdig attest waar Windelincx en zijne vrienden van op zullen kijken. Het geldt hier ook eene merkwuurde geneezing.

Doch geduld. Eerst gaan wij het zaakje van Windelincx nog eens na. En dan kunnen wij van oudsher wijzen op eene fijne groepeerings.

Dr. J. Anema, arts. Behandeling van kanker, enz., zonder bloedige operatie, methode van wijlen Dr. Windelincx, 37 Weteringschans, Amsterdam. (Dat is nog uit de oude doos).

J. Windelincx. De directeur van het gesticht.

Dr. C. Enthoven, oud-off. v. gezondheid.

(Den naam van E. Wolfcarius noemen wij slechts ter loops. Wij hebben genoeg aan de anderen.)

„De slechtste vruchten zijn het niet, waaraan de wespen knagen”, haalde Windelincx eens aan in eene brochure. Nu, op die wijze moet hij zijn

zaak ingang doen vinden. Maar de tuinmansjongens zijn al heel slecht gekozen.

Wat had Dr. J. Anema, arts, al niet allerlei aan de hand om te trachten zijn beurs te spekken. En wat is hij nog dagelijks bezig. Niet ieder zou in den „ervaren geneesheer die op de Heerengracht te Amsterdam geheime ziekten behandelt” en in J. Pieters, die daar voor hetzelfde doel zitting houdt, denzelfden Anema herkennen, die voor eenige jaren, met den agent in garen en band Windelincx, op de Weteringschans gezwollen trachtte te verwijderen, hetgeen geruimen tijd wonderwel gelukte met „beursgezwollen”. Andere verdwenen niet. Toen ter tijd trachtten de gebroeders Windelincx elkander de vliegen af te vangen, de een gebruikte Anema, de ander Enthoven. Het schijnt dat zij het later weder eens werden.

Dr. A. Windelincx, de vader van den tegenwoordigen wonderdoener, beweerde indertijd eene bijzondere geneeswijze te bezitten, voornamelijk voor kanker, en deze kwaal ook per brief te kunnen genezen. De zieken mochten zelf beoordeelen of hun kwaal kanker was.

Langen tijd echter maakte hij in zijne gewone advertentie zich alleen bekend als zich toeleggende op de behandeling van kanker- en klierlijders. Een veertigjarige ervaring op dit speciale gebied haalde hij onophoudelijk tot aanbeveling aan; op zijne adreskaartjes, in zijne circulaires en brochures, overal maakte hij melding van zijne veertigjarige oefening in de geneezing van deze bijzondere kwalen.

Plotseling kwam hij echter voor den dag (in 1877 of 1878) met eene nieuwe advertentie, waarin hij zich bovendien specialiteit noemde in de behandeling van ziekten van de huid, van de zenuwen, van de ademhalingsorganen en de spijsvertering, en had op al deze punten weder een veertigjarige ondervinding. Zoo lezen wij in „de Kwakzalverij met geneesmiddelen” van de gebroeders Bruinsma.

Zij voegen er aan toe, dat zij niet weten, welken keer hij loog, doch onderstellen beide keeren. Zij wijzen en wezen er op, hoe verkeerde gevolgtrekkingen worden gemaakt, indien men de door de verkoopers van middeljes openbaar gemaakte getuigschriften van genezen lijders tot maatstaf van beoordeeling neemt, daar tegen één dergelijk getuigschrift in den regel honderden zouden kunnen gesteld worden, waarin het tegenovergestelde wordt verklaard, doch getuigschriften van de laatste soort worden niet in de couranten gepubliceerd, daar niemand persoonlijk belang heeft bij de openbaarmaking. Het algemeen belang eischt echter zulke

openbaarmaking wel. Weinigen echter willen zich daartoe kosten en moeiten getroosten. Doch in 1877 kon men toch reeds in de *N. R. Courant* van 12 Dec. en in *De Tijd* van den volgenden dag onderstaande advertentie van een ingezetene van Rotterdam lezen:

„Kankerlijders.

Dr. A. Windelincx te Brussel beveelt zich in de nieuwsbladen bij kankerlijders als specialiteit aan. Na mij den 16 Juni 1877 de plechtige verzekering te hebben gegeven, mijne echtgenoot van deze kwaal te kunnen genezen, verklaarde ZEd. mij den 24 November (op mijne vraag) na haar gedurende 5 maanden (waarvan zij er 3 te Brussel doorbracht) onder behandeling te hebben gehad, „het is mij tegengevallen, ik kan haar niet genezen.” Na vreeselijke smarten te hebben doorstaan, is de kwaal thans erger dan te voren.

Daar ik voornoemden heer ook een niet onbelangrijke som als honorarium heb betaald, acht ik het plichtmatig bovenstaand ter algemeene kennis te brengen.

Rotterdam. W. J. HOPPERS.”

Nu zal men wellicht zeggen: „Dan staat *Windelincx* gelijk met alle andere docters, die kunnen immers ook de kanker niet genezen?”

Doch neen! de gewone geneesheeren erkennen hunne onmacht, zij beweren niet kanker in alle opzichten te kunnen genezen en de lijders, die zich tot hen vervoegen weten dit. *Windelincx* echter beweert wel kanker te kunnen genezen door eene bijzondere geneeswijze, en stelt zich dus op een voetstuk. Door deze bewering lokt hij patiënten tot zich. Hebben zij niet het recht bij niet-genezing hem een bedrieger te noemen?

Dat hij dit werkelijk is, blijkt uit de advertentie van den heer Hoppers.

Zóó schreven de gebroeders *Bruinsma*.

Is het nu anders?

Dr. A. Windelincx is dood, doch zijne zonen en voornamelijk *J. Windelincx* gingen door met het lucratieve baantje. Alles is intusschen hetzelfde gebleven. Doch daarover straks.

Der drittel im Bunde, nu nog wel de eenige, is *Enthoven*.

Reeds meermalen wezen wij op dezen man, die eertijds in Dordrecht de geneeskunde uitoefende, hetgeen hem niet voldoende toescheen. In Rotterdam trachtte hij, volgens de methode van *Dr. Liébault*, de menschen in den dut te helpen, doch het schijnt, dat hij en *Dr. Liébault* elkander niet begrepen, ten minste de affaire verliep. Daarop begon hij in Dordrecht séances met een mannetjes-slaapster. De somnabule sliep en verdiende geld, maar of hij was niet wakker genoeg, of het orakel sliep te vast: het geldverdiene luke niet.

Windelincx en zijne methode was een uitkomst voor hem, als voor *Anema*. Doch een mes kan immers aan twee kanten snijden?

Zoo dacht hij ook.

Men leze de advertentie:

Somnabule. Ceintuurbaan 244 (huis) [te Amsterdam]. Voorlichting in particuliere toestanden en zaken, geneeskundige behandeling door het somnabulisme, onder toezicht van *Dr. C. Enthoven*.

Is het niet jammer, dat deze drie nog een tijdlang concurrentie hadden van *Chirurgijn Breemer*, die ook al een dergelijke beroemdheid en een veel-aanvattend man is?

Zijne advertentie was waarlijk wel geschikt om kankerlijders van den wal in de sloot te helpen. Tot wien toch moest men zich ten slotte wenden. *Breemer* adverteerde aldus:

Zekere genezing door een natuurherstellende kracht van kanker, in het bijzonder van de tong. Zenuwjichten en gevolgen daarvan. Spreekuur 1—3, Amstel 298. *Chirurgijn Breemer*.

Dit heer liet echter spoedig deze bijzonderheid varen. Hij had immers een onfeilbare genezing van koorts in drie dagen en van vijf in één dag gevonden. Ja, later zagen wij hem optreden als *Dr. Lefleur* met een *Theurgische methode*.

Eigenaardig mag het genoemd worden dat *Anema*, *Enthoven* en *Breemer* maar geen zijde kunnen spinnen bij hunne sprongen en buitelingen op de slappe koord.

De oude heer *Windelincx* is overleden, doch „de

zaak wordt op denzelfden voet voortgezet.” En die zaak wordt nu dag aan dag geadverteerd in onze nieuwsbladen.

De advertentie van den heer *Hoppers* is in het vergeetboek geraakt.

Dat was jammer!

Welk een zee van smart schuilt er achter zulk een mededeeling!

Doch niet minder achter de volgende advertentie, welke voorkomt in de *Culemborgsche Courant* van Donderdag 1 Juni 1893:

„Heden overleed, na een langdurige ziekte, vergerd door een verblijf in het gesticht *Windelincx*, onze geliefde Echtgenoot, Vader en Behuudvader, de Heer W. VAN MEETEREN,

in den ouderdom van ruim 64 jaren.

Wed. W. VAN MEETEREN—VAN DEN HAM

en KINDEREN.

Culemborg, 29 Mei 1893.”

Als zoovele lijders, die beangst zijn voor eenige operatie, dreef die angst den lijder in de armen van *Windelincx*.

Na eene behandeling van een paar maanden in Brussel, die hem zeer veel pijn veroorzaakte en honderden guldens kostte, verscheen eene dankbetuiging in de *Culemborgsche Courant* van den patiënt aan *Windelincx* voor zijne totale genezing.

Doch eenigen tijd na dat prachtige resultaat traden klierzwellingen op in de onmiddellijke nabijheid van het vroeger aangedane lichaamsdeel, de patiënt vertrok weder naar Brussel en werd weder behandeld met brandzalf. Na geruimen tijd gaf hij, totaal uitgeput door pijn en slapeloosheid en finantieel deerlijk geplukt, het op. In deplorabelen toestand kwam hij thuis en riep toen verder de hulp van zijn geneesheer in.

Deze, in de hoop nog iets te kunnen doen, stelde den patiënt onder de hoede van den onlangs overleden professor *Salzer* te Utrecht, die echter de kans voor operatie met goed gevolg verkeken achtte. En na een gruwelijk lijden van eenige maanden, is het slachtoffer van *Windelincx* aan uitputting en bloedverlies bezweken.

Wie beschrijft de ellende, wie de smart van de achtergeblevenen?

En wie beschrijft de noodlottige gevolgen van de overhaast afgegeven dankbetuigingen? Want ook die dankbetuiging heeft reeds gevolgen na zich gesleept.

Een patiënt van denzelfden geneesheer, een man van 85 jaar, met kanker aan de onderlip, aangespoord door de noodlottige dankbetuiging van zijn stadgenoot, vertrok naar *Windelincx's* consult-station Rotterdam, haalde voor grof geld een paar potjes zalf en . . . stierf na enkele weken.

Nog twee andere patiënten onderwierpen zich, ingevolge die dankbetuiging, aan de behandeling van *Windelincx*. De eene, na zijne, door jarenlangen vlijtigen arbeid, verkregen spaarpenningen te hebben opgeofferd, is er slechter aan toe dan te voren, terwijl de andere, eene vrouw met kanker in de borst, met de rest van haar kwaal rondloopt, tot dat ook zij reddeloos verloren is.

Ziedaar staaltjes van de noodlottige „genezing zonder operatie” van den beroemden *Windelincx* en zijn handlanger *Enthoven*.

Waarlijk aandoenlijk is het brieven te lezen, in eenvoudige taal geschreven door den lijder toen hij in Brussel zijne martelingen onderging, getroost alleen door den schijn die eene pijnstillende inspuiting hem, den armen onwetende, in slaap susde. En wat al medicijnen moest de arme lijder slikken toen hij, naar hij meende genezen, in den huiselijken kring teruggekeerd was.

Door zijne familie werd ons het overgeblevene toegezonden: Een respectabele lijst. Men oordeele zelf:

Een doosje met 8 poedertjes, zeer slecht gemengd.

Een vierkante doos met pleisters.

Een rond doosje met koekjes.

Een achtkantig bruin fleschje met een dik, taai, naar aether riekend smeersel.

Een fleschje met een ander smeersel, voorzien van een penseel.

Een vierkante doos met bruine pleister.

Een potje met zalf.

Een oogdruppel-buisje.

1 buisje met granules, op het etiket: „Belladonna”

1 „ „ „ „ „ „ „ „Phosphorus”

2 „ „ „ „ „ „ „ „Merc. solub.”

1 „ „ „ „ „ „ „ „Carbo animalis”

1 „ „ „ „ „ „ „ „Thuja occid.”

1 „ „ „ „ „ „ „ „Arsenicum”

1 „ „ „ „ „ „ „ „Acid. muriat”

3 „ „ „ „ „ „ „ „Sulfur”

alle deze buisjes afkomstig uit de Pharmacie *Hahne-manniene*, Rue Gallait, Bruxelles.

5 buisjes met granules, met etiket: „Remèdes du Dr. Windelincx.”

No. 1. Remède pour la lympe, middel tegen het bloedwater, le tube 1 fr. Prijs 50 ct.

De vierkante dozen waren uit de Pharmacie *Em. Varrillaert*, Schaerbeek, Rue Gallait 120^b.

Doch op de meeste doosjes was de naam van *Em. Varrillaert* overgeplakt met een strookje, waarop de naam *H. L'Allemand*.

Daar in de Rue Gallait, Schaerbeek, is de apotheek van het gesticht. Vroeger, in 1891, *Em. Varrillaert*, is de apotheker nu *H. L'Allemand*, hetgeen uit verschillende brieven blijkt.

In 1891 was de patient reeds aan het slikken. Wij lezen toch in een briefkaart van *Em. Varrillaert*:

„U moet de volgende medicamenten nemen als volgt:

Arsenic 5 fleschjes, 1 fleschjes daags, alle uren
4 pillekens

Daarna

5 fleschjes Iodure Arsenic, 1 fleschjes daags, alle uren
4 pillekens.

Een pleister alle 2 dagen.

Een flesch Colodion voor te vrijven indien de pleister zeer doen.”

Ook in dat jaar werd tusschen den patiënt en *Windelincx* overeengekomen, om eene advertentie te plaatsen. Dat ging van den kant van *Windelincx* nog al zonder veel papier te vermorsen, nl. onder aan de nota van geleverde geneesmiddelen, waar wij lezen:

„Als U de advert. plaats, zendt mij dan de courant. Plaats het in het Nieuws v. d. Dag van Donderdag aanstaande.”

Dat schijven dagteekent van 17 October 1891. Toen ontving de patiënt nog 10 fleschjes van allerlei boven opgenoemde geneesmiddelen à raison van fl. 3,50 (gulden.) En dat na een verblijf van 20 dagen in het gesticht à fl. 8 (gulden) per dag, met voorschot van medicijnen te zamen fl. 168,15.

Op den dag van vertrek werden den genezen patiënt nog gauw wat middeltjes verkocht, voor een som van fl. 3.75, zoodat zijn rekening reeds toen fl. 171.90 bedroeg. En ondanks verblijf aldaar tot 1891, ondanks dankbetuiging van genezing, werden o. a. op 11 Oct. 1892 aan den lijder nog middeltjes toegezonden, ten bedrage van fl. 2.70.

Op welke wijze *Windelincx* zijne patiënten weet lekker te maken, blijkt uit een brief, waarin behalve bericht van verzending van middeltjes, het volgende voorkomt:

„Mijnheer *Windelincx* zou willen weten aan welke prijs U kunt 2.500 kilos haver van eerste kwaliteit leveren, in pakken opeengetast van 25 à 50 kilos ieder. En of gij niet weet als er inkomende rechten zijn en hoeveel: en ook wat port dit zal bedragen; omdat wij zou kunnen weten op hoeveel die haver ons komen zou.”

Tegenover den zoon van den lijder trachtte hij zich op 14 November 1892 te redden, door het te doen voorkomen, alsof diens vader niet meer dezelfde aandoening (kanker) had, doch eene nog ergere. Zoo moest het den schijn hebben, alsof het eerste genezen zijnde, eene nieuwe, ergere aandoening den lijder had aangetast.

Het was toen de tweede maal dat de lijder in het gesticht ontlast werd van zijne guldens en betrof deze brief een antwoord aan den zoon, die zich blijkbaar verbaasde dat het verblijf alweer van langen duur zou zijn. Intusschen, ondanks de mededeeling: „In antwoord op uwen brief moet ik u fiktief zeggen dat de ziekte van u vader veel erger is dan de kanker die hij boven aan het oor gehad heeft. Die kwaal vraagt in alle geval eene behandeling die meer tijd zal nemen om te genezen dan de vorige”, was de lijder na zeven dagen al

weder te huis.

Genezen?

Het mocht wat. Op 25 November 1892 werden hem nog weder 12 verzachtpleisters toegezonden en 4 fleschjes pillen no. 1 (een pil per uur opzuigen).

Die laatste be(mis)handeling kwam den genezene weder op fl 55.15 te staan. Was de kankergezener Windelincx bang zijn geld niet te krijgen?

Dat schijnt zoo, want op 25 Nov. laat hij zijn apotheker schrijven:

„Gij kunt ons die som met een mandaat of per verassureerde brief laten, zoo gauw mogelijk, komen.”

Beter dan al hetgeen wij verhalen zegt ons de lijder zelf in een brief van 14 November 1892 aan zijne vrouw geschreven van uit het gesticht, hoe het met hem stond.

De lijder vermeldt daarin dat, ofschoon de „Doktor” zegt dat het vuil weg is, hij dit niet geloofde, daar de pijnen in hoofd en oor blijven. Hij schrijft meer te lijden dan de acht verpleegden in het gesticht te zamen en van plan te zijn naar huis terug te keeren.

Dit is eene mededeeling omtrent de zoo hoog geroemde genezing van kanker enz. door *Windelincx* te Brussel. Zal het lijden en het einde van het slachtoffer van dien man anderen de oogen openen?

Wij hopen, doch vreezen tevens.

Komt, gij allen, die dergelijke ervaringen opdeed, werpt uwe valsche schaamte af en helpt ons den Brusselschen zwendelaar voor goed onmogelijk te maken. Het algemeen belang eischt het.

Berichten.

*Boete wegens kwakzalverij. — Dr. *Radam*, die sinds eenigen tijd te New-York onder den naam van *Radam's microbe-killer*, een geheimmiddel (arcanum) tegen alle mogelijke ziekten in den handel bracht en daarmede in Amerika een onbegrijpelijken opgang maakte, is tot een boete van 500 Ds. (fl 1250) veroordeeld. Bij onderzoek bleek zijn middel uit zwavelzuur, zoutzuur en rooden wijn (claret) te bestaan.

Terwijl 5 cents voldoende waren, om daarvan een gallon te bereiden, bracht hij die hoeveelheid voor den prijs van f 8.75 in den handel.

Onbevoegde uitoefening der verloskunde. — Uit Wageningen schrijft men:

Zoals van hier is gemeld, heeft voor het kantongerecht terecht gestaan A. v. d. S., huisvrouw van F. v. d. B., te Wekerom, onder Eede, oud 64 jaar. Zij was beschuldigd van het onbevoegd uitoefenen der verloskunde, en men beweert, dat de vrouw van H. L. te Harskamp, tengevolge van de wijze waarop zij verloskundigen bijstand heeft verleend, is overleden. De kantourecht heeft haar veroordeeld tot f 25 boete of 12 dagen hechtenis. *N. R. Ct.*

H. H. Warner de man van de „Safe Cure”.

„Zoo gewonnen, zoo geronnen” is gelukkig meestal ook op kwakzalvers evenals op andere bedriegers toepasselijk.

Met hetzelfde doel en speculeerende op dezelfde wijze als tegenwoordig de Sequah-maatschappij, werd enkele jaren geleden opgericht een *Safe Cure Company*, over wier brutaal optreden en kwakzalverij wij toen menigmaal in dit blad hebben gesproken. Wij gelooven ons niet aan grootspraak schuldig te maken, wanneer wij beweren dat juist het waarschuwen vanwege onze Vereeniging tegen de handelingen van de agenten dezer maatschappij oorzaak is geweest van haar weinig succes hier te lande. Wat anders toch kan de reden zijn geweest, dat zij in Nederland nimmer vasten voet heeft kunnen verkrijgen, terwijl in alle naburige landen haar zaakje bloeide en een tijd lang rijke vruchten heeft afgeworpen. Hoe de zaak der maatschappij thans staat is ons niet bekend, (de maatschappij zelf verklaart, dat zij in bloeienden toestand verkeert) maar zeker is het, dat Mr. H. H. WARNER, de uitvinder van de „Safe Cure”, dezer dagen te Londen in staat van faillissement is verklaard.

Aangaande WARNER meldt de *Apotheker-Zeitung* o. a. het volgende: Hij is geboren in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, begon zijn loopbaan in een winkel van ijzerwaren te Michigan en richtte later, in vereeniging met een zekeren GREENLEAF, een fabriek van brandkasten op. Door een toeval betrad hij de kwakzalvers-loopbaan. Gedurende

een ziekte behandelde hem een Dr. CRAIG met goed gevolg met een middel, dat de latere „Safe Cure” zou worden, en na zijn herstel begon de dankbare patiënt dit middel op groote schaal te exploiteeren. CRAIG associëerde zich in 't begin met hem, tegen een jaarlijksch honorarium van 1800 dollars en 10% van de zuivere winst, doch liet de zaak spoedig in de steek, omdat zij, in 't eerst, niet voordeelig ging.

Later veranderde dit en toen op den duur 5 millioen dollars voor reclame konden worden uitgegeven nam de affaire steeds hooger vlucht. Een prachtig ingerichte fabriek, een vorstelijk woonhuis werden in gebruik genomen en filialen gesticht in Engeland, Frankrijk, Duitschland, Oostenrijk en Australië. WARNER liet zich een prachtige villa en een elegant jacht bouwen, met welk laatste hij jaarlijks eenige weken op het water doorbracht.

Eindelijk werd zijn onderneming in een maatschappij op actiën veranderd, een maatschappij, die te Londen gevestigd, met een grondkapitaal van 500,000 Pond Sterling werkte. WARNER ontving voor het afstaan van zijn middel 300,000 Pond in goud en 400,000 Pond in aandelen.

Zoo gelukkig als WARNER met zijn „Safe Cure” was, was hij niet met zijne andere ondernemingen, als mijnen, glucose-fabriek e. m. Aan de laatstgenoemde fabriek verloor hij, in korten tijd, ongeveer een half millioen Dollars.

In de stad Rochester richtte hij een meteorologisch observatorium op en bekleedde aldaar hooge burger- en kerkelijke eere-ambten, waaruit hij zich, bij het verlies van zijn vermogen, moest terugtrekken. Wat hij nu zal beginnen?

Het is te hopen, dat hij niet weer ziek wordt; anders zou er gevaar bestaan, dat de maatschappij weer met een nieuw kwakzalversmiddel werd verrijkt.

De tering-dokter Mähner.

In de laatste dagen verscheen onderstaande advertentie o. a. in de *N. Rott. Courant*:

„Aanbevolen door eerste Autoriteiten!

Terwijl het beroep niet behoeft gestaakt, wordt zonder gevaar

TERING

genezen. Ik verbind mij **Mk. 1000 vergoeding** uit te betalen aan een ieder die door mijne kuur niet van die kwaal verlost wordt. Prijs voor behandeling met geneesmiddel fl. 15.

JICHT en RHEUMATIEK

genees ik op bijzondere, zekere wijze. Prijs voor behandeling met geneesmiddel fl. 10.

Duizenden werden reeds gered!

Dr. MÄHNER, Aken, Klosterplatz 12.”

Deze wijze van aankondiging en de belofte van niet alleen tering, maar ook jicht en rheumatiek op „bijzondere wijze” te genezen, was voldoende om het grootste wantrouwen in deze zaak bij ons op te wekken.

Er werd daarom terstond een onderzoek naar deze wonder-methode ingesteld; daar dit onderzoek echter nog niet is afgelopen, kunnen wij eerst in het volgend nummer het resultaat mededeelen.

Van bevriende zijde werden wij echter in de gelegenheid gesteld — en wij betaigen daarvoor onze hartelijken dank — reeds thans onze lezers ernstig te kunnen waarschuwen.

Wij ontvingen n.l. het volgend schrijven:

„Dezer dagen uit Aken teruggekomen zijnde van een kuur voor rheumatiek, viel mij ingesloten advertentie, in de laatste dagen herhaaldelijk in de *N. Rott. Courant* geplaatst, in het oog en schreef ik een mijner vrienden aldaar, eenige informatie omtrent dat adres in te winnen, en ontving ik woordelijk het volgend antwoord:

„De annonce van den zoogenaamden Dr. Mähner is natuurlijk niets dan *echte Schwindel*. Noch de heer N. N., die naast Klosterplatz 12 woont, noch de buurman aan de andere zijde van dit huis weten van het bestaan van dien redder der teringlijdenden iets af; ook staat zijn naam niet in het adresboek van 1893.

„De woning van den wonderdokter zelf is het achtergebouw van een bierhuis voor werkvolk; de kroeghouder verhuurt echter ook kamers aan studenten der polytechnische school en andere personen. Ik heb naar de bewoners nader geïnformeerd en het resultaat was dat Dr. Mähner er in het geheel niet bekend is; wel logeert er een

zekere Dr. Melhardt, een scheikundige van beroep, die waarschijnlijk wel de Schwindler zal zijn, die de brieven voor den beroemden Dr. Mähner ontvangt; het is niets dan bedrog en ik hoop dat onze landgenooten niet stom genoeg zijn hunne tientjes en bankjes er aan te wagen.

„Dr. V. meende dat zoo iets aan de bevoegde commissie in Nederland bekend gemaakt moest worden; er werd zooveel in het anti-kwakzalverblad tegen Davenport (Sequah) geschreven en ge-waarschuwd, maar deze onbekende Schwindler in den vreemde is nog veel gevaarlijker.”

Ziedaar, mijnheer, een woordelijk uittreksel uit den brief van mijn vriend uit Aken. Ik meen u een dienst te bewijzen u hiervan in kennis te stellen; dan kunt gij zoo noodig nader zelf informeerden, en kan het u aanleiding geven er in uw blad melding van te maken.”

Onnoodig te zeggen, dat de geachte schrijver niet alleen ons, maar vele lijders, die zich mis-schien weer zouden laten vangen, een grooten dienst heeft bewezen.

Sequah te Dordrecht.

Men schrijft ons uit Dordrecht het volgende:

Ten tweede malen genoot Dordrecht de twijfelachtige eer van Davenport's bezoek. Wederom dezelfde vertooningen in *Musis Sacrum* (O, bittere ironie!) en wederom was het 't „Hotel Ponsen”, dat dezen gelukzoeker huisvestte.

Waarschijnlijk om zijne kunstenmakerijen nog meer aantrekkelijk te maken, werd ook de vrouw van den kwakzalver aan het publiek vertoond.

Voor het overige de bekende machinatiën. Onbegrijpelijk is 't, dat de politie het verzoek heeft toegestaan, om door een allererbarmelijkste straatmuziek, nog meer reclame voor den kwakzalver te laten maken.

Zijne komst werd reeds weken van te voren aangekondigd op Donderdag 6 Juli, daarop als gewoonlijk eenige keeren uitgesteld en Dinsdag den 11den had de eerste voorstelling plaats. Aanvang 's avonds 8 uur; entrée 1ste rang 25 cts., 2de rang, goede staanplaatsen, één dubbeltje of 10 cents!

De circa 150 personen moesten 3 kwartier wachten, doch de representatie, waarvoor 2 vrouwen ter beschikking waren, kon niet doorgaan, daar de baas van 't spul, volgens zijnen vertegenwoordiger Mr. Stevens, voor rechtszaken te Londen was.

Mr. Stevens, in rood en blauw livrei gekleed, verklaarde niet te zullen wrijven, daar de dokter (Doeff) vergeten had zijn diploma te laten viseeren. Davenport had inmiddels een verbeterd recept voor de Sequah-olie uitgevonden, waardoor deze minder prikkelt.

Den onhandigen representant eindigde met de verklaring dat Davenport de grootste masseur der aarde en werkelijk dokter is!!!

Ten slotte een uitsmijtmarsch en het spul ging uit . . . maar neen, nog een klein naspel.

Het bedrogen publiek eischte de entrées terug, daar er niet gespeeld was; er volgden bedreigingen en luide werd verklaard dat er afzetterij gepleegd was. De hoofdinspecteur van politie verdedigde de „behoudende” houding van de bende en slechts met moeite en onder algemeene protesten, gelukte het de zaal te ontruimen.

Den volgenden dag werd door Mr. Stevens één patient behandeld in tegenwoordigheid van circa 80 personen en deelde hij mede ook al een proces met de Sequah-Company te hebben, dat hem reeds f 18,000 kostte.

Eindelijk verscheen Vrijdag den 14den „de held” voor een publiek van hoogstens 180 personen.

Slechts enkele merkwaardigheden zullen wij releveeren uit deze en de volgende vertooningen.

Leerde ons „van Alphen” reeds dat dankbaarheid een hondeneigenschap is, zoo heeft Davenport bewezen, in dat opzicht niets met deze diersoort gemeen te hebben.

Niettegenstaande Ds. Eigeman, pred. der Ned. Herv. gem. alhier, gedurende het vorige bezoek van den Sequah-troep, openlijk en bij herhaling verkondigde dat Davenport een Godsgezant was, toch verklaarde laatstgenoemde nu, dat hij toen met recht een kwakzalver genoemd werd!

Moge het onzen geestelijke tot waarschuwing dienen om voor het vervolg een wijzer herder voor de hem toevertrouwde kudde te zijn!

Van de *Sequah-olie* wilde Davenport geen kwaad zeggen, maar *de zijne*, die in Rotterdam gemaakt wordt, is beter en goedkooper. ¹⁾

Inmiddels gunt onze edele menschenvriend ook aan de arme geneesheeren wat, want: „keert de „rheumatiek terug, vraag dan aan uwen geneesheer een laxermiddel, en de pijn verdwijnt op „nieuw.”

Natuurlijk zullen H.H. medici, die aan dezen raad van den „grooten medicijnmeester” gehoor geven, de alléén-schuldigen worden als hunne purgeermiddelen niet het gewenschte gevolg hebben!

Na de zon van Davenport aan 't dalen is, en hij in zijn ware wezen meer herkend wordt, schijnt ook daaronder zijn goed humeur en jovialiteit geleden te hebben.

In één zijner declamaties moest de Sequah-Company het geducht ontgelden en in zijn slotvertooning wilde hij zelfs een landgenoot, die het niet met hem eens schijnt te zijn, te lijf gaan en de lever schudden! Gelukkig voorkwam de politie deze vechtpartij.

De verkoop van de *Davenport-olie* ging hier slecht en, voor zoover wij konden nagaan, werd er van zijne geannonceerde „bijzondere consulten” maar spaarzaam gebruik gemaakt.

Alleen de freules I. uit den Haag profiteerden dezen keer van een gratis-maaltijd.

Eigenaardig is de verhouding van *Davenport* tot zijn arts-handlanger *Dr. Doeff*. Deze mag niet in hetzelfde hotel logeeren als zijn patroon, wordt uit de hoogte behandeld en toont toch aan het geestrijke eene bijna onverzadigbare behoefte te hebben.

De groote man is den 24sten met stille trom, zonder fanfares of gejuich, naar Delft vertrokken en zegt zich daarna in den Haag als masseur te zullen vestigen, waarschijnlijk in afwachting van zijne verkiezing als lid van de Tweede Kamer!

Davenport te Utrecht.

Davenport of *Sequah* het maakt inderdaad geen noemenswaardig verschil in welken vorm de kwakzalver optreedt. 't Is alles bij het oude. Van verschillende zijde werden ons Utrechtsche couranten ter kennisneming toegezonden; wij betuigen daarvoor onzen dank, doch men houde het ons ten goede dat wij daaruit geen bloemlezing verzamelen.

Wij zouden geen nieuws kunnen vermelden; iedere séance bestaat weer uit het wrijven van eenige ongelukkigen, het belachelijk maken van geneesheeren en bladen die het ongeluk hebben *Davenport* te mishagen, omdat zij hem wat te veel en te goed in de kaart zien, en vooral ook het schelden op onze Vereeniging, haar bestuur en de redactie van het Maandblad. Als voorbeeld halen wij het volgende bericht aan:

„In de tweede séance, die eergisterenavond door *Sequah* te Utrecht gehouden werd, was in alle opzichten eenige climax merkbaar. Zoo was de zaal dien avond nog weer voller dan den vorigen avond en zoo mogelijk was het er nog benauwder ook. De stemming van het publiek was niet minder luidruchtig dan den avond te voren en de heer *Sequah* had tot tolk . . . eene dame, die daarvoor expresselijk uit den Haag was overgekomen,

Aan deze dame was de weinig aangename taak opgedragen om hetgeen *Sequah* ten laste van de redactie van het „Maandblad ter bestrijding van de kwakzalverij” geliefde te zeggen, voor het publiek te vertalen.

In dat blad was de heer *Sequah* als kwakzalver behandeld en uitgemaakt, en nu moesten het inzonderheid notaris *Zegers Veeckens*, de apotheker van het Binnengasthuis te Amsterdam en nog vele andere heeren misgelden. De wijze waarop *Sequah* deze leden der redactie besprak, gaf tot veel gelach aanleiding.

De warmte in de zaal is oorzaak, dat bij gunstig weder volgende séances in den tuin zullen worden gehouden.

Dien avond werden wederom vijf patiënten wonderdadig en radicaal genezen en wij hoorden reeds een

opmerking maken, dat, als het zoo voortgaat, de voorraad rheumatieklidders in deze gemeente geheel uitgeput zal raken.”

Wij zullen *Davenport* niet uit het oog verliezen en steeds, waar het noodig blijkt, tegen hem blijven waarschuwen, maar, althans voorloopig, zullen wij het aan de gewone dagbladers overlaten melding te maken van zijne maaltijden en andere reclame-middelen.

Wij kunnen ons niet te lang met één kwakzalver bezig houden; de anderen zouden jaloersch worden En bovendien wachten er nog verscheidene op een behandeling van onze zijde.

Professor Schoondermark.

„NIEUW-MALTHUSIANISME.

Heden verscheen:

TE VEEL MENSCHEN,

door Prof. Dr. J. SCHOONDERMARK Jr.

Prijs f 0.90.

Na ontvangst van het bedrag (postw. of postz.) franco onder couvert verzonden door den Uitgever W. B. MORAN-SARD te Amsterdam, Jacob van Campenstraat 121.

NIEUW-MALTHUSIANISME.

Heden verscheen:

„GEVAARLIJKE” HUWELIJKSGEHEIMEN,

door Prof. Dr. J. SCHOONDERMARK Jr.

Prijs f 1.25.

Na ontvangst van het bedrag (postw. of postz.) franco onder couvert verzonden door den Uitgever W. B. MORAN-SARD te Amsterdam.”

Steeds schimpt de kwakzalver en bedrieger op de wetenschap, of, als hij dat niet doet, dan toch op hare dienaren. En evenwel, wonderbaarlijk getuigenis van 's menschen leepheid, gebruikt hij woorden en titels aan de wetenschap der geneeskunde ontleend, om zijne leugens en bedriegerijen ingang te doen vinden. En niet zonder succes. Integendeel. Wat anders geen aftrek zou hebben, ongemerkt voorbij zou gaan, valt nu in het oog, wordt gretig aangenomen. Het bewijs dat titels trekken bij het publiek, dat daarvan, om der wille van een goede ontvangst, gebruik gemaakt wordt door den eersten den besten gelakzoeker, levert wel de advertentie van *Schoondermark*, hierboven vermeld.

In ons *Juni-nummer* van 1893 wezen wij in een hoofdstuk, getiteld: „*De handel en de handelaars in doctorstitels en andere diploma's*”, op de zwendelarij in dergelijke titels.

Van waar heeft *Schoondermark* dien titel?

Van „*The National University of Illinois*”.

Wat is die *University*?

Een firma, oplichtend en bedriegend met het artikel: „*diploma's, titels, graden enz.*”

Wat heeft *Schoondermark* daarmee uit te staan?

Hij is de representant dier firma in Nederland.

Bestaat die firma nog?

Die firma is failliet.

Men leze over de zwendelarijen ons *Juni-nummer*, op aanvraag gratis verkrijgbaar bij onzen Secretaris-Penningmeester.

Schoondermark is een professor van den kouden grond.

Zijn mede-arbeider *Rudolph A. van Angelbeek* heeft in Amerika terecht gestaan, beschuldigd van: „de posterijen der Vereenigde Staten gebruikt te hebben tot bedriegelijke doeleinden.”

Prachtige aanbeveling voor den professor.

Een bijbaantje voor doctoren.

In *De Telegraaf* van 7 Augustus komt de volgende advertentie voor:

„h.h. DOCTOREN.

Voor een gemakkelijk te plaatsen artikel van dagelijksche behoefte, dat in het buitenland zeer opneemt, worden in alle plaatsen als Wederverkoopters gevraagd H.H. Doctoren, die zich op gemakkelijke wijze eenige bijverdienste willen verschaffen.

Franco brieven No. 12, aan de Electriche Drukkerij, Hofspui 6, 's Gravenhage.”

Het schijnt er tegenwoordig al heel treurig uit te zien met de achting voor den geneeskundigen stand, dat een dergelijk aanbod gedaan kan worden.

Maar is het een wonder, vragen wij? Immers neen! Meer dan één geneesheer hier te lande ontziet zich niet de waardigheid, van oudsher aan zijn stand eigen, met voeten te treden. Beginnend met onwaardige concurrentie, alsof het vertrouwen in den geneesheer een handelsartikel ware, eindigt hij, daar het hem bij het weldenkend gedeelte van het publiek geen gouden bergen geeft, met bijbaantjes — dikwijls geheel onverenigbaar met zijne

wetenschap — te zoeken, of zoo die hem aangeboden worden, aan te nemen. En dan? Zijn bijbaantje wordt allicht hoofdzaak en hij gebruikt titel en de daaraan nog door anderen toegekende waarde, om het bijbaantje vruchtbaar te maken aan zijn beurs, met of zonder compagnieschap van anderen, die — als hij — van den ongelukkigen lijder een citroen maken en liefst een uitgeknepen exemplaar.

Gelukkig echter blijven er nog achtenswaardige mannen te over, dan dat wij bevreesd zouden zijn voor een geheel bederf. Men laten wij buiten beschouwing. Doch de anderen zullen wij laten zien, dat zij niet ongestoord hunne roeping prijsgeven en den zieken mensch uitmergelen ten voordeele van hun vuil winstbejag. Want zij zijn het in de eerste plaats, die velen het vertrouwen in den geneesheer doen verliezen, de waardigheid van den geneeskundigen stand door het slijk sleuren, de uitstekend bedoelde raadgevingen van waardige mannen met schouderophalen doen begroeten.

Van harte hopen wij dat de steller der advertentie zelfs de onkosten daarvan niet goedmaakt. Doch wij vreezen dat onze hoop een ijdele is.

Uit den duim der redactie gezogen. *)

De grootste weldoeners der menschheid zijn:

Bremer,

Sequah,

Anema, ook wel genoemd *Pieters,*

Enthoven,

Windelincx,

Lampe.

Bij den verkoop van kwakzalversmiddelen is de lijdende menschheid de hoofdzaak, de geldzak van den kwakzalver bijzaak.

De beste artsen zijn die, welke niet studeerden en pronken met in Amerika gekochte titels.

De grootste professor is de door hem zelf benoemde *Schoondermark Jr.*

De grootste bedriegers zijn de bestuursleden van de Vereeniging tegen de kwakzalverij.

In Nederland woont geen enkele kwakzalver.

Daniel Adriaan Zwigman van Noppen (alias *Hobson*) ondergaat in Nederland zijne rechtmatige straf wegens het onbevoegd uitoefenen der geneesheer- en verloskunde.

Uit den duim van *Ds. Eigeman te Dordrecht.*

Sequah is een Godsgezant.

Correspondentie.

J. M. H. te R. Door de mededeeling in dit no. zal uwe nieuwsgierigheid omtrent den teringgenezer *Möhner* al eenigzins bevredigend zijn. Spoedig meer over hem.

Redactie Nieuwe Amersfoortsche Courant. Uit het u toegezonden no. zal het u duidelijk zijn, dat „*Safe Cure*” een der grootste kwakzalverijen van onzen tijd is. Zie omtrent den uitvinder van dit middel ons no. van heden. Wij stellen er prijs op, dat gij, vóór de plaatsing, ons advies hebt ingewonnen, en zijn tot het geven van inlichtingen steeds bereid.

K. te A. Zoo mogelijk, zullen wij in het vervolg weer geregeld „herhaalde waarschuwingen” plaatsen.

W. E. te L. Uwe mededeeling hebben wij in dank — doch te laat voor dit no. ontvangen. Wij zullen er spoedig gebruik van maken.

Niet-antwoorden en ons de papieren zenden, was het beste dat gij in dit geval kondt doen; wij zijn er u dankbaar voor.

Gij zult zelf wel hebben gemerkt, dat *Kühne* hier als een echte kwakzalver optreedt.

R. te M. Wij danken u voor de verstrekte inlichtingen; zij komen spoedig te pas.

Herhaalde Waarschuwingen.

Revalenta Arabica. Wie voor een kilogram fijn linzenmeel, bij de meeste grutters voor ongeveer 90 cent verkrijgbaar, f 3.90 wil betalen, koope *Du Barry's Revalenta Arabica*, dat inderdaad niets anders is dan fijn gebuild linzenmeel.

Wel is waar krijgt hij dan niet de gedrukte verklaring, bij de *Revalenta* gevoegd, dat dit middel o. a. de oorzaken bestrijdt van *koorts, tering, hoofdpijn* enz. maar aan die verklaring zal ieder weldenkende geen gewicht hechten. Hij weet te goed, dat linzenmeel zoo iets niet kan uitwerken.

*) Abraham Prikkie nagevolgd.

¹⁾ In de bekende kwakzalverskraam van T. B. Harders, alhier, zal voortaan dit waardelooze goedje voor f1.— verkrijgbaar zijn.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaars en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 929.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Kwakzalverij tiert welig in het bijgeloof.

Berichten: In onze verlichte eeuw; een spookgeschiedenis te Elst. — Waarschuwing tegen F. Ad. Richter en Co. — Vervalschte lintwormen. — Vergiftiging door Anna Rupert's lotion.

Grootere artikelen: Louis Kühne aan 't werk. — Feiten tegenover de beweringen van Davenport. — De pillen van Dr. Blyn's tegen vetzucht. — De tering-dokter Mähner. — The Odic Electro Force Boot. — Vervolg van kwakzalvers in Duitsland. — Uitgevers, die verzoeken de kwakzalvers-advertenties af te schaffen. — Lof van het Volta-Kruis. — Aanbevelingen en recepten. — Uit den duim der redactie gezogen.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Haarlemmerolie.

Nieuwe leden der Vereeniging en abonné's op het Maandblad, die met Januari 1894 wenschen toe te treden, worden verzocht zich reeds thans aan te melden.

Hun zal dit en de volgende nummers van dezen jaargang van het Maandblad GRATIS worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Kwakzalverij tiert welig in het bijgeloof.

(Ingezonden.)

Dat het bijgeloof ten plattelande bloeit, zal niemand ontkennen. Ondanks verbeterd onderwijs, ondanks sneller en drukker verkeer, heerscht er zulk een heidensch bijgeloof, dat men er soms verstomd van staat.

Bij- en lichtgeloovige lieden vallen gemakkelijk in banden van kwakzalvers.

De dag- en weekbladen verhalen genoeg staaltjes van de verregaande bijgeloovigheid van 't volk; ik wil alleen uit den rijken voorraad in mijne omgeving die vermelden, welke den lezer van dit blad doen zien:

1. dat men ten opzichte van zijn eigen lichaam en dat van het dier altijd meer aan het toeval of aan wonderen gelooft dan aan natuurlijke oorzaak en gevolg.

2. dat men weinig waarde hecht aan de uitgebreide kennis der geneesheeren, maar liever naar een boertje gaat, dat zelf heeft uitgevonden, overal goed voor, naar een kroeghouder die laat bidden, naar een soort veearts, die het vee onder verschillende figuren strijkt enz.

Eén vorm van bijgeloof betreur ik: het godsdienstig bijgeloof; ik bedoel niet het godsdienstig zijn der menschen, maar dat ze zoovele godsdienstige

of aanverwante zaken als talismans gebruiken tegen ziekten enz. Verder moet ik met leedwezen vermelden dat de geestelijkheid ten plattelande somwijlen niets doet om het bijgeloof te verminderen, maar het geloof aan heksen, spoken en tooveren veeleer schijnt te versterken, door, in gevallen van behekserij, het behekste huis te gaan zegenen, zonder de bewoners hun dwaas geloof onder het oog te brengen.

In 1886 woonde ik te *Leurlem*. In mijn kosthuis was een jongetje, 6 jaar oud, al drie jaar aan 't kwijnen; 't was betooverd door een oud vrouwtje te Aalsmeer. Geneesheeren werden niet geraadpleegd; wel bracht de vader soms wat mee van de markt, dat er goed voor moest zijn, maar neen, „Och 't kind is betooverd, niets helpt,” jammerde de moeder.

Ten laatstste had ze de sprekendste bewijzen in handen: ze had veeren rosetjes in 't hoofdkussen gevonden; ik was nu wel een verstokt ongeloovige als ik het nu nog niet geloofde. Pater VAN D. kwam toen het huis zegenen, en de Zondag daarop zou de „kol” zelf komen.

„Pater VAN D. zegt ook, dat 't waar is en Zondag zullen we de kol wel leeren!” zei vrouw COBLINS.

(Later sprak ik Pr. v. D.; hij had natuurlijk niet gezegd, dat het waar was, maar hij had ook niets ontkend en geen raad gegeven dan bidden.)

De veeren gingen in een steenen pot, de zoon Jan werd met een stok achter de deur gezet; 't vuur werd gestookt, rondom het vuur werd gebeden, 't potje begon te rieken, te koken, te verkoken..... geen tooverkol kwam, tot groote teleurstelling der menschen en ondanks de overgeleverde wetten en regelen ten opzichte heksen, spoken etc.

Wat heeft men bij zulk een heidensch geloof aan tooveren en heksen aan zijn verstand?

Zou het geen tijd worden dat ook hier op de lagere school evenals in Amerika kennis van 't menschelek lichaam onder de leervakken werd opgenomen? Maar men schijnt er hier bang voor.

Toen ik hoofd der openbare school te *Heemskerk* was (1888—1890) gebruikte ik de platen van v. Lummel; twee daarvan zijn anatomische; ze zijn zeer zedelijk, niet het minst kwetsend, tenzij men een geraamte een kwetsend beeld noemt. Nu en dan besprak ik ook deze platen, maar het duurde niet lang. De Burgemeester zag ze eens op school hangen en verbande ze dadelijk uit 't schoollokaal; „daar behoefden de menschen niets van te weten!”

De grofste onkunde omtrent zijn eigen lichaam zal dus blijven heerschen en tot de meest dwaze

middelen zijn toevlucht worden genomen bij ziekte en verwondingen.

Laatst zag ik te *Bleiswijk* (Z.H.) dat een meisje met de hand in een spijker viel; de moeder haalde den spijker uit de wond en stak hem in den zak. Waarom? Wel, de spijker moest warm blijven, dan was de wond spoedig genezen en zweerde niet. Toen bleek me, bij verder onderzoek, dat de boeren — althans velen — hetzelfde doen als een paard in een nagel trapt. „Ja”, zei er mij een: „Arkesteyn te Zoetermeer wierp den spijker weg en zijn paard is gestorven aan de wond”.

Men kan ook den spijker in plaats van in den zak aan een koordje op de borst dragen; de zaak is dat hij warm blijft. Ook mag die spijker wel in 't hout geslagen worden; dit doen dan ook de dorpsmeden, en men ziet in den hoefstal heel wat spijkers getimmerd, die in den loop van tijd uit paardenpooten getrokken zijn.

Ik ken een plaats, waar tot voor korten tijd een Rijksveearts woonde en een wouldbe-veearts; de laatste had het 't drukst, hij werkte met allerlei middelen in den bijgeloovigen geest der boeren.

Een voorbeeld:

Mijn vader — de lezer vergeve me dit verhaaltje — vond 's morgens een zijner vaarzen aan de voorpooten kreupel; de kwakzalver werd gehaald; hij komt bij de koe, strijkt in kruisteekeken met den duim over den poot; all right! Op de nota stond f 2.50, vaste prijs voor zulk een kuur.

Dat z.g. „strijken” is toch erg in gebruik in sommige streken; bij kneuzingen, stooten, ontwichen wordt gestreken. In Gelderland heb ik het nog niet gezien.

Wel draagt men hier evengoed als in Holland tegen kiespijn het gehoorbeentje van een varken in den zak, ook mollepootjes tegen keelziekte. Dat het haar moet geknipt worden met wassende maan; dat als kerstmis op Maandag etc. valt, de boer dat jaar zooveel mogelijk zijn gewassen op Maandag etc. zaaien moet, gaan we stilzwijgend voorbij.

Merkwaardig, dat men een voortdurend verband zoekt tusschen de doppen van opgegeten eieren en de kippen die ze gelegd hebben. Nimmer zal een eerbare boerin die doppen in 't vuur werpen; immers dan kreeg de betrokken kip ongemak aan den eierlegger, en omgekeerd, heeft de kip zulk een ongemak, dan is dat een bewijs dat de schalen verbrand zijn.

Nog algemeen is het geloof, dat de plaats, waar de nageboorte van een veulen wordt gebracht, invloed uitoefent op het leven van het veulen. Hoe hooger opgehangen, des te fierder houding van 't latere

paard; stopt men het z.g. „vuil” in den grond dan blijft gewis 't paard met den kop omlaag loopen en loopt ten laatste in 't water. Overal hangt men dan ook dat belangrijke „vlies” aan de hooge staken van hooibergen enz.

Onder godsdienstig bijgeloof en kwakzalverij rangschik ik het volgende.

En koe, die gekalfd heeft, en met de nageboorte blijft staan, krijgt een ei van „Witten Donderdag” (Deze eieren bederven ook niet!?)

De zegen van den H. Blasius beschermt tegen keelziekte.

Verder draagt men medailles en scapulieren op de borst aan draden of bandjes, tegen plotselingen dood of andere plotselinge ongevallen, tegen verdrinken, tegen het onweer enz.

Deze week zag ik hier nog een paard, dat den voet zeer gekneusd had; men had in de manen een gewijde medaille gebonden; sedert dit oogmerk was het paard zichtbaar beter geworden!

Tot voor een jaar of vijf, meen ik, ging men in Z. Holland veel naar kastelein BELT bij *Alfen*. Hij behandelde de zieken en gaf als recept steeds en uitsluitend een aantal gebeden. De legende zegt dat zelfs een domine'sdochter, die door alle geneesheeren was opgegeven, bij hem genezing vond.

De eerwaarde zusters te Caricum behandelde, en doen het misschien nog, kanker met zoogenaamde „pappen en gebed.”

Nu wil ik niet beweren dat gebed geen hoogst weldadigen invloed op den mensch kan uitoefenen; ik betreur het alleen, dat 't volk ten opzichte van zijn lichaam het verstand geheel onder den domper zet, en geen *natuurlijke* oorzaak en gevolg in zijn „wonderschoon huis” erkent. Dit huis is voor hem een tooverpaleis, waarin de beschadigde deelen alleen door de machtspreuk van den toovenaar hersteld worden.

v. RIJN.

BERICHTEN.

In onze verlichte eeuw. — In verband met het artikel van den heer v. RIJN in het no. van heden, ontleenen wij nog het volgende aan de *N. R. Ct.*: „Men schrijft uit Elst aan het *U. D.* :

Eene akelige geschiedenis brengt hier vele gemoederen in beweging. De dochter van J. W. Van Laar aan den Franschenweg, die als min elders woonachtig is, had haar kind bij haren vader tegen f 5 per week uitbesteed. De kleine werd ziek en stierf Dinsdag 12 dezer, zonder dat zij geneeskundig behandeld was, daar de vrouw van Van Laar maar al te goed wist dat haar kleinkind . . . „betooverd” was en dus de wetenschap toch niet kon baten. De kleine was betooverd; dit bleek te meer, toen bij het sterven een groote „Everdes” uit het lijke kwam. De tooverheks of liever heksen waren volgens de grootmoeder de vrouw van S. Drost en hare dochter. Beiden moesten heksen van het gevaarlijkste soort zijn, want waar andere toovenaarsters niet van bunnen stoel kunnen oprijzen, indien daaronder vliertakken zijn gebonden, was de dochter van Drost bij een koffievizite van zulk een stoel opgestaan, als had de vlier alle kracht verloren. Vrouw Van Laar had nu vrouw Drost en haar dochter verweten, dat zij de oorzaak van den dood van het kind waren, en te dier zake werd vrouw Van Laar door den burgemeester van Reenen geboord. Aan onzen berichtgever deelde de vervolgen grootmama o. a. mede dat zij den burgemeester zou doen verzoeken om het lijke te doen opgraven en laten opereeren, om te kunnen zien welke hekserijen er nog meer in zonden zitten. Zij geloofde stellig, dat de burgemeester haar zulks zou toestaan.”

F. Ad. Richter & Co. De ijverige Gezondheidsraad te *Karlsruhe* heeft zich genoodzaakt gezien opnieuw te waarschuwen tegen de brochure die onder den titel „Der Kranken-Freund” in Duitschland door bovengenoemde firma wordt verspreid.

Die firma *Richter*, die ook een fabriek (?) te *Rotterdam* heelt, adverteert deze brochure reeds sedert jaren ook bij ons te lande en ieder dag kan men, op dezelfde plaats in het *Nieuws van den dag*, de aanbeveling vinden van „De Vriend der Zieken.”

Men leze dus en betrachte wat men uit *Karlsruhe* daarover schijft:

„De brochure heeft alleen ten doel reclame te maken voor de zwendelmiddelen van de beruchte geheimmiddelenfabriek van F. AD. RICHTER & Co., (Ankerpoeders, -pillen, -pain-expeller, -sarsaparillian enz.)

„Wij waarschuwen opnieuw voor de raadgevingen van den „Vriend der Zieken” en voor de middelen van de firma F. Ad. Richter & Co.

Een curieuse vervalsching „Fin de Siècle.” To Milaan vestigde zich eenigen tijd geleden de Mexicaan Don Agapito Diaz y Aramburo, zich uitgevend als geneesheer. Hij nam zijn intrek in der eerste hotels, en begon dadelijk bij duizendtallen circulaire te verspreiden waarin hij o. a. der goê gemeente verkondigde, „dat de *lintworm* de groote plaag dezer eeuw is en dat onlangs door de statistiek vastgesteld was geworden, dat onder 100 zieken er niet minder dan 85 door zulk een parasiet geplaagd werden!” Verder berichtte hij, dat alléén van zijn geneesmiddel, samengesteld uit de sappen van wortels en kruiden, in de pampas van Mexico verzameld. radicale genezing te verwachten was.

Zijne consulten gaf hij gratis, en eerst na verwijdering van den lintworm verlangde hij zijn honorarium. Menige zieke werd verleid door dit kwakzalversbericht en stelde zich onder behandeling van den pseudo-dokter, die, na een oppervlakkig onderzoek, natuurlijk zonder onderscheid aan *elken* zieke verklaarde, dat deze een langen lintworm herbergde zooals hij nog *nimmer* geobserveerd had. Na het toedienen van een drankje moest de patiënt in een nevenvertrek op een rustbank de werking der medicijn afwachten en den dokter onmiddellijk daarbij waarschuwen.

Dan naderde de wonderdokter den armen patiënt en verlostte hem met een behendigheid, die hij zich alleen door een langdurige practijk kon eigen gemaakt hebben, van een lintworm, die daarop in een met alcohol gevuld cilinderglas verdween.

Hoe goed zijn zaak ook marcheerde, ineens was de toovenaar verdwenen. Wat was er gebeurd? Een der behandelde patiënten eischte met den meesten aandrang den lintworm, dien hij als zijn wettig eigendom beschouwde, mede te nemen. Dit was niet naar den zin van den dokter; doch eindelijk moest hij toegeven. Daardoor kwam het voor den dag dat de zoogenaamde „lintworm” was samengesteld uit een witachtigen band van een bijzonder taai deeg vervaardigd. Dit incident bracht den kwakzalver voor den commissaris van politie, en het bleek toen, dat hij een deeg had uitgevonden, dat in zijn geoeffende handen langzamerhand den vorm van een lang lint aannam. Een vervalsching dus van . . . lintwormen!

De zaak ging in den doofpot, daar de hoogeplaatste personen zich een weinig geneerden om als aanklagers op te treden, doch de docter koos begrijpelijker wijze het hazenpad.

Mocht hij soms hier komen, dan is men gewaarschuwd, en behoude dan maar liever met den „lintworm” tevens zijn geld.

(Mbl. tegen Vervalschingen.)

Vergiftiging door Anna Ruppert's special lotion. Terwijl in Duitschland aan de kwakzalverij met in het openbaar aangeprezen geneesmiddelen, waarvan de samenstelling onbekend is, in den regel tot heil der menschheid onmiddellijk paal en perk wordt gesteld, woekert deze oneerlijke tak van industrie in het vrije Engeland ongestoord en wordt zij in Nederland slechts met geldboeten gestraft. Onder de nadeelige gevolgen, welke deze reclames somwijlen na zich slepen, moge het volgende geval genoemd worden. Eene overigens gezonde vrouw had een waschwater gekocht en aangewend, dat was aanbevolen tot verbetering van de teint. Nadat het middel gedurende drie maanden was aangewend, begon de patient te lijden aan zenuwachtigheid, bloedarmoede, zweren in den mond en abscessvormingen over het geheele lichaam. De behandelende geneesheeren vermoedden wel eene vergiftiging, maar konden de oorzaak niet vinden, totdat de zuster van de patiënte mededeelde, dat deze zich geregeld wiesch met „Anna Ruppert's special lotion”. Door de analyse van het waschwater werd eene aanzienlijke hoeveelheid van een bijtend kwikzout aangetoond. De „geneeskundige” mevrouw Ruppert had ook eene poging gedaan om in Berlijn een markt voor haar geheimmiddel te openen, maar was door de Berlijnsche politie gedwongen spoedig naar het vrije Engeland terug te keeren.

(Dagbl. van Nederland.)

In Nederland zou men het haar ook niet te lastig hebben gemaakt, getuigen de talrijke *vergiftige* haar- en waschwaters, die hier ongehinderd worden verkocht.

(Red. Mbl.)

Louis Kühne aan 't werk.

In ons no. van Maart j. l. bespraken wij de nieuwe geneeswijze van *Louis Kühne*, naar aanleiding van zijn boek „De nieuwe Geneesmethode.”

Wij begonnen toen met het oordeel van *Dr. Broeksmit* van Zwijndrecht over te nemen, en het kan misschien geen kwaad een gedeelte daarvan hier te herhalen. Dat oordeel luidde o. a.:

„Nooit heeft hij zulk een opeenstapeling van onwetenschappelijke ongerechtigheid bij elkaar gezien; nooit heeft hij met een boek kennis gemaakt, waarin zóó gekletst wordt,

zij 't dan ook in een voor de goê-gemeente tamelijk weluidende taal. Het geheel druist zóó in tegen alle mogelijke wetenschap, dat spr. niet begrijpt, dat iemand met een gezond verstand het boek niet slechts zal lezen, maar er ook zijn voordeel mee zal durven doen, laat staan nog om wat er in verkondigd wordt, zal durven toepassen op een lid van zijn gezin.”

Wij zelf kwamen, na lezing van het boek, tot de volgende slotsom:

„Wij weten niet wat meer te moeten bewonderen, het geduld van den schrijver van dat boek of dat van hen, die het lezen. Het geduld van den schrijver echter zal wel met klinkende munt beloofd worden. Natuurlijk zijn er nog heel wat menschen in en buiten Nederland die ook zijn onzin voor iets uitstekends slikken. Het is een kwakzalverij fin de siècle, breed opgevat, breed uitgevoerd. Het water speelt de hoofdrol, evenals bij Pastoor Kneipp. Doch welk een hemelsbreed onderscheid tusschen die beiden! *Louis Kühne*, een kwakzalver pur sang, Pastoor Kneipp een gemeedelijk, edel man, zijne ondervinding en overtuiging met waardigheid ten dienste stellende van ieder die lijdt.

Louis Kühne is geen dokter, hij is oudfabrikant en begon zijne dwaze redeneeringen op te dissenen omstreeks een tiental jaren geleden, tenminste zoo schrijft hij zelf.

Met alle kwakzalvers heet hij dit gemeen, dat hij de zoogenaamde „officiële wetenschap” eenvoudig van nul en geener waarde verklaart en daarmede een brevet van onkunde en . . . oplichterij afgeeft aan allen, die hetzij uit roeping, hetzij als bedrijf de geneeskunde uitoefenen, de wetenschap dienen. Als alle kwakzalvers tracht hij door quasi-wetenschappelijke redeneeringen te betoogen, dat zijne wijze van zien, de juiste, zijne behandelingswijze de eenige goede is.”

Nadat wij dit eenigszins uitvoerig hadden aange-toond, eindigden wij ons artikel aldus:

„Doch de oogen moesten toch, dunkt ons, ieder verstandige open gaan, waar het zoo duidelijk uit het aanhangsel van zijn boek blijkt wat het doel is. Wij lezen dat hij onder-richt geeft in de kennis van gelaatsuitdrukking. Dat is, volgens hem, de eenige manier om te erkennen of iemand ziek is. Welke ziekte iemand heeft, laat hem koud. Tenminste dat zegt hij. Voor alle ziekten is de behandeling: de zijne.

Wij lezen dat hij verkoopt: Damp-badapparaten voor 50 mark, daarbij behoorende potten voor 7 mark per stuk; de verpakking kost 2,50 mark; zitbadkuipen van 18 mark tot en met 30 mark, een plankje daarin, 2,50 meer, verpakking 3 of 4 mark. Van porcelein kosten ze 60 mark. Dan: wollen dekens 16 en 18 mark, kemelhaardekken 24 mark, lijfgordels, wrijfdoeken, bad-thermometers, gummy-kussens, gummy-handschoenen enz.

Ons dunkt dat hier de fabrikant en koopman al zeer duidelijk uit den boek komt.

En eindelijk nog een spreekuur. Het geheele boek is een groote reclame, steunende op de lichtgeloofigheid van het groote publiek. Hij volgt hier de methode van vele voorgangers, als: Richter met zijn verschillende zaakjes, La Mert met zijn vuile boekjes en zovele anderen, nu en dan in de couranten geadverteerd en in onze maandbladen besproken.”

Van dit boek is een Fransche vertaling verschenen en om deze aan den man te brengen heeft *Kühne* aan talrijke boekhandelaars hier te lande den volgende brief verzonden:

„Je prends la liberté de vous demander, si vous seriez disposé à vous charger pour une remise de 50% de la vente de mon manuel populaire:

„La nouvelle Science de Guérir.”

Pour mieux introduire ce grand ouvrage je vous recommande aussi avec 50% ma brochure:

„Suis-je bien portant ou malade?”

Prix 1 fr. Il a été vendu 40,000 exemplaires de l'édition allemande de ces deux ouvrages en 2 ans. Je suis prêt à vous envoyer à l'essai 5 exemplaires de chacun en dépôt par paquet de 5 Kos. ainsi que des placards, et prospectus sans frais pour être distribués gratis.

En attendant une réponse favorable, je vous prie d'agréer l'assurance de ma haute estime.

(w. g.) LOUIS KÜHNE.

Op ons verzoek werd een exemplaar van de beide werken op zicht gevraagd en gekregen.

„La Nouvelle Science de Guérir” bleek in alle opzichten eene vertaling te zijn van het oorspronkelijke Duitsche werk; zelfs de prijscourant van bad-apparaten enz. ontbrak niet.

Het andere werkje: „Suis-je bien portant ou malade?” beoogt, in beknopter vorm, hetzelfde doel als het groote werk en, in overeenstemming met de beknoptheid, is de prijscourant van apparaten enz. ook minder gedetailleerd.

Wij zullen over den inhoud maar niet spreken; alles wat wij in ons Maart-nummer opmerkten, is ook op dit werkje van toepassing.

Deze prachtwerken zijn het nu, die *Kühne* op alle wijzen, tegen hoogen prijs, aan den man tracht te brengen en niet alleen handelt hij op deze wijze met de Fransche vertaling; wij ontvingen n.l. dezer dagen van een boekhandelaar een andere circulaire, in het Duitsch gesteld, waarin, ook tegen 50 per-

cent rabat, de verkoop van het oorspronkelijke werk „Die neue Heilwissenschaft“ wordt aangeboden.

Men ziet het, KÜHNE drijft de zaak met kracht door. Van zijn standpunt heeft hij gelijk. Behalve hetgeen hij verdient aan de boekwerken, zelfs al gaat er 50 percent af, zullen er altijd nog wel personen zijn, die, na lezing van het boek, bij Kühne zelf raad vragen en zich de dure toestellen zullen aanschaffen. Kühne kent zijn publiek, zoo'n nieuwe geneeswijze lokt altijd vereerders.

Maar wij, van ons standpunt, wenschen met kracht te waarschuwen tegen de werken van KÜHNE en zijn methode; wij dringen er bij heeren boekhandelaars op aan, deze werken niet in verkoop te nemen en betuigen tevens onze dank aan die heeren, die, volgens hunne verklaring, de verspreiding van KÜHNE'S werken niet willen bevorderen.

Zij zullen daardoor het lezen van die werken kunnen tegengaan en op die wijze voorkomen, dat ongelukkige lijdens het slachtoffer van een handigen kwakzalver worden.

Feiten tegenover de beweringen van Davenport en zijn vrienden.

Door bemiddeling van een onzer leden ontvingen wij een schrijven, waarvan een gedeelte is opgenomen in het *Utrechtsch Dagblad*, omdat D. pas geleden te Utrecht met de noodige reclame was opgetreden. Als waarschuwend voorbeeld zullen wij echter dat gedeelte ook in ons Maandblad een plaats geven.

„Het is een schrijven van den heer C. J. en mej. M. Damen (hotel Damen te Bergen op Zoom) gedateerd 15 Juli en ontvangen 25 Aug. Op verzoek van de schrijvers, die vergunnen hun naam te noemen, en verklaren alles met bewijzen te kunnen staven, eenigszins gecorrigeerd, luidt het bedoelde gedeelte aldus:

„Door de vele reclames, welke Davenport (Sequah) in verschillende steden gemaakt heeft, kregen wij dan ook 't voorrecht om met 't bezoek van genoemden heer (zooals men het noemt) vereerd te worden en zagen wij ons gedrongen op aanraden van verschillende personen, onze zuster, die aan reumatiek lijdende is, onder zijne behandeling te stellen, waarvan dit de uitslag is. Op den 29sten Juni ben ik met mijn zuster naar D. gegaan, op 't consult van 3 ure. Na hem vooraf gevraagd te hebben, wat ik hem betalen moest antwoordde hij: „ik zal uwe zuster genezen voor f 25“, hetgeen ik aannam. Mijne zuster kwam direct onder zijne behandeling onder bijzijn van mijn vrouw. Dit was spoedig afgelopen; ik betaalde hem de f 25, kocht nog eenige flesschen olie, en mijne zuster was voor dat oogenblik genezen, doch den volgenden dag vertoonde zich de stramheid in het been alweder. We gingen direct naar hem toe, doch zonder de minste verbazing of complimenten zeide hij: „U moet maar goed laten wrijven en veel olie gebruiken, zoo zal dit binnen veertien dagen wel genezen zijn“; doch 't werd van dag tot dag erger, zoodat wij heden, 14 Juli, bepaald hadden om naar Dordt te gaan, teneinde Davenport over dit voorval te spreken, temeer, daar wij Zondag j.l. hem een brief hadden geschreven omtrent den toestand, die toch onbeantwoord bleef. Zoo waren wij heden in Dordrecht, en werden alles behalve naar onze verwachting door Davenport ontvangen; daar er niet mede te redeneeren viel, bleek het, dat de hoofzaak van alles geld is, want hij vroeg wederom f 10, om mijne zuster in behandeling te nemen, die nog moest doorgaan met het gebruik van veel olie, doch voor het gesprek van genezing scheen hij doof te zijn, hoewel ik er hem op wees, dat hij de genezing te Bergen op Zoom voorspeld had, waarvoor ik hem het gevraagde betaald heb; en nu weer met onzekerheid betalen, behalve reis- en verblijfkosten, dit deden wij niet, en wij wilden hem verplichten, daar wij hem betaald hadden, dat de behandeling gratis zou geschieden, en wij zeiden dat, als wij de overtuiging hadden binnen eenige dagen, dat mijne zuster genezen was, het dan lang niet onder ons zouden laten hem te beloonen. Toch liet hij ons doodeenvoudig als nietswaardige lui in zijn hotel staan.“

En nu volgt:

„Wij ondergeteekenden zijn bereid te verklaren, dat de behandeling door Davenport aan mijne zuster gedaan in het geheel niets heeft geholpen, maar wel dat zij volgens onze meening verergerd is, al had Davenport de vrijpostigheid om denzelfden avond na de behandeling van mijne zuster, in zijne publieke séance te zeggen, dat hij heden middag een jonge dame uit het hotel Damen, over het station, behandeld had en f 25 gevraagd en betaald is geworden, en dat hij haar totaal heeft genezen, hetgeen den volgenden dag al een leugen was, want zij was toen al even stram als vóór de behandeling.“

De pillen van Dr. Blyn's tegen vetzucht.

Wie Fransche illustraties leest of beziet — en het getal personen in Nederland, die zich vooral met het laatste bezighouden, is zeer groot — heeft zeker meermalen de annonce onder de oogen gekregen, luidende: „*Traitement du Docteur Blyn's contre l'obésité*“. Die advertentie heeft niet alleen de aandacht getrokken van sommige lijdens aan vetzucht, maar is ook oorzaak geweest dat meerdere personen zich de middelen van den z.g. Dr. BLYN'S hebben aangeschaft.

Dit gaf ons aanleiding, deze Franschen *spécialité* eens te doen onderzoeken en nader te bespreken.

De middelen van Dr. BLYN'S bestaan uit pillen en een vloeibaar extract om in te nemen en een vloeistof om in te wrijven. Het extract en het wrijfmiddel staan meer op den achtergrond; het voorname middel zijn de pillen, genaamd *Pilules Persanes*.

Met deze laatste zullen wij ons dan ook alleen bezighouden.

De middelen in het algemeen worden op de gewone wijze, den kwakzalvers eigen, aanbevolen.

Nadat eerst een beschrijving van de vetzucht gegeven en het gevaarlijke daarvan in de schrilsten kleuren afgebeeld is, heet het vervolgens, dat men reeds dikwijls zijn toevlucht genomen heeft tot middelen om de vetzucht te bestrijden — maar dat geen daarvan tot het gewenschte doel leidde. Het grootste bezwaar was steeds, een stof te vinden, die, terwijl zij voldoende werkzaam was om genezing aan te brengen, aan de andere zijde geen nadeelige nevenwerking op het lichaam kon veroorzaken.

Die stof nu — gij raadt het reeds lezer — is door Dr. BLYN'S na lange studie gevonden; uit het plantenrijk wist hij de bestanddeelen te verzamelen, die de basis van zijn geneesmiddel uitmaken, het middel dat, zonder nevenwerking, altijd en zeker helpt.

En welke was die stof? Het onderzoek van het lid onzer Vereeniging, den heer D. VAN DER WEERD te Kampen, toonde aan, dat de beroemde persische pillen van Dr. BLYN'S bestaan uit *joodkalium*, een zeer oud en voor sommige doeleinden veel gebruikt geneesmiddel.

Inderdaad is er, jaren geleden, een tijd geweest, dat men meende in het jood-kalium een middel tegen vetzucht te hebben gevonden, maar men zag zich in deze meening bedrogen, zoodat het voor dit doel geheel in onbruik raakte.

Maar zooals het meer gaat, — reeds herhaalde malen waren wij in de gelegenheid er op te wijzen — wat door den geneesheer als onnut wordt weggegooid, wordt in de meeste gevallen door de kwakzalvers opgeraapt en op handige wijze aangewend tot schade van de lijdende menschheid.

Jood-kalium helpt niet tegen vetzucht en wat er verder van wordt beweerd, dat het geen schadelijke nevenwerking uitoefent, is kortweg een *leugen*. Een langdurig en geregeld gebruik van jood-kalium kan dikwijls *hoogst nadeelig* zijn.

Waar is het, dat een afdoend geneesmiddel, als zoodanig, tegen vetzucht nog niet is gevonden — maar dat is ook onnoodig. Een goed toegepaste levenswijze, oordeelkundig aangewend, is de geneesmethode die tegenwoordig met goed succes wordt gevolgd.

Trouwens dit weet Dr. BLYN'S (of de man die dien naam gebruikt, een zekere apotheker Boisson te Parijs is de leverancier der middelen) ook wel. Bij de gebruiksaanwijzing, die de pillen vergezelt, is een soort van levensregel toegevoegd, die, al valt er nog veel op aan te merken, toch op sommige punten niet te verwerpen is. Misschien dat het volgen van deze levenswijze somwijlen een goed resultaat oplevert en dan wordt dit resultaat zoo licht toegeschreven aan het gebruik der pillen en andere geneesmiddelen.

Want uit alles blijkt, dat het om *dat* gebruik te doen is, of liever om den verkoop.

Het staat toch vast, dat zij een aardige winst opleveren. De betrekkelijke geldelijke waarde van het extract en het wrijfmiddel die, het eerste voor 5 en het tweede voor 6 gulden worden verkocht, kunnen wij niet beoordeelen; daarbij komt dat zij slechts in enkele gevallen zullen worden genomen. Maar van de pillen, waarvan de 60 stuks voor f 2.50 worden verkocht, weten wij, dat zij gaarne door ieder apotheker voor 70 cent zullen worden geleverd.

Doch de schade in de beurs staat nog ver ten achter bij de schade, die de gezondheid lijdt; wij herhalen het: het geregeld en langdurig gebruik van jood-kalium kan, in talrijke gevallen, *hoogst nadeelige* gevolgen na zich sleepen.

De tering-dokter Mähner.

In ons vorig no. beloofden wij nadere mededeeling omtrent de wonder-methode van MÄHNER tot genezing van *tering, jicht en reumatiek*.

Aan deze belofte kunnen wij echter niet voldoen, en wel om de volgende reden:

Door onzen ijverigen medewerker, den heer VAN ELK te Dordrecht, was 22 Augustus j.l. een schrijven, met verzoek om inlichtingen, gericht aan de politie te Aken en hierop werd 9 September het onderstaande antwoord ontvangen:

Konigl. Polizei-Directie
Abtheilung III Journ. No. 6309. AACHEN, den 1 Sept. 1893.
Es wird gebeten diese Bezeichnung der Abtheilung und der Journal-Nummer in der Rückschrift anzugeben.

Auf das Schreiben von 22 v. Mts. werden Sie hierdurch ergebenst benachrichtigt, dass der in Rede stehende Dr. Mähner hier gänzlich unbekannt ist. Er hat hier nur mit einem gewissen I. Mehlhardt, Rennbahn No 2 wohnhaft, insofern in Verbindung gestanden, als dieser für Mähner bestimmte Briefe annahm und weiter beförderte.

Die jetzige Adresse des Mähner ist dem Mehlhardt, welcher von Ersterem nichts mehr wissen will und sich von ihm losgemacht hat, unbekannt.

Königliche Polizei-Directie,
Abtheilung III.

An
die Vereeniging tegen de Kwakzalverij,
Afdeling „Dordrecht en Omstreken“
zu Händen des Herrn van Elk, Wohlgeboren,
zu Dordrecht (Holland).“

De heer v. ELK merkt naar aanleiding van dit antwoord het volgende op:

„Er blijkt dus m. i., dat de Politie onderzocht heeft, en MEHLHARDT, nu in 't nauw gebracht, beweert, het adres van MÄHNER niet te kennen. De advertentie zal nu onder dezen naam niet meer voorkomen en komt er iets dergelijks, dan weten wij wat ons te doen staat, nu wij blijkbaar steun ontvingen van de Koninklijke Politie-Directie te Aken. Onder deze omstandigheden komt het mij voor, dat het jammer zou zijn, aan dezen gelukzoeker nog f 15 in den zak te spelen. Hij weet en zal door toezending aan het adres van MEHLHARDT van een nummer van het Maandblad waarin deze verklaring wordt opgenomen, begrijpen, dat wij hem in 't oog zullen houden, onder welken naam en waar hij ook moog optreden. Wij weten nu tenminste van officieele zijde hulp te hebben gekregen in Duitschland en tevens zou, bij herhaling van iets dergelijks, hij zóó in 't oog loopen, dat de Pruis.-politie wellicht eene strafvervolgung tegen hem kan instellen. In ieder geval is hij nu gesignaleerd.“

Met deze opmerkingen van den heer v. E. zijn wij het volkomen eens en wij gelooven ook, dat onze lezers na de mededeeling in het vorig no. en die van de politie te Aken, zeker met ons van gevoelen zullen zijn, dat ook MÄHNER, of wie onder dien naam de bekende advertentie heeft geplaatst, behoort tot die gewetenlooze kwakzalvers, die de lijdens aan de ernstigste ziekten, welke soms tot alles hun toevlucht nemen, ten eigen bate trachten te exploiteeren. Die z.g. Dr. MÄHNER houdt zich schuil; hij weet en erkent dus zelf, dat zijn zaakje geen daglicht kan zien. Is er meer noodig om met kracht tegen hem en zijn methode te waarschuwen?

Neen. Wij zullen derhalve „zijn bezondere wijze van te genezen“ maar laten rusten en — tenminste voorloopig — de f 15 in onzen zak houden.

The Odic Electro Force Boot. Kwakzalverij met schoenen.

Voor eenigen tijd kon iedereen in Amsterdam en elders een boekje ontvangen, waarin beschreven wordt „De nieuwste uitvinding der Eeuw.“

Het behelste volgens het titelblad, de geschiedenis der Uitvinding en Voordeelen der Laarzen door K. G. Whiting, A. P. S., M. S. A., die zich noemt consulterend, medisch electricien.

Enkele winkeliers in Nederland heeten aangewezenen te zijn voor alleen-verkoop. Zij zijn dus medeplichtig aan de leugens, die het publiek alweer worden toegeworpen.

„De nieuwste uitvinding der eeuw” heet het. Och lieve heeren winkeliers, weest toch niet zoo onnoozel. In 1883, no. 5 meldde wij reeds dat „*Electropatische zolen*” in Rotterdam verkrijgbaar waren. In de advertentie stond o. a.: „Deze zolen geven een bestendig vloeienden Electricischen Stroom en zijn vervaardigd naar de wetenschap der Therapeutische werking van gecombineerde metalen op de zenuwen.” Ze heetten daarom uitstekend voor reumatiek en jichtlijders en kostten f 3.60 per paar.

Het wilde met de zolen niet lukken. Zoudt gij nu werkelijk meenen, dat ge het met geheele laarzen en grooter leugens verder brengen zult?

Denkt eens aan het spreekwoord: „Schoenmaker, houd je bij je leest.”

Intusschen prijkt gij heerlijk tusschen andere nobele personen, die, als graaf MATHEI, gele, blauwe en roode electriciteit verkoopen, of wel met electricische haarborstels en electricische kettingen het menschedom genezing voorspiegelen.

Hoe in Duitschland de kwakzalvers en hun helpers worden nagereden.

*De regeeringspresident *Scheffer* te Dusseldorp heeft in het begin van dit jaar twee merkwaardige circulaire toegezonden, aan alle burgemeesters en hoofden der gemeenten binnen zijn ressort.

In de eerste wijst hij erop, dat door rondventers allerlei boekjes worden verkocht, zooals:

„Dokter Eisenbart, humoristische huisalmanak 1892” en „de dokter in 't gezelschap, volksalmanak voor 1892”, welke geschriften aankondigingen en aanbevelingen bevatten van geheimmiddelen. De overheden worden eraan herinnerd, dat zulke publicaties door de wet verboden zijn en daarom aange- maand vervolging in te stellen.

De tweede circulaire zegt, dat verschillende geheimmiddelfabrikanten met name ook Breinott te Schaffhausen tegenwoordig zich niet ontzien aan burgemeesters, politieagenten en andere openbare personen briefkaarten en brieven toe te zenden en hunne medewerking te verzoeken voor de aanprijzing hunner middelen. De regeeringspresident waarschuwt ten strengste hieraan gevolg te geven en herinnert eraan dat medewerking aan het verspreiden dezer geschriften moet beschouwd worden als in het openbaar aankondigen, hetgeen volgens de nieuwste wetgeving in Duitschland strafbaar is.

Uitgevers, die verzoeken de kwakzalversadvertenties af te schaffen.

*Bij den Duitschen *Rijksdag* zijn in het vorige jaar ingekomen twee adressen van uitgevers-firma's, waarbij deze verzoeken het aankondigen van geheimmiddelen door een rijkswet te regelen. Zooals bekend is, wordt in Duitschland en in Pruisen wel is waar tegenwoordig krachtig tegen het adverteeren van allerlei kwakzalverijen opgetreden, doch alleen door politiematregelen.

De *Rijksdag* heeft besloten deze adressen aan den rijkskanselier te zenden met verzoek daarvan nota te nemen.

Tot vervelens toe wordt aan onze Vereeniging telkens voorgehouden, dat slechts doctoren en apothekers haar steunen en maatregelen wenschen om de kwakzalverij tegen te gaan, ook door het adverteeren van geheimmiddelen te beletten.

Weliswaar kunnen wij wijzen op de naamlijst der leden, waaruit blijkt hoe in alle standen der samenleving hulp wordt verleend; uit het bovenstaande voorbeeld zien wij thans dat in Duitschland uit kringen, geheel buiten de geneeskundige wereld staande, in dezelfde richting pogingen worden aangewend om dit schandelijk adverteeren te doen ophouden met behulp van den sterken arm der wet.

Lof van het Volta-kruis.

Wij hebben van de warme dagen, voor ons dit jaar geen komkommertijd, nog eenige lichte kost liggen. Onze lezers zullen het ons daarom ten goede houden dat wij nu nog onderstaande, aardige regelen opnemen, ontleend aan het weekblad „*Het Rotterdamertje*” van 15 Juli j.l.

„Op den omslag der Katholieke Illustratie, van 7 Juli, no. 52, staat het onderstaande vers, den

lof vermeldende van het *Volta-kruis*. Wij lazen er nog eens over na wat het

MAANDBLAD TEGEN DE KWAKZALVERIJ

daarvan heeft gezegd, en 't kwam ons voor, dat de rijmer veel te schraal met zijn lof was. Dit was ook het gevoelen van onzen Rotterdamschen vriend en dichter, die op zijn gewone manier in vuur gerakende, niet nalaten kon, nevenstaande hulde aan het vermaarde Kruis te brengen.

DANKZEGGING

aan den Uitvinder van het Volta-Kruis.

„Het *Volta-Kruis*” slechts
(weinig weken
Droeg ik getrouw op mijne
(borst,
En 't droevig lijden was ge-
(weken,
Dat ik sinds jaren had getorst.

Kruiden, middelen, medicijnen
Alles had ik aangewend;
Doch 't *Volta-Kruis* werd
(voor mijn pijnen
Het beste middel ooit gekend.

Stram en stijf sinds vele jaren
Voel ik mij weer vlug en frisch,
Alsof door spieren, longen en aren
'n Verjongingskuur gevaren is.

Wat was mijn arbeid? wat
(het leven?
In geen gezelschap kon ik
(zijn?
Thans is mij kracht en lust
(hergeven,
Ik spring en dans op elk
festijn.

O! dat dit *Volta-Kruis* voor
(velen
De Talisman des levens zij,
Dat duizenden zijn vruchten
(deelen,
Zich paren in den lof met mij.

Onschatbaar middel dat ge
(ontdekte
Wat 's menschen lijden heeft
(verzacht;
Aan U! die 't *Volta-Kruis*
(ons scheppte,
Zij openlijk mijn dank ge-
(bracht.

(Vrij naar het Zweedsch.)

Met de meeste hoogachting,

Uw Dn. Dienaar,
M. C. GRAAF.

Björnlunda, 1 Mei 1893.

De lof van het wondervolle
VOLTA-KRUIS.

Hebt gij geen eetlust, goede
(vrienden!
Hangt slechts dit Kruis op
(uwe borst,
En daadlijk zult gij 't onder-
(vinden,
Dan lust gij weder spek en
(worst.

Zijt gij wat lui of traag in 't
(werken,
Wie die ook altoos sloven kan?
Het *Volta-Kruis* zal u ver-
(sterken,
Dan werkt gij zelfs voor zeven
(man!

Is soms uw vrouw niet goed
(te spreken,
Hang 't Kruis eenvoudig om
(haar hals;
En 't boos humeur is straks
(geweken,

Dan is zij weder lief en malsch.
Gij zoudt zoo graag een prijsje
(trekken
Maar telkens ging de kans
(voorbij;
Weinu, dit Kruis komt hulp
(verstrekken,
Gij wint bij elke loterij!

Heeft iemand diep in 't glas
(gekeken,
Door 't *Volta-Kruis*, zoo zegt
(de faam,
En 't is bij Piet en Jan ge-
(bleken,
Wordt hij weer nuchter en
(bekwaam!

Een handlaar raaktje kopjen
(onder,
Men noemt dat op de beurs
(failliet,
Maar 't *Volta-Kruis*, 't is haast
(een wonder,
Bezorgde hem opnieuw crediet.

Een oude beed'laar liep op
(krukken,
De tobbert kocht een *Volta-*
(Kruis;
Toen brak hij 't helpend hout
(aan stukken
Hij dan ste zonder steun
(naar huis!

Geen kale hoofden, grijze
(haren,
Geen lastige oude dames meer!
Het *Volta-Kruis* hernieuwt
(de jaren,
Elk wordt weer jeugdig als
(weleer!

Ja, alle kwalen, alle zweeren,
Die elk bespeurt in hof en
(huis,
Men kan ze zuivren en cu-
(reeren
Door dit beroemd, onfeilbaar
(Kruis!

Hebt gij gebreken, zorg of
(schulden,
Koopt, koopt het, wijl 't u
(weinig kost!
Bedenkt, gij wordt voor ééne
(gulden
Van al 't maatschappijk vuil
(verlost!”

Aanbevelingen en Recepten.

Gebruikt *Roman Weissmann's Beroertewater*! Dan zal het U evenveel helpen als *Roman Weissmann* zelf, die aan beroerte is overleden.

Om *Powell's Balsem van anijszaad* voor enkele centen zelf te maken, schudt men een weinig anijsdrop met water, voegt, nadat het drop opgelost is, daar wat brandewijn bij en men heeft hetzelfde bruine vocht, dat de fabrikant voor 80 cent verkoopt, voor 4 of 5 centen.

Revalenta Arabica. Vraagt bij elken grutter en kruidenier naar *Linzenmeel*, want dit is precies hetzelfde als *Revalenta*. Het is echter evenmin een

geneesmiddel als de *Revalenta*, maar een goed voedingsmiddel, dat in sommige gevallen zeer is aan te bevelen.

Uit den duim der redactie gezogen.

F. Ad. Richter, kousen-fabrikant, vervaardiger van steenen bouwdoozen, uitvinder van de *Pain-expeller* en andere *Anker-specialiteiten*, is de grootste geneeskundige van onzen tijd en de ware „Vriend der zieken”.

Er is op de wereld geen ander geneesmiddel noodig dan *Haarlemmer Olie*. Door het gebruik daarvan is nog niemand gestorven.

Retau's Zelfbewaring is een boek van zedelijke strekking.

De *Zwitserse pillen van Brandt*, de *Holloway-Urbanus*-, *Slijm- en Maagpillen* en dergelijke zijn, doordat zij de sterkwerkende aloë bevatten, de beste middelen om de ingewanden in goeden, ongeprikkelde staat te houden.

Haverstroo-Pastilles zijn de goedkoopste ulevellen.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden:
De Nederlandsche Tandmeestersvereeniging;
de heer *J. F. Rueb*, tandarts te Leeuwarden.

Onbekende te Amsterdam. De brief over het geknoei van *Windelincx* wordt niet geplaatst, voordat wij weten wie de schrijver is. Het kon toch zeer goed zijn dat de schrijver tot de kwakzalversbende behoort.

H. d. V. v. S. te 's Gravenhage. De advertentie over *Cholera*, geteekend *Dr. G. A. Hofmans, Arts*, is eigenlijk te gek om te behandelen. In het volgend nummer zullen wij op dien man terugkomen. Voorloopig zij genoeg dat de man noch doctor noch arts is.

G. W. B. te S. Zooals gij ziet hebben wij enkele van uwe stukjes, vroeger ingezonden, thans geplaatst. Wij hadden gedurig te sukkelan met gebrek aan ruimte; thans waren wij in de gelegenheid eens opruiming te houden van die mededeelingen die, ofschoon oud, toch niet verouderd zijn.

Dr. V. B. te G. Dank voor het gezondene; wij zullen eens informeeran, hoe het met de aanbeveling van de talrijke geneeskundigen gesteld is en komen er dan later op terug.

S te 's H. Vin Bravais is ons niet bekend en wij konden het middel nergens vinden. Gij bedoelt toch niet *Fer Bravais*? Dat is een oplossing van ongeveer 4 percent gedialyseerd ijzeroxyde.

A. G. W. te Amsterdam. Over *Kühne* heeft U ons oordeel gelezen. Ieder kwakzalver zal wel eens eenig succes hebben; in de meeste gevallen echter berusten de merkwaardige gevallen van genezing op heel iets anders dan op de behandeling. Het is ons een raadsel hoe iemand met gezonde hersenen van zijne theorieën gunstig zou kunnen getuigen.

H. v. d. M. te K. Uit dit no. zult ge zien, dat de zaak niets anders dan kwakzalverij is; wij hebben daarom de stukken maar niet teruggezonden.

Aan allen, die ons den brief van *Kühne* toezonden, onzen hartelijken dank.

Wij vestigen nogmaals de aandacht op het werk van *Ribbing*: „*Sexuele hygiëne en eenige harer ethische Consequenties*”, een werk door ons in no. 10 van den vorigen jaargang besproken. Een jaar na de verschijning der eerste uitgave verschijnt nu reeds de derde; wel een bewijs dat het boek lezers trekt.

Aan de leden der Vereeniging wordt, tegelijk met dit no., toegezonden no. 26 van de „*Berichten en Mededeelingen*”, bevattende het Verslag van de Algem. Vergadering, op 13 September j.l. te Utrecht gehouden.

Herhaalde Waarschuwingen.

Haarlemmerolie. Dit is een van de weinige oorspronkelijk Nederlandsche geheimmiddelen en dagteekent reeds van het jaar 1698. Het heet voor allerlei zoowel uit- als inwendige kwalen genezing aan te brengen. „Dit medicament” — zoo leest men o.a. in de gebruiksaanwijzing — „is een wonder voor de goedwilligen en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderbaarlijk geopenbaard.” In werkelijkheid is de bedoelde olie de stof, die in de apotheken onder den latijnschen naam *balsamum sulphuris terebinthinatum* voorkomt en bestaat uit lijnolie en terpentijnolie waarin zwavel is opgelost. Een zeer klein fleschje van 4 gram inhoud kost 20 cent en zou met 5 cent ruim betaald zijn. De geneeskundigen zijn overuigd van de weinige goede uitwerking van het praeparaat en schrijven het hoogst zelden, en dan altijd in geringe hoeveelheden voor. Men wachte zich het in eenigszins groote hoeveelheid te nemen.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.—. Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het vereenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 932.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Een verontschuldiging.

Hoofdartikel: Wetsovertreding.

Berichten: Een oordeel van Prof. Stoeber. — Correspondentschap te 's Gravenhage. — Een Sequah-beleediging.

Grootere artikelen: De pillen van C. Fontaine. — Oververzadigd geloof aan geneesmiddelen. — Verordeningen tegen kwakzalvers in vroegere tijden. — Kwakzalverij in Indië. — Henri Perel's Likdoorn-zalf en de Dordrechtse Courant. — Weigering van advertenties. — Veroordeeling wegens het aankondigen van geheimmiddelen.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Crème Simon. — Teercapsules van Guyot. —

Nieuwe leden der Vereeniging en abonné's op het Maandblad, die met Januari 1894 wenschen toe te treden, worden verzocht zich reeds thans aan te melden.

Hun zal dit en het volgende nummer van dezen jaargang van het Maandblad GRATIS worden toegezonden.

De voorwaarden van het lidmaatschap en van het abonnement staan aan het hoofd van het Maandblad vermeld.

Een verontschuldiging.

Van bevriende zijde, en ook op andere wijze, vernamen wij, dat het ingezonden artikel van den heer VAN RIJN, getiteld: „Kwakzalverij tiert welig in het bijgeloof” aan vele onzer katholieke leden en lezers aanstoot heeft gegeven en — wij bekennen het ruitelijk — bij nauwkeurige nalezing van enkele zinsneden, waarop onze aandacht is gevestigd, hadden wij het zelf ook beter gevonden, die zinsneden niet in ons blad op te nemen.

Gaarne verklaren wij, dat het niet goed gezien was, sommige zaken, die den geloovigen katholiek heilig zijn, en die wij daarom het allerminst in een verkeerd daglicht wenschten te plaatsen, met zaken van bijgeloof op één lijn te stellen.

Het spijt ons en wij bieden, bij deze, onze verontschuldiging aan.

Het spijt ons, niet alleen omdat wij onze katholieke lezers onwillekeurig gegriefd hebben, maar ook, omdat onze handelwijze aanleiding zou kunnen geven om het doel onzer Vereeniging en van ons Maandblad van een verkeerde zijde te beschouwen.

Nooit is het ons doel geweest om hen, die — ter goeder trouw — optreden als genezers, op welke wijze dan ook, lastig te vallen, nog minder om ons te bemoeien met zaken, die geheel van „het geloof” afhankelijk zijn.

Wij bestrijden alleen „het bedrog” van die lieden, die het klaarblijkelijk te doen is om uit hun optreden geld te slaan.

Tot dien strijd — en tot dien strijd alléén — bepalen wij ons en zullen wij ons in het vervolg blijven bepalen, daarbij trachtende, nog angstvalliger dan tot nu toe, alles te vermijden, wat de goedgeboovigen van welken godsdienst ook, ergernis zou kunnen geven.

Wetsovertreding.

Er bestaat — wie zou 't gelooven? — in Nederland een middel, weliswaar vrij omslachtig en niet alléén doeltreffend, doch dat toch in vele gevallen kan worden aangewend om de verkoopers van kwakzalverijen strafrechtelijk te vervolgen.

Wij hebben nl. in Nederland een wet van 1 Juni 1865, (Stbl. no. 61), regerende de uitoefening der artsenijbereidkunst, een wet, waarvan art. 30 aldus luidt:

„Behalve door de apothekers en door de geneeskundigen, tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, mogen de geneesmiddelen, door Onzen Minister van Binnenlandsche Zaken, eene commissie van deskundigen gehoord, aan te wijzen, niet worden verkocht beneden de hoeveelheid, daarbij voor elk dier middelen te bepalen.”

De lijst dier geneesmiddelen, die somwijlen door het in gebruik komen van andere geneesmiddelen moest worden herzien, is het laatst vastgesteld bij ministerieële beschikking van 15 October 1889 en draagt het volgend opschrift:

„C. Lijst van geneesmiddelen, die behalve door de apothekers en door de geneeskundigen tot het afleveren van geneesmiddelen bevoegd, niet mogen worden verkocht — onverschillig tot welk doel — beneden de hoeveelheid in die lijst voor elk dier middelen bepaald; met dien verstande dat dit verbod ook betrekking heeft op als geneesmiddelen verkochte mengsels, oplossingen, aftreksels en andere bereidingen, met behulp van een of meer der op de lijst genoemde middelen beneden de daarin opgegeven hoeveelheden bereid, of waarin een of meer dezer middelen beneden die hoeveelheden ontstaan zijn.”

Reeds ontelbare malen hebben wij op het bestaan van dit art. 30 gewezen en aangetoond, dat de meeste verkoopers van kwakzalverijen zich aan overtreding daarvan schuldig maken.

Toch behoort een vervolging deswege — vooral tegenwoordig, nu deze overtreding voor de kanton-gerechten wordt behandeld — tot de zeldzaamheden.

De reden daarvan, wij vermeldden het reeds vroeger, is vooral te zoeken in de aarzeling van de Ambtenaren bij het Openbaar Ministerie om een dergelijke vervolging in te stellen, bij de onzeker-

heid of de geheime kwakzalversmiddelen inderdaad stoffen bevatten, die op de bovengenoemde lijst voorkomen en dan wel in een hoeveelheid, waarin de verkoop, door onbevoegden, strafbaar wordt.

Voor die aarzeling bestaat echter in vele gevallen geen voldoende grond; tal van kwakzalverijen zijn herhaalde malen onderzocht, hare samenstelling is geen geheim meer en men kan vrij zeker zeggen, welke stoffen — soms ook in welke hoeveelheden — tot die samenstelling behooren.

Wij willen een handje helpen om die aarzeling weg te nemen.

Aloë mag, volgens de lijst C., door onbevoegden niet worden verkocht beneden een hoeveelheid van 200 gram;

Zwitserse pillen,	Pillules Fontaine,
Holloway	Warner's Safe Pills,
Slijm- en Maag-pillen,	Spranger's maagdruppels,
Urbanus	Lieber's zenuwen-kraacht elixer,
De galverdrivende Delacre pillen,	

om het hierbij maar te laten, bevatten aloë en wel, bij de hoeveelheden waarin zij aan particulieren worden afgeleverd, minder dan 200 gram; dit laatste is duidelijk omdat b. v. de inhoud van ieder doosje of fleschje pillen slechts eenige grammen in 't geheel weegt.

Acetas plumbicus, op de lijst voorkomende, mag niet beneden de 100 gram (door onbevoegden) worden verkocht;

Ayer's haarversterker,	Melrose,
Eau de Zénobie,	De nieuwe London haarher-
Allen's haarhersteller,	steller,
Rosetter's Hair restorer,	Royal Windsor,
	Injection Brou,

hebben allen onder hunne samenstellende bestanddeelen: *acetas plumbicus*, per flesch in veel geringer hoeveelheid dan 100 gram.

Brometum kalicum komt op de lijst voor met 100 gram als minste hoeveelheid;

Liqueur Anti-Epileptique van Fiévez,
Bromidia van Battle & Co.,
Middel tegen epilepsie van Killisch,
Anti-épileptique van Uten,

bevatten allen slechts eenige percenten *Brometum kalicum*, dus veel minder dan 100 gram.

Zoo zouden wij geheele lijsten kunnen samenstellen; om echter niet te uitvoerig te worden, vermelden wij nog het volgende:

De pillen van Dr. Blyn's tegen vetzucht bevatten *jodetum kalicum*,
 Anti-obésitas van de Créchy bevat *jodetum kalicum*,
 Theophiles haarkleurmiddel bevat *nitras argenticus*,
 Pillen Percy bevatten *resina podophylli*,
 Sirop de Chloral de Follet bevat *hydras chlorali*,
 Sirop van Dr. Zed bevat *codeinum*,
 Sequah's Prairy-flower bevat *radix rhei* (rhabarber),
 Suikerpillen Cantel bevatten *balsamum copaivae*,

allen geneesmiddelen, voorkomende op de bedoelde lijst C., terwijl de hoeveelheid, waarin die middelen aan particulieren wordt afgeleverd, ver staat beneden die, welke in de lijst is opgenomen.

Voorloopig kunnen wij het bij deze opgave laten — er is anders nog stof genoeg over.

Wat nu deze opgave betreft durven wij er gerust voor in te staan, dat de opgenoemde geneesmiddelen werkelijk in de desbetreffende kwakzalversmiddelen zullen worden aangetroffen, zoodat men niet behoeft te aarzelen in dit opzicht een vervolging in te stellen.

En dan is de vervolging niet moeilijk; het opsporen van de overtreders is onnoodig; zij bieden zich zelf per advertentie aan. Zóó gerust gevoelen zij zich onder de tegenwoordige wetgeving, dat zij, dag in dag uit, per annonce, in de bladen bekend maken, (al is het ook met andere woorden) dat zij het bedoelde art. 30 overtreden.

Moet dat zoo blijven?

Herhaalde malen lezen wij dat iemand gestraft is omdat hij in 't bezit van ongeijkte gewichten was bevonden. Dit is goed; de wetgever geeft hier den koper een waarborg dat hij niet in zijn beurs wordt benadeeld.

Maar wanneer, zooals bij den verkoop van kwakzalversmiddelen, de koper en in zijn beurs en in zijn gezondheid wordt getroffen, wat dan?

BERICHTEN.

Een op prijs te stellen oordeel. — In het *Pharmaceutisch Weekblad* van 7 October j.l. is opgenomen de toespraak, door prof. W. STÖDER gehouden bij de opening zijner lessen in den cursus 1893/94.

Sprekende over den tegenwoordigen toestand der apotheken en van de artseneijbereidkunst, en over de vooruitzichten van de aanstaande pharmaceuten, zeide de geachte Hoogleeraar o. a. het volgende, dat wij gaarne overnemen:

„Evenals in alle cultuurstaten is echter ook hier te lande een nog veel schadelijker invloed op het welvaren van het apothekersvak aan te wijzen, en wel de steeds onder allerlei vormen voortwoekerende onbevoegde uitoefening: het werk van kwakzalvers, kruidenverkoopers en dergelijken.

Een scherpe controle der geneeskundige ambtenaren kan, onder de tegenwoordige wetgeving, daartegen met goed gevolg waken.

Die overtredingen geheel te doen ophouden, is onmogelijk. Zij treden in de meest listige vormen op en hoe langer hoe meer weet men zich tegen eene vervolging te vrijwaren. Daarom moet de arbeid van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij op hoogen prijs gesteld worden, daar hare wapenen, nu en hoe langer hoe meer, in betekenis winnen.

Immers, voorlichting in den ruimsten zin van te goed geloovigen door ontmaskering van alle leugen en bedrog, ziedaar wat de beste vruchten belooft bij elken strijd, die in het maatschappelijk leven tegen opzettelijke misleiding moet gevoerd worden.

Correspondentschap te 's Gravenhage. Naar aanleiding van de besprekingen in de Algemeene Vergadering onzer Vereeniging van 1892, is de heer W. H. M. ANTEN, gepens. kapitein der infanterie, als correspondent van de Vereeniging te 's Gravenhage opgetreden. Ieder lid of abonné, in den Haag woonachtig, die op of aanmerkingen heeft te maken over de bezorging van het Maandblad, wordt verzocht zich tot genoemden heer, Spui 156, te wenden.

Een Sequah-beleediging.

Op 5 October stond voor het Geréchtshof in Den Bosch in hooger beroep terecht J. Russel, 33 jaar, uitgever van het weekblad *Waarheid en Recht* te Meerssen (Limburg), beschuldigd van door een artikel in genoemd blad, omstreeks 12 Maart geplaatst, Sequah (den heer Davenport) en zijne vrouw te hebben beleedigd.

Door de arrondissements-rechtbank te Maastricht werd hij veroordeeld tot 14 dagen gevangenisstraf en tot betaling van 2 maal f 140 voor het aanplakken van het vonnis in 4 plaatsen.

Als verdedigde van beschuldigde trad op mr. Bonhomme, adv.-proc. te Maastricht.

Het O. M., waargenomen door den heer mr. Reitsma, adv.-gen., zegt in zijn requisitoir dat de feiten bewezen zijn, alhoewel bekl. zeide geen opzet gehad te hebben bedoelden Sequah te beleedigen met de woorden schmichel, knoeibaas en ten opzichte der vrouw met kaartlegster. Hij requireert vernietiging van het vonnis,

als zijnde aan het feit eene verkeerde uitlegging gegeven en schuldigverklaring aan het uitgoeven van een strafbaar geschrift en veroordeeling tot dezelfde straf ingevolge art. 418 W. v. Str. en in de kosten, in te vorderen bij lijfswang van ten hoogste 6 maanden.

De verdediger vraagt vernietiging van het vonnis der rechtbank te Maastricht. (N. R. Ct.)

De pillen van C. Fontaine.

Reeds sedert eenige maanden is de aandacht van het Nederlandsch publiek op deze pillen gevestigd door middel van een advertentie, die het kenmerk van een kwakzalvers-annonce duidelijk vertoont.

Wij twijfelden dan ook geen oogenblik, of deze pillen en haar uitvinder verdienen een plaatsje in ons Maandblad, maar hebben tot heden met onze waarschuwing gewacht, omdat ons het resultaat van het scheikundig onderzoek der pillen niet eerder bekend was, en nog velen aan de publicatie der samenstelling gewicht hechten.

Ons vermoeden bleek volkomen gegrond; trouwens, ook zonder onderzoek, sprak de aanbeveling in de gebruiksaanwijzing reeds voor zich zelf.

Men oordeele:

„C. FONTAINE'S PILLEN.

Zij die deze regelen aandachtig lezen en gebruik maken van het daarin aanbevolen geneesmiddel, zullen „lang leven” en hun bestaan zal eindigen zonder pijn! Zij zullen den uitersten ouderdom bereiken, ons door den aard van ons lichaamsgestel voorgeschreven, ouderdom slechts door 2 p. h. der menschen bereikt! Redelijk zouden wij alleen „van ouderdom” moeten sterven. Bijna nooit is het zoo.

Voortaan zal het zoo zijn voor wie onze raadgevingen volgt.”

Sterk, niet waar? maar 't is meer vertoond. Ook andere kwakzalvers hebben verklaard, dat bij gebruik van hunne middelen men bijna het eeuwige leven heeft. Het is nu maar moeilijk uit al die middelen het goede te kiezen.

Want, dit is den getrouwen lezer van ons Maandblad — en ook van de advertenties in de couranten — bekend, ieder kwakzalver verklaart *alleen zijn middel* voor het ware en keurt de anderen af.

Laat ons zien wat FONTAINE van zijn pillen zegt:

„De geneeskunde moet hierin bestaan dat ze „de natuur helpt” uit ons organisme de nadeelige bestanddeelen verwijderen, die het bloed bederven en oorzaak zijn van bijna al onze ziekten.

Camille Fontaine, apotheker, heeft, met de onbaatzuchtige medewerking van een der geleerdste geneesheeren des lands, een geneesmiddel gevonden in den vorm van pillen, samengesteld uit extracten van balsemachtige, buik- en bloedzuiverende, galafdrijvende en maagversterkende kruiden, welke eene wonderbare ziektevoorkomende en genezende kracht bezitten.

Alle metaal-, gevaarlijke en vergiftigende stoffen werden zorgvuldig uit hunne samenstelling gebannen.

Zij voeren af zonder darm- of buikpijn 8 à 9 uren na inname, dus 's anderdaags morgens, zonder de minste ongesteldheid en zonder dat het noodig zij een leefregel te volgen. Zij balsemen de levensorganen, zuiveren de vochten, vernietigen de bacillen of mikroben — oorzaak veler ziekten — en waarop gewone purgeermiddelen geene werking hebben.”

Derhalve worden zij als onfeilbaar aanbevolen tegen:

„de verwaarloosde verkoudheden, hoest, kinkhoest, tering, puisten, huiduitslag, brand in het aangezicht, rhumatisme, jicht, het keeren der jaren, slechte spijsvertering, verstopping, hoofdpijn, schedelhoofdpijn, zenuwziekten, aamborstigheid, zweren, bloedzweren, etterbuilen, zwakte, bloedsgreuk, bleekziekte, galziekte, slijmen, beroerte, loopende wonden enz. enz.”

„Kortom”, zegt FONTAINE, „die pillen zijn nuttig tot het voorkomen en genezen van bijna alle ziekten. Zij werken doelmattig op al de voornaamste werktuigen van ons lichaam. Zij zuiveren het bloed, doodden kiemen en mikroben, regelen de verrichtingen van de lever, der darmen en der nieren, oefenen een krachtigen invloed uit op de ademhalingsorganen en bedaren de zenuwen.

„Een voorzichtig mensch moest er nooit zonder zijn; 't is een dokter in huis, en bij het minste gevoel van ongemak, zwaarte in het hoofd, gebrek aan eelust, huiveringen, alvorens slapen te gaan 4 tot 6 pillen innemen volgens lichaamsgesteldheid — en 's anderdaags is er van de onpasselijkheid geen spoor meer.”

Nu, men kan het er mee doen; zij genezen en voorkomen bijna alle ziekten, ofschoon dat „bijna”, na de verklaring in den aanhef van de gebruiksaanwijzing toch eenigszins ontuchtend moet werken.

Maar, in allen ernst, wij hebben hier weer voor ons een product, waarvan het *onmogelijke* wordt beloofd; wij zeiden het reeds herhaalde malen: het is een *leugen* dat er geneesmiddelen bestaan, die tegen bijna alle — en de meest uiteenlopende — ziekten genezing kunnen waarborgen, en *die leugen* wordt alleen gebruikt door *kwakzalvers* wier eenig streven is, zooveel mogelijk koopers voor hunne middelen, onder alle soorten der lijdende menscheid, te vinden.

De middelen, door die leugens aanbevolen, noemen wij *per se* kwakzalversmiddelen en wij vertrouwen, dat ieder, die goed over de zaak nadenkt, ons gevoelen zal deelen.

Wat nu de samenstelling betreft, kunnen wij, dank zij het onderzoek van ons lid, den heer L. VAN ITALIE te Rotterdam, eenigszins nadere inlichtingen geven.

De pillen van Fontaine zijn geen geheimmiddelen, volgens het oordeel van den fabrikant, want op ieder fleschje staat, voorzoover leesbaar, vermeld, dat zij bestaan uit: *zwavel, terpentijn, aloë, podophylline, extract. eupatorii en extr. sarsaparillae.*

Nu, er is, volgens deze opgave, genoeg in en inderdaad heeft de heer v. I. zwavel, terpentijn en aloë met zekerheid en podophylline met groote waarschijnlijkheid aangetoond, terwijl naar de beide extracten niet gezocht werd.

Nemen wij nu aan dat de samenstelling inderdaad die is, welke op de fleschjes is aangegeven, dan bestaat er voor ons nog niet de geringste reden, om op ons afkeurend oordeel terug te komen, zelfs zijn wij genoodzaakt onze waarschuwendende stem nog meer te verheffen.

Nog daargelaten dat zelfs het mengsel van al deze, reeds lang bekende en sommige verouderde, geneesmiddelen onmogelijk het resultaat kan opleveren, dat er met zooveel ophef van wordt beloofd, bevatten de pillen twee stoffen, wier geregeld en langdurig gebruik ongetwijfeld een voor het lichaam schadelijke nevenwerking veroorzaken, n.l. aloë en podophylline.

Voor *aloë*, het gewone bestanddeel der kwakzalverspillen, hebben wij dit reeds, tot vervelens toe, op gezag van de meest bevoegde deskundigen, betoogd, terwijl wij ook vroeger, bij de beschrijving van de *Pearcy-pillen* in de gelegenheid waren op het gevaarlijke bij het gebruik van *podophylline* te wijzen.

Het gebruik van de pillen van Fontaine is op den duur dus *schadelijk* voor de gezondheid.

Of het dit ook voor de beurs is?

Oppervlakkig beschouwd zou men hierop een ontkenkend antwoord geven, want de pillen zijn goedkoop, één cent per stuk.

De fabrikant laat dit niet onopgemerkt.

„C. Fontaine”, zoo schrijft hij, „is zoodanig zeker van de geneeskraft zijner pillen dat hij ze slechts *1 frank de flesch van 50 pillen* verkoopt. Hij is overtuigd dat er een tijd zal komen dat het publiek die duurkoop geneesmiddelen, die ronkende en veelal belachelijke op niets ernstigs berustende advertenties nu zal worden en liefst zijne gezondheid tegen zoo laag mogelijken prijs zal aankopen. Dan zal wie *C. Fontaine's pillen* gebruikt en zich genezen heeft die ook ernstig aanprizen in het belang van het lijdend menscheid. Hun faam zal gevestigd worden en voor immer! want zij genezen!!! terwijl vele opgehemelde artsenijen alleen de pijnen verzachten door hun vergif en hunne bedwelmende bestanddeelen die „zachtjes maar zeker doden.”

Allerliefst, zoo'n zorg voor het publiek, maar, bij goed inzien, toch nadeelig voor de beurs ook.

Want, behalve dat ook de kleine som van 50 ct. voor ieder fleschje is weggeworpen, omdat van de pillen het voorgespiegelde heil *niet* is te verwachten, is het als bijna zeker aan te nemen, dat de arme lijdens, die somwijlen *alles* beproeven, met zoo'n *goedkoop* middel eerder doorgaan met slikken dan met een middel, dat door den prijs afschrikt, zoodat, zonder dat de patiënten het eigenlijk merken, zoo bij beetjes, toch een belangrijke som in de zakken van den kwakzalver overgaat.

De pillen zijn, juist door den geringen prijs, geschikt een volksmiddel te worden en, wij beweerden het reeds ontelbare malen, daarom zijn zij zooveel te gevaarlijker. Want, het zij nog eens gezegd, de lijdens zullen bij tal van ziekten, op eigen gezag of op raad van vrienden en kennissen deze pillen slikken (zooals zij ook met Holloway- en Urbanus-pillen doen) en daardoor nalaten bij *die* ziekten deskundige hulp in te roepen, waar een dusdanige hulp, bijtijds verleend, veel kwaad zou hebben kunnen voorkomen.

Daarin zit o. i. een niet te berekenen nadeel van alle kwakzalverijen in 't algemeen.

Ten slotte nog een kleine illustratie, om te doen zien hoe FONTAINE geen leugens schroomt om zijn waar aan den man te brengen.

Evenals vele zijner collega's vertelt hij, dat zijn middel verkrijgbaar is in alle goede apotheken, ofschoon een apotheker, die op een waardige uit-

oefening van zijn vak staat, dergelijke producten met kracht de deur wijst. FONTAINE heeft echter in zijn advertentie ook namen genoemd, o. a. dien van Dr. KRUSEMAN, apotheker te Haarlem, en wel ten onrechte. Begrijpelijkerwijze heeft Dr. K. daartegen openlijk geprotesteerd en er op aangedrongen, dat zijn naam uit de advertentie zou worden verwijderd.

Nog kort geleden, de laatste maal dat de advertentie ons onder de oogen kwam, stond de naam er echter nog.

Dat teekent!

Oververzadigd geloof aan geneesmiddelen.

Wij hebben in onzen tijd steeds te kampen met de tegenwerking van het publiek — met de dii minores der pers aan de spits — „ja, maar het geneesmiddel, dat gij als kwakzalverij bestrijft, helpt toch.” Het heeft A. B. en C. genezen en als die menschen genezen zijn, dan is het hun om het even, of zij door een officieel geneesmiddel met een deftigen naam of door een middel van een of anderen kwakzalver genezen zijn. Deze redeneering hebben wij in de laatste jaren, in onzen strijd tegen Sequah en Golam Kader en andere helden van het medisch flesschentrekkersgilde, dikwerf moeten hooren. Die deze tegenwerking maken zijn te kortzichtig om te begrijpen dat eventueele genezing (?) in de bedoelde gevallen niet bewerkt wordt door het middel, maar door het geloof in het middel, altijd indien de kwaal genezing door het werken der verbeelding toelaat. Wie daarvan iets meer wil weten, leze maar eens de „geneeskraft van het geloof door Prof. CHARCOT” o. a. besproken in Eigen Haard 1893, no. 24. Meermalen hebben wij dan ook onze overtuiging uitgesproken dat men geen middel zoo gek kan bedenken, of er zouden nog altijd onnoozele lieden gevonden worden, geloovig genoeg om het middel te beproeven en — rijk genoeg aan verbeelding om te meenen dat zij genezing bespeurden. Dit geloof zouden wij willen noemen „oververzadigd geloof”, omdat het meer geloof vereischt dan een gewoon menschenverstand bevatten kan.

Een staaltje van dat oververzadigd geloof vinden wij in een rechtsgeding, dat dezer dagen te Karlsruhe diende.

Voor eenigen tijd werd in de locale bladen een middel tegen longtering aangeprezen, te verkrijgen na toezending van een Mark. Het middel was, volgens den in den toegezonden brief gegeven raad: dagelijks tweemaal een glas van zijn eigen water drinken.

De plaatselijke gezondheidscommissie deed een aanklacht en het gelakte der justitie den vriendelijken raadgever op te sporen en tot twee weken gevangenisstraf en 10 Mark boete, wegens bedrog, te doen veroordeelen.

Doch wat het opmerkelijkste is, bij dit rechtsgeding bleek, dat binnen korten tijd 18 personen het middel gebruikt hadden. Wel moge hen hun oververzadigd geloof in kwakzalversraad bekomen zijn!

Trouwens, dit is niets nieuws. Een onzer bekenden, een lijder aan tering, het is jaren geleden, ontving eens den raad dagelijks een of twee glazen van zijn eigen urine te gebruiken. De arme kerel kon tot zulk een viezigheid niet besluiten. Zijn assche ruste in vrede. Zou één kwakzalver brutaal genoeg zijn te durven beweren dat, hadde de lijder den hem gegeven raad gevolgd, hij niet bezweken zou zijn? Wie weet? De kwakzalver die onzen vriend dien raad gaf, was een geneesheer doch ook een met een luchtje er aan. Jammer dat men zoo schaars is met dergelijke berichten van geneesheeren. Den naam van dien geneesheer-kwakzalver te noemen, zou geen zin hebben; ook hij is reeds ad patres.

Verordeningen tegen kwakzalvers in vroegere tijden.

I.

Waarlijk, wij moeten het erkennen, wij zijn niet vooruitgegaan, vooral bij ons te lande, wanneer wij zien welke maatregelen reeds voor eeuwen erden genomen ter beteugeling van de handelingen

der kwakzalvers.

Een blik in de verschillende verordeningen van vroegere tijdperken leert ons dit, tot beschaming van hen, die geroepen zijn voor het welzijn der groote menigte te waken.

De gelegenheid om, wat Nederland betreft, een terugblik in deze zaak te slaan, wordt ons aangeboden in het voortreffelijk werk van Prof. W. STOEDER: *De Geschiedenis der Pharmacie in Nederland* (1) en wij nemen daarom de vrijheid (de geachte Schrijver, die onze Vereeniging zoo goed gezind is, zal ons dit niet euvel duiden) uit deze geschiedenis het een en ander te patten.

Het eerst ontmoeten wij een vonnis, afkomstig uit de oude crimineele Registers der stad Veere, van het jaar 1544:

„Om dieswille dat Aelbert Henriden van Dockum, metselaer, hem vervordert heeft zich hier binnen der stad van der Vere uyt te gheven voor een medicyn, cyrurgyn, polstaster, seggende en maekende den simpele lieden wys in de zwarte schoole school gegaen te hebben, daer de Davel zyn meester was, hem vermetende den simplen lieden te seggen wat henlieden noch in toecomende tyden zal geschien, ook hem vervorderende wateren te besien en dranken te maeken, niettegenstaende dat hy naderhand zelve geconfesseerd heeft in gheen conste van medicyn of cyrurgyn geleerd of gepractiseerd te zyn, ende heeft zulcx met abuys, met loogenen en cluften, de schamele simpele lieden heurlieder gelt gecregen; zoe is dat dezelve Aelbert by aenlegge en conclusie van Myaheer den Bailin by Vonnisse van B.B. en S.S. gecondempeerd es, gestelt te worden hier openbaerlijck op een schavot een half uur laock, behangen met urinablen en urinaalcorven, ende wachte hem van gelyke meer te doen op zwaerder correctie, ende wordt voorts scherpelick verboden een ygelyke, dat zy hem wachte tot zulke wychelaers of waerseggers te gaen en hemlieder geloove daerin te stellen op gelycke correctie.

Actum 22 January 1544.”

(Wij zouden bijna wenschen ongeveer 350 jaar terug te gaan, als wij zien dat toen van Overheids-wege den lieden „scherpelick verboden” werd zich met zulke kwakzalvers in te laten.)

Elf jaar later, op 15 Jannari 1555, werd de volgende ordonnantie tegen de kwakzalverij door de Heeren van den Gerechte te Amsterdam uitgevaardigd:

„Tegen de Handkijkers en Waerzeggers.” „Alsoo mijne Heeren van den Gerechte verstaen, dat eenige personen bionen dese Stede residerende hen onderwinden te gaen bij den genen, die hen vermeten den goeden luyden in de hand te sien, als Waerseggers, Starre-kijkers, ofte dier-gelycke curieuse personen, die hen bij onbehoorlicke practijcke pretenselicken vermeten waer te seggen van eenige toe-komende ende heymelicke verlede dingen, ende met diergelycke Wichelerije tot grooten ongeloove, scandalisatie ende misbruyck van der goeder Gemeente, ende dien aen gesien ende andersints niet en behoort verdragen noch gepermitteert te werden: soo is 't, dat mijne Heeren van den Gerechte ordonneren ende verbieden, dat van nu voortaan niemand, wie bij sij, ende bysonder ongeleerde, simpele ende door geen qualificatie, staat, titul van promotie, ofte andersints deugdelick bij middele van vrije kunste daer toe geautoriseert synde, hem vervorderen en sal, omme in eniger manieren alle sulcke voorsz. onbehoorlicke practijcke van wichelerije ende diergelycke beuselingen binnen deze stede te exerceeren ofte practiseren.”

Het voorbeeld van Veere en Amsterdam werd later ook door andere plaatsen gevolgd en de maatregelen, in grootere plaatsen genomen, blijken ook in de kleinere noodzakelijk te zijn geweest. Op 13 Jaauari 1646 gaf *Enkhuizen* een keur uit van den volgenden inhoud:

(1) Deze Geschiedenis, in opdracht van de Nederl. Maatschappij ter bevordering der Pharmacie bewerkt, is in 1891 verschenen. Reeds lang waren wij van plan daaruit het voor ons doel belangrijke mede te deelen, maar de kwakzalvers van den tegenwoordigen tijd, Sequah e.s., hebben ons zóó in beslag genomen, dat er voor die van vroegere tijden geen ruimte in ons blad overbleef.

„Alzoo dagelycks binnen dezer stede, verscheyden mannen ende vrouwen hen beroemen en swetsen de gebreken der Menschen te willen cureren ende helpen, tot dien eynde oock stroyende ende aenplackende Biljetten, mitsgaders Urinalen uythanghende, ende henluyden verre boven hen-luyder Professie vermetende, waer door veele goede inwoonderen dezer stede, door sulcke Landtloopers bedrooghen, ja dickwils van levende lyve ter dootd gebraght worden; ende om daer inne te voorsien ende remedieren, hebben mijn E. Heeren Schout, Burgemeesteren ende Scepenen deser stede, geordonneert ende gestatueert dese navolgende Ordonnantie:”

I.

„Eerst, dat niemandt, 't zy Man ofte Vrouw, door hun selven ofte door andere binnen dezer stede, sal vervorderen eenige Biljetten ten-fine voorsz. aen te placken, of te stroyen, noch ook eenige Recepten te ordonneeren, Kaerten, Brieven, noch Urinalen uyt te hangen, komen te besichtigen, ofte daer uyt yets te judiceren, tenzy deselve tot sulcks gepromoveert, ende daer van zijne letteren van Promotie, den Burgemeesteren vertoont, ende by deselve, tot sulcks te doen toegelaten sal zyn, op poene van seventhien Guldens, ten profyte van den officier.”

II.

„Sullen oock gheene quacksalvers ofte Landtloopers, met geenderhande olyen, salven, unguenten, kruyden ofte anders mogen voorstaen, dan met consent van de Heeren Burgemeesteren, ende dat op Weeck- ende Jaermarkten, op poene van drie gulden, ten profyte als boven.”

Wij besluiten, voor dit maal, onze mededeeling met hetgeen omtrent de Haarlemmerolie wordt vermeld:

„Ook in Haarlem had men in dien tijd (omstreeks 1700) veel last van kwakzalvers en onder deze is zeker de meest bekende, de schoolmeester Nicolaas Tilly, die, volgens het Notulenboek van het Collegium medico-pharmaceuticum, reeds in 1718, overtuigd van geneesmiddelen te hebben afgeleverd, gewaarschuwd werd daarmede op te houden. Zijn middel was de zoo beruchte Haarlemmer-olie, die hij Balsamum sulfuris anisatum of zwavelbalsem noemde.

„Een medicament” — zooals bij het aanduidde in zijn request — „dat hy door eygen industrie en ervarenheid heeft uytgevonden en voor hetwelk genoegzaam alle hooge facultyten moesten verstomt staan, wegens deszelfs nooyt gehoorde genesingen tot afdryven van het graveel en voor breking der steen, zonder snyden.”

„Dit middel,” zegt hij verder, „is een wonder voor de goedwilligen, en de genade des Allerhoogsten heeft zich daarin wonderlyk geopenbaard!”

Tilly is herhaalde malen beboet, maar heeft nooit opgehouden met het bereiden en verkoopen van zijn veelvuldig gebruikt kwakzalversmiddel, dat uit een oplossing van zwavel in lijn- en terpentijnolie bestaat. Intusschen had hij een concurrent in een zekeren Jan Boogaard, die een witte olie bereidde, terwijl de zijne bruin gekleurd was.

Hun erven hebben de zaken voortgezet en nog in onzen tijd wordt dit middel bij overlevering steeds aangeprezen en gebruikt.”

(Wordt vervolgd).

Kwakzalverij in Indië.

Men had de welwillendheid ons de volgende advertentie uit de *Java-Bode* toe te zenden:

„F. K. DE WAAL,

Noordwijk, Batavia.

Centraal Depot van

Patentmedicijnen en Parfumerien.

Sints de oprichting alhier van het Centraal Depot in 1891 heeft de verkoop belangrijk toegenomen en heeft het publiek ingezien dat men daar niet alleen goedkoopert koopt dan bij de Apothekers, maar ook zekerder is, van altijd versehe producten te krijgen, aangezien het Centraal Depot iedere maand geregelde versehe aanvoer ontvangt.

Het nut der Patentmedicijnen is thans algemeen bekend, wie toch heeft niet zijn volmaakt herstel te danken aan deze zoo voortreffelijk gereed gemaakte medicijnen, meest allen beloofd en bekroond door de Académie de médecine. Geen wonder dan ook, dat de meeste doctoren

bepoofd hebben ze op den achtergrond te schuiven, daar na het gebruik der patentmedicijnen, de hulp der doctoren niet meer noodig bleek in vele gevallen. Toch zijn er thans vele Doctoren te Batavia die zelve de heilzame kracht en werking der patentmiddelen inzien en ze niet alleen zelve gebruiken, doch ze ook voorschrijven voor hunne clienten. Een aardig geval deed zich dezer dagen te Batavia voor: Zekere dokter kwam bij zijnen patient en zag daar op de tafel staan een flescon „fer Bravais” (dit ijzer preparaat is universeel bekend en wordt door alle beroemde geneesheeren voorgeschreven), de dokter dacht echter, als mijn client dit fleschje heeft zij spoedig mijne hulp niet meer noodig, en zeide daarom: dit moogt gij volstrekt niet gebruiken en . . . ik neem het mede. Waarschijnlijk stond het fleschje fer Bravais des middags op de tafel van den dokter, die het zelf zeer goed gebruiken kon en lachte hij in zijn vuistje, dat hij bijtijds gezorgd had, de client nog lang voor zijne practijk te behouden en tevens op zulk een goedkope manier aan een degelijk fleschje Staaldruppels te zijn gekomen.

Commentaar is hier overbodig.”

Inderdaad, „commentaar is hier overbodig.” Wel wisten wij, dat onze Indische bezittingen door kwakzalverijen werden overstroomd, wel hadden wij reeds herhaalde malen de annonces gelezen, waarin deze aan het publiek werden aanbevolen, maar een wijze van reclame-maken, als het Centraal Depot er op nahoudt, is wat erg kraak. Zij toont zóó duidelijk waar het om te doen is, dat commentaar overbodig is.

Als wij er maar even op wijzen dat de bovenstaande annonce gevolgd wordt door een prijslijst, waarop o. a. voorkomen: *Santal Midy, Hollowaypillen, Fer Bravais, Injection Brou, Injection Matico* enz., dan weten onze lezers genoeg en zullen zij, met ons, zeker niet verwonderd zijn, dat het Centraal Depot, teneinde zijn waar aan den man te kunnen brengen, gebruik moet maken van verdachtmaking van geneesheeren en van andere leugens.

Henri Perel's Likdoorn-Zalf en de Dordrechtsche Courant.

Door groote annonces, in verschillende bladen, maakt HENRI PEREL, Pedicure te Amsterdam, bekend, dat niemand zich meer onder zijn behandeling behoort te stellen, maar dat men slechts gebruik moet maken van *Henri Perel's Likdoorn-Zalf*, gebreveteerd door Z. M. den Koning van België. Hij belooft daarbij „radikale genezing, volgens gebruiksaanwijzing, binnen zes dagen voor alle ongemakken aan den voet.”

Zooals bijna van zelf spreekt, worden het hoofdkantoor en de depothouders in die advertentie genoemd en mankeert ook niet de bekende waarschuwing: „Men lette vooral op het gedeponeerde handelsmerk.”

Terwijl wij acte nemen van de belofte van radicale genezing, terwijl wij verder er nu reeds op wijzen, dat een likdoornsnijder geen bevoegdheid heeft tot het afleveren van zalven — al zijn het ook likdoorn-zalven — willen wij de bespreking van deze zalf tot een volgend nummer uitstellen, teneinde, door een scheikundig onderzoek, na te gaan, of- en in hoeverre de verkoopers dier zalf ook met art. 30 der pharmaceutische wet in botsing komen en tevens om ons, zoo mogelijk, een oordeel te vormen over de geneeskrachtige waarde van dit nieuwe product.

Naar aanleiding van Perel's advertentie zijn wij echter, tot ons leedwezen, genoodzaakt te wijzen op een handeling van de *Dordrechtsche Courant*, een oude bekende uit den Sequah-strijd.

In haar nummer van 19 October plaatst zij bovenaan in de rubriek „Gemengd nieuws”, dus in het redactionele gedeelte, het volgende:

„De zoo gunstig bekende Koninklijk gebreveteerde pedicure, de heer Perel te Amsterdam, zal het door wijlen zijn vader, den heer David Henri Perel, uitgevonden middel tot geheele genezing van likdoorns en andere ongemakken aan den voet, thans in den handel brengen en zodoende een ieder in de gelegenheid stellen, zich op gemakkelijke wijze van kwellende pijnen te bevrijden. Dit middel, hetwelk reeds in het buitenland groot succes verwierf, zal in nette, bijzonder doeltreffende doosjes met gebruiksaanwijzing à f 1 binnenkort alom verkrijgbaar gesteld worden. De overal in ons land door den heer Perel en diens voorgangers sedert lange jaren verworven naam als pedicure, zal zeker allen, die aan lastige gebreken aan den voet lijdende zijn, voldoende waarborg geven om het middel met vertrouwen aan

te wenden, te meer daar de heer Perel beweert, dat zijn steeds gewaardeerde diensten bij hen, die zijn „Henri Perel's likdoornzalf” gebruiken, in het vervolg overbodig zijn.”

Wij willen een dergelijke reclame niet qualificeeren — niet wij alleen veroordeelen een dergelijk optreden van een redactie in een courant, — maar wenschen er toch op te wijzen dat in de nos. van 20 October en later, door verscheidene groote *advertenties*, de aandacht op het middel werd gevestigd.

Zou het een ook met het ander in verband staan?

Weigering van advertenties.

*Ieder, die een buitenlandsch al of niet streng wetenschappelijk geneeskundig tijdschrift ter hand neemt en een beetje doordenkt, moet zich ergeren aan de lange kolommen advertenties, die vóór en achter iedere aflevering worden afgedrukt. De meest geleerde verhandelingen en nauwlettende onderzoekingen worden opgenomen in den text en onder de advertenties vindt men de aankondiging van allerlei zogenaamde *spécialités* en geneesmethoden op schaamteloze wijze als zeker en onfeilbaar aanbevolen, zoowel voor leeken als voor de geneeskundigen zelve bestemd. Men krijgt onwillekeurig den indruk alsof al die geleerdheid en wetenschappelijke haarkloverijen eigenlijk niets toe- of afdoen aan de genezing en deze evenals het onderkennen eener ziekte niet veel meer is dan een kuurtje, gemakkelijk aan te leeren en uit te oefenen met behulp van een fleschje *capsules*, een doosje *pastilles*, een *likeur* van dit of eenige *granules* van dat.

Dat mannen van beteekenis zich niet schamen hunne namen gedurig weer naast deze producten eener kwakzalversexploïtatie aan fatsoenlijke lezers onder de oogen te brengen baart verwondering, doch is te begrijpen wanneer men nagaat, dat de uitgaaf van zulke tijdschriften vaak alleen een boekverkoopersspeculatie is. Te vergeefs is ook in het buitenland een enkele maal een stem vernomen, die waarschuwt tegen deze manier om met moedwillige hand af te breken door de advertentiekolommen, hetgeen men met zooveel moeite tracht op te bouwen in den text, namelijk eerbied voor den ernst, de degelijkheid en den wetenschappelijken gang der tegenwoordige geneeskunde.

't Zij ter eere van Nederland gezegd, dat over 't algemeen ons land een gunstige uitzondering op dezen regel maakt. Enkele halstarrige voorbeelden daargelaten, hebben de redacties van onze meeste geneeskundige en pharmaceutische geschriften van hunne uitgevers weten te verkrijgen, dat in de laatste jaren advertenties van kwakzalvers afkomstig en waarbij middelen worden aangekondigd met opgaaf van de ongesteldheden, waartegen zij dienst heeten te doen, worden geweigerd.

Thans kunnen wij daaraan toevoegen een voorbeeld uit het groote land der reclame, namelijk Amerika. Vele ook zogenaamd geneeskundige tijdschriften bestaan daar in hoofdzaak voor en door de advertenties; een nieuw tijdschrift „The Philadelphia Polyclinic” onlangs voor 't eerst verschenen, is er uit beginsel toe overgegaan, *alle advertenties, reclames en aankondigingen te weigeren.*

Zeer vele verkeerde dingen uit de reclamewereld komen gedurig uit Amerika tot ons; moge de oude wereld, zoo zij prijs stelt op haar roep van degelijkheid, ook dit voorbeeld spoedig volgen!

Veroordeelingen wegens het aankondigen van geheimmiddelen.

*In Duitschland gaan de rechtbanken voort de leugenachtige aankondigingen in de nieuwsbladen, met name waar het betreft de zogenaamde *spécialités* en geheimmiddelen, te vervolgen.

Het blijkt daarbij, dat er een streven bestaat om de toepassing der wetten zoo ruim mogelijk te maken, zoowel wat aangaat de beteekenis van het woord „geheimmiddelen”, als voor zoover er rekening moet worden gehouden met hetgeen verstaan kan worden onder de woorden „advertenties”, „aankondigen” enz.

Verscheidene vonnissen zijn in de laatste tijden weder door de rechtbank te Berlijn in hooger instantie bevestigd.

Hiertoe behoort de veroordeeling van een redacteur, die een boek, genaamd „Ziekentroost”, in zijn blad had geadverteerd; welk boek een zogenaamde raadgever heette te zijn voor zenuwzieken, maaglijders, waterzuchtigen, dronkaards enz., en waarin geheele reeksen van geheimmiddelen werden aangeprezen.

Eveneens werd gehandhaafd de veroordeeling van een anderen redacteur, die zogenaamde verbeterde Zwitsersche pillen van BRANDT had geadverteerd en wel de namen der bestanddeelen daarbij had aangegeven, doch niet de onderlinge gewichtsverhoudingen.

Ook de redacties van bladen waarin de z.g. middelen tegen dronkenschap waren aangekondigd, bleven hare boeten behouden, omdat de zucht naar drankmisbruik als een ziekte moest worden beschouwd.

Correspondentie.

Als nieuwe leden zijn toegetreden de Heeren:

A. Wamsteeker, te 's Hage.

Dr. A. Pieters, Arts te Dordrecht.

D. Vogelenzang, Apotheker te Dordrecht.

S. te 's H. Wij hebben de *Vin Bravais* nog nergens geadverteerd gez en. Kunt gij ons ook opgeven waar het te verkrijgen is? Of hebt gij zelf tijd en lust om het voor ons aan te koopen en te onderzoeken?

P. J. de W. te A. Dank voor het gezondene.

L. v. V. te R. Vijf exempl. van nos. 9 en 10 van het Maandblad zijn verzonden aan uw adres te Rotterdam, doch als onbestelbaar teruggekomen. Misschien was de naam door ons niet goed gelezen; gelieve ons dus duidelijk naam en adres op te geven.

H. de V. v. S. te 's H. De door ons verkregen inlichtingen zijn nog niet voldoende; gij moet dus nog een beetje geduld hebben.

Herhaalde Waarschuwingen.

Crème Simon. Hoort hoe dit goedje in de advertenties onzer nieuwsbladen wordt aanbevolen:

Crème Simon, aanbevolen door de beroemdste geneesheeren van Parijs en waarvan alle elegante dames zich bedienen. Dit product geneest in éne nacht puisten, kloven, winterhanden en alle huidaandoeningen. Het geeft een schoonen glans aan de huid welke door dit middel wordt versterkt en aangenaam geperfumeerd.

Ziedaar wat in de advertenties gezegd wordt. Het is, zooals men zal zien, een reeks leugens die met één waarheid eindigt. Want dat de huid door deze *Crème Simon* aangenaam geperfumeerd wordt, is waar, maar dit is dan ook al het ware dat in deze aankondiging te vinden is.

De *Crème Simon* wordt verkocht in verzegelde potjes, van ongeveer 60 gram inhoud, voor den prijs van f 1.50 het potje. Zij ziet er uit als een weeke, witte zalf.

De heer D. VAN DER WEERD heeft de stof onderzocht en zij bleek te bestaan uit *zinkoxyde* (zinkwit) en *stijfsel* met *glycerine*, door eenige vluchtige olie welriekend gemaakt. Dit is alles. Voor 40 of 50 cent zou dus heel gemakkelijk te leveren zijn, wat hier voor f 1.50 wordt verkocht. En van de verzekeringen van den fabrikant over de verbazende werking van den *Crème Simon* zal men niet veel bewaarheid vinden. 't Is alleen om de ijdelten tot zich te lokken dat in de biljetten, die er bij verkocht worden, gezegd wordt dat zij de huid een „*onvergetelijke lenigheid*” en een „*fluweelachtig voorkomen*” geeft en dat de dames, die er gebruik van maken, verzekerd kunnen zijn „altijd den glans der schoonheid en de frischheid der jeugd te zullen behouden.” Men zal wel begrijpen dat een beetje *glycerine* met *zinkwit* en *stijfsel* dit niet kan doen.

Teercapsules van Guyot. Nadat de geneeskunde vroeger nogal gebruik van teer en teerwater had gemaakt, heeft zij deze tegenwoordig grootendeels laten varen, daar andere stoffen beter de vereischte werking teweeg brengen, al kunnen de teerbereidingen somtijds eenig nut doen. Indien de geneesheer tegenwoordig nog teer of teeraftreksel wil laten gebruiken, kan hij bij iederen apotheker dit tot teerpillen laten verwerken. De capsules bestaan uit teer met een laagje gelatine omgeven. Bij een geringe verkondheid, die echter ook zonder geneesmiddelen, indien men een goeden leefregel volgt, gemakkelijk geneest, kan het gebruik van enkele capsules geen kwaad. Veel heil verwachtte men echter niet van teer en niet ieder ga op goed geluk aan 't slikken. Men zij met 't gebruik voorzichtig. Teer is in 't geheel niet een zoo onschadelijke stof als het door Guyot en zijn opvolgers genoemd wordt. Terwijl sommige menschen verscheidene teercapsules zonder schade slijpen te kunnen gebruiken, zijn ons verscheidene gevallen voorgekomen, waarin het gebruik, zelfs van een of twee stuks, onpasselijkheid te weeg bracht.

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f 3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam, Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 932.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onder a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Hoofdartikel: Louis Kühne, de nieuwe geneeskunde.

Berichten: Optreden van de Tandmeesters-Vereeniging. — Beperking van onbevoegde uitoefening der tandheeskunde. — Geneesmethode te Amby (Limburg). — Aanklacht tegen Davenport. — Geneezing van drankzuchtigen. — Drie nieuwe buitenlandse middelen in aantocht.

Grootere artikelen: Een lichtpunt? — G. A. P. Hofmans. — Sator's Levenselixer. — Nog iets over Louis Kühne. — Popp uit Holstein. — Richard Mohrman in de doos.

Rechtszaken: Onbevoegde uitoefening geneeskunde. — Idem tandheeskunde. — B. Q. te Goes in hooger beroep. — Verkoop van de Vrij's kinadroppels door een drogist.

Ter overneming: De pillen van Fontaine. — Crème Simon. — Holloway weer aan 't werk.

Correspondentie.

Herhaalde waarschuwingen: Boom's Maagpoeder.

De Nieuwe Geneeskunde zonder medicijnen of operatiën.

Louis Kühne.

Tweede druk in de Nederlandsche taal.

Het is reeds eenigen tijd geleden dat wij over deze methode en den zoogenaamden ontdekker, een zekeren Louis Kühne te Leipzig, enkele woorden schreven.

Wij meenden dat de onzinnigheden die deze man ten beste gaf, zóó duidelijk waren, dat in Nederland wel niemand dit alles voor zoete koek zou opeten.

Maar jawel, wij hadden buiten den waard gerekend, of liever, buiten de zoo hoog ontwikkelde hersenmassa van onze als zoo schrandere bekende medebewoners van het land, dat zoo laag ligt. En onze boekverkoopers! Ha, dat zijn eerst bolleboozen in hun vak. Verkoopers, meer ook niet, maar ook niet minder. Den inhoud van de boeken die zij verkoopen, kennen? Och, lieve mensch, hoe kom je er bij. Het is voor den Hollandschen uitgever en boekverkooper precies hetzelfde of je hem over Boerhaave, Moleschott, Stokvis, Charcot, Graefe, Donders of Louis Kühne te Leipzig spreekt.¹⁾

Dat is alles wetenschap, tenminste voor hem, of eigenlijk niet hetzelfde. Het debiet is immers alles? En dan staat Kühne hooger voor hem dan Donders. Omdat hij meer in 't laadje brengt. De tweede druk van Louis Kühne's, „De nieuwe Geneeskunde!”

Die Donders kon het met zijn meest beroemde werk niet verder brengen dan een „eerste druk.”

En de lezers? de Nederlanders?

Herinnert ge u nog hoe voor eenige jaren Nederlanders uit alle standen, in gedachten en in de daad opgingen naar Utrecht om den grootsten Nederlander, onzen eenigen Donders hulde te be-

wijzen? Gij hebt toen, evenals wij, gemeend dat alles daar geschiedde om den beroemden physioloog, den grootsten oogheeskundige ter wereld te huldigen. Mis! Het blijkt telkens weder dat het eenvoudig te doen was om . . . nu ja, men moet toch iets doen, „ze zeggen dat 't zoo'n knappe man is.”

En nog niet lang geleden liep men in het land van Donders bij massa's naar een onbekenden Indiër, die beweerde blinden te kunnen genezen, ja, stond zelfs eene blinden-inrichting in Amsterdam toe, dat daar een blinde werd „geopererd!” (zoo noemde die Goolam Kader ten minste zijn geknoei.)

En Nederland, hetzelfde Nederland dat den grootsten oogheeskundige dezer eeuw, zijn „zoon” durft noemen, eerde de nagedachtenis van dien zoon door een kwakzalver de voetzolen te kussen.

En nu? Weet ge het lezer, dat Nederland lijders aan oogziekten, aan ooggebreken, zelfs aangeboren gebreken, enz. naar Leipzig zendt om die te doen „gezezen” door een afgedankt groenteninlegger, die nu à la fin de siècle reclame maakt voor badkuipen en badhandschoenen?

Wist ge het niet, dan weet ge het nu, Nederland, „dat ge alweder uwe groote zonen, op wie gij bij officieele gelegenheden zoo gaarne trotsch zijt, door het slijk sleurt. Boerhaave, een sukkel, Moleschott, niet minder, Donders, van 't zelfde laken een pak, en nog zoovele anderen, 't beteekent allemaal niets wat zij gewerkt en gedacht hebben.

Nee, dan moet je in Duitschland komen, te Leipzig. Dáár woont je man. Heb je hinder aan je oogen? Koop bij hem een badkuip, ga op een plankje zitten, wasch zeker lichaamsdeel onder water en je bent genezen.

Nu, als de leerlingen en aanhangers van dien Leipziger niet stekeblind zijn, hebben wij hoop dat zij na de wassching van het bedoelde deel ten minste kans hebben zóó helderziend te worden, dat zij inzien al zeer flink bij den neus te zijn genomen. Edoch, wij twijfelen steeds.

„De badkuip boven alles! Schrijft dat in uw vaan, zeggen een zekere . . . dokter? neen, een meester in de rechten (die kan 't weten niet waar?) ter name Bleckmann en een zekere mijnheer Vita of de Vita, en helpt ons een penningske verdienen met het water dat in onze inrichting in spe om uwe . . . deelen spoelen zal, Kühne ter eer, ons ten profijt.”

Ja, ja, zoo'n meester is 'n knappe bol. Eenige jaren aan de academie Romeinsch en ander recht „loopen”, voor logica, „nomen dare” en . . . na je promotie ben je, na een enkele wassching, leerling van Kühne en verbreider van . . . prospectussen en

reclames voor badtoestellen, wollen dekens 1e kwaliteit, wollen buikbanden, molens voor ongebuild graan en caoutchouc-kussens.

Op de binnenzijde van den omslag van het boek lezen wij:

Bij de uitgevers dezes is mede verschenen:

„Een vroolijk troepje. Een boek voor kinderen van 6—10 jarigen leeftijd.”

Is dat toeval? Ziet eens de volgende namen:

Louis Kühne, oud-groentenblik-man, nu handelaar in badkuipen en nog wat;

Mr. Bleckmann, advocaat, leerling van boven-genoemde en zijn diletant-assistent;

Vita of de Vita, ook leerling en idem, en daarbij, let op den invloed dien de wasschingen uitoefenen, Blankwaardt en Schoonhoven, uitgevers.

Met recht „een vroolijk troepje.”

Wij schreven eenige regels hooger: Edoch, wij twijfelen steeds.”

Doch twijfel bestaat niet meer.

's-Gravenhage geniet alweder het voorrecht de eerste aanhangers van „Een reiziger in gezondheid” te hebben geleverd.

In „De Telegraaf” van 22 November l.l. toch lezen wij het volgende:

„Een reiziger in gezondheid.

De schrijver der „Brieven uit de Hofstad” in de Arnh. Ct. verhaalt, dat een paar maanden geleden een Duitsch reiziger in gezondheid in Den Haag is geweest: de bekende Kühne uit Leipzig of Dresden, de wonderdokter van den allerlaatsten tijd, die pastoor Kneipp met zijn waterkuur al voorgoed uit de baan geknikkerd heeft. Deze redder der menschheid heeft een dag of veertien in het hôtel Bellevue — hij deed het niet minder, hetgeen voor 's mans doorzicht bewijst — geloogd, en alle zieken en bezochten uit Den Haag, die zich maar om geneezing geliefden aan te melden, à raison van twintig gulden per consult, van onderzoek en raad gediend. Er kwamen 600 zieken op, zoodat de wonderdokter $600 \times 20 = f 12.000$ in de wacht gesleept heeft. En daar de man in vele gevallen den raad heeft gegeven, dat patiënten ten zijnent voor een kuurmatige behandeling (waarvan de prijs in den regel niet „matig” is) zouden komen, begrijpt men, al heeft men Bartjens nooit bestudeerd, dat deze . . . wonderdokter aan de lijdende Hagenaren geduchte financieele kiezen getrokken heeft.

**

Zoowel de N. R. Ct. als de Arnh. Ct. bevatten ingezonden stukken, waarin wordt opgekomen tegen de beweringen van den Haagschen correspondent van laatstgenoemd blad, betreffende den heer Louis Kühne uit Leipzig.

De heer Paul Horrix te Rotterdam, die den heer

¹⁾ Een gunstige uitzondering maken enkele boekverkoopers, die het debiet van het werk van Kühne hebben geweigerd, nadat zij bij ons inlichtingen hadden ingewonnen.

K. tot een bezoek aan ons land had uitgenoodigd, verzekert, dat hij hem als totaal-resultaat van zijn bemoeiingen ten bate der plaats gehad hebbende consulten ter hand heeft gesteld de som van M. 2230 of à raison van f 0.59¹/₂ per mark, een bedrag van f 1326.85, of liefst nog minder dan ¹/₉, zegge één negende van het cijfer, dat de correspondent der *Arnh. Ct.* noemt."

Zal uw dierbare *Sequah* — allerliefste Haagsche dames — niet van woede stampvoeten, nu hem zoo duidelijk is aangetoond dat iemand, nog grooter dan hij, hem en zijne olie uit uwe gunst gebaad heeft? Die onderwater-wrijverij van den Leipziger wonderman is voor hem en voor de geneeskunst-beoefenaren een leelijke steek onder water. Opheffing der geneeskundige faculteiten ligt nu voor de hand. De uitgaven voor die faculteiten aan onze hoogeschoolen en die voor ziekerhuizen kunnen gebruikt worden voor andere, nuttiger doeleinden.

Geene medicijnen meer, geene operatiën meer!

Hoeden af, lezers, voor de gewichtige ontdekking, hoeden af voor de ontwikkeling der menschheid, waarvan het brandpunt zetelt in het schoone 's-Gravenhage.

„Een sprookje van een handelaar in geconserveerde levensmiddelen in blikken.”

„Er was eens een groot man, die woonde in een land, daar, vanwaar het licht des daags komt. Zijne kleederen en al wat om hem was gaf bedwelmende geuren af aan wie hem naderde, sefers uit de oudheid, lieflijk ontsproten uit wat eertijds groeide aan zijn voet, nu geketend in de macht van zijne *Blikken*.

Een adem uit het verleden omzweefde hem, die, als het licht, kwam naar het westen, waar vol zoet verlangen op hem wachtten als op den Eenige, den Goede, den Redder, die daar leden aan de oevers van een ziltig meer, golvend zich spoedend naar het einde van wat is.

En groote beroering kwam onder de wateren. Vrede en rust namen woonplaats langs het meer, waar leed geleden was en smart, die nimmer wêer zou keeren.

Toen — en niet eerder — schudde van zijne voeten het stof der lage streken, de grootmachtige.

En dankbaar weende wiens leed en smart hij met zich nam, zilveren tranen stortend op zijn gewaad, dat blonk van kost'bre zaken, rijker dan weleer.

Doch wat hij achter liet was meer nog. Straf voor wie niet opzag naar zijn rein gelaat en lieleblank gemoed en voor wie twijfelde of 't goed was, wat hij edels aan hun maaksel nat beroerde. In duisternis te zitten, droog en ver van 't licht dat flikkert op het gulden dak van die hem eeren, dat was het wat den onberoerde trof.”

Berichten.

Optreden van de Tandmeesters-Vereeniging. Naar wij vernemen, heeft de Nederlandsche Tandmeesters-vereeniging, gevestigd te Amsterdam, eene aanklacht ingediend tegen verschillende personen, die de tandheelkunst onbevoegd uitoefenen, terwijl zij de aandacht der overheden gevestigd heeft op het feit, dat enkele tandmeesters onbevoegden naar verschillende provincieplaatsen zenden om in hunnen naam tandheelkundige hulp te verlenen. (N. R. Ct.)

Beperking van onbevoegde uitoefening der tandheelkunde. De volgende circulaire, betreffende onbevoegde uitoefening der tandheelkunde, is door Gedeputeerde Staten aan de gemeentebesturen in Noord-Holland verzonden:

„De inspecteur van het geneeskundig staatstoezicht in Noord-Holland heeft ons medegedeeld, dat de uitoefening der tandheelkunde door onbevoegden hand over hand toeneemt, en dat elders gevestigde tandmeesters in meerdere plaatsen spreekuren aankondigen, waar het publiek volstrekt niet zeker is door den tandmeester te worden geholpen.

Ter voldoening aan het daartoe door dien inspecteur gedaan verzoek, hebben wij de eer u voor zooveel noodig te herinneren aan art. 8 der wet van 24 Juni 1876 (*Staatsblad* no. 117), waarbij bepaald is:

„Bij een tijdelijk verblijf ter uitoefening zijner kunst vertoont de tandmeester vooraf aan den burgemeester der gemeente zijn bewijs van bevoegdheid, geveerd door den inspecteur voor de provincie, waarin hij metterwoon gevestigd is.”

„De inspecteur merkt op dat, aangezien de bedoeling met dit artikel geweest is het publiek waarborgen te geven tegen behandeling door onbevoegden, de tandmeester telken reize zijn diploma aan den burgemeester moet vertoonen, wanneer hij zijne kunst in de gemeente uitoefent, en voorts dat, alleen dan wanneer stipt de hand wordt gehouden aan de naleving van het aangehaalde artikel, het mogelijk zal zijn het publiek tegen misleiding te vrijwaren.” (N. R. Ct.)

Ook een geneesmiddel. Te Amby (Limburg) gaan verscheidene ouders, wanneer hunne kinderen ziek zijn, de hulp inroepen van een daar in de buurt wonend persoon, die dan voorschrijft, dat het kind negen dagen school en kerk moet verzuimen, en gedurende dien tijd ongewassen en ongekamd in het huis moet rondlopen. (N. R. Ct.)

Sequah. Werd verleden week medegedeeld, dat Sequah, die sedert eenigen tijd een prachtig huis in de Coenstraat te 's Gravenhage bewoont, bij de politie was ontboden, thans meldt men daarover nader, dat de noodzakelijkheid om Davenport te hooren voor de politie gelegen was in een aanklacht, welke geen betrekking heeft op een overtreding van de geneeskundige wet, en gedaan is door een dame, die tot zijn patiënten behoorde.

Naar aanleiding van een en ander is het noodig geoordeeld in deze een onderzoek door geneeskundigen te doen instellen. (Echo.)

Een vreemd bericht inderdaad, en dat wel over den „godsgesant” volgens Ds. Eigeman, — de weldoener der menschheid volgens anderen.

Genezing van drankzuchtigen. Wie voor zich of voor een ander genezing zoekt voor de kwaal der drankzucht, moeten wij in gemoede ontraden de hulp inroepen van de firma Van Ophuys, Bos & Sons, J. Josephus, of hoe deze industrieel zich verder moge noemen. Het nieuwste adres der firma is Plantageweg 133a, Rotterdam.

De gewoonte van „het huis” is om — zonder eenigen omslag — de toestroomende postwissel van 60 ct. te inkasseeren en de hulpzoekende verder zonder taal of teeken te laten. Krijgt de firma het wat benauwd, dan verdwijnt zij en duikt een poosje later aan een ander adres en met een nieuwen firma-naam weder op.

Als we ons niet vergissen, is deze feniks-achtige industrieel een zeer bekend personage, een waar Manusje van alles, die in zijn vrijen tijd aan anarchistische studiën doet en in de journalistiek een eigenaardige reputatie heeft verworven. (Echo.)

Drie nieuwe buitenlandsche middelen in aantocht. In een bijlage tot de Nederl. Staatscourant van 1 Nov. j. l. zijn opgenomen de kennisgevingen van de aanteekening der volgende fabrieksmerken:

No. 5213. Naam van den inzender:

F. Calvert & Co., te Bradford, Manchester (Engeland).

Soort der waren:

Ontsmettende, zuiverende en reukeloos makende toilet- en gezondheidspreparaten en voor medicinale, heelkundige en veeartsenijkundige doeleinden.

No. 5216. Naam van den inzender:

The Charles A. Vogeler Company, te Londen (Engeland) en Baltimore, Maryland (U. S. A.)

Soort der waren:

Geneesmiddelen voor menscheijk gebruik.

Het betreft een nieuw geneesmiddel (?) genaamd: „*La Composition curative de C. A. Vogeler.*”

No. 5217. Naam van den inzender:

The Charles A. Vogeler Company, te Londen (Engeland) en Baltimore, Maryland (U. S. A.)

Soort der waren:

Geneesmiddelen voor menscheijk gebruik en veeartsenijkundige doeleinden.

Dit middel draagt den naam van „*St. Jacobs oil*” en wordt — volgens de gebruiksaanwijzing — tegen alles en nog wat aanbevolen.

Tot nu toe hebben wij nog alleen door middel van de Staatscourant met deze middelen kennis gemaakt. Ongetwijfeld zullen nu spoedig de noodzakelijke reclames volgen en de hoofd- en andere depôthouders worden opgegeven, waar de nitheemsche weldoeners — dank zij onze onverbeterlijke wetgeving, — hunne waren verkrijgbaar stellen.

Wij zijn nu echter gewaarschuwd en zullen, zoodra de middelen geannonceerd worden, een onderzoek daarnaar instellen en het resultaat zoo spoedig mogelijk mededeelen.

Men zal, naar wij meenen, verstandig doen die mededeeling af te wachten voor men aan 't koopen van die middelen gaat.

Een lichtpunt?

Eenige dagen geleden lazen wij het onderstaande in de *N. Rott. Courant*:

„Sedert jaren komt telkens, nu eens in dit en dan weer in dat blad, eene advertentie voor, waarin een inkomen van f 9000 wordt voorgespiegeld aan hem, die een kapitaal van f 6000 stort.

Hoe ongelooflijk het schijnen moge, daar voor de hand ligt dat men hier met oplichterij te doen heeft, toch schijnt de persoon, die deze onderneming drijft, er zaken mede te maken, want anders zou hij niet — nu al minstens zeven jaren lang — advertentiekosten blijven maken.

Daarom waarschuwen wij er nu eens tegen, na inzage te hebben genomen van de stukken, door iemand verzameld, die de affaire heeft onderzocht.

De edele menscheinvriend, J. v. A. geheeten, is een Hollander, die nu eens te Brussel, dan weer te Parijs of elders vertoeft, en „de volkomen eerlijke wijze”, waarop hij in zijne correspondenties belooft de toegezegde winst te maken, is — de speeltafel. Men is, gesteld hij het niet eenvoudig in zijn zak steekt, dus toch zijn geld kwijt, als men het waagt.

De rapporten der politie over dezen industrieel zijn van dien aard, dat men verstandig doet, hem geen cent toe te vertrouwen. Onware voorstellingen komen in grooten getale in zijne brieven voor. (H. C.)”

Bravo! dachten wij na de lezing, als de pers op deze wijze hare roeping opvat, als zij hare kolommen gebruikt om het lichtgeloovig publiek de oogen te openen, voor wat klaarblijkelijk als „oplichterij” is te beschouwen, dan kan zij ontegenzeggelijk veel nut stichten.

En, zoo dachten wij verder, een blad, dat een dergelijke waarschuwing tegen een zekere advertentie opneemt, zal ongetwijfeld weigeren, de bedoelde advertentie te plaatsen, want zij zou zich medeplichtig maken aan het kwaad, dat door die advertentie berokkend wordt.

Hoever ons vermoeden in dit opzicht juist is, willen wij nu maar niet nagaan — wij hebben dit onderwerp reeds zoo dikwijls behandeld — maar, logisch geredeneerd moet het juist zijn.

En dan zien wij, wat het doel van onze Vereeniging en van ons Maandblad betreft, de toekomst gunstig in.

Er gaat bijna geen maand voorbij, waarin wij niet van een of meer geadverteerde kwakzalversmiddelen aantoonen, dat hier oplichterij in het spel is, terwijl wij den lezers inzage geven van de stukken, door ons verzameld bij het onderzoek der affaire.

Geen maand gaat er voorbij, waarin wij niet ten duidelijkste aantoonen, dat, ofschoon het voor de hand ligt, dat men met oplichterij te doen heeft, de persoon die de kwakzalverij aan den man brengt, blijk geeft er zaken mede te maken, getuigen de advertentiekosten, die hij jaren lang blijft maken.

Geen maand gaat er voorbij, waarin wij er niet op wijzen, dat men, als men den kwakzalver gehoor verleent, zijn geld — en dikwijls zijn gezondheid — kwijt is.

Elke maand zenden wij die, op feiten steunende, waarschuwingen aan de meeste bekende bladen, groote en kleine, maar het is een zeldzaamheid, vooral wat de groote pers betreft, wanneer één onzer waarschuwingen wordt overgenomen of de zakelijke inhoud daarvan wordt medegedeeld.

Wij hebben het zelfs een tijd lang den bladen gemakkelijk gemaakt door korte stukjes „ter overneming” in ons Maandblad op te nemen — maar ook zonder veel gevolg.

Wij hebben die proef daarom laten varen, maar zullen haar nu weer eens opvatten . . . omdat wij, naar aanleiding van de mededeeling, waarmee wij dit artikeltje begonnen, de hoop koesteren, dat de bladen, die genegen zijn de ééne waarschuwing tegen oplichterij op te nemen, de andere geen plaats zullen weigeren.

En dan zal het eenige doel van al ons werken, voorlichting van de groote menigte in zaken, waarbij voorlichting zoo dringend noodig is, in ruimer kring worden bevorderd en zullen, of liever moeten — als logisch gevolg — de kwakzalvers-advertenties, die bron van zooveel kwaad, uit de advertentie-kolommen der hunner positie bewaste bladen verdwijnen.

Is die beschouwing te optimistisch?

Wij vreezen het — afgaande op onze ervaring sedert 13 jaren; maar mogen wij niet op verbetering hopen?

Moet onze stem steeds blijven als die van een roependen in de woestijn?

G. A. P. Hofmans.

Sedert de cholera in ons land enkele plaatsen bezocht, kan men in de couranten eene advertentie vinden van zekeren *Hofmans*, die zich noemt *Dr. G. A. Hofmans, arts*.

Er werd gevraagd of die dokter kwakzalver is of niet?

Bij ons kwam de vraag op: „Is die *Hofmans* dokter of niet, arts of niet?”

Voorzeker herinnert menig couranten-lezer zich nog dat voor ongeveer een jaar of anderhalf dezelfde *Hofmans* eene advertentie plaatste, waarin melding werd gemaakt van een grooten blaassteen, die door een zieke langs natuurlijken weg door hem, (*Hofmans*), zonder operatie verwijderd was.

Evenals nu werd Z. E. de Minister van Binnenlandsche zaken daarin gehaald. *Hofmans* verklaarde n.l. dat hij dien steen aan niemand anders dan aan dien minister zou afgeven.

Vroeger noemde hij zich *G. A. P. Hofmans*, doch het schijnt dat de drie letters *G. A. P.* een Hollandsch woord vormen, dat *Hofmans* onaangenaam stemt.

Voor jaren kondigde hij aan, dat hij asthma, rheumatiek, zenuwen, kramp enz. behandelde. Hij deed dit ook werkelijk. Door eene zonderlinge wets-interpretatie (zoo schreef in Augustus 1883 de redactie van ons blad) werd deze handelwijze toen niet beschouwd als uitoefening van geneeskunde door een onbevoegde. Onmiddellijk is dit „niet onbevoegd” door den persoon ten zijnen gunste omgezet in „bevoegd” (uitgaande waarschijnlijk van eene wis- en taalkundige waarheid, dat twee negatieven een positief kunnen vormen) en adverteerde hij opnieuw, doch nu met groote letters, „bevoegd deskundige voor asthma, rheumatiek, zenuwen, kramp enz.”

In October 1882 werd in ons Maandblad onder de kleine mededeelingen gezegd, dat hij, als ware het om het geneeskundig staatstoezicht te tarten en overtuigend te doen zien hoe weinig onze geneeskundige wetgeving vermag, doch inderdaad om beter zijn beurs te vullen, een *Hofmans smeersel* in den handel had gebracht, voor f 2.50 verkrijgbaar in het universeele kwakzalvers-depôt van *Cleban & Co.* te Amsterdam.

Een onbekende voor ons is dus deze *Hofmans* reeds lang niet meer.

Advertenties, waarbij hij te kennen gaf dat hij tegen asthma te consulteeren was, kwamen in den herfst van 1880 o. a. herhaaldelijk voor in de *Dordr. Courant*. Hij was iederen Woensdag van 3—5 uur in het hôtel Bellevue aldaar te spreken. Er werd toen proces-verbaal opgemaakt wegens onbevoegde uitoefening der geneeskunde. Uit het vonnis dd. 4 Maart 1881 blijkt, dat hij van beroep was vrijver, geboren en wonende te Rotterdam (Jonker Fransstraat). In de rechtszitting werden toen 6 patiënten als getuigen gehoord. Veroordeeling volgde wegens onbevoegd uitoefenen der geneeskunde tot f 25.— boete, subs. 7 dagen hechtenis.

Zowel in Rotterdam als in Dordrecht kwam *Gerardus Andreas Petrus Hofmans*, geb. te Rotterdam 11 November 1841, met patent als wrijfdokter, met de politie in aanraking. Behalve in deze plaatsen woonde hij nog in Haarlem, Nieuwer-Amstel en Amsterdam.

En nu zijne titels!

De ware titels zijn oud-Indisch hospitaal-soldaat, in 1872 gepensioneerd.

De valsche titels zijn: *Doctor* en *arts*.

Hoe het mogelijk is dat een gepensioneerd hospitaal-soldaat in Nederland blijkbaar ongestoord met titels voor den dag kan komen, terwijl de Staat die slechts verleent na het afleggen van een aantal examens door hem vastgesteld, en af te nemen door de door hem samengestelde of goedgekeurde commissies, vraag men aan dien Staat zelf.

Wij meenen met deze opsomming voldaan te hebben aan de vraag van een onzer lezers en eindigen met te waarschuwen tegen *G. A. P. Hofmans*.

Sutors Levenselixer.

Een kwakzalverij uit Roermond. (?)

„SUTORS LEVENSELIXER is het uittreksel van versche Alpenkruiden en bezit wonderbare geneeskracht. 's Morgens en 's Avonds een eetlepel SUTORS LEVENSELIXER genomen, en men bespaart groote Docters- en Apothekersrekeningen. SUTORS LEVENSELIXER is tevens het fijnste van alle Bitter „Elixers”.

Proef-Flacons à 50 cents. Wederverkoopters genieten rabat.

Sutors Levenselixer.

SUTORS LEVENSELIXER is het beste voorbehoedmiddel tegen besmettelijke ziekten, als Cholera, Influenza, Typhus enz. Bij slechte spijsvertering, bedorven maag, maagpijn enz., geen beter middel dan SUTORS LEVENSELIXER. Tegen toezending van f 1.—, ontvangt men franco ½ Liter Sutors Levenselixer door G. OSSENBUHL te Roermond.

Aldus luidde de advertentie, die het publiek moest lokken om zich het middel, dat niet alleen als voorbehoedmiddel tegen de hevigste besmettelijke ziekte, maar ook als „bittertje” het beste in zijn soort was, aan te schaffen.

Daarvan moesten wij, men begrijpt het, het onze weten, en nu ontstond een briefwisseling, die ons (’t gebeurt ons niet dikwijls) vermakelijke oogenblikken bezorgde en waarvan de vermelding voor anderen nuttig kan zijn.

Op ons verzoek aan een lid onzer Vereeniging, woonachtig te Roermond, om een halve liter van het elixer voor ons aan te kopen, ontvingen wij bericht terug, dat de firma G. Ossenbühl haar verblijf van Roermond naar Zaandam had verplaatst, doch dat haar vertrek uit Roermond, wegens haar bijzondere reputatie, niet werd betreurd. Het hoofd der firma is een Pruis, die PETER AUGUST STALLER heet, doch voor zijn doel ook wel den naam zijner vrouw, OSSENBUHL, voert.

Wij schreven daarop om inlichtingen aan den Burgemeester van Zaandam, die de beleefdheid had ons te melden, dat Gertrud Ossenbühl, vrouw van P. A. Staller, zich, komende van Roermond, te Zaandam had gevestigd.

Hierop verzonden wij een postwissel à f 1, en een verzoek om ½ liter Sutors Levenselixer naar het in de advertentie opgegeven adres te Roermond, en ontvingen daarop — onder postmerk *Zaandam*, — een briefkaart, gedateerd uit *Roermond*, waarin de heer . . . o, neen, waarin p.-o. G. OSSENBUHL ons mededeelde, dat zijn drukke bezigheden hem niet meer in staat stelden de bereiding van het elixer ter hand te nemen, maar dat hij bereid was ons voor het gezonden bedrag het recept te zenden.

Wij huiverden eerst, want wij dachten dat wij naar de Alpen moesten om de *versche* Alpenkruiden te verzamelen, maar werden spoedig, door het vervolg der briefkaart gerustgesteld. Wij konden ten allen tijde zelf het elixer bereiden, zoo luidde het, bij elken drogist waren de grondstoffen te verkrijgen.

Wanneer wij het recept niet verkozen dan zou het bedrag terug worden gezonden.

Nu, voor zoo’n recept, versche alpenkruiden bij elken drogist verkrijgbaar, hadden wij wel een gulden over, en wij schreven derhalve naar Roermond om het recept.

Weer uit Zaandam, weer gedateerd uit Roermond, en weer geteekend p. o. G. Ossenbühl, ontvingen wij het volgend schrijven:

„R E C E P T

ter bereiding van Sutors Levenselixer.

333 ¹ / ₃	gram Aloë.
83 ¹ / ₃	„ Rhabarber.
41 ² / ₃	„ Theriak.
41 ² / ₃	„ Wormzaat (sem. cijnae).
20 ⁵ / ₆	„ Ceijlon caneel.
41 ² / ₃	„ Enzian.
41 ² / ₃	„ Orangenschillen.

„Deze hoeveelheid laat men 10 dagen met 12 Liter goeden Jenever op een warme plaats trekken.

„Elken dag schut men het goed door elkander en na afloop van genoemden tijd is het voor ’t gebruik geschikt. Wil men het niet als Bitter-Elixer gebruiken, dan kan men met naar verkiezing Suiker bijvoegen, het met best succes tegen maagkwalen gebruiken.”

„Mijnheer!

Bijgaande gewenscht Recept. Mocht UE. over een en ander nog inlichting wenschen, staan ik

daarmede altoos gratis tot uwe dispositie, mits vragen vergezeld gaan met zegel voor antwoord.”

Inderdaad vriendelijk aangeboden — maar wij hebben geen inlichtingen meer noodig, wij weten genoeg.

Wij weten nu dat de bewering, dat Sutors Levenselixer een uittreksel is van versche Alpenkruiden, een *leugen* is, een *leugen*, blijkbaar verkondigd met het doel om dit elixer als iets zeer bijzonders voor te stellen.

Wij weten nu, dat het recept van het elixer een oud voorschrift is, zeker uit een of ander oud boek verzameld, getuige de theriak, die nog alleen geschiedkundige waarde, als geneesmiddel, bezit, en ongetwijfeld niet bij elken drogist te verkrijgen is.

Wij weten verder dat het hoofbestanddeel van het elixer, behalve jenever, *aloë* is, een stof, die wij bijna in elk nummer brandmerken als schadelijk voor de gezondheid, bij langdurig gebruik, en waarvan het ONVERANTWOORDELIJK is, haar aan te bevelen als *het beste voorbehoedmiddel* tegen cholera en typhus, zooals in de advertentie geschiedt.

(In het gezonden schriftelijk recept, durft O. dit niet te vermelden).

Wij weten ten slotte, dat de „wonderbare geneeskracht”, die het middel heet te bezitten, slechts uit den duim van de firma Ossenbühl gezogen is.

En nu wij dit alles weten, zijn wij verplicht met kracht te waarschuwen tegen *Ossenbühl* en zijn *levenselixer*.

Misschien is er nog een andere reden om voorzichtig te zijn met de firma Ossenbühl, maar dit kunnen wij nog niet met zekerheid zeggen.

Wij bestelden nogmaals te Roermond een halven liter levenselixer, kregen toen weer uit Zaandam een briefkaart, waarbij ons het recept werd aangeboden, maar schreven toen terug, dat wij liever het geld weerom wilden hebben.

Dit is ruim een week geleden en nog wachten wij op het antwoord.

Nu kan het zijn dat „de drukke bezigheden” de firma beletten spoedig voor de expeditie te zorgen, waarbij ook niet uit het oog mag worden verloren, dat de brieven een omweg moeten maken. Wij schorten dus voorloopig ons oordeel, betreffende deze laatste zaak, op.

Nog iets over Louis Kühne.

Onze lezers hebben in ons hoofdartikel een uittreksel kunnen lezen van hetgeen de schrijver van de „Brieven uit de Hofstad” in de *Arnhemse Courant* mededeelt en van de bestrijding, die dit artikel heeft ondervonden.

Naar aanleiding van die bestrijding is dezelfde schrijver, in een daarop volgenden brief, op deze zaak terug gekomen in een artikel, dat wij in zijn geheel overnemen, omdat er daardoor nog meer licht valt op de handelingen van beschaafde personen uit de residentie.

’s-Gravenhage, 23 November 1893.

Het is een voorrecht van de journalistiek, bij de geringste aanleiding als een samenstel van allerlei kwaads, laster, logen en wat men maar meer verkiest te worden uitgescholden. Men raakt er aan gewoon en laat dat gewoonlijk langs zijne koude kleederen afglijden, maar na de tegenspraak, die zekere heer Horrix alhier in de *Nieuwe Rott. Cour.* en zekere B. in ditzelfde blad, deden van hetgeen ik *en passant* over de geldelijke gevolgen voor de Hagenaars van een vluchtig bezoek, hier door een wonderdokter uit Leipzig gebracht, in mijn laatsten brief verhaalde, moet ik toch de aandacht van den onpartijdigen lezer op een paar punten vestigen.

„De heer Horrix, die den wonderdokter „tot zijn bezoek aan ons land heeft uitgenoodigd”, en B., die schrijft „als van nabij bekend met eene der patiënten, die den heer K. heeft geconsulteerd”, komen beiden op tegen de door mij genoemde cijfers van behandelde zieken. Volgens mijn zeggelieden had het verblijf 14 dagen geduurd en waren er 600 zieken behandeld ad f 20 per hoofd, zoodat de ontvangsten f 12000 bedroegen. De tegensprekers nu zeggen, dat het bezoek maar 6 dagen geduurd heeft en maar 100 betalende lijdens behandeld zijn, en de *bruto*-ontvangsten (volgens B.) hebben bedragen f 1730, de *netto*-winsten voor den reiziger het „totaal-resultaat van zijne bemoeiingen ten bate der plaats gehad hebbende consulten” f 1326.33, volgens de mededeeling van den anderen schrijver, die, in zekeren zin als *impresario* hebbende gefungeerd, ’t wel weten zal. Nu, voor zes dagen consulteerens is ’t nog een aardig sommetje, om mee naar huis te gaan!

„Ik ben de heeren dankbaar voor deze rectificatie, ofschoon de cijfers hier weinig afdoen en ’t meer de wonderlijke gebruiken op geneeskundig gebied van mijne stadgenooten geldt. Daarop nu werpen de mededeelingen van deze tegensprekers weder een nieuw licht, daar zij dingen vertellen, die mij niet bekend waren. Het blijkt nu, dat men den wonderdokter in quaestie bij wijze van coöperatie heeft laten overkomen; de zieken hebben botje bij botje gelegd

en zich verbonden tot een maximum van f20 ieder, waarvan later, toen de onderneming gunstig afliep, 13 percent gerestitueerd is. Men is echter niet geheel en al naar de wijze der coöperatoren te werk gegaan — misschien uit vrees om voor een *Eigen-Hulper* aangezien te worden — maar ook de „tusschenhand“, de heer Horrix, is er aan te pas gekomen, wiens „kosten van administratie“ van de consultgelden af moesten, gelijk niet de heer Horrix zelf, maar de heer B., de bekende van een der betaald hebbenden, mededeelt. (*) Mij dunkt, dat hier niets behoeft bijgevoegd te worden, om den indruk te maken, dat de Hagenaars, die ziek zijn of zich ziek wanen, rare manieren hebben om genezen te worden. En vooral is zulk een over laten komen van den man, die alles geneest, zoo wonderlijk omdat, volgens de uitdrukkelijke erkenning van B. zelf, dat geld toch alles noodeloos is uitgegeven. Immers, de menschevriend uit Leipzig heeft zijne geneesmethode „tot publiek domein gemaakt“ door het uitgeven van een in 't Hollandsch vertaald boek, en daar hij geen medicijnen voorschrijft, behoeft de patiënt dus niet persoonlijk met hem in aanraking te komen. De 100 in den Haag behandelde patiënten hadden dus nog veel verstandiger en goedkooper gedaan, zoo ze dat boek hadden gekocht. Zeven rijkdaalder kost dat toch zeker niet, en bij aankoop had de Nederlandsche industrie — niet die van den impresario — er ook nog wat aan verdiend. 't Is jammer, dat de goede bekende van B. dat niet bedacht hebben vóór hunne aansluiting aan de coöperatieve geneesonderneming.

In dit opzicht is er echter iets dat „rammelt“ — om eene atelier-uitdrukking te bezigen — in B.'s rectificatie. Hij spreekt tegen, dat de wonderdokter patiënten zou aangeraden hebben zich te Leipzig onder zijne behandeling te stellen, maar qualificeert die tegenspraak door het alles omverhalende „voor zooveel mij bekend is.“ Daarop diene, dat B. dan niet op de hoogte is; menig Hagenaar kan genoemd worden, die de reis naar Leipzig ondernomen heeft om de kuur der onrijpe vruchten en wat dies meer zij in *ipsissimo loco* te doen. Of dat noodig was, ziedaar wat ik met B., doch op andere gronden betwijfel.

Het geheele geval, dat in dien zin door de geleverde tegenspraak allerminst weersproken, maar veeleer krachtig bevestigd wordt, komt hierop neder dat onze tijd, en vooral de bevolking eener stad als de residentie, die niemand als achterlijk of onverlicht zal durven brandmerken, het recht niet heeft laag neer te zien op de bewoners van afgelegen oorden des lands, die nog aan tooverkollen, hekserijen en „ziekten afnemen“ gelooven, zoolang zij zelve nog pretig ingaat op de voorgevens van den een of anderen... (ik zal uit beleefdheid maar weder het woord terughouden, dat op het puntje mijner pen trilt) menschevriend, dat hij zoowat alle denkbare kwalen weet te genezen door een of ander universeel middel.

Nu eens is 't een Italiaansche graaf, die fleschjes „electriciteit“ van diverse couleuren verkoopt, straks is 't een pastoor uit Zuid-Duitsland met de oude waterkuur op eene nieuwe wijze, nu weder is 't een Sakser met eene andere geneeskunst. Nu, Saksen is altijd het land van kunst en kunstenaars geweest, van de groote toonkunstenaars die de wereldberoemde muziekschool er leverde af tot de geleerde kanarievogels toe. En, dit nog in 't voorbijgaan, de bewering van B. dat deze laatste geneesheld *le premier venu* niet is, omdat hij „reeds vele jaren aan het hoofd van eene Heil-Anstalt staat“, zegt niet veel. Men zou evengoed de soliditeit van een fleschentrekker kunnen betoogen door te wijzen op den mooien firma-naam, dien hij gebruikt. *Medicus fit non nascitur*, dat wil zeggen: de geneeskunst waait den menschen maar niet aan, zij wordt niet verkregen door eene plotselinge aanblijzing of eene geniale ingeving, maar door ernstige, moeilijke en jarenlange ondervinding.

Nu erken ik volgaarne, dat ieder mensch de vrije beschikking heeft over zijn eigen corpus en zoo hij lust heeft, de genezing der kwalen, welke leeftijd, mode of andere omstandigheden hem op den hals halen, mag zoeken bij wien hij maar wil, een schoenlapper, een broodbakkersknecht, een tuinman of wien dan ook; ik vind zelfs de wet die de gestudeerde dokters beschermt en aan onbevoegden de uitoefening der geneeskunst verbiedt, te ver gaat, terwijl zij aan den anderen kant toch niet genoeg baat geeft, zoowat uit de onuitroebare voorliefde van de menschen tot kwakzalvers en kwakzalverijen blijkt. Indien de ondernemers van de *tournee-Kühne* mij dus tegemoet gevoerd hadden: „wat raakt het u of wij ons door dezen Heil-Anstalt Director willen laten behandelen voor f20 minus den mogelijken afslag „bij genoegzame deelneming“, in plaats van door een regelmatig dokter“, ik zou eerlijk hebben moeten antwoorden: „gij hebt gelijk, mijnheer de ondernemer van algemeene gezondmakerij, en mijnheer de goede bekende van des Directors patiënten; vrijheid, blijheid, dat is de lenze die in een vrijevochten land past!“ Nu men mij echter te lijf gaat op een ander terrein, en aan eene wederlegging, die hoogstens eene rectificatie is, eene reclame voor den reizenden geneesmeester des heelals tracht vast te knoopen, nu heb ik het recht op de zwakheid der gehouden redeneeringen te wijzen.”

(*) Uit een ingezonden stuk in de *Arnh. Ct.* van de hand van den heer Horrix blijkt, dat de bedoelde kosten van administratie niets anders betroffen dan gedane voorschotten.

RED. MBL.

Popp uit Holstein,

een oude bekende.

In den laatsten tijd duikt de volgende advertentie weer in de dagbladen op:

„Maag- en Darmlijders ontvangen op verlangen een leerzaam boek, dat kosteloos overgezonden wordt door Frits Popp's Polikliniek te Heide (Sleeswijk-Holstein).“

Wij hebben dezen kwakzalver reeds besproken in het no. van October 1888 en nemen nu — als vernieuwde waarschuwing — nog eens het volgende uit het toen geplaatste artikel over:

„De man geeft op, een polikliniek te houden in een zeer klein plaatsje in Sleeswijk-Holstein, wat zeker al niet erg voor hem pleit; iemand toch die,

zoowat hij opgeeft, kan genezen ook daar waar bijna geen genezing meer mogelijk is, zou geen plaats te groot kunnen zijn om er zich te vestigen en zijne weldaden te verspreiden.

„Wie zich de moeite geeft 10 cents aan zijn adres te zenden, ontvangt een boekje, 192 bladzijden groot; 167 dezer bladzijden echter vormen het „aanshangsel“ en bestaan alleen uit zoogenaamde attesten. De overblijvende eerste bladzijden bevatten voor de helft ongeveer een mengelmoes van gewone beschouwingen over de spijsvertering en de ziekten van de maag en de ingewanden; in de andere helft wekt de verkooper van 't boekje zijne lezers op, om zich vooral tot hem te wenden en noodigt daarbij uit, eene bijgevoegde gedrukte lijst van veertig vragen te beantwoorden en hem bij toezending daarvan tien Mark (f6) te sturen, waarvoor hij raadgevingen en geneesmiddelen voor twee weken zal zenden.

„Het is niet moeilijk in 't geheele optreden van dezen Popp den geheimmiddelkramer te herkennen.

„In zijne inleiding beroemt hij er zich op geen geneeskundige te zijn, terwijl het gebleken is dat toch de rechtbanken geen vat op hem konden krijgen. De gewone beschuldiging van ijverzucht der geneesheeren blijft daarbij niet uit, terwijl hij, kenschetsend genoeg en waarschijnlijk om diegenen te lokken, die van zulk een niet-geneeskundige hulp niets willen weten, zegt zich met een ouderen en meer ervaren geneesheer verbonden te hebben om bijzonder moeilijke gevallen op streng wetenschappelijke weg te beoordeelen en daarnaar de behandeling in te richten“.

Het bovenstaande is zeker voldoende om Popp in zijn ware gedaante te doen kennen.

Kwakzalvers in de doos.

*De bekende Richard Mohrman, vroeger horlogiemaker en gewezen fotograaf, heeft sedert jaren in Duitschland en ook hier te lande een zekere reputatie als verkooper van een middel tegen lintwormen, bestaande uit het gewone extract van mannetjesvaren (extr. filicis maris), hoewel hij in latere tijden zich ook met allerlei andere kwakzalverijen bezig houdt.

Herhaaldelijk werd hij dan door deze dan door gene rechtbank tot geldboeten veroordeeld, soms van een niet gering bedrag (éénmaal van duizend gulden); hij heeft echter overal depôts en compagnons, die hem helpen bij den verkoop, zoodat de winst zijner zaken hem gemakkelijk in staat stelde deze straffen te dragen; bovendien wist hij bij enkele patiënten van fortuin zijn slag te slaan en van deze zeer aanzienlijke geldsommen los te maken.

Eindelijk is hij echter gevoelig tegen de lamp geloopt; nadat hij reeds het vorige jaar met twee zijner kornuiten door de rechtbank te Keulen, bij vonnis van 20 Februari 1892, tot zes maanden hechtenis, benevens geldboete was veroordeeld wegens bedrog, is hij op 8 April 1893 door het gerechtshof te Breslau opnieuw gevonnisd en wegens herhaling van hetzelfde misdrijf veroordeeld tot 8 maanden kerkerstraf.

Rechtszaken.

Onbevoegde uitoefening van geneeskunde. Door het O. M. bij het Kantongerecht te Schoonhoven werd Vrijdag f25.— boete, subs. 10 dagen gevangenisstraf geëischt tegen P. V., oud 79 jaar, landbouwer aldaar, wegens het onbevoegd uitoefenen van geneeskunde bij een kind, dat hij volgens zijne meening van een breuk kon genezen.

Wegens onbevoegde uitoefening der tandheelkunde heeft het kantongerecht te Meppe W. C. W. REDLICH veroordeeld tot een geldboete van f150, subsidiair 30 dagen hechtenis.

Voor den Hoogen Raad werd dezer dagen behandeld de zaak van B. Q., koopman te Goes, die, na door den kantonrechter te Middelburg tot f50 boete te zijn veroordeeld wegens het te Serooskerken onbevoegd en zonder noodzaak verlenen van geneeskundigen raad of bijstand, in hooger beroep door de rechtbank te Middelburg van alle rechtsvervolgving werd ontslagen, omdat niet was ten laste gelegd het uitoefenen der geneeskunde als bedrijf. Adv. gen. mr. Patijn achtte deze laatste uitspraak juist en concludeerde mitsdien tot verwerping van het door het Openb. Min. ingestelde cassatieberoep. Arrest 27 December.

Het vonnis van den kantonrechter te Leiden, waarbij J. J. K., drogist aldaar, werd veroordeeld tot 50 cents boete, wegens het verkoopen van kinadroppels van dr. de Vrij, is door de Haagsche Rechtbank bevestigd. (N. v. d. D.).

Ter Overneming.

De pillen van C. Fontaine, in den laatsten tijd met zooveel ophef, als iets nieuws en bijzonders aangekondigd, bevatten als hoofdmiddel *aloë* en *podophylline*, twee stoffen, die bij een langdurig gebruik *schadelijk* zijn voor de gezondheid.

Zij worden aanbevolen als een onfeilbaar middel tegen 26 geheel van elkaar verschillende ziekten en, alsof dit nog niet genoeg ware, zegt de fabrikant: kortom, die pillen zijn nuttig tot het *voorkomen en genezen van bijna alle ziekten*.

Dit is de gewone leugen van alle kwakzalvers. Maar hoe is het mogelijk, dat er nog menschen zijn, die zoo iets gelooven?

Crème Simon is misschien een goed toilet-artikel. Het is een zalfje bestaande uit *zinkwit*, *stijfsel* en *glycerine*, door eenige vluchtige oliën welriekend gemaakt.

Dat dit geheel onschuldig zalfje echter zoo'n wondermiddel is, dat het, zoowat beloofd wordt, in één nacht, *winterhanden*, *kloven*, *puisten* en *alle huidaandoeningen* geneest, is een bewering van den kwakzalver, die geschikt is om koopers te lokken, maar die hij niet kan waar maken.

Holloway weer aan 't werk. Een bekende firma in chemische en pharmaceutische artikelen zond ons, ter kennisneming, een brief van de firma Holloway, waarin alle hulp wordt aangeboden om, bijaldien de firma in hare magazijnen een depôt mocht hebben van de Holloway's middelen, (waaraan trouwens bijna niet wordt getwijfeld) die middelen op de meest gemakkelijke en zekerste wijze aan den man te brengen.

Inderdaad een allerliefst hulpbetoon.

Zouden de zaken in Nederland soms niet goed gaan?

Correspondentie.

Mej. E. te 's G. Reeds vroeger is nota genomen van uw bedanken; de contributie over 1893 is echter in 't begin van dit jaar voldaan en daarom ontvangt gij het Maandblad tot en met December. Dit komt U toe.

L. G. Jr. te D. De middelen in dank ontvangen; zij zijn in onderzoek.

Dr. N. L. te A. Teneinde de al- of niet schadelijkheid van de door U bedoelde *haarverf* vast te stellen is een onderzoek noodzakelijk. Het middel is nog niet door ons behandeld: kunt gij ons ook opgeven bij wien het te verkrijgen is? Dan volgt ons antwoord spoedig.

A. J. R. te A. Dank voor uwe mededeelingen; zij komen ons best te pas.

Bibliographische Institut in Leipzig. Ons blad neemt geen advertenties op.

— Veel moest tot een volgend no. blijven liggen.

Herhaalde Waarschuwingen.

Boom's maagpoeder. De Apotheker J. A. Boom, vroeger te Meppe, thans te Arnhem, is sinds eenige jaren opgetreden als fabrikant van een middelje, dat hij in de nieuwsbladen aan de maagpijnlijders aanbeveelt. De samenstelling wordt door hem geheim gehouden, maar het lid onzer Vereeniging, de Heer VAN LEDDEN HULSEBOSCH te Amsterdam, heeft het onderzocht.

Het onderzoek leerde dat het poeder waardoor, naar het heet, „reeds een zeer groot aantal maaglijders zijn genezen van maagpijn en slechte spijsvertering“, niets bijzonders was. 't Was een mengsel, blijkens de grove stukken die er in voorkomen met weinig zorg bereid, van *carbonas calcis* (krijt), *magnesia*, *magisterium bismuthi* en poeder van *curaçaoschillen*, alles sterk gearomatiseerd met *pepermuntolie*.

Wij willen heelwel de verzekering gelooven van den heer Boom, dat het recept afkomstig is van een geneesheer en ook dat het in sommige hem bekende gevallen van nut geweest is; toch zal het nimmer geoorloofd zijn het aan maaglijders zonder onderscheid als heilzaam aan te bevelen.

Integendeel, juist bij *acute* maagontsteking zal de bismuth zoowel als het gedurig gebruik der prikkelende *pepermuntolie* niet nalaten schadelijke werking uit te oefenen.

En een lijder aan een *slepende* ongesteldheid van de maag behoeft ook waarlijk niet te grijpen naar het middel van den apotheker Boom. Ongetwijfeld zal toch de geneesheer, dien hij zeker wel eens heeft geraadpleegd, den lijder de bestanddeelen van dit middel in den een of anderen vorm hebben voorgeschreven, indien hij oordeelde, dat zij voor zijne ongesteldheid dienstig waren, want, 't zijn alle oude en aan ieder geneesheer bekende stoffen.

Afdrukken van Sequah-artikelen

VERZAMELD UIT HET

M A A N D B L A D

UITGEGEVEN DOOR DE VEREENIGING

TEGEN DE KWAKZALVERIJ.

Alle brieven, REDACTIE of ADMINISTRATIE betreffende, te adresseeren aan den Secretaris-Penningmeester, te Amsterdam.

Lid der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ is elk, die haar doel wil helpen bevorderen en een jaarlijksche contributie betaalt van f3.— Men wordt lid door aanmelding bij den secretaris-penningmeester of een der andere bestuursleden. Het verenigingsjaar loopt van 1 Jan. tot 31 Dec. Wie voor het lidmaatschap wenscht te bedanken, geeft daarvan vóór 1 December aan den secretaris-penningmeester kennis. De contributie wordt in het begin van het jaar per postwissel bij den secretaris-penningmeester ingewacht, die daarvoor in Februari formulieren toezendt. Over het niet aldus betaalde wordt later per postkwitantie beschikt.

De leden der Vereeniging ontvangen, behalve een exemplaar van het blad, zooveel exemplaren als zij aanvragen ter verspreiding. Voorloopig kan dit aantal echter, bij betaling van de enkele contributie, niet meer dan 10 per maand bedragen.

Dit blad verschijnt den eerste van elke maand. Prijs per jaar f 1,25, franco per post. Men abonneert zich bij alle boekhandelaren en bij den Secretaris, doch niet anders dan voor den geheelen jaargang.

Het abonnementsjaar loopt van 1 Januari tot 31 December. Over het bedrag wordt in de eerste drie maanden beschikt.

BESTUUR DER VEREENIGING.

Mr. L. Zegers Veeckens, Notaris te Amsterdam, Voorzitter.

C. Guldensteeden Egeling, Apotheker te Zeist.

Dr. G. P. Kortenhorst, Arts te Weesp.

Dr. C. N. van de Poll, Arts te Amsterdam.

G. B. Schmidt, Apotheker (Binnengasthuis) te Amsterdam,
Secretaris-Penningmeester.

GETAL LEDEN 939.

De eerste twee artikelen van de Statuten der VEREENIGING TEGEN DE KWAKZALVERIJ, goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 20 Juli 1890, luiden:

Art. 1. De Vereeniging tegen de Kwakzalverij is gevestigd te Amsterdam.

Zij heeft ten doel de bestrijding der kwakzalverij, in het bijzonder die met geneesmiddelen.

Art. 2. De Vereeniging tracht haar doel te bereiken:

a. door het onderzoek van als geneesmiddelen aanbevolen stoffen;

b. door het nasporen van de bedriegelijke handelwijzen die bij het aanbevelen van de middelen worden te baat genomen;

c. door het bekend maken der uitkomsten van het onderzoek a en b genoemde;

d. door het bevorderen van de toepassing der wettelijke bepalingen, die de kwakzalverij kunnen tegengaan;

e. door aan te dringen op betere wettelijke bepalingen ter bestrijding der kwakzalverij.

Het nadrukken van artikelen uit dit blad is geoorloofd en wordt, ter bevordering van het doel der Vereeniging, dringend verzocht.

INHOUD:

Het doel van deze afdrukken. — Wie is Sequah? — Wat verkoopt hij? — De samenstelling der Sequah-middelen. — Sequah — geen kwakzalver? — Alles geneest hij. — Feiten tegenover de beweringen van Sequah. — Sequah en de cholera. — Een Sequah-beoordeeling. — Het oordeel van Prof. Treub. — Een verzoek om medewerking.

Wat wij met deze afdrukken beoogen.

Sedert Juli 1891, het tijdstip waarop de Sequah-maatschappij haar veldtocht in Nederland begon, hebben wij bijna in ieder Maandblad, nu eens meer dan eens minder uitvoerig, gewaarschuwd tegen de handelingen van genoemde maatschappij en van haren agent Charles Davenport.

Meer dan ons liet was moesten wij ons, om 't belang der zaak, met hen bezighouden en wij voorzien dat wij, ook in 't vervolg, den strijd nog niet kunnen opgeven.

Of onze wijze van bestrijding vruchten draagt? Wij gelooven het wel . . . maar weten het niet zeker. Wel echter weten wij dat, in strijd met de bewering van sommigen, op onze waarschuwingen met belangstelling wordt acht geslagen; getuigen de talrijke aanvragen, die bij het bestuur inkomen om toezending van de Maandbladen waarin over Sequah wordt gehandeld.

Het is niet mogelijk aan al die verzoeken te voldoen; veel meer dan een geheele jaargang, zou aan elken aanvrager moeten worden toegezonden en het getal nog voorhanden exemplaren is zeer beperkt.

Daarom bieden wij, in dit blad, een verzameling aan van afdrukken, gekozen uit de talrijke artikelen, die wij tot nu toe over de Sequah-zaak hebben gepubliceerd.

De lezing daarvan is niet zeer verkwikkelijk; een groot gedeelte bestaat uit het opsommen van dorre feiten, maar juist deze zullen, hopen wij, in staat zijn den nog twijfelachtigen lezer te overtuigen, dat de Sequah-maatschappij is een gevaar en schande voor ons land, dat zij veel belooft en weinig geeft en alleen belooft, om daarvoor schatten terug te krijgen, schatten, meermalen geput uit de zakken van hen, die zoo noode hun geld kunnen missen.

Den twijfelaar te overtuigen en derhalve van de hier te lande nog steeds heerschende Sequah-ziekte te genezen is ons doel.

Wien het ernst is van een hinderlijke kwaal genezen te worden moet het bitterste drankje niet schuwen.

Wie is Sequah?

Niemand. — SEQUAH is de naam van een Amerikaansche plant, welke naam tevens is aangenomen door een Engelsche Maatschappij: „Sequah Limited”, een maatschappij, die zich ten doel stelt, in onderscheidene landen de arme zieken ten bate van de kas der maatschappij te exploiteeren.

Die reuzen-maatschappij werkt met een kapitaal van drie millioen zes honderd duizend gulden!

Naar Nederland heeft zij gezonden CHARLES A. DAVENPORT, een man die al zeer goed de kunst verstaat om de zoogenaamde geneesmiddelen der Maatschappij voor f 2.50 aan den man te brengen.

Hoe hij dat doet, blijkt genoeg uit hetgeen door anderen en door ons openbaar gemaakt is.

Zijne vertooningen zijn er geheel en al op ingericht om het niet-denkende deel van het publiek in te pakken en met bewondering te vervullen over zijn wonderbaarlijke genezingen.

In Rozendaal, Rotterdam en elders werden die vertooningen gevolgd door het te koop aanbieden van de fleschjes en het publiek — vooraf bewerkt — kocht met graagte.

Zoo ging het ook vroeger op onze markten. Verscheen daar een kiezentrekker op een sjees, dan toeterde zijn paljas de menigte eerst met een schorre trompet bij elkander. Was er genoeg volk bijeen, dan verscheen de groote man in eigen persoon, hield een aanspraak tot de zich om hem verdringende, van verwondering gapende menigte, een of meer, meestal vooraf betaalde sujetten kwamen op de sjees en werden met veel zwier en hocus pocus genezen. Daarna kwamen de fleschjes te voorschijn, en de menschen, stom van verbazing over de handigheid en geleerdheid van den vreemdeling, want het behoorde bij het vak om met een vreemden tongval te spreken, reikten hunne stuivers den knecht van den wonderdokter toe en ontvingen in ruil een fleschje, waarvan zij later bemerkten dat het even weinig of even veel hielp, als alle andere middelen, die reeds vooraf door hen waren beproefd. Hadden die menschen het middel kunnen onderzoeken dan waren zij tot de ervaring gekomen dat het niets buitengewoons was.

DAVENPORT onderscheidt zich in het wezen der zaak in niets van zijne collega's uit de dagen onzer grootouders. — In het wezen der zaak, zeggen wij, want oppervlakkig is er een zeer groot verschil,

omdat hij geheel gemoderniseerd is en, wijl zijne maatschappij over zeer veel geld kan beschikken, voorzien van alle hulpmiddelen der hedendaagsche reclame.

Wat verkoopt hij?

De middelen, door SEQUAH aangewend, zijn: Sequah's olie voor uitwendig en Prairie-Bloem (Prairie-Flower) voor inwendig gebruik. (Later ook de onmiddellijke verlichting).

Straks zullen wij de samenstelling mededeelen, doch ook zonder de kennis van die samenstelling kunnen wij de olie, het voornaamste middel, reeds als een volkomen kwakzalversmiddel beschouwen; zij wordt n.l. onvoorwaardelijk als heilzaam bij tal van geheel van aard verschillende ziekten aanbevolen. Men oordeele zelf over het onderstaande, aan de gebruiksaanwijzing ontleend:

„Sequah's Olie. „De Koning aller Zalven, Pijndooders, en Vlugge Verzachters. Werkt met Electriche Snelheid en is voor eeuwen gebruikt geworden door de Apaches, Cherokees, Sioux en andere stammen Noord-Amerikaansche Indianen.

Is tezamen gesteld uit Visch Oliën, Grondstoffelijke Oliën, Buinvisch Oliën en andere bestanddeelen, en is de beste van alle uitwendige toepassingen.

„Deze toebereiding heeft een wereldwijdschen goeden naam verworven waar ook zij ingevoerd geworden is, voor pijnen in de zijden, de rug of de lenden, wintervoeten, verstuikingen, kneuzingen, zwellingen der klieren of spieren, en te zamen genomen met de PRAIRIE BLOEM is gewaarborgd te genezen.

„Rhumatiek. — Zenuwpijn. — Kreupele Rug — Zenuwziekte. — Lendepijn. — Zeere Keel. — Zomersproeten. — Warme en Rauwe Plekken. — Huid Uitslag. — Oorpijn. — Kneuzingen. — Kiespijn. — Brandingen en Brand Wonden — Gebarstte handen. — Bevrorene voeten. — Teedere of Zeere Voeten. — Wintervoeten. — Bijten en Steken van Vergiftige Insecten en slangen.”

Alsof er nog niet genoeg ziekten zijn opgenoemd volgen nog later: zeere borsten, doofheid, aansteking der longen en nog meerdere, waarvoor SEQUAH raad weet, en daarom zegt de gebruiksaanwijzing:

„Geen huisgezin moest zonder deze bewonderenswaardige toebereiding blijven.

„Dit geneesmiddel is niet alleen eene groote

gave aan het lijdend mensdom, maar is van zeer groote waarde in gevallen van dierenziekte."

Bravo, kwakzalver! Zoo snijdt het mes aan beide zijden; wie zich zelf nog niet aan uwe middelen durft te wagen zal misschien eens een proef met zijne dieren nemen. Dit is wat nieuws.

De samenstelling der Sequah-middelen.

De eerste die iets publiceerde omtrent de samenstelling der Sequah-middelen was de Secretaris onzer Vereeniging.

In het extra-nummer van het Maandblad — in Augustus uitgegeven — werd medegedeeld dat de Sequah-olie bestond uit vette olie en terpentijn, terwijl de heer STEINS te Helmond, deskundige van de justitie te Bergen-op-Zoom, tot hetzelfde resultaat was gekomen en bovendien nog bevonden had, dat de Prairie-bloem bestond uit een aftreksel van rhabarber en peper met water en potasch of soda.

In het Pharmaceutisch Weekblad (22 Sept. 1891) deelden de heeren L. VAN ITALLIE en I. VAN DER LAAN te Rotterdam mede dat zij in de Prairie-bloem bovendien nog een aloë-preparaat gevonden hadden, terwijl de heer van ITALLIE ons schreef dat in sommige fleschjes die aloë niet te vinden was. — In datzelfde blad stond dat de heer SCHMIDT in de Sequah-olie gevonden had: terpentijn en levertraan met een weinig aetherische olie, die tamelijk naar sassafras-olie rook en een spoortje brandig azijnzuur, dus eene nadere aanvulling zijner analyse van Juli 1.1.—

Over de samenstelling der Prairiebloem heerschte terstond geen verschil, alleen bleek dat de Sequah-maatschappij, naar de bedriegelijke gewoonte der kwakzalvers, nu eens ook aloë er in deed en dan weer niet. Het is een der gewone trucs om het scheikundig onderzoek van meerdere chemici verdacht te kunnen maken.

Ook omtrent de Sequah-olie, waarvan het onderzoek met grooter moeilijkheid gepaard ging, hebben onderscheidene onderzoekers eensluidend gerapporteerd. De heer STEIN te Helmond voor de justitie te Bergen-op-Zoom, de heer SCHMIDT voor de Vereeniging, de heeren HOFFMAN en ROBERTSON te Rotterdam voor de justitie aldaar, de heeren VAN ITALLIE en VAN DER LAAN voor particulieren, de heeren KULT en FARENSBACH voor de Vereeniging, de heer JACOBUS POLAK te Amsterdam voor de justitie te Amsterdam, allen hebben onafhankelijk van elkander gevonden terpentijn en vette olie.

Waar de resultaten van het onderzoek zóó overeenstemmend zijn, vragen wij aan ieder, die te goeder trouw is: kunt en moogt ge nu nog twijfelen aan het feit dat de Sequah-olie niets anders is dan olie en terpentijn? En indien ge dit moet toestemmen, verliest dat middel dan niet zijn aureool die Davenport er, door onze bestrijding daartoe gedwongen, aan trachtte te geven, toen hij zeide dat de geneeskraft niet schuilde in zijn wrijven of in zijn persoonlijk optreden, maar in het wrijfmiddel zelf? Want de Prairie-flower is, opmerkelijk genoeg, ook door Davenport altijd op den achtergrond gehouden en meer als toegift beschouwd, niettegenstaande het fleschje evengoed f 1.25 kostte als de olie.

Sequah—geen kwakzalver?

In den laatsten tijd worden vanwege de Sequah-Maatschappij boekjes langs de huizen verspreid, die onder den titel „Gouden regels” de talrijke reclames, vergezeld van getuigschriften, bevatten, die men tegenwoordig algemeen leest tot aanbeveling van de Sequah's middelen. Het lust ons niet dien onzin hier over te nemen en op het marktschreeuwerige daarin te wijzen; wij citeeren slechts het volgende:

Blz. 2. „Sequah's Indische Prairie Bloem is uit dit voortreffelijk mineraalwater, vermengd met verschillende plantaardige uittrekzels, samengesteld, en is derhalve een zuiver, natuurlijk en onschadelijk geneesmiddel. Het bevat hoegenaamd geene metaalhoudende of giftige stoffen. Deszelfs heelerde eigenschappen grenzen aan het wonderbare, de uitwerking is onfeilbaar en blijft nooit in gebreke verlichting aan te brengen. Het geneest de meest hopeloze en ingewortelde ongesteldheden, en is het eenigst bekende geneesmiddel dat, terwijl het voor goed geneest, geene nadeelige gevolgen achterlaat.”

Blz. 6. „Als Huismiddelen zijn Sequah's Toebereidselen ongeëvenaard; en indien behoorlijk acht wordt geslagen op het regelen der dosis, kunnen zij met het beste gevolg aangewend worden bij personen van alle leeftijden en temperamenten. Een enkele kleine dosis verwijderd zoowel bij kinderen als bij grijsaards misselijkheid en gebrek aan

eeftlust; kortom dit middel is onwaardeerbaar voor de meeste der min ernstige kwalen, en zal dikwijls eene doctor's-rekening sparen. Als het eens gebruikt is, zal het altijd gebruikt worden en geen huisgezin moest er zonder zijn.”

Blz. 11. „Als gij u niet wel voelt, verbeeld u niet direct dat gij deze of gene ziekte onder de leden hebt, verteer uw geld niet aan pillen of andere gevaarlijke afkooksels, maar koop Sequah's middelen. Vraag slechts aan personen die er door genezen zijn. Duizende en duizende verklaren elken dag, elk uur, dat zij door Sequah's middelen genezen zijn. Iedereen moet ze in huis hebben en men kan ze gerust aan iedereen geven, zoo wel aan kinderen in de wieg als aan personen van hoogen leeftijd.

Sequah's middelen bevatten slechts zuivere bestanddeelen en laten nooit schadelijke gevolgen achter. Als men ze eenmaal gebruikt heeft, neemt men het bij elke noodzakelijke gelegenheid. Het is dus een raad voor allen: „ledere huishouding moet van deze middelen voorzien zijn.”

Blz. 13. „Met genoegen kunnen wij bevestigen, dat klierpijnen, voortgesproten door pijn in den rug, oogenblikkelijk door het gebruik van Sequah's Prairie Bloem genezen worden en wanneer men 't water heeft, is het gebruik dezer geneesmiddelen buitengewoon goed. Gevallen, die ongeensbaar schenen te zijn, lijders, die alle hoop van doctoren en vrienden opgegeven hadden, hebben er hun troost bij gevonden.”

Wij laten het bij deze vier staaltjes; het zou ons niet moeilijk vallen dit getal aanmerkelijk te vergrooten, te meer daar wij ook in 't bezit zijn van een Engelschen geïllustreerden kalender, waar al bijzonder veel nieuws in staat, maar de gegeven staaltjes zijn o. i. voldoende om het oordeel van de lezers te vestigen. Men stelle zich daartoe op het standpunt dat wij, naar wij meenen terecht, hebben ingenomen ter beoordeeling of wij met een kwakzalver te doen hebben of niet.

Wij noemen een kwakzalver ieder, die, meestal tegen beter weten in, louter uit winstbejag, een of eenige geneesmiddelen aanbeveelt tegen een of meerdere, somtijds tegen alle kwalen, zonder dat hij overtuigd is of kan zijn, dat de patiënt inderdaad het aanbevolen geneesmiddel behoeft.

Welnu lezer, leest nu de overgedrukte citaten eens nauwkeurig na, let er op dat Sequah's middelen worden aanbevolen „zoowel aan kinderen in de wieg als aan personen van hoogen leeftijd”, dat van de Prairie-Bloem wordt gezegd: „het geneest de meest hopeloze en ingewortelde ongesteldheden” enz. enz., en antwoord dan eens of ge Sequah een kwakzalver vindt of niet?

Alles geneest hij!

Wij wezen er reeds op, dat SEQUAH beweert alles te kunnen genezen. Dat zegt elke kwakzalver. Reeds het groote blad, dat bij zijne fleschjes olie en Prairie-flower gegeven wordt, brengt dat ter onzer kennis.

Daar toch leest men o. a. dat de Prairie-bloem helpt tegen: *slachte of gebrekkige spijsvertering, leverziekte, rhumatiek, rhumatische jicht- of lende-pijn, koorts, huidziekte, gezwollen klieren, open zweren en etterbullen, nierziekte, heupjicht; BIJ VROUWEN NOG: pijnen in den rug, naar beneden drukking en andere ziekten van de baarmoeder, maar ook zwakheid en onderdrukking van luim* en nog meer.

Zie, als dat waar is, worden alle menschen stokoud.

Maar dat is alles kwakzalvers-humbug.

Zal men den man gelooven die zegt:

Uwe schoenen maken? O, zeker mijnheer!

Uw jas, broek en vest maken? Zeker, mijnheer!

De hoed van uwe dochter, de japon van uw vrouw? Zeker mijnheer!

Een nieuw huis voor u bouwen? Zeker, mijnheer!

De vrede in Europa bewaren? Zeker mijnheer!

Negers blank maken? Zeker mijnheer!

Alles mijnheer!

Zoudt gij dien man gelooven?

Immers neen!

Feiten tegenover de beweringen van Sequah en zijne vrienden.

De gevallen door SEQUAH behandeld zijn schijnbaar genezingen en alleen er op ingericht om het volk zand in de oogen te strooien.

Zoo kunnen wij hier, op grond van medische verklaringen of eigen onderzoek, het volgende constateeren:

De heer B. LACH, deurwaarder te Rotterdam, was geen rheumatiek—maar zenuwlijder.

Het is duidelijk dat het aan een handig kwakzalver gemakkelijk valt om op de wijze, zooals SEQUAH doet, en onder de omstandigheden waar-

onder die genezingen geschieden, een zenuwlijder de overtuiging op te dringen, dat hij zich beter gevoelt.

Men leze maar eens de zoogenaamde dank-advertentie van den heer LACH in de dagbladen en merke op, hoe weinig zij zegt.

Ook zijn wij er zeker van dat, had SEQUAH geen tegenstand ontmoet, die advertentie geheel anders en veel positiever gesteld zou zijn.

Omtrent een andere beroemde Rotterdamsche patiënt het volgende:

Den 22 September schreef men ons uit Rotterdam:

Een der eerste patiënten van SEQUAH te Rotterdam was Schippers, v. d. Heidestraat. — Hij leed reeds geruimen tijd aan rheumatiek.

In den tijd van een kwartier werd hij toen door SEQUAH genezen (?)

Vier weken geleden liet hij een geneesheer komen, die Schippers aantrof, liggende in zijn bed en bijna in de onmogelijkheid om zich te bewegen.

SEQUAH had hem dus niet genezen en de rheumatiek was even erg als vroeger.

Aangaande den politieagent VAN OOST uit Amsterdam, waarvan een op de tribune aanwezige commissaris van politie verklaarde — dat hij rheumatiekljder was, heeft de geneesheer van dien politieagent ons gemachtigd mede te deelen dat VAN OOST geen rheumatiekljder is. — Dus alweer hetzelfde als met den heer LACH.

De eerste patiënt te Amsterdam was B. TRAKSEL, werkmans bij de duinwaterleiding. Uit hetgeen ter andere plaatse over TRAKSEL wordt medegedeeld, zal men ontwaren dat die patiënt, hoewel ter goeder trouw, toch zoo weinig gewend is zich rekenschap te geven, dat hij zich zelfs niet herinneren kan, wat met hem gebeurd is.

Ook hij heeft een zeer weinig zeggende en tamelijk onduidelijke advertentie ondertekend. — Men kan gemakkelijk gissen door wien hem die advertentie in de pen is gegeven. — Doch dezulken heeft de kwakzalver juist nodig. Als de roes der muziek en der reclame voorbij is zullen al die menschen, die, zij het ook onwillens en buiten hun weten, SEQUAH helpen het arme volk te bedriegen, het verkeerde van hun doen inzien en berouw gevoelen, dat zij het aantal slachtoffers van den bedrieger hebben helpen vergrooten. Doch het zal dan te laat zijn en zij zullen de verontschuldiging van onwetendheid niet kunnen aanvoeren, want zij zijn gewaarschuwd door menschen, die reeds langer dan tien jaren zich geoeffend hebben om het bedrog der kwakzalvers op te sporen en aan te toonen.

In onze Sequah-nummers maakten wij melding van bedrogen patiënten. Wij wijzen nog eens op de volgende mededeelingen:

Het stuk van den heer Schreve, arts te Rotterdam, in de Rotterdamsche Courant van 12 Aug. j.l., dat zooveel geschrijf heeft uitgelokt.

In het eerste Sequah-nummer vinden wij medegedeeld, dat Adrianus Bosch, mr. smid, 2e Lombardstraat te Rotterdam, sedert 2 jaar lijdende aan rheumatiek in de rechterheup, dat hem echter niets in zijn loopen hinderde, voor f 2.50 van de middelen kocht en den volgenden dag door twee personen gehaald werd om in het verkoopplokaal in het openbaar behandeld te worden. Bosch liep goed, doch werd verzocht eenigszins slepender te loopen. In de zaal werd hij door twee personen gegrepen en op de tribune gedragen. Toen hij tweemaal z. g. n. „behandeld” was, bedankte hij voor een derden keer, weigerde geld aan te nemen en vertrok „ongenezen.”

Wij merken hierbij op dat overal hetzelfde kunstje wordt te baat genomen. Lijders, die door Sequah behandeld willen worden, moeten — al kunnen zij loopen — zich laten welgevallen dat zij de tribune worden opgedragen. Anders maakt immers het dansen en springen en stampen na de „behandeling” geen indruk. Maar denk eens aan! Het publiek, het goede doch domme, lichtgeloovige publiek, heeft iemand op zien dragen. Die iemand moet toch wel „erg de rhumatiek hebben.” En later ziet het dien man dansen en stampen! Hoera. En de lijder? Och Sequah is zoo lief en goed! Een paar gulden, rijksdaalders, een bankje na de

behandeling „voor de huur”, of „omdat hij zoolang geen werk had” of iets dergelijks. Nietwaar, publiek? dat is lief. Zoo betaalt hij den patiënt voor de „opdragerij” en koopt hij een Hoera! voor zijne menschlievendheid, waar heusch niets achter steekt.

Wij gaan verder:

„Hetzelfde was het geval bij *P. Bruys* te *Bergen-op-Zoom*, die, daar de kwakzalver te *Roozendaal* op den wagen zijn stok gebroken had, van de vertooning naar huis strompelde.

„De zoon van *P. van den Berg* te *Bergen-op-Zoom*, gedeeltelijk verlamd, dien *Sequah* als lijdende aan reumatiek had behandeld had zijn geld geofferd, omdat n. b. *P. Bruys* zoo goed genezen was!”

In de „Ochtendbode” van 12 Oct. 1891 deelt *Dr. I. de Hartogh*, arts te Amsterdam, het geval mede van een zijner patiënten, die bij *Sequah* onder behandeling was. „Hij werd gewreven en geknepen, zonder dat er eenige aanleiding voor was, — de man had absoluut geen reumatiek, het werd hem door *Sequah* ook niet gevraagd — en het resultaat? De patiënt stapte rond op de tribune (iets hooger staat dat de patiënt in zijn huis zonder stok rondliep en de trap op en af) en moest toen nota bene den volke met luider stem verkondigen: „Menschen ik ben zoolang onder dokter's handen en ging niet vooruit — en thans ben ik geheel beter!”

Den daarop volgende Vrijdag werd de geneesheer bij dien patiënt ontboden en „vond zijn toestand slimmer, de pijnen waren heviger en 't loopen minder goed dan bij zijn vorig bezoek en toch heet 't: „de zieke is genezen door *Sequah*! hij heeft 't zelf uitgeroepen”.

„Die woorden nu moeten teruggenomen worden: de patiënt is verergerd, ja verknoeid”.

In de „Zutphensche Courant,” van 23 Oct. 1891 lezen wij: „De wed. *P. in de Hoven* alhier, welke lijdende is aan reumatiek, heeft tegen deze kwaal *Sequah's* olie tehulp geroepen, maar moest ten laatste de inwrijving staken, aangezien de pijnen erger werden.”

Aan een brief ons 22 Oct. '91 geworden, ontleenen wij het volgende: „De vrouw van *v. Ieperen* Kleine Wittenburgerstraat 45 te Amsterdam, sinds jaren krom van reumatiek, bijna onbekwaam iets te doen, liet door haar man succ. 4 fleschjes *Sequah-olie* halen, waarmede hij haar (*Sequah* zelf behandelde [toen] nog geene vrouwen) volgens des wonderdokters voorschrift zelf inwreef.

't Gevolg was na korten tijd geheele genezing, zij kon zich weer flink bewegen en alles zelve verrichten; thans is de arme vrouw echter weer ingestort. —

De arme luidjes hebben daaraan f 6.25 geofferd zonder baat, *Sequah* wordt verwenscht.”

De schrijver van den brief wenscht om persoonlijke redenen buiten spel gelaten te worden. Zijn naam echter is ons bekend. Reden om dien te noemen bestaat, zijn wensch nog daargelaten, niet, waar wij naam en woonplaats van de arme bedroegene mogen noemen.

Een geneesheer te Amsterdam deelde ons dezer dagen de ondervinding mede van de moeder van een zijner patiënten. Die vrouw, lijdende aan reumatiek, had zich op aanraden van *Sequah* door haren man met olie laten wrijven. Eén dag had zij verlichting van haar lijden gevoeld, doch was daarop niet alleen n haren vroegeren toestand vervallen, maar zelfs veel pijnlijker geworden. Toen haar man — die bij *Sequah* de fleschjes olie haalde — den kwakzalver tevens mededeelde dat haar gezichtsvermogen sterk verminderd was, schreef *Sequah* voor, dat ook rondom de oogen met de olie gewreven moest worden. Dat indien dit echter niet mocht helpen, zij maar moest wachten tot zijn broeder kwam, die alle oogziekten zou genezen. Niet alleen heeft de arme lijdere ook daarvan geen baat gevonden, doch is haar toestand nu zóó, dat zij steeds met een doek voor de oogen loopt, daar het daglicht haar onverdragelijk geworden is.

Van een geneesheer uit den Helder ontvingen wij een schrijven omtrent twee patiënten. De een, door *Sequah* behandeld, heeft geen baat daarbij

gevonden, wat zeker niet te verwonderen is, daar zijn moeilijk loopen te wijten is aan een beenzweer, die door het wrijven van den kwakzalver niet genezen is. De ander, een zeeloods, lijdende aan reumatiek van voet- en schoudergewricht, was door *Sequah* eerst een paar dagen aan de praat gehouden, waarna hij hem twee fleschjes olie verkocht voor f 2.50 en hem toen wegzond met de mededeeling dat hij hem niet genezen kon, omdat hij geen tijd had en maar één patiënt per dag hielp. Als het *Sequah* interesseert mag hij langs dezen weg ervaren, dat genoemde patiënt, dank zij de middelen hem door den geneesheer voorgeschreven en waarvan door hem gebruik werd gemaakt, hersteld is, zoodat hij weder zijn dienst kan doen.

In de vergadering van de afdeling Dordrecht en O. deelde de Voorzitter de volgende feiten mede, waarbij hij zijn leedwezen uitsprak door zijn ambts-eed genoodzaakt te zijn enkele namen te verzwijgen: „Een Rotterdammer lijdende aan tabes dorsalis — door *Sequah* tegen reumatiek behandeld — is, na hevig lijden en na vooraf als dankbaar „genezene” *Sequah's* lof per advertentie verkondigd te hebben, overleden.

Een ander had tuberculose aan de knie; door het hevig wrijven werden de tuberkels — die, dáár gelocaliseerd, wel te verwijderen zouden geweest zijn — door het geheele lichaam gedreven; de man stierf aan tuberculeuse longontsteking.

S. G. SCHNEIDER, oppasser in het krankzinnigen-gesticht te Dordrecht, van wiens genezing zooveel ophef is gemaakt, heeft zijn ontslag gevraagd, daar hij niet meer in staat is iets meer te doen.

Men meldt ons ook nog het volgende: *Zekere KRUIJT*, Boomgaardstraat no 15 Rotterdam, is, volgens verklaring zijner familie te Katwijk, na aanwending der *Sequah*-middelen spoedig zéér verergerd en na ontzettend lijden overleden.

LEENDERT KORIJMAN, Groote Lindt te Dordrecht, vertelt aan ieder, die het wil hooren, dat hij eer erger dan beter is geworden.

HEILTE VERWEIJ, dienstbode te Dordrecht, op 12 Februari behandeld, vond niet de minste baat.

Wij zijn gemachtigd het volgende uit Leeuwarden te berichten:

Juffr. VAN DER ZEE, een patiënt door *DAVENPORT* te L. in de publieke séance behandeld en die voor die behandeling niets anders behoefde te betalen dan een tweetal advertenties van dankbetuiging voor geheel herstel, welke advertenties in de Leeuwarder Courant verschenen, was genoodzaakt, kort na de behandeling, de hulp van haar gewonen geneesheer in te roepen. Zij had toen *Ischias* (heup-zenuw-zicht) en leed hevige pijnen, die slechts door opiumpraeparaten en andere pijnstillende middelen tot bedaren waren te brengen. Na doelmatige behandeling door den gewonen geneesheer is zij thans hersteld en reeds geruimen tijd zonder pijn.

De *Hoogeveensche Courant* neemt, onder de beschrijving van een *Sequah-séance* te Nijmegen, het onderstaande op:

„Zoo weet ik van een *Truitje Dekkers*, vrouw van een spoorwegwachter, die al sedert jaren aan reumatiek leed. *Sequah* was eenige jaren geleden te Antwerpen; die menschen woonden op de grens; het gerucht van *Sequah* kwam ook tot hen en de vrouw ging met haar bespaarde geld in den zak naar den kunstenaar. Hij hielp haar niet anders dan door haar de *volstreckte zekerheid!* mede te deelen, dat zij met 25 fl. olie à f 1. — de fl. totaal zou genezen zijn.

Zij had slechts 10 gulden bij zich, dus 10 fleschjes. Toen die gebruikt waren, bemerkte zij nog niets geen verbetering. Haar man ging weer naar Antwerpen met 15 gulden, het geld voor hunne winterprovisie, in den zak. *Sequah* zeide: ja, zooals ik gezegd heb, eerst na de 25 fleschjes zal zij genezen zijn, — en de man gat de 15 gulden voor even zooveel fleschjes

Truitje Dekkers, die ik persoonlijk ken, is en blijft een onherstelbare lijdere, verstijfd door reumatiek.”

De *Zutphensche Courant*, die tijdens het bezoek van *Davenport* aan Zutphen, meermalen hoogst lezenswaardige artikelen over *Sequah* en zijn bedrijf

ten beste gaf, schrijft in het no. van 4 October het volgende:

Vrouw Martens (*Diezerstraat*) kreeg vijf dagen na de behandeling de reumatiek terug, nog heviger dan vóór de inwrijving.

J. H. de Leeuw, (*Diezerstraat*) vond slechts drie dagen eenige baat bij de inwrijving; na dien tijd kwam de oude kwaal even erg als voorheen terug.

Vrouw Been (*Heukerstraatje*) heeft na de behandeling nog geen last van de reumatiek gehad.

Mej. E. (*Hoek Berkelsingel*) evenmin.

A. R. Bronkhorst (*Hoogestraatje*) kreeg de pijn met de kwaal na drie weken terug.

J. W. Gerritsen (*Donkersteeg*), *Sequah's* eerste patient te Zutphen, die van een 30jarig lijden geheel genezen heette, kreeg na vier weken de reumatiek in zulke hevige mate terug, dat hij thans reeds geruimen tijd ernstig ziek te bed ligt.

F. G. Rimmelink (*Melatensteeg*) gevoelt zich beter dan vóór de inwrijving.

Vrouw van Kampen (*Polsbroek*) kreeg de reumatiek na acht dagen weer even erg als vroeger.

Mej. R. (*Kuiperstraat*) gevoelt op het oogenblik niet de minste pijn.

S. v. Engelen (*Bakkerstraat*) kreeg na twee dagen de reumatiek terug.

Mej. U. (*Spiegelstraat*) verklaart dat de reumatiek in den rug tot dusver heeft nagelaten; in het dijbeen, dat *Sequah* niet kon genezen, heeft ze voortdurend pijn.

Vrouw Polman (*Hoven*) gevoelde alleen tijdens de behandeling eenige verzachting. Onmiddellijk na de séance was het weer mis.

J. W. Meijberg (*Hoven*) heeft de reumatiek nog niet teruggekregen.

B. Kruitbosch (*Berkelsingel*) heeft aanvankelijk eenige verzachting van pijn gevonden, doch de reumatiek is nog niet verdwenen.”

Een onzer ijverigste medewerkers schrijft ons verder:

De vrouw van zekeren *HITTERS*, koopman in antiquiteiten en minerale wateren te *Gorcum*, was, toen *Davenport* te Rotterdam was, naar hem gegaan, betaalde f 1 om in consult toegelaten te worden en kreeg den raad 20 fleschjes te koopen. Zij kwam er echter met twee voor f 2.50 af. Het heeft niet het minst geholpen.

De vrouw van *REINDERS* (vroeger brugwachter) te *Gorcum*, had *Sequah* te Rotterdam geraadpleegd, de middelen gekocht en zonder baat aangewend. Zij is overleden.”

Omtrent de te Dordt door *Sequah* publiek behandelde personen werd door de Afdeling Dordrecht en omstreken een onderzoek ingesteld en ons daaro ver het volgende medegedeeld:

Na het vertrek van *Davenport* maakte de secretaris dier Afdeling eene lijst van alle 51 patiënten door dien kwakzalver in het publiek behandeld. Deze lijst is in 3 kolommen verdeeld bevattende 1°. naam, woonplaats, ziekte en verdere bijzonderheden van den patiënt met datum der behandeling; 2°. resultaat na de behandeling en opmerkingen en 3°. blanco ter invulling.

Van deze lijst werd een 60 tal, langs hectografischen weg vermenigvuldigd, ter beschikking gesteld van de Afdeling Dordt en omstr. der Mij. t. bev. der geneeskunde. Een aantal merkwaardige mededeelingen zijn daarop ingekomen, waaruit blijkt dat, zoover wij kunnen nagaan, niemand baat bij de *Sequah*-behandeling heeft gevonden, en eenige lijdere zelfs erger zijn geworden.

Al dit materiaal is ter dispositie gesteld van een Arts te dezer stede, die het voornemen had eene brochure daarover te schrijven, doch deze is door gebrek aan tijd, ziekte en andere oorzaken nog niet kunnen verschijnen.

Daar de secretaris onzer Afdeling zich belast had met het onderzoek naar elders wonende personen, zullen wij voorloopig volstaan met de mededeelingen van de resultaten daarvan:

Elias Huigen te *Elst*, behandeld 4 Febr., kreeg f 10. Van den Burgemeester van *Elst* ontvingen wij het volgend schrijven:

„. . . is hier onbekend . . . Uit deze gemeente zijn behandeld de personen genaamd: *J. Spanjer*, *G. B. Bekker* en *P. Houtriet*; deze waren alle lijdend aan reumatiek. Onmiddellijk na de behan-

deling voelden zij zich beter, doch thans komt de pijn terug, zoodat zij zich ten 2de male niet zullen laten behandelen. In de gemeente Valburg wonen ook personen, die door Sequah behandeld zijn en geen baat gevonden hebben."

Willem Post, veldwachter te Bleskensgraaf, behandeld 9 Febr., zond de beide aan hem gerichte brieven aan ons terug; de Burgemeester dier gemeente schreef ons echter: „Deze patiënt heeft mij verklaard geen baat bij de behandeling gevonden te hebben en zijn toestand is dezelfde als vóór de behandeling."

H. Oudekerk te Bleskensgraaf, behandeld 1 Febr.; van welwillende zijde schrijft men ons, dat de toestand van dezen onveranderd is gebleven, terwijl

J. H. Oudekerk te Bleskensgraaf liever geen inlichtingen wil verstrekken.

J. Vos Gen. te Veen in N.-B. Omtrent dezen patiënt schrijft men ons van bevoegde zijde, dat er van genezing niets bekend is, en wordt dit ook door Vos niet beweerd; maar patiënt laat er zich ongaarne over uit, car, on se moque de lui."

Wij willen het bij deze mededeelingen van feiten laten. Die mededeelingen zijn droog, vervelend om te lezen, dit weten wij, maar dat zij leerzaam zijn, daaraan twijfelen wij geenszins. Geheel naar waarheid, onopgeschoefd, stellen wij de aangehaalde feiten tegenover de met zooveel reclame uitgebaaide gevallen van genezing, door DAVENPORT en zijne vrienden verkondigd.

De lezer oordeele thans zelf.

Sequah . . . en de Cholera.

Wie onzer lezers nu een vergelijking tusschen die twee kwalen denkt te lezen, wie nu van ons denkt te vernemen welke van beide het ergst is, zal zich teleurgesteld zien. Het was misschien niet onaardig dit thema eens nader uit te werken — maar ons ontbreekt de lust daartoe. Slechts noode en uit plichtbesef komen wij weer op die maatschappij terug; wij zijn daartoe genoodzaakt door de reclame, met het opschrift „De Cholera", die wij tegenwoordig dagelijks in onze bladen voor oogen hebben.

Van die reclame willen wij slechts de volgende zinsneden overnemen: „Beschouwt men nu dat eene specie van cholera juist uitgebroken is, helaas! in een groot aantal onzer steden en dorpen, dan zal iedereen wel dringend verplicht zijn om onmiddellijk voorbehoedende maatregelen te nemen tegen het ijselijke gevaar dat ons bedreigt. Wij haasten ons het publiek te berichten—en onbetwistbare proeven hebben daarvan getuigenis gegeven—dat Sequah's Onmiddelijke Verlichting boven alle andere bekende geneesmiddelen uitschijnt als het enig specifiek, onfeilbaar en veilig middel tegen aanvallen van cholera, wat ook de oorsprong dier besmettelijke ziekte zijn moge." (1)

Is er, vragen wij, meer noodig om de „onmiddelijke verlichting" als een hoogst gevaarlijke kwakzalverij te bestempelen?

Ieder die iets weet omtrent cholera, hare verspreiding en de daarbij toe te passen behandeling, (en die kennis kan tegenwoordig iedereen verkrijgen, al is hij geen geneeskundige) weet tevens, dat een „veilig middel tegen aanvallen van cholera" niet in geneesmiddelen te zoeken is en zal het met ons eens zijn wanneer wij het een misdadig noemen, het publiek af te houden van het nemen van de noodige voorzorgsmaatregelen, door een of ander bekend of geheim geneesmiddel „als het enig specifiek, onfeilbaar en veilig middel" aan te bevelen.

Het is onverschillig waaruit dit middel bestaat, de aanbeveling is schandelijk. Intusschen hebben wij, niet voor ons (onze overtuiging is, in deze, gevestigd), maar om de beschuldiging van voorbarigheid in ons oordeel te ontgaan, het middel aangekocht en vonden wij onzen geachten medewerker, den heer L. VAN ITALIE, apotheker te Rotterdam, bereid, het onderzoek daarvan op zich te nemen.

Volgens dit onderzoek bestaat de hoofdmassa uit een zoete stof, waarschijnlijk extract van graswortel of zoethout. Met zekerheid konden worden aange-toond: pepermint-olie, kamfer, spiritus, en chloroform, terwijl smaak en reuk nog op gember en spaansche peper wezen.

Het is voor den deskundige duidelijk, dat dit mengsel geen voorbehoedmiddel tegen cholera kan zijn, dat het leugen is wat daarvan wordt verteld. Men vrage het slechts aan ieder, die op de hoogte is van den tegenwoordigen stand der wetenschap met betrekking tot cholera, en wij twijfelen geen oogenblik of het antwoord zal met ons oordeel overeenstemmen.

Men zal ons misschien tegenwerpen dat de „Onmiddelijke Verlichting" slechts dan moet gebruikt worden, wanneer men reeds door de cholera is aan-tast, dus niet als voorbehoedmiddel, en dat dit de bedoeling der Sequah-maatschappij is. Wij gelooven het niet en kunnen het uit de reclame ook niet lezen (ofschoon ze aan duidelijkheid te wenschen overlaat), maar toegegeven dat het zoo is, dan nog hebben wij geen woorden genoeg om de handelingen der maatschappij te veroordeelen.

Zoo ergens, dan is juist bij aanvallen van cholera de spoedige hulp van een geneesheer een eerste voorwaarde van mogelijk herstel. Wanneer men die hulp vertraagt, door de lijders op eigen hand middelen te laten slikken, begaat men o. i. een onverantwoordelijke daad. En welke middelen?

De pepermintolie daargelaten, die misschien in dit geval geen kwaad doet, geeft men den lijder de hoogst sterk werkende kamfer en de zwaar vergiftige choloform. Inderdaad, bij eenigszins ruim gebruik, heeft men kans aan iets anders te sterven dan aan cholera.

Wij moeten dus met alle kracht, die in ons is, waarschuwen tegen deze nieuwste kwakzalverij der Sequah-maatschappij; deze laatste handeling zet de kroon op haar werk.

Na alles wat wij van die Maatschappijen haar agent hebben meegedeeld meenen wij thans den naam van kwakzalver te kunnen vervangen door dien van . . . neen wij zullen het maar niet neerschrijven. DAVENPORT zou zich misschien weer in zijn „eer en goeden naam" zien aangetast en de kas onzer Vereeniging laat thans geen nieuw proces toe.

(1) Wij cursiveeren.

Een Sequah-beoordeeling.

Reeds meermalen hadden wij het genoeg te kunnen wijzen op een krachtigen bondgenoot in onzen strijd in het Zuiden, n. l. op De Nieuwe Koerier, Provinciale Limburgsche Courant. Ter gelegenheid van het verblijf van DAVENPORT te Maastricht plaatste dit blad een hoofdartikel, ondertekend „J. J. G. WAHLEN", waaraan wij het onderstaand gedeelte ontleenen:

„WIE ZIJT GIJ?"

„Den heer Davenport bewijzen wij in 't oog van velen te veel attentie, als wij zijn naam en zijne verrichtingen tot onderwerp van een hoofdartikel maken, doch het waarachtig belang onzer lezers gebiedt, dat wij het standpunt, waarop wij ons steeds geplaatst hebben, duidelijk in 't licht stellen.

Van af ons eerste optreden hebben wij niet gearzeld den strijd aan te binden tegen kwakzalverij. Wij namen derhalve niet op advertenties van geheime geneesmiddelen, zooals Holloway-zalf, Zwitsersche pillen, Scotts emulsion en hoe die titels verder mogen klinken, ook niet de aanprijzing van onsoliede loterijen en dergelijken.

Het publiek, wij mogen dit gerust veronderstellen, kent ons en gelooft ons, wanneer wij iets aanprijzen.

Dat onze uitgever daardoor groote geldelijke voordeelen moest missen, behoeft geen betoog.

Zij, die zich toeleggen op het bewerken der beurzen van lichtgeloovigen, zijn toch mild in 't adverteeren en betalen goed. Zij weten, dat de goedge-loovige menigte de daarvoor uitgegeven gelden met interest terugbetaalt, door de opgevijzelde artikelen, zalven, pillen enz. te koopen.

Toch hebben wij den strijd volgehouden en onze lezers weten dus in dit opzicht volkomen wie wij zijn.

Maar nu komt er een man met een vergulden wagen, met muzikanten en strooibiljetten, met dankbetuiging in opgeschroefde advertenties tot u.

Wie is hij? Men weet het niet. Vooreen twintigtal maanden was zijn naam en geneesmiddel in Nederland geheel onbekend. Hij doet den volke kond, dat hij rheumatiek geneest. En de in ons vaderland in zoo'n groot aantal aanwezige rheuma-

tieklijders meenen in hem heil en redding te vinden voor hun kwaal. Zij bestormen zijn gulden wagen en zijne medehelpers, die volgens onze mooie(!) geneeskundige wetgeving zijn olie kunnen verkoopen.

Wie is hij?

Toont hij zijn diploma als dokter?

Neen.

Geeft hij bewijzen wetenschappelijk ontwikkeld en gevormd zijn?

Volstrekt niet.

Maar wie is hij dan?

Iemand die zonder studie te hebben genoten be-weert de storingen in het fijne samenstel van het menschelijk lichaam te kunnen herstellen.

Een man, die zegt met één en hetzelfde geneesmiddel slechte spijsvertering, gal, klierachtige zwellingen en leverziekten te kunnen genezen.

Een man, die alle middelen aangrijpt om reclame te maken, een man, die niet kan dulden, dat wij een afwachtende houding aannemen, om te kunnen constateeren, dat de door hem behandelde personen werkelijk genezen zijn; een man, die zich van schelden bedient om anderen verdacht te maken, Een man, die op elke plaats waar hij optreedt een 25 of 30 tal personen zelf behandelt door massage, welke hij uitstekend schijnt te verstaan, om daardoor anderen te verlokken zijn dure olie te koopen, die in de handen van onkundigen geenerlei uitwerking zal noch kan hebben."

Het oordeel van Prof. Treub.

„Behoef ik u nog nader te zeggen dat het succes van de Sequah-company Limited een werkelijk en groot gevaar is? Ik hoop van neen.

„Immers het zal maken dat in vele gevallen, van ernstig de gezondheid en het leven bedreigende ziekten, de hulp van den geneesheer door wien soms zeker, in andere gevallen wellicht de ziekte te genezen is en door wien in elk geval de noodige, op goede gronden berustende pogingen tot genezing kunnen worden aangewend, niet of te laat zal worden ingeroepen.

„Hoeveel patiënten lijdende aan diphterie, aan longontsteking, aan pleuritis er in de eerstvolgende jaren op die wijze door de Sequah-olie ten grave gevoerd zullen worden, is niet te schatten, maar groot zal hun aantal zeker zijn, daarvoor waarborgt ons het succes hier en elders door den thans hier verblijf houdenden agent der Company verkregen.

„En daar is nog een tweede bezwaar aan de geheele zaak verbonden, al is dit van anderen aard. De afnemers der duur verkochte olie zijn grootendeels mingevoeden, die nu voor hun zuurverdiend geld zoogenaamde medicamenten van weinig waarde en van groot gevaar krijgen. Waarlijk, wanneer op-seances geld aan liefdadige instellingen gegeven wordt, dan speelt de agent der Sequah-Company in dat opzicht geen andere rol dan de man, die het leer van de armen stal en de schoenen om Godswil gaf."

Een verzoek.

Lezer, hebben wij u, door al het bovenstaande overtuigd dat det woord van Prof. Treub, tevens het onze: „dat het succes van de Sequah-company Limited een werkelijk en groot gevaar is" een waar-woord is?

Zoo ja, dan zult gij het met ons eens zijn, dat dit gevaar met kracht moet worden bestreden.

Dit hebben wij beproefd met alle middelen, die ons ten dienste stonden en wij beproeven het nog. Trouwens, het is bekend, niet alleen Sequah en zijn bende, maar al zijn confraters op kwakzalvers-gebied vinden in ons een heftigen tegenstander. Voor dien strijd echter, zoo meelij, kostbaar en langdurig, zijn onze krachten niet voldoende; meer zedelijke en niet het minst meer geldelijke steun is voor ons een noodzakelijkheid, zullen wij onzen strijd tot een gewenscht einde kunnen brengen.

Wij verzoeken u daarom, u bij ons aan te sluiten en door toetreding tot het lidmaatschap van de Vereeniging tegen de Kwakzalverij blijk te geven van uwe sympathie met ons streven.

De voorwaarden van die toetreding staan aan het hoofd van dit blad vermeld.